

Sandra Veinberg

Daniels fem fel

Roman

© Sandra Veinberg, 2011.

Ett enkelt faktafel kan förgöra journalistik. Däremot, inom fiktion avrundar endast en detalj av sanningen helheten.

Gabriel José Garcia Marquez

Strax innan julaftonen

Allt började på fredagen före julafton, klockan fem på eftermiddagen, strax innan stängningen av Nationalmuseet. Stadsmurarna andades djupt i snöflingors hav, lika rofullt som i sömnen. Få människor fanns på Stockholms gator. De flesta hade redan förankrat sig i julstämningen och vilade sig hemma. Här strövade enbart turister runt. En trött och vilsen sinnesstämning hängde i luften liksom gamla spetsgardiner.

Museet hade få besökanden denna kväll. De sista av gästerna var redan på vägen ut. Rätt så få var kvar inomhus. Man kunde räkna samman turisterna på handens fem fingrar. De

förflyttade sig genom museets korridorer lika graciöst som maneter i havet.

Vakten på den första våningen skramlade med en stor bunt nycklar och gäspade stort. Han var trött och ville gå hem. Vid ingången arbetade en ung kvinna. Sittande i ett stor inglasat hörn sålde hon vykort till en man som hade sitt spädbarn i en BabyBjörn på magen. Bakom akvarieväggen av glas dansade mängder av snöflingor som små sångsvanar i Tjajkovskijs svanbalett. ”Precis som det brukar vara under juletiden”, tänkte försäljerskan med ett tyst leende på läppar. “Ack! Vad underbart!”, suktade hon djupt precis när allt tog sin början.

Utanför gnisslade några bilbromsar, sen stormade det, genom huvudingången in, tre maskerade snubbar. De sprang hastigt upp för trappan. Fröken kastade en kort och trött blick på de svartklädda figurer och vände sig mekanisk bort. Det tog en sekund innan hon förstod att det handlar om ett rån.

“Rånare! Herre gud! Såg du också?”, viskade hon tyst. “Såg du?”, viskade hon igen försiktigt till köparen med den sovande bebisen på magen. Men den tilltalade svarade inte. Han räknade sina pengar och koncentrerade sig bara på sin sak, att kalkylera mynt. “En utlänning”, konstaterade fröken skarpt och verkade förargad. Under tiden gömde hon sig som hastigast på golvet under bordet. Den tilltalade mannen räknade och räknade de svenska kronor. Han hörde ingenting och såg ingenting. Spädbarnet hade försänkt sig i sömn och var tyst som en mus.

Just i denna stund var rånarna framme vid sitt byte, tre trappor upp. Tjuvarna rev ner två franska tavlor från väggen. Allt gick fort, med handskar och kraft. Minuten senare, gapade två väggar tomma istället för att inusera Renoirs båda verk. Väggar bevisade med sina två tomma krokar vad som var i full gång - en plundring.

Larmet fungerade inte. Det fanns faktiskt ingen elektronisk bevakning på detta museum. Beundrande naivitet eller obetänksamhet eller kanske till och med ansvarslösheten var boven i dramat.

Kära läsaren! Du betygsätter själv varför folk här undviker sitt ansvar och önskar att slippa följa tidens och världens framskridande. Här trodde de ansvariga att man inte behövde ett sådant larm eller några glasburar för kända tavlor, eftersom här brukade det inte inträffa några stölder. Övertygelsen var syster med lögnen, vilket ibland motiverar bekvämligheten.

Många av cheferna trodde att installeringen av ett elektroniskt larmsystem var ett sätt att oansvarigt spendera statliga pengar, trots att de två stulna tavlorna kostade mer än det mest avancerade larmsystemet. Att stjäla ovärderliga konstverk från statens Nationalmuseum var en enkel gärning. Det var bara att riva ner dem från muren liksom ett blad från en köksalmanacka som hängivet hängde på väggen.

Några minuter senare hördes rånarnas steg dundrade ut genom utgången. De gav sig iväg och därefter blev det tyst inomhus igen. Museet insomnade på nytt. Den stilla natten tog över.

Efteråt sprang rånarna över gatan rakt in i mörkret. De hoppade in i en liten motorbåt som hastigt rysande iväg, österut. Havet var svart och kallt som själva decemberratten. Några sekunder senare var båten borta. Ute på gatan brann en ensam bil liksom en fackla i natten.

Rånet genomfördes blixtnabbt. Allt hände under några minuter. De flesta hade inte sätt någonting, eftersom larmet inte var påkopplat. Det fanns inget ljud och ingen vetskap om vad som hade hänt. De flesta av poliserna som kom till platsen informerades om händelsen en halvtimme senare.

Vid huvudingången brann bilen och på gatan blockerade ”de spanska ryttarna” vägen. Turisten med det sovande barnet på magen hade äntligen räknat färdigt sina pengar och undrade vad som hade hänt i och med att det inte längre fanns någon bakom disken som kunde sälja vykort.

Den lilla vykortsförsäljerskan hade ringt polisen, sittande under bordet. Hon var fortfarande där darrande av skräck när ordningsmakterna kom till brottsplatsen. Hon satt fortfarande ihopkrupen liksom en igelkott under bordet när polis och brandbilar rullande in med dån och sirener. De parkerade sina bilar vid ingången. En av poliserna hjälpte henne ut ur gömslet. Hennes ena fot var stel och knälederna gjorde ont. ”Tokigt”, grinade fröken och redan då visste att hon inte längre skulle jobba kvar. *Basta!*

Det blåa ljuset kastade sina skuggor i natten och snart kom även TV-strålkastarna hit. Nyheten föddes just här, just nu, framför vykortsförsäljerskan och den tyste pappan som alltid räknade pengar. En uppseendeväckande händelse hade kommit till jorden, just här i detta julhelgens ögonblick.

Kära läsaren! Härmed börjar berättelsen om det perfekta rånet och om Daniels fem fel som var avgörande för många enskilda människors liv och även för hela konsthistorien. Hans fel bidrog till efterverkningar. Planeterna och människorna kunde inte längre hitta sina adekvata platser på jorden och konsthistorien drabbades av svekfullhet när millennieskifte stod runt hörnet. Stora siffror gör stora problem!

Allt börjar nu. Tiden är inne. Ärade läsare, vi kör vidare. Höll i hatten!

Polisen kom till brottsplatsen samtidigt som journalisterna. Den unga försäljerskan tvekade att svara på frågor. Hon strök sina stela handflator, gjorde ett försök att rätta till håret samtidigt som inte kunde begripa att där, framför henne, fanns en kamera som skulle återberätta allt vad hon hade att säga, till hela svenska folket.

Fröken skildrade allt vad hon visste. Intill fanns pappan med bebisen i BabyBjörnen som köpt sina vykort i det ödesdiga ögonblicket när museet blev rånad. Även han blev hjälte mot sin vilja. Pappan kunde ingen engelska vilket ju var en försyndelse i dagens samhälle där alla tog för givet att åtminstone svengelskan var ett måste.

Bebisen hade vaknat upp och verkade förvånad. Han blinkade med sina små ögon och var lite skrämmd. Skrämmd och förvånad. En kort stund senare brast barnet ut i gråt vilket förnöjde reportrarna. Nyhetsförmedlarens önskeläge, att det äntligen var någon som visade känslor, hade slagit in. Skrämmda människor i stormens öga, äkta känslor och verkliga händelser var bristvara i denna värld där de mesta av händelserna verkar vara konstruerade och förutbestämda. Sen försvann kameror i TV-bilarna och martyrerna togs över av poliser som hade minst lika många frågor.

Bilarna cirkulerade runt byggnaden. I luften surrade en polishelikopter likt en enorm geting. Den svängde runt och verkade respektingivande och olycksbådande.

Dock var rånarna borta. Gömda i natten, osynliga och svårfångade. Polisen kunde inte jaga till havs och mörkret hindrade spaningen från luften.

Poliskonstaplar frågade ut alla som fanns kvar och förskingrade julstämningen.

Anton, en ung man som hade praktikplats vid den holländska salen verkade skrämdd och förvånad. Han väntade i kön och kunde inte heller berätta om rånet. Alla visste att tre tavlor hade försvunnit, två från den franska lobbyn och en liten bild av Rembrandt från den nederländska salen. Belysningen var mildrad, alla gissade att rånarna visste vad de var ute efter.

“Obegripligt att någon vågar råna hos oss!”, sade en gnällig äldre dam som alltid verkade tänka högt. Tanten yttrade alltid högt den gemensamma synpunkten att man inte fick stjäla eller att här brukade man minsann inte begå några brott. Vanligtvis hade hennes argumentation fungerat i praktiken, men nu var situation annorlunda. Aldrig tidigare hade någon vågat råna Nationalmuseum på detta viset. Därmed behövdes inte larmet. Det verkade vara överflödigt. Sverige hade hittills varit ett trygg och säker land eftersom det inte fanns några tjuvar ”bland oss”, som den gamla kvinnan resonerade. Hon anförde härskande uppfattningen om livet, människor och verkligheten.

“Det är inte OK att göra så här!”, hon kunde inte hålla tyst. Kanske ville hon dämpa sin ångest. Kan hända att hon på så sätt försökte försvara sina ledare som inte hade installerat larmsystemet. Troligtvis ville damen visa för omgivningen att hon minsann var en typisk svensk. Hennes uppfattning var att man visade sin ståndpunkt, i alla fall om man i förväg visste den ”rätta” åsikten var.

Just nu verkade det korrekta vara att visa upprördhet över stölden och att högljutt basunera ut att ett ”hur vågar de göra något sådant här?”

Andra gjorde likadant samtidigt som de verkade skakade, för att bevisa sin oskuld. På så sätt lyckades man jaga bort uppmärksamheten från de anställda, som hade ansvaret över tavlorna, till de okända rånarna.

Även folket framför TV-apparatorerna där hemma kände samma känsla, bestörtning och fasa.

Det snöade. Flingor från himlen vräkte kraftfullt ner och den brända bilen syntes knappt längre i decembermörkret. Själva händelseförloppet var avslutat och hade flyttats över till media. En stund senare visades alla möjliga nyhetssändningar. En kvällstidning hade dessutom redan hunnit publicera bilder på de stulna tavlorna. De porträtterade personerna i Renoirs två tavlor verkade inte ett dugg intresserade av omvärldens förskräckelse. Den

ungdomlige Rembrandt stirrade förvånad över uppståndelse kring hans försvinnande. Han verkade undra och såg lite ironisk ut med sin mörka kostym och sin basker. Han liknade snarare en hantverkare eller bagare än en känd konstnär från holländarnas guldålder.

Under tiden vibrerade den kalla decemberluften som en spänd tråd. Peter rodde båten vidare, genom mörkret. Han var en av rånarna och hade redan kastat bort sin svarta rånarluva. Han drev fram med årorna i snabb och bestämd takt. Banditerna hade kopplat bort båtmotorn för att kunna fortsätta så tyst som möjligt.

Några ögonblick senare närmade sig båten kusten, snabbt och tyst som ett spöke. Båtens nos studsade mot stolparna vid strandkanten och en mörk röst befallde ”fånglina!” En tredje rättade sig snabbt efter kommandot och sträckte fram handen för att hjälpa till.

”Nej, nähej! Gå genast! Hämta bilen istället!”

Skuggan försvann, genast. De två, som var kvar i båten, lyckades själva kliva upp på land. Plastbåten gungade vidare ensam i decemberhavet. Uppdraget ”rån” var delvis utförd. Det snöade fortfarande på ordentligt.

”Alla spår kommer att försvinna snabbt!”, mumlade Peter. Den andre svarade tyst och otydligt. Därefter kom bilen rakt ut ur mörkret och bromsade sakta och tyst. Den tredje killen var snabb i svängarna. Alla hoppade in i bilen och åkte iväg, bara båten blev kvar gungande i vågorna som det enda vittnet.

Morgon därpå hittade polisen flyktbåten som verkade vara stulen från en närliggande båtklubb. Bilen förblev okänd. Den största stölden i Nationalmuseums historia saknade åskådare, med undantag ifrån natten, havet och mörkret.

Peter eller ”Pete” som han kallades här i Sverige vilade sig i flyktbilen och andades ut. Den lille Simon satt vid ratten och körde försiktigt genom snömassorna och isen. Det snöade och snöade. Paul, som satt bredvid honom, tog av sig rånarluvan och kastade ut den genom bildfönstret.

”För att inte väcka uppmärksamhet!”, klargjorde han spralligt. Ingen svarade.

Peter verkade missnöjd. Polisen kanske upptäckte den bortkastade luvan nästa dag och på så sätt kanske kunde följa spåren efter rånarna.

”Ditt uppförande väcker uppmärksamhet!”, tänkte Peter för sig själv. Han gillade inte sin

kompanjon. Hans medbrottsling var inte pålitlig.

Rånarna satt tysta fram tills Peter klev ur bilen vid sitt hyreshus. Det snöade så pass kraftigt att han snart var dold bakom snötäcket. "En riktig vinter!", tänkte Peter men hörde sin röst säga till Simon

"Är allt som det ska?"

"Yes!", svarade lille Simon piggt.

"Kör vidare!", uppmanade Peter som verkade vara van vid lydnad. Han gick och höll två franska tavlor från Nationalmuseum under armen.

"Små älsklingar!", sa hans röst mjukt och varsamt samtidigt som han försiktigt klappade tavelkanten. Bytet var insvept i en svart sopsäck. Sen tilltalade han de båda tavlor på ryska, vilket bättre förmedlade kärlekens uttryck än både det svenska eller engelska språket.

"Dorogije moji!", rånaren klappade återigen sopsäcken. Uttrycket kunde betyda både värde och kärlek. Hans kumpaner var svenskar och skulle aldrig förstå vikten av kärleken och passionen i livet, eller under rånet för den delen. Peter förstod detta. Ibland pratade han ryska med sig själv eller med sin spegelbild. Då och då talade han ryska i sömnen med sina vänner och föräldrar.

Tavlorna under armen var förstående. Under sitt långa liv hängande på museiväggen hade de sätt mängder av olika människor och därmed lärt sig en rad olika språk.

"Duschetschki!", han tilltalade tavlor igen på ryska. "Ädla, känsliga själar!" Sen lämnade han tavlor i en förvaringsbox vid Flygbussarna, där folk brukade lämna sina resväskor när de var på resande fot. Han betalade avgiften, stängde skåpet och drog ut nyckeln. Nyckeln lämnade han i sin tur till Paul, som tog hand om resten av uppdraget. För att göra detta möjligt gick Peter vidare. Han svängde runt hörnet och passerade dörren till hotellet Radisson SAS. Han tog ett kuvert med hotellets brevhuvud och stoppade in nyckel med nummer A62. På omslaget skrev han "Till Mikael Grenvall". Under detta namn vistades en person som senare skulle hjälpa Paul med försäljning av den ena tavlan. Den andra var Peters byte. Den kunde inte säljas eftersom Peter själv behövde den. Han brukade inte förklara varför. De allierade lovade att behålla tavlan *Ung Parisiska* tills Peter återigen efter några månader, ett år kanske, var åter fri från fängelse. Med detta var Peters uppgifter avslutade för denna kväll.

Sedan gick han med snabba steg tillbaka hem. Hittills hade allt fungerat perfekt. Precis som han hade tänkt sig och planerat i förväg. Krångel skulle inträffa lite senare men då visste Peter ingenting om framtidens utmaningar.

Under denna ödeskväll, när snön föll tät och Stockholm såg ut som ett sagoland kunde ingen gissa hur händelserna skulle utvecklas i framtiden. Han återvände hem och redan i hissen kände han en exploderande doft av pepparkakor.

“Sagolikt”, han tänkte och andades in den ljuvliga hälsningen från grannarna.

Han bodde högst upp. Först såg han efter att allt stod rätt till och sedan öppnade han dörren till sin lägenhet. Ingen var där, grannfruns radio ordade hysteriskt över rånet på Nationalmuseum. Peter satte på TV:n och kollade snabbt in resultatet från ishokeykampen mellan Sverige och Tjeckien som TV3 hade visat under tiden. Han bytte över till Kanal 1 som visade ett extrainsatt nyhetsprogram om ”det spektakulära rånet”.

Snöflingor gnistrade i reporterns hår och hans mun smulade sönder orden likt en torktumlare tumlar våta kläder. Mannen berättade nervöst, han var upprörd över det som inträffat. Han berättade om rånet, flykten och det hopplösa jagandet i mörkret. ”Mitt i den värsta jultrafiken försvann rånarna från Nationalmuseum. Med båt!”, resonerade han. Sen gick han genom allt som Peter redan visste bättre än reportern på skärmen. En annan människa på andra sidan TV-skärmen sa att den välplanerade flykten kunde bli deras fall och poängterade att vid Södra Hammarbyhamnen hade en flyktbåt hittats och finkammats efter spår. “De kommer att gripas snart”, lovade killen på TV-skärmen men Peter svarade ganska lugnt ”lycka till! Inte en chans!”.

Han gick in i köket för att koka thé-vatten. Han hade bara några timmar kvar i friheten. Dagen därpå skulle fängelsevaktarna föra tillbaks honom till hans anstalt. Det skulle ske följande dag, men ikväll var han fri och hade möjlighet att njuta av ett riktig svart thé från Indien. Sådant får man aldrig i de slutna anstalterna. “Svenskarna dricker svagt kaffe, som inte smakar något vidare”, grubblade han varje morgon när frukosttimmen var inne. Teet blev hans bästa vän under de få timmar som Peter hade kvar i friheten.

Han anhölls för länge sen. Just nu var han på permission och utnyttjade tiden ganska konstruktivt – han rånade ett museum. De flesta fångar brukade under en permis ligga på soffan, kela med barnen, spela kortspel eller glo på TV. Peter hade inget familjeliv och under

sin ledighet satsade han därför på arbete. Han var en uppfinningsrik kille och ville inte slösa bort tiden. Lagöverträdelse hade blivit hans jobb för länge sen, liksom vardagssysselsättning.

Just då, när han drack sitt älskade thé, ringde telefonen. Vakterna från anstalten kollade upp honom.

”Hemma?”

“Javisst.”

"Hela tiden?"

"Absolut."

"Ensam?"

"Nej."

"I sällskap med vem?"

"Med TV:n och en kopp thé."

"OK", skrattade vakten. Sedan frågade han om matchen mellan Sverige och Tjeckien, för att försäkra sig om att fången verkligen hade suttit framför dumburken hela kvällen. Peter svarade på alla frågor varpå det blev tyst i luren. Bevakaren var nöjd. Allt verkade vara oklanderligt. Om en man hade möjligheten att kolla på fotboll eller ishockey då fanns ingen anledning att tveka på att han har varit hemma eller ej. Om en man satt framför TV:n så kunde han inte ha varit på någon annan plats. Logiken var enkel. Så var det bara, punkt, slut.

Officiellt fick man inte lämna fången ensam på detta sätt. Permis betyder att familjen tog över ansvaret av bevakningen. Familjemedlemmar var duktigare på detta jämfört med fängelsevakterna, ingen tvekan om saken. Men i detta fall fanns det ingen familjemedlem som kunde övervaka Peter när han var på fri fot.

Denna roll fick istället spelades av TV som tvingades verka familjemedlem. Peter hade i förväg gått igenom TV-tablån. Han visste exakt när Rapport började och slutade och när Så ska det låta tog vid direkt efteråt. Han kunde detaljerat berätta vad som visades på skärmen. Eftersom han var utlänning kunde man inte kräva honom på sångtexter eller andra konkreta bevis som namn och efternamn från kvällens TV-program. Men idrott, nyheter och film kunde han redovisa.

Han behärskade TV-programmen bra. I finkan såg man jämt på TV. Man kunde nästan gissa innehållet på TV-sändningarna i förväg. I värsta fall kunde man ljuga och säga att man somnat framför TV-skärmen. Alla kunde förstå detta, att den som sover syndar inte.

Under denna kväll överraskade TV:n honom. En människa på skärmen informerade publiken om att tre tavlor hade blivit stulna från Nationalmuseum under kvällen. ”Tre?”, undrade Peter och trodde inte sina öron. På skärmen visades två franska tavlor och ett litet porträtt av en gammal gubbe som ingen ens skulle önska hänga på vägen i sitt sällskapsrum. Människorna på skärmen informerade att just den lilla tavlan var den mest uppskattade och hade målats av den kände holländaren Rembrandt. Den var även ett av de mest värdefulla verken i Nationalmuseums samling.

Det här var nyheter även för Peter och satte honom i obalans. Han visste att bytet hade blivit två tavlor som han hade smekt med sina egna händer. Bara två och inte fler! Det var redan innan bestämt att rånarna skulle hämta endast två tavlor och det blev bara två. Trots detta berättade TV ivrig om tre stulna tavlor.

Hur var det möjligt?

Tidigt nästa morgon blev Peter hämtad av vakterna och förd tillbaka till sitt rum på 4x5 m.

”Mitt liv har blivit begränsat”, tänkte han i bilen på vägen till finkan. ”Just nu har jag en liten lägenhet, ett mindre rum på anstalten och efter det blir det kyrkogården”, funderade fången innan fängelsedörrarna låstes upp. Han kunde inte sluta tänka på ”den tredje tavlan” som samtidigt hade försvunnit från Nationalmuseum i Stockholm.

Han kunde inte komma ifrån bitterheten. Han kunde inte göra sig kvitt misstanken om svek. Det fanns ingen möjlighet att träffa Paul eller Simon och klara upp problemet kring försvinnandet av den tredje tavlan. Han blev bara mer och mer överspänd och hysterisk. Det fanns inget tvivel om att ”någon” hade agerat på eget hand. Det var heller inte svårt att gissa vem denna person var.

Peter, Pjotr eller Pete var en ganska vanlig, trevlig och ansvarsfull person. Det var klart att

han var oskyldig. Förresten, hans straff, fängelse för smuggling av cigaretter, var löjligt. Nästan alla i det här landet rökte. De köpte cigaretter varje dag och det var ju inte brott att leverera en vara som alla använder. Cigaretter var inte narkotika, sprit eller gud vet vad! Man fick röka i Sverige och det var inte en olaglig handling. Det enda som var fel var att sälja lite för billiga cigg till folk. Det fick man inte göra. Absolut inte! Det klassades som smuggling och en sådan handling klassades i det här landet som ett straffbart brott.

Han var yrkesofficer och den enda som låg på hans minuslista var det faktum att han var utlänning, en invandrare. Ingen vågade i Sverige öppet visa sin xenofobi, men vardagen ute i landet präglades ständigt av en främlingsfientlighet som svenskarna själva erkände. De kallade den för vardagsrasism. Detta gällde inte bara svarta, det rörde alla som bröt på svenska eller som såg lite annorlunda ut.

Man gillade inte främlingar här, inte ens den andra generationens immigranter. Man kallade dem som hade sina rötter utomlands för invandrare. Även de som fötts i landet och inte kunde något annat språk än svenska förblev invandrare under hela sitt liv.

För Peter var det svårt att förstå varför en utlänning i synnerhet var en hatad, men på det formella planet, en aktad person. Utifrån verkade Sverige demokratiskt och tolerant, men inifrån var hatet mot främlingar omfattande och stark. Amplituden på förnedringen var bred, från vardagsvitsar vid köksbordet om ”dumma danskar”, ”galna ryssar” eller ”fula kineser”, till institutionaliserade hån i arbetslivet och listiga lagar som stoppade invandrare på vägen till arbetsmarknadens gräddhyllor. På ytan verkade allt OK, men under fasaden var det värre. Det kändes inom sjukvården, på krogar eller inom de statliga institutionerna där motviljan mot främlingar fick sin utlösning av hatiska urladdningar.

Peter visste om detta. Han hade själv upplevt och observerat det hos andra. Ryssar brukade vara snälla mot utlänningar och gäster, men även där sorterades invandrare på grund av sitt ursprung. Slaviska grannar och rättstrogna var OK, andra fick utstå granskning och märkning.

I Lettland, där han bodde, var flertalet invånarna letter vilka, enligt honom, inte borde räknas som jämställda. Enligt Peter skulle alla i Östeuropa betraktas som Röda armés befriade folkgrupper. Den enda rätta vägen för dem var att lära sig ryska och bli så ryskvänliga som det bara gick.

Hans familj och vänner tillhörde den rysktalande eliten vilka struntade i det lettiska folket och deras språk, kultur och uppfattning om livet. Letternas hat mot rysk militärpersonal var likställda simpla myggbett, ofarliga och komiska. Svenskarna var rankade mycket högre på Peters skala. Deras översittarton var därför svårare att tåla och förnedringarna smärtsammare att uthålla. Just nu var han tvungen att försöka stå ut. När fängelsetiden var över skulle han lämna detta ogästvänliga land, på direkten. Den saken var klar.

”Konstigt folk, underligt fängelse!”, brukade han säga om sin nuvarande boende i häktet. Man kunde inte jämföra denna ljusa byggnad med hans hemlands överbefolkade fängelser. Han tyckte om livet i svenska finkan, i och med att det var tryggare här jämfört med att ständigt bli misshandlad av sina egna landsmän i häkten hemma, där brutalitet och grymhet var en ständig del av vardagen och verkligheten i före detta sovjetiska fängelserna.

Livet här kunde han tåla.

“Här känns det som om jag vore på kurs”, brukade ryssen förklara. Vilka gemensamma egenskaper en vanlig kursgård och ett normalt svenskt fängelse hade var inte svårt att räkna upp. Den viktigaste var att man i båda fallen var tvungen att plugga under tvång.

“Så är det bara!”, brukade han säga. Han läste texten på hissdörren, “denna hiss fungerar bara till våning 4”, just det, detta var sant. Sen var man man byta hiss för att nå till den sjunde våningen. Efter det var man tvungen att gå längs informationscentralen och det tog tid innan man var framme vid hans dörr på våning 7.

Labyrinternas uppgift var att förhindra rymningsförsök. Glasväggar och spärrning av hissdörr var den moderna tidens hinderbana. De häktade satt som fåglar i sina holkar högst upp i byggnaden. Det var möjligen säkrare så, de kunde inte flyga iväg som fåglar och alltså inte fly.

Ju längre straffet var desto högre upp blev man placerad. ”Deras logik är enkel, ju större synd desto närmare till gud”, tänkte Peter och förstod att det var rätt väg. Fönstret var litet men man kunde igenom det skåda både himlen, fåglarna och molnen. Terapin för ögonen var verkligen ljuvlig. Människor tittar sällan upp för att låter sina ögon simma bland de vita molnen i den blåa himmeloceanen. ”Fantastisk terapi för alla, även för dem som inte har syndat”, menade han.

Han var oskyldigt dömd. Det var klart att många oskyldigt dömda människor hamnade i fängelse. Han tvekade aldrig att upprepa detta. Han var fast övertygad om att många oskyldiga satt inlåsta både här och där. Många av fångarna tänkte på samma sätt.

”Vi går promenader. Det gör vi på taket”, skulle han skiva till sin mor, om han hade modet inne att informera föräldrar om sin situation. Att skiva om fängelsetiden var en omöjlighet. Hans älskade sin mor och aktade fadern, förre detta generalen i sovjetarmé skulle inte överleva en sådan skam. Att sitta i fängelse var fult och Peter vågade inte berätta detta till någon.

Han kunde inte ens berätta varför han satt inlåst i Sverige. Vågade inte erkänna att han blev dömd för smuggling av cigaretter till Sverige och Danmark. Han ljög i sina brev om sin verkliga situation och uppfattade lögnen som den enda möjliga vägen till kommunikation med sin nära och kära.

Hans älskade mor skulle dö av skam om hon fick veta om det inträffade. Nej, han skrev aldrig sanningen. Ville inte döda sin mamma genom ett sant brev om det inträffande. Han skrev ofta brev men informerade då om vardagliga saker runt omkring sig. Aldrig om sin situation i fängelset. Om man kunde erbjuda roliga berättelser, varför då tvinga på de tråkiga verklighetsbilderna? Därför visste föräldrarna och kompisarna i Riga inget om hans fängelsevistelse, permission och livet bakom lås och bom.

Han lämnade sitt land för länge sen för att jaga pengar utomlands. På hemmaplan fanns ingen möjlighet att hitta ett arbete som kunde lova hyfsat betalt. Alla reste ut ur landet, även Peter. Just nu hade inte arbetsmarknaden hemma något behov av en sådana som han.

Istället för att vara ärad officer på hemmaplan åkte han iväg och förvandlade sig själv till städare och reklamutdelare utomlands. Slutligen kom förslaget att ingå i ett gäng som smugglade cigaretter till de nordiska länderna. Alla inbladade var före detta tjänstemän inom sovjetarmé. Därmed lät detta arbete i Peters öron som en vanlig varuleverans från öst till väst, inget brott alltså.

De insmugglade varorna var enkla att sälja och alla som ville ha smuggelvaror tackade hjärtligt. Därför kände han sig inte alls som en brottslig utan snarare som en välgörare. Det

Sandra Veinberg **Daniels fem fel**

var ju inte förbjudet att röka. Rökning räknades inte som en brottslig handling. Att statens skruvade upp priserna på cigaretter verkade för honom som ett omdömeslöst ingripande. Därför hjälpte han till att smugla billigare.

Vakansen i helvetet

Idén om rånet av Nationalmuseum sattes till världen av den vackra Natalie. Tanken föddes spontant under en retlig diskussion med Peter. Hon krävde att hennes ungdomsvän och beundrare tappert skulle verkställa idén och leverera Renoirs *Ung Parisiska* till sin hjärtedam. Hon kunde lika gärna ha krävt att Peter skulle gräva upp en egyptisk kuf eller ifrån havet plocka upp resterna från en gammal båt med en bordsklocka som stannat vid halv 12.00-tiden.

Som kärleksbevis behövde hon det omöjliga. I sagor finns liknande prövningar för hjältar och prinsar med ambitionerna att gifta sig med prinsessor och som planerar att ta över halva kungariket. En sådan utmaning blev för Peter stölden av en tavla som normalt hängde på väggen av museet.

Varför behövde Natalie just Renoirs tavla? Älskade hon konst och de franska impressionisterna? Var hon fast förälskad vid Peter eller ville hon snarare sparka iväg honom genom att kräva en omöjlig gärning? Detta ska vi undersöka min läsare. Jag lovar att vi kommer fram till svaret.

I projektet var Peter inte ensam med sina ambitioner. Nästan samtidigt kom även Paul på tanken men han siktade på tavlorna lite annorlunda. För honom var projektet ett simpelt rån för att sedan sälja tavlorna vidare. Paul hade planerat att stjäla ett klassiskt verk och ingen konkret tavla. För ryssen var det konkret, hans byte skulle vara den vackra ”damen från Paris”. Slutligen kom båda överens om att det var värt att satsa på den franska impressionisten, Renoir. Försäljningen av hans verk skulle garantera stora pengar och rikedom för båda under många år framåt.

Den vackra ryskan som beställde rånet gillade faktisk ogörliga uppdrag från män. Hon

brukade leka med folk som var underlägsna och killar verkade vara just sådana lekkamrater innan den rätte hade kommit fram. Enligt Natalie fungerade hjältemod som bevis på trofasthet. Ett omöjligt uppdrag var en prövning som fastställde om det fanns villighet hos ryttaren att frambära farliga bragder för sin enda hjärtedam. Det omöjliga uppdraget i detta fall blev kravet på en berömd fransk tavla. Kravet på en målning som hängde på väggen av Nationalmuseum i Stockholm. Ni kan även kalla detta för ett beställningsjobb eller ett hänsynslöst utnyttjande. OK, det var ju faktiskt en oförskämnd exploatering av en hopplöst förälskad man, en barndomsvän, som under de senaste 10 åren hade förvandlats från trevlig lekkamrat till en brinnande kropp med längtan efter kärlek och erotik.

Kanske passade Peter inte längre in i den vackra Natalies liv. Det fanns inte längre någon ledig plats i hennes hjärta för honom. Peter tvingade sig på den unga kvinnan, som inte längre kände sig som en lekkamrat, och blev utfrysad. Hennes sätt var enkelt, hon tvingade uppdraget på honom samvetslös. Konstigt nog accepterade Peter utmaningen utan motstånd, som den äkta kärleksmartyren brukade göra. Den vackra Natalie tänkte klart och logiskt – ett omöjligt uppdrag skulle inte kunna utföras men Peter tänkte som en soldat – det finns inga omöjliga uppdrag.

För sanningens skull måste man göra ett tillägg om att Peter inte rånade med Natalies namn på läpparna. Man kunde inte utesluta att han först och främst ville sälja tavlan och bli rik. Bara efteråt kom historien fram om den kärleksfulle älskaren. Det får vi inte utesluta kära läsaren!

OK, vi börjar från början igen. Det perfekta rånet som verkligt projekt föddes i Pauls huvud. Paul kom på tanken om rånet här på plats, i Stockholm. Enligt hans bedömning skulle det gå att utföra ganska enkelt. Idén var att råna museet som var slarvigt övervakat. Där kunde man välja vilken tavla som helst och sälja den vidare utan problem. Ryssen hade berättat för honom om impressionisterna vilka stod högst i kurs i öst och just därför blev de franska tavlorna de mest eftertraktade bytena.

”Ryssen”, eller Peter, var villig att delta därför att han behövde en av målningar för eget intresse. “Behöver!”, resonerade ryssen kort igen och Paul trodde att allt handlar om pengar. På så sätt bevisade livet att idéer brukade flyga i lyften likt damm, ett fåtal särskilt sensitiva människor märkte detta samtidigt och synkroniserade. Många vetenskapliga iakttagelser fanns

Sandra Veinberg **Daniels fem fel**

som bevis. Trots detta tröttade inte folk på att gå till domstol för att bevisa att just han var först med att upptäckt en viss sak. Så var det bara. Tankar och idéer flyger omkring och det finns ett fåtal som observerar detta. Man kunde förstås undra varför det var så, men vi vet att impulsen bakom kuppen mot Nationalmuseum samtidigt föddes hos de båda, på finkan.

Paulus eller Paul var en snygg och framgångsrik person. En superegocentriker och narcissist med alla påföljder som en sådan läggning påtvingar. Han kunde såra andra människor utan att skämmas för det, liksom en katt som inte känner något ansvar över en riven bordsduk. Han var rågad med grandios fantasi, han hade en orealistisk föreställning om sin egen storhet och begåvning. Hela hans liv var en ständig strävan efter att bevisa sin storslagenhet, en strävan efter att inte tillåta skräcken för självfördömelse att ta över. Han hade svårt att se gränsen mellan sig själv och andra. För honom var alla andra människor inte separata individer, de var snarast förlängningen av honom själv.

”Paul brukar klistra sin skam till andras goda ryckte”, erkände Liselott under ett långt samtal med psykologen. Hon klagade samtidigt som hon var den enda kvinnan som hade levt tillsammans med honom under en viss tid. Liselott var Pauls sambo som hållit ut med honom tack vare sin envisa noggrannhet. Under tiden verkade hennes Paul ha förälska sig mer och mer i sig själv. “Han brukar överdriva och ljuga”, klagade Liselott som verkade ha blivit slagen men som ändå inte lämnade sin ”onda själ” Paul. Det fanns någonting magnetisk hos honom, som en absurd dragningskraft från ett omskapat magnetfält. Liselott kände hypnosens i luften även när hon inte hade dragit ut sina känslöantenner.

Paul var charmig och hade samma utstrålning som alla kändisar ägde och Liselott var galen i celebriteter. Det spelade ingen roll vilken slags kändis det var. Den viktigaste var att folk var kända och därmed kunde träffa andra lika kända personer. Det var orsaken till Liselotts bedåring.

Varken hon själv eller Paul var efterfrågade i media eller prominenta. Det var ju synd. Om man kollade noggrannare på hennes sambo så skulle man utan tvekan se att där fanns potential för framsteg i kändisbranschen. Han var snygg, arrogant och envis.

Daniels entré

Paul var lika snygg som sin barndomsvän, den kände filmskaparen Daniel, som sedan sandlådans tid hade varit Pauls lekkamrat. De hade en gång växt upp tillsammans men senare gått vidare på separata spår. Liselott fick av en slump reda på detta, när Paul var kanonfull, som bara Paul kunde vara. När han var som fullast brukade han stoltsera över sin uppväxttids vänner, ”som idag är kända och berömda”. Klart att det fanns en liten missbelåtenhet med i bilden. Den ”kända och berömda” vännen hade aldrig kommit på besök hos dem, inte en enda gång, trots upprepade försök och närmanden från Liselotts sida. Inte ens efter sin senaste Oskar hade Daniel tiden eller lusten att svara på Liselotts inbjudningskort. Hennes brev till Daniel försvann någonstans i den bottenlösa brevlådans stora mörka hål.

”Kommer mina brev fram?”, undrade hon ibland.

”Yes.”

”Tror du?”

”Jag vet!”

”Hur vet du det?”

”Med magen”, svarade Paul och suckade djupt ”han är ingen riktig vän längre.”

”Verkligen inte.”

”Detta är bara hans fel!”

Just det, det var ett seriöst fel av Daniel att inte känna ansvar för sina kompisar. Varje människa hade massor av plikter. En av dem – att vara en god kamrat, klarade Daniel inte. Paul var ledsen över att behöva konstatera detta, men samtidigt glad över att stjärnor inte klarade de vanligaste provningarna i livet. Så klena var de!

Liselott visste att alla inte hade lika stora möjligheter att ta i anspråk allt vad det ljuva livet hade att erbjuda. VIP-inbjudningar var otänkbara för henne. Hon kunde läsa i skvallertidskrifter om det fina folket liksom kalasen där det fina folket träffades. VIP-partyn verkade vara så viktiga för den stackars förortstjej som Liselott faktiskt var. De rika och kända var långt borta från hennes kök där hon brukade läsa veckotidningar och drömma om det ljuva livet i kändisvärlden.

Det gjorde ont, fruktansvärt ont. Möjligheten att vara med var för henne den omöjliga och avgörande komponenten till lycka. Hon ville vara med i skaran där bara de rika, berömda, framgångsrika och lyckliga fanns. Pauls barndomsvän var den enda porten till denna

Sandra Veinberg **Daniels fem fel**

förlovade värd, till paradiset där solen evigt sken, där pengarna rann som fjällbäckar och där alla var vackra och där folk hade ett ständigt leende på läpparna.

Liselott visste var hon skulle. Den enda vägen att krossa Daniels ovilja att reagera på alla hennes brev, gratulationskort och andra möjliga attraktioner var att genomföra en utpressning. Eftersom alla försök att ringa upp Daniel hade misslyckats på samma sätt som brevskrivandet bestämde hon sig för att hetsa Paul mot Daniel.

Det var svårt att konstatera med facit i hand, när den avgörande händelsen, som knuffade igång allt som beskrivs i denna bok, inträffade. Kanske hördes startskottet just under denna lugna morgonstund, då Liselott fick, tack vare Månadsjournalen eller kanske genom Hänt i Veckan, veta att ett stort party skulle äga rum i ett gammalt slott och då hon bestämde sig för att sätta sin plan i rullningen.

Kanske då var det allt började. Tärningarna var kastade och spänningen kändes i luften. Liselott visste plötslig vad hon skulle göra. Paul skulle prata med Daniels mamma, som fortfarande bodde på andra sidan Kottlasjön, vid lillbryggan. Kanske kunde man genom mamman tvinga barndomsvännerna att återförenas. Sagt blev gjort och samma kväll gick Paul över isen till den gamla damen, som alltid var missnöjd med sin son. Trots att Daniel var rik, berömd och känd, verkade hans mamma missnöjd med allt som hände i sonens liv. Hon tröttnade aldrig på att grubbla över sonens usla liv. Mamman var inte intresserad av att se hans filmer och desto mindre verkade hon nöjd med Daniels privatliv. Alla Daniels fruar var skådespelerskor. Med varje ny film inskaffade han en ny maka och lämnade automatiskt sitt före detta hushåll.

”Daniel är en oduglig son”, brukade hans moder resonera utan dåligt samvete. Enligt henne var det ett stort problem i hans liv att han inte klara av privatlivet. Man kunde gissa att Daniels alla fruar tänkte likadant. På motsvarande sätt kanske även hans barn.

”Daniels liv är verkligen inte felfritt”, tänkte Paul på vägen tillbaka. Han gick i raskt takt över den lilla sjön. Man kunde gå runt, men promenad på isen var någonting utomordentligt spännande. Vintern gav denna möjlighet som aldrig kunde användas i varma länder. Gå rakt över isen. På vatten, som var genomfrusen. På vägen hem systematiserade han alla kändisens fel och kom till slutsatsen att den berömde filmskapare hade minst fyra grova fel i sitt liv. Han

var en dålig son, usel man, värdelös pappa och en dålig barndomsvän.

”Vi får se!”, tänkte Paul med glädje i rösten. Två dagar senare kom berget till Mohamed. Daniel ringde upp Peter mitt på dagen. Med trötthet i rösten frågade han kort och koncist ”vad ville du?”

”Det är klart att han inte är någon vidare god vän!”, nöjde sig Paul och krävde med likgiltig röst två inbjudningskort till den stora filmfesten på Bromsas slott kommande lördag.

”Vad är det frågan om?”, undrade barndomsvännen och ville inte förstå vad saken gällde. Han verkade helt borta. Paul berättade lågmält och med lidelse om kalaset och Liselotts önskan om att få följa med.

”Jag besöker aldrig sådana evenemang”, invände Daniel.

”Ditt problem. Stanna hemma du. Vi behöver inbjudningskort för två personer.”

”Livsviktigt?”

”Absolut.”

”Varför?”

”Där möts människor med månadsinkomst över 90 000.”

”Min är lägre.”

”Nu ljuger du, min vän.”

”Ljuger aldrig!”

”Jag upprepar - vi behöver två biljetter, två!”

”Adressen?”, krävde en rosslande röst i telefonluren. Han kunde inte skriva upp adressen eftersom han saknade penna där han befann sig i Israel, mer exakt Jerusalem. “Här finns inga pennor”, mumlade Daniels röst och lovade att allt ska komma fram till mammans adress även om hans skulle missa de där siffrorna.

Främmande röster i bakgrunden störde samtalet. Det sprudlade och bubblade i telefonluren. Sedan avbröts samtalet. Det verkade som om Daniel verkligen hade ringt från Israel.

På kvällen berättade han för Liselott om sin seger över Daniel. Liselott var överlycklig. Hon visste redan det mesta, veckotidningarna hade skrivit om att Daniel för närvarande filmade i Jerusalem för amerikanerna. Något stor projekt, ofantligt spännande.

”Kommer han också med?”, ville Liselott veta.

”Tror inte det.”

Hon tappade intresset och fördjupade sig i skvallerpressens bottenlösa informationshav som hon varje dag konsumerade med stor förtjusning. Där befann sig också händelser och historier om Daniel, om hans frånskilda livskamrater och bortlämnade barn.

”Är detta sant?”, brukade läsaren undra. Det spelade ingen roll om det handlade om den perfekta syndaren eller den utmärkta stackaren. Just nu var han frånskild från sin senaste fru – den berömda och folkkära skådespelerskan Anna Camilla. Flertalet av tidningarna zoomade in hennes stora, bruna ögon på omslagen och det var absolut ingen tvekan om att hennes före detta make var den stora skiten själv - tveklös.

Camilla Anna blev den fjärde i rad av Daniels kvinnoskara. Ovanligt populär tragedi som de flesta i publiken tog till sitt hjärta. De flesta boulevardtidningarna skrev med stor passion och inlevelse om Anna Camillas äktenskapsproblem. Konstig nog ville alla veta vad Anna Camilla kände och tyckte. Hon kände sig sviken men även *stolt*, självsäker och nöjd med livet. “Alla begår misstag någon gång i sitt liv och borde då erkänna sitt nederlag”, resonerade hon från flera tidningsomslag och verkade vara klokare och förståndigare nu än vad hon var under den tidpunkten då Daniel som hastigast försvann från hennes liv.

Några veckor senare skickade Daniels mamma vidare de längtade inbjudningskortet till Liselott och Paulus. Daniel hade utträttat det han hade lovat. De fina, tunna pappersbladen hade kommit till den rätta adressen och det betydde att grindarna till det fina, snygga och ypperliga livet just nu stod på glänt för de båda. Till festligheten samåkte paret med Simon, en gammal bekant till Paul, en pålitlig och trogen kompis.

Simons känslor

Pauls polare Simon kom och hämtade paret punktligt. Lite senare klev de ut ur bilen och gick mot den stora borgliknande byggnaden som skyntades bakom buskar och träd.

Liselott gick i armkrok med Paul. Hon gick långsam och osäkert genom den grusade vägen mot entrén. Simon satt länge kvar i bilen och kände en liten, otrevlig avund, som brukade sättas igång automatiskt, ofrivilligt, av sig själv. Han vill följa med men det blev inte så denna gång. Han vred sin bilnyckel, startade motorn och vände bilen. Kvällen verkade lugnt och

stilla som själens första dag på jorden.

Paul och Liselott gick under tiden vidare, långsamt och högstämt. Kanske berodde det på gruset som var utspridd över gångvägarna. Möjligen kunde skulden för den långsamma gången kunde läggas på hennes högklackade skor. Klackarna sjönk ner i gruset och tillät dem inte att promenera snabbare.

Simon körde mot den närmaste matserveringen. Han ville spendera sin väntetid så trevligt som det bara gick. De skulle mötas igen efter midnatt.

Just då, när Simon körde bilen tillbaka mot city, kunde han inte gissa hur händelserna skulle utvecklas i framtiden. Han hade ingen aning om att just då, under denna långa natt, skulle en galen tanke födas. En idé, som skulle förändra deras liv i grunden. Just då, under denna stilla kväll fick Paul ingivelsen att börja om på nytt. Tyvärr kände Simon ingenting av denna vibration i luften och körde vidare till sin matservering. Han köpte några veckotidningar och läste dem medan magen proppades full med köttbullar och potatismos.

På vägen mot baren började det att regna. Små droppar stampade jorden och mörkret klev upp ut från alla hörn. Samtidigt dök en mängd partynissar upp. Även andra som kom till liv under kvällarna, tack vare festande, kunde skimras. De som föredrog att hänga vid baren hela nätterna.

Det finns inga neutrala personer i detta skådespel. Var och en hade en egen roll, liksom en klädnyppa. Profilen bestämdes av den beställda drinken, klädstilen, intressena och skådespelandet. De mest eftertraktade var drinkköparna. De människor som struntar i andras allergier mot till exempel Fernet och de som inte tog baksmällan på allt för stort allvar. De bara kom, beställde och söp precis som alla andra. Kanske kom rent av en Burberry eller en long drink som present till dem som inte alls var intresserade. Att vägra, det gick också. Om någon beställde dyra drinkar utan att först fråga, då var ganska populärt att tacka nej. Man kunde även låtsas att dricka. Helt enkelt ta glaset i handen, skåla och sen lämna samma glas någonstans på vägen. Tappa bort det, med avsikt. Eller ge drinken vidare till någon annan som var villig att ta emot allt som serveras gratis.

Det finns de som bara gick förbi på fester. De verkade så upptagna. De hälsar aldrig utan bara gick. De sa bara ”ska bara se efter... vad ungdomarna gör där borta” eller något

liknande. Sen försvann de, utan att återvända.

Det fanns även många andra typer. Stolsklistraren, till exempel. De letade alltid först upp en sittplats. ”Finns här någon ledig plats att sitta på?”, frågade de skyndsamt, halvvägs på vägen in i rummet. Sen letade de och letade tills de hittade en ledig plats. För sådana varelser var stolen viktigare än människorna, baren, musiken eller personalen. Den besatta önskan att sätta sig ner var absurd. Människor klämde in sig mellan stolen och bordet och sen hade de ingen lust eller möjlighet att lämna sin plats. Det skulle lika gärna kunna stanna hemma vid TV:n. Benen skulle då inte bli stela och för övrigt var det bekvämare att vara hemma om man ändå inte var intresserad av mat, människor eller musik. Sådana individer begrep inte att baren var en mötesplats och att det bara fanns ett sätt att stifta bekantskaper – genom mötet, genom trängseln i labyrinthen bestående av svettiga och aromsprejade kroppar.

Kategorin Jägaren jagade, förstås. Ifall en sådan person kom fram och bjöd på en mörkt öl, så var det uppenbart att just du befann dig i hans synfält, inte mitt i prick. Glöm inte det! Du befann dig då någonstans i siktets mittersta del. Känn dig inte hedrad... kan vara att han inte jagade just dig utan någon annan som glimtade bredvid. Personen i fråga kunde helt enkelt vara vägen till hans riktpunkt, en plan terräng mot hans framtida bataljer, eller rekvisita, hjälpmedel vid sidan om. Just bredvid dig, kanske det var enklare att systematisera och skanna in de som var intressanta och viktiga. Sådana typer brukade vara koncentrerade och inte alls roliga. För dem var det inte nödvändigt att skratta eller skoja eftersom man då kunde mista sitt byte. Ifall du inte lyckades engagera Jägaren i samtalet, kunde du räkna med att hans ögon hela tiden skulle komma att vandra över rummet med frekvensen 2 ggr/sek.

Jägaren kommer aldrig att förstå att ingen vill bli betraktad som en stolpe och inte heller vill man sitta vid samma bord som en person som var lika intressant som av en som en lyktstolpe. Ja, så var det bara. Jägaren arbetade som strålkastarna på gränsen mellan USA och Mexiko. De jobbade hårt, men oftast utan synlig framgång.

Den fallna stjärnan var lik en DJ som envist spelade musiken från sin storhetstid. Unga tjejer svärmade alltid runtom honom och ingen vågade gissa hur gammal han egentligen var. Samma ovisshet gällde flickorna, de verkade ointresserade och blyga men lämnade inte företräda för andra.

Den nyblivna pappan eller mamman var en person som under en viss tid varit försvunnen från denna ”påhittade miljö”, men som äntligen hade kommit tillbaka och trivdes lika bra som de tidigare gjort. Det fanns de människor som enbart orkar leva i en fiktiv miljö. Baren var en sådan plats där spriten svämmade över, musiken dundrar och alla träffade alla. I början var allt fantastiskt, efteråt kom trötthet, sen svälten och till slut vill alla kaka pizza vid närmaste matserveringen.

Turisten hade kommit hit från främmande trakter. Han försöker kliva in i den yttersta kretsen för att skapa kontakter. Man kunde notera honom på grund av den slitna ekipering som folk på resande fot hade för vana att bära. Men det yttre kunde ibland skapa bestörtning. Bakom den slitna fasaden kunde det ibland gömma sig extremt rika eller nobla personer, som utan problem bjöd alla på några drinkar eller bjöd in till en luftbalongsflygning över Stockholm. Det betydde att man alltid var tvungen att vara redo på att ta emot oväntade besök. I värsta fall kunde det hända att man råkade illa ut, det ville säga att man var tvungen att hålla ut med några fattiga briter en hel kväll, men i sådana fall fick man inta vara svag och bjuda hem dem eller lova evig vänskap. Detta ångrade alla efteråt.

Simon tillhörde en annan grupp, Barens känguru. Han älskade myller på den högsta nivån. Det viktigaste för sådana människor var känslan över och tron på att just det här stället var den bästa platsen att blomstra på. Det värsta skulle vara att få reda på att det fanns bättre ställen. Just därför satt aldrig Kängurun stilla, inte heller trivdes han där han befann sig. Han skuttade runt från den ena baren till den andra och den tredje. En riktig känguru orkade under en kväll skutta runt och besöka minst sex eller åtta ställen. Sådana som Simon studsade alltid runt och jagade efter det bästa som fanns. Aldrig hittade de något och aldrig var de nöjda och glada.

De söker den bästa möjliga platsen att festa på och var ständigt nervösa över att uppdraget skulle misslyckas. Det kanske var på något annat ställe som Dj:n just nu spelade den bästa musiken, där de vackraste damerna och den godaste drinken fanns.

Samma känsla hade Simon även denna avgörande kväll, när hans liv skulle förändras. Han var otålig och sprang genom nio olika barer, utan att finna ro. På en av barerna träffade han

Sandra Veinberg **Daniels fem fel**

sin kusin Sofia, som kallas sig själv för Kosovo ex 885. Klart att hennes riktiga namn som stod i passet, Sofia Martinsson, inte var tillräckligt tilldragande för publiken. Hon hade aldrig varit i Kosovo, Serbien, Kenya eller Bolivia och var inte intresserad av politik. Hennes passion var att bli känd.

”Jag vill bli berömd och detta är det enda väsentliga!”, sa hon och höjde på sina ögonbryn som var så kraftigt rakade att depåminde om små, knappt synligt bågar. Hennes läppar glänste som varningssignaler vid ett järnvägsspår och var i total kontrast med hennes kolsvarta hår. Lika svart var också fladdermusen på hennes t-tröja. Hon hade klistrat sig fast vid Dj:n och blev där fast. Simon skuttade vidare.

När telefonen ringde och Paul kallade tillbaka honom till slottsingången, var Simon fullproppad med Coca-Cola och alla andra möjliga alkoholfria drinkar. Han vägrade att köra berusad och även under denna avgörande dag var han nykter, ren som en fönsterruta. Simon startade snabbt bilen och körde fram mot slottet.

Paul och Liselott kom närmare. Skuggorna förvandlades till två personer. Simon kände igen dem genom att avslöja deras sätt att gå på. Paul gick med stora steg och gungade kraftigt, Liselott skuttade kort och nervöst utan att rör allt för mycket på höfterna. En stund senare öppnades bildörren och två passagerare rullade in sina kroppar. Paul satte sig i passagerarsätet bredvid föraren. Liselott kunde sträcka ut sig på över det bakre sätet. “Magnifikt!”, suckade hon och andades djupt. I salongen spreds en andedräkt blandat med sprit.

”Champagne?”, frågade Simon, utan att vända sig om.

”Yes, skumpa”, svarade kvinnan. Hennes röst var belåten eftersom hon var tillfreds med allt, med maten, festen och med sig själv. Sen klagade hon lite över gästerna som var lite för uppblåsta. De två i framsätet lyssnade på Liselotts verbala tsunami och undrade varför kvinnor alltid pratade istället för att njuta. Paul verkade glad och nöjd, jättenöjd. Han lyssnade en liten stund och sen började han sin redovisning. Som alltid var han målinriktad och noggrann, även i sin berättelse.

Först dök festdrottningen upp klädd i 1700-taletsdräkt och mask. Hon såg fantastisk bra ut och dessutom var hon ansvarig utgivare för den kända rikemanstidningen “Conny”. Just hon hade fått impulsen att trycka en journal som var specialinriktad på de rika och ibland även berömda. En häftig årsinkomst var avgörande för att få tidningen i sin postlåda. Konstig nog

fanns det många människor i det här landet som hade en inkomst som grovt översteg det normala. Folk som helt enkelt var rika. Några av de extremförmögna hade medverkat i kvällens högtid. ”Alla var klädda i dyra maskeraddräkter eller festkostymer” jublade Liselott lite virrigt. ”Några av dem känner även jag till! Från TV eller genom filmer och så vidare.” Med förtjusning resonerade hon och avslutade med “de andra var bara välbärgade, punkt slut!”

”Yes, bara rika och that's it”, resonerade Paul, avsiktligt utan att tydligt framhäva ordet “rika”, men det hördes att just detta var avgörande för honom. Sen redovisade han över alla rum och betonade att den första drinken fick man i den centrala salen under tavlan som visade kröningen av Adolph Fredrik och Lovisa Ulrika, 1751. ”Den kostar ca 3 miljoner”, framförde han tyst, bara till Simon. Han blev genast avbruten av Liselott. “Det första glaset champagne fick vi vid den öppna brasan”. Hon ville betona sin betydelse i och med att hon hade blivit utvald.

”Var det ett dyrt bubbelvatten?”, frågade Simon.

”Yes, cirka 800 spänn per flaska”, hänvisade Paul med en dåligt spelad likgiltighet i rösten.

”Det var svårt att dricka champagnen. Näbben störde. Jag hade en fågelnäbb på mig, min maskeraddräkt var ju speciellt dekorerad”, skvallrade kvinnan och det verkade som om hon var ganska nöjd. Just då började hon klaga.

”Den enda taskiga var att det fina folket inte ville prata med oss, oss vanliga människor. De stressade iväg på direkten så fort normalt folk kom fram”, gnällde hon igen. Stora tillgångar och rika människor gav henne samma känsla av trygghet som den medeltida människan fick av Gud. Pengar på banken syns inte, men de finns och skänker en trygghet som om det vore Guds nåd.

”De rika tar över. Gamla aristokrater tappar sina positioner, eftersom de saknar pengar och har bara “af” och “von” kvar. Snart är de ute ur spelet och in kommer vi, som än så länge ingen känner till”. Paul var egensinnig. Han visste att hans tid som rik nu var inne. Just nu var det en nödvändighet för honom att vara förmögen, berömd och högt uppsatt, över alles. “Greed is good” var hans favoritslogan, en mänsklig rättighet.

Det fanns inga gränser för den livslyx som Hollywoods stjärnor ansåg sig vara värda, till exempel under sina inspelningar. En manlig skådespelare i 20 miljoner dollar-klassen krävde att få en shaman inhyrd för att välsigna vattnet i hans ledning i den villastora husvagnen på

inspelningsplatsen. Ett känt skådespelarpar på väg till inspelning i Europa chartrade ett extra flygplan – bara för bagaget. ”Kostnaderna för det privata jetplanet, feng shui-experter, yogalärare, personliga shoppare, astrologer, privata barnvakter till barnen och stilister hade ökat lavinartat”, skriv Entertainment Weekly i en svidande artikel om ”celebrity greed”. I filmstjärnornas bekantskapskretsar kunde man tjäna 5000 dollar per dag bara genom att sätta upp någons hår i en hästsvans.

Paul var inte sämre för att han gav fan i att vara rik och berömd. Han drev samtalet om tavlorna vidare. En person hade visat dem Karl den XII som noggrant iakttog gäster på avstånd ifrån sin tavla. ”Jag misstänker att tavlan kostar ungefär två, tre miljoner”, resonerade Paul och blev genast stoppad av Liselott. Hon undrade när Paul blivit konstintresserad, men fick inget svar. Paul drev vidare samtalet på sitt sätt. Han talade om parmaskinka, räkor, viner och erkände att maten var ganska sparsamt serverad men att spriten flödade för fullt.

”Folk har massor av pengar och vet inte hur the money ska spenderas!”, skrattade Liselott.

”Är du avundsjuk?”

”Nej, inte alls.”

Paul styrde samtalet vidare till en kille som hette Anders och var 23 år gammal, välsituerad och utan några bekymmer i livet. Han bodde i sin lilla etta, surfar hela dagen och sov på fritiden.

”Behöver han inte jobba?”, ville Simon veta.

”Nej. Hans pengar räcker resten av hans liv. Pappan har investerat på rätt sätt”, förklarade Paul och suktade djup.

”Herregud! Ljuvligt!”

”Yes.”

”Vad gör han när alla andra jobbar eller pluggar?”

”Surfar på nätet.”

”Och sen?”

”Festar med kompisar.”

”Studerar kanske?”

”Varför?”

”Varför studera? Han behöver inte kämpa. Han har redan allt.”

”Man kan ju faktiskt bli intelligentare och klokare om man studerat”, försökte Liselott säga

men orkade inte. Hon föll i sömn och störde inte längre samtalet mellan de två herrarna.

Samtalet handlade om tavlor och porslin som fanns där på slottet och kostar massa pengar. Trots att Liselott sov kunde hon kanske höra lite av vad de båda samtalade om. Kanske var det en ren tillfällighet att den första frågan som Liselott ställde, när bilen rullad fram till deras port, var ”tänker ni råna det lilla partypalatset?”. Sen gäspade hon och klev ur bilen. Liselott gissade rätt. Stenarna började sin rullning. Händelsernas utveckling blev precis sådan som Liselott hade gissat.

Några veckor senare informerade tidningar om att det lilla slottet vid havet hade blivit rånat på några värdesaker. Ljusstakar, tavlor, porslin och några skulpturer hade försvunnit från slottet. TV diskuterade denna kväll om liknande händelserna i hela landet, eftersom värdesaker började försvinna både här och där. Diskussionen berörde även små kyrkor på landet, herrgårdar, villor och museer. Värdefulla saker försvann och dök senare upp för försäljning utomlands på olika auktionen.

Då, när allt började på riktigt, försökte Paul, sittande vid sin TV, att distrahera Liselott. Tack och lov märkte hon ingenting eftersom hon pratade i telefonen med sin väninna och följde inte händelseutvecklingen på TV-skärmen. Trots detta var inte alla problem lösta.

Först och främst gällde det att stänga ute Liselott. Liselott, hon fick inte misstänka någonting. För att utveckla sin gemensamma business hade Paul och Simon delat upp sina ”arbetsuppgifter”. Den ene skulle ansvara för försäljning av stöldgodsen, den andre skulle hitta nya objekt för framtida rån. Båda hade övertygelsen om att allt skulle fungera perfekt och så blev det.

”Företagsverksamheten” utvecklades framgångsrikt. Alla stulna saker gick att sälja på marknaden, mest utomlands. Samtidigt började pengarna rulla in. Det bara strömmade in.

Vägen från urfattig till förmögen var kort och utvecklades i ganska rask takt, för båda Paul och Simon.

Vanligtvis tog det lång tid innan man som klient officiellt blev inbjuden till Connys partyn. Nu kunde de betala av alla räkningar på en gång och de behövde inte oroa sig för begreppet ”att inte ha råd” längre. Fattigdomens tid var förbi för dem båda. De satte på sig varsin ”Braitling”. Simons jeans var inte längre köpta på Dressman eller H&M. Han satsade hårt på

märkeskläder, ett par byxor kostar minst 4000 spänn.

Det enda som Paul inte tillät Simon att göra var att köpa en ny bil. ”För tidigt!”, sa han och det verkade som om Paul var lite rädd för att väcka uppmärksamhet kring sina och Simons pengar. Till vardags hade nu mer ingen av dem någon brist på pengar. Ingen skulle märka den snabba förändringen. Businessen var framgångsrik. Om någon skulle komma på hur Simon och Paul plötsligt hade blivit så förmögna kunde detta stoppa de bästa och roligaste projekten.

Trots den ekonomiska krisen gick försäljningen av stöldgods ganska bra. Alla som hade pengar köpte och man kunde förundra sig över hur stor medborgarnas hunger var efter konstföremål och gamla, vackra ting. Folk köpte tavlor, möbler, porslin, ljuskronor, böcker, bilar och massor av andra gamla föremål som vid ägarbyte bara blev dyrare och dyrare. Man blev snurrig bara av tanken på hur stor efterfrågan var på stolar, innerväggutsmyckningar, skulpturer, pannåer, flaggor, fanor, gamla tidningar och tidskrifter, balettskor som kända dansartister använt, elgitarrer, gravyrer, mattor, möbler och skor, kläder och smycken, dockor och gamla verktyg.

Att hitta ”varor” var ett ganska enkelt jobb. Kulturbyggnader bevakades inte, många värdefulla saker och ting var lätt disponibla för varje människa som bara önskade att ta dem. Man kunde säga att deras jobb var ”att ta” utan rädslan för att bli upptäckt eller hindrad. Lite svårare jobb var att hitta kunder och sälja de stulna grejerna.

Paul var duktig, han klarade arbetsuppgiften framgångsrik. Det enda problemet med hans nya sysselsättning var stackars Liselott och hennes frågor. Hon undrade ofta och frågade samma sak om och om igen. ”Hur hade du råd att köpa detta?” eller ”har du plötsligt blivit rik?”

Det var klart att nervositeten växte med varje fråga som kom från Liselotts håll. Till slut bestämde Paul sig för att bryta med sin sambo. Han diskuterade frågan med kompisar och Simon kom sedan fram till slutsatsen att den enklaste vägen skulle vara att låtsas att bli kär i en annan kvinna. Att prata öppet med henne om hans business var en omöjlighet. Det återstod bara att låtsas om en ny kärlek. Hans risktagande var totalt. Kvinnor brukade förlåta fel, brott, till och med mord, med aldrig svek.

Denna fredag kom Paul hem från sin ordinarie tjänsteresa och informerade Liselott kort om

sitt svekfulla handlande. Han hade syndat, vilket egentligen betydde att ”du måste gå” och ”hitta ditt eget hem” eftersom ”jag älskar henne” och ”så är det nu, tyvärr”.

Paul räknade med en explosion och stark nervositet, överspändhet och tårar. Men istället blev facit oväntat. Liselott vägrade lyssna och blev kvar. Hon flyttade inte ut och låtsades som om ingenting hade hänt. Det blev istället värre, hon ställde fler och fler frågor.

”Snart försvinner hon”, tröstade Paul sig själv, men så blev det inte i verkligheten. Hon stannade och blev bara mer nyfiken på allt vad Paul gjorde.

Liselott kände sig sårad och avvisad. Hennes enda tanke var att hitta ”den andra kvinnan” och spöa henne. Paul kunde inte förstå hennes svartsjuka och inbillade sig att allt skulle bli bra igen. Under tiden sökte Liselott upp en privatspanare som var beredd att söka upp den andra kvinnan mot en saftig betalning. Just vid detta tillfälle drog hon ut det svärd som senare skulle ta livet av Simons och Pauls affärsverksamhet.

Varför gjorde hon detta? På grund av kärlek eller annat känslofullt trams? Nej, hon brukade inte skänka bort sina ägodelar till främmande människor. Paul var ett sådant föremål i hennes liv. En kropp som hon hade laglig rättighet till. Paul var hennes ting, så klart.

Hon skulle aldrig ge bort sin gubbe som uppförde sig divaaktigt, led av frontfigursjukan, var egocentrisk, med ett extremt bekräftelsebehov och var omöjlig att leva tillsammans med. Trots detta visste Liselott att hon aldrig skulle ge bort honom. Dessutom kunde inte Paul älska någon, han var för djupt nedsjunk i lead-singer-sjukan. Han var Lsd de Luxe och just därför blev hans plötsliga förälskelse så intressant för Liselott och hennes kompisar.

Några veckor senare hon fick veta att hennes Lsd höll på med brottslig verksamhet och sålde stöldgods. Tyvärr hade hon dragit fel slutsats. Hon trodde att Paul hade blivit rånare på grund ”av den andra kvinnan”, men denna existerade inte. Om nu Paul verkligen hade en passion, en nya partners, kvinna eller man, spelade ingen roll, skulle Liselott vara ledsen ett tag men sen godta detta. Om så var fallet, så kanske hon med detta hade räddat Pauls och Simons affärsverksamhet. Men så var det inte nu. Liselott hittade ingen rival och blev djupt sårad just på grund att detta. Hon kunde inte gottgöra sin nyfikenhet och blev bara ilsknare och mer frustrerad.

“Äktenskap är det enda kriget i världen där man är tvungen sova med fienden”, läste Liselott och bestämde sig för att hämnas. Hon skrev ett anonymt brev till polisen om sina misstankar om Pauls och Simons lagöverträdelse. Några veckor senare blev båda häktade. Under eftermiddagen lämnade Liselott Pauls lägenhet för gott.

Sparken bakifrån

Under förhöret visade den kvinnliga polisen det anonyma brevet för Paul och Simon. Det var inte svårt att gissa vem som hade skrivit denna underrättelse till polisen. De blev åtalade för stöld i fyra kyrkor, men mer kunde spanarna inte bevisa.

Paul och Simon hamnade i fängelse. Liselott hyrde en ny lägenhet och kom att ensam bo där. Ingen av dem var speciellt glad eller nöjd med situationen. Ingen ångrade vad de gjort och inte heller kunde de ana att detta skulle vara början till lite större händelser. Tärningarna var kastade och det fanns ingen återvändo.

Ok, käre läsaren, vi rullar vidare!

Det fanns ett bibliotek i fängelset, där Pauls brukade träffa den ryske Peter eller Pete som han kallades bland internerna. Ryssen uppehöll sig i finkan på grund av cigarettsmuggling från Riga till Stockholm och visade sig att vara en vettig samtalspartner. Under en kort tid satt även Simon inne. Hans straff var kort och snart försvann han över fängelsehorisonten. Det var här de båda började smida sina planer över att råna Nationalmuseum i Stockholm.

Planen var att genomföra rånet under permissionen det vill säga under den korta tid då fångarna var fria från fängelse. Det var klart att alla rent teoretiskt bevakades under semestern, men i praktiken fick många gå fria. Det betydde att deras familjemedlemmar fick verkställa själva bevakningen under permissionen. Ibland kunde till och med en maka eller en make vara en bättre väktare än de anställda själva. Genom dessa omständigheter kunde staten spara pengar, vilket väktarna ibland missbrukade.

I vårt fall hade varken Paul eller Peter några familjemedlemmar som var beredda att agera

polishundar för sina kära fångar. Därmed kunde de planera och utföra rånet i lugn och ro. Det enda problemet var kontakter med den lille Simon, som ju redan då befann sig på andra sidan murarna. Inga problem var dock omöjliga för Paul att lösa. Han skickade bara iväg ett SMS från en lånad mobiltelefon eller mailade så löste sig allt.

Simon var fri i och med att Paul ensamt tagit på sig allt ansvar för de brott som de båda genomförde. Enligt planerna skulle båda tavlor lämnas på ett gömställe efter rånet. Därifrån skulle de fraktas vidare till experterna. En av tavlor skulle säljas och den andre skulle lämnas kvar tills Pete var fri från fängelset. Så var det tänkt och planerat. Utfallet blev dock annorlunda, Paul tänkte handla på sitt sätt istället, utan att informera Peter om detta. Detta blev början på en rad missuppfattningar. Den ene började misstänka den andre och vice versa.

Detta inträffar senare, kära läsaren! Just nu befinner vi oss i läsesalen.

Fängelset hade inte bara sim- och sporthallar utan även plats för böcker. Där fanns böcker beställda ifrån Stadsbiblioteket och en TV som satt fast på väggen. Man kunde sitta här och titta på TV tillsammans med andra fångar som tjänat den äran. De flesta som vistades här hade i huvudsak uppgiften att packa böcker till fångarna som inte tilläts lämna sina celler.

Den dagen när Peter kom tillbaka efter sin permission var biblioteksrummet nästan tomt. På väggen dundrade TV på högsta volym om rånet i Nationalmuseum och han försökte ignorera den. Människorna på skärmen analyserade rånet, frågade ut experter och verkade förvånade över att det varit så lätt att stjäla de värdefulla tavlorna.

Gång på gång visades de tre stulna och ovärderliga tavlorna – Renoirs *Ung Parisiska*, *Conversation* och Rembrandts *Självporträttet*. Tre tavlor. Peter visste bara om två av dem.

Han var absolut säker på att bara två tavlor hade tagits och inte tre. Rembrandt ingick inte i deras planer.

”Hur hade den tredje försvunnit?”, funderade Peter och kunde inte påminna sig om att de även gått genom den holländska salen för att stjäla den lilla Rembrandt-tavlan som även föreföll att vara försvunnen. Det var praktiskt omöjligt att stjäla samtliga tre tavlor på samma gång, men TV bevisade att någon av dem hade gjort just detta. ”Inte var det jag!”, Peter försökte rättfärdiga sig samtidigt som han misstänkte Paul, så klart.

Rembrandts självporträtt med lätt slutna ögonlock och huvudet lätt vridet till höger fastnade i hans minne. Han hade en svart baskermössa på snedden. Från tavlan stirrade en

målare som varit känd för hela världen under 400 års tid. Pete kände olust. Någoting hade hänt, något annorlunda än väntat. Saker förflyttades och förvandlades. Allt utvecklades på annat sätt än det tänkta scenariot.

En rånare och en förfalskare

Kompisen eller rånare nr 2, Paul, befann sig just nu på en mycket annorlunda plats, långt borta från fängelsets bibliotek. Han satt vid ett bord. Mitt emot honom satt John Mayatt, en av de bästa tavelförfalskarna i världen. Han var på kort besök i Sverige.

Paul försökte, på bruten engelska, förklara sina behov. Han behövde kopior av båda tavlorna.

Båda frös i den tomma torpstugan som John hade hyrt för sin korta vistelse i landet. De försökte värma sig vid den öppna spisen vilken spred en glädjande glöd. Paul och engelsmannen befann sig i ett enslig, ödslig sommarhus i skärgården, nära Stockholm. Mittemot nickade den sittande mannen och sökte reproduktioner av båda Renoirs tavlor i en stor bok. En stund senare hade engelsmännen fixat båda den ene och den andra.

”Båda?”, undrade John.

”Båda!”, nickade Paul.

”Förresten, jag har redan *Conversation*. Kan leverera den redan idag.”

”Oj, vad snabbt!”, häpnades Paul. Han hade ingen aning om att kopior av impressionisternas tavlor var en mycket efterfrågad vara i förfalskningsvärlden. De snackade lite om vädret, livet och sen ville Paul veta mer om kopieringen av målningar. Han undvek avsiktligt att använda ordet ”förfalskning”. Han vill veta när Renoirs *Ung Parisiska* kunde vara klar.

John undvek att svara och verkade vara nedsjunknen i Renoirs verk, uppenbarligen glad över de nya beställningarna och nöjd med att kunna förvänta sig royaltyn. Renoir var underbar och det var en ära och härlig process att få rita av hans alster. Till slut svarade han på Pauls fråga.

”Jag började inte kopiera kända verk för pengars skull. Bara så att du vet!”, engelsmannen vägde sina ord långsamt och genomtänkt. ”Det finns ibland hos människor ett behov av att agera onormalt. I detta fall är det kanske rent av terapi att få kopiera dessa tavlor.”

”Det är pengar trots allt”, envisades Paul för sig själv, men engelsmannen fortsatte i sin egen riktning. Han berättade att allt hade började av en slump. Hans första kopia var en ren tillfällighet. En av hans vänner hade klagat över att han hade missat att köpa ett härligt verk ifrån Raoul Duffy. Auktionshuset hade sålt det franska verket för 100 000 pund.

”Jag erbjöd honom att göra samma verk för ca 250 pounds och lite senare stod jag där i min verkstad och målade stranden i Nice så lätt och enkelt att jag själv blev förvånad över min skicklighet. Allt verkade så vackert och underbart, jag kände mig lycklig”, sade John och sträckte på sig som en katt. Sen stannade han för en stund och blev seriös. Han sa att allt började just med denna lilla franska tavla och nu hade han blivit världens bästa kopieringsmaskin av målningar.

”Snälla, kalla mig inte för en förfalskare. Det är inte sant och låter förolämpande. Jag fungerar på samma sätt som en violinist som spelar Paganini eller en ballerina som dansar Gisela. Jag framställer en annan målares verk i min egen stil. Ibland vaknar jag på morgonen och vet tydligt att idag är det den onsdagen då jag ska måla Matisse, eller den lördagen då jag måste måla Alberto Giacometti. Jag gör inga kopior. Jag tänker inte kopiera. Jag bara samtalar med målarna genom deras verk. Vi diskuterar och när vi är överens om hur och vad jag ska göra då sätter jag igång. Det är då jag lyckas bäst.”

”Kan en expert urskilja en kopia från originalet för att upptäcka förfalskningar?”, frågade Paul med den högsta möjliga likgiltighet i rösten.

”Nej”, ljög John. ”Jag kan deras mätinstrument och har mina egna metoder för att vilseleda till och med en röntgenapparat”, han vände sig åter till boken, lyfte huvudet och undrade om Paul skulle hänga bilden på väggen i sitt slott.

”Nej, det ska bli en present till min hustru.”

”Kvinnor gillar impressionismen. Det är sant”. Konstnären såg glad ut igen samtidigt som han försiktigt smekte reproduktion. Han tittade upp och sa att det på söndagen skulle finnas ett tillfälle att gemensamt besöka Nationalmuseum för att se originalet. Paul ryste omärkbart till under en kort sekund, sen dämpade han sin oro och insåg att förfalskaren inte visste om rånet.

De kom överens om leveransen och betalningen. Paul lämnade den begärda summan i förskott och gav till förfalskaren nyckeln till boxen vid stationen där de färdiga målningarna skulle lämnas in. Nyckel skulle sen i sin tur levereras till Simon.

Eftersom John redan hade en färdigmålad kopia av Renoirs *Conversation*, kunde den levereras redan dagen därpå. Den andra kopian kunde lämnas i boxen senare. Så var det i alla fall tänkt, men händelserna utvecklades dock lite annorlunda. Efter detta skildes de två åt för att aldrig mer träffas igen.

John höll sitt löfte. Han levererade den första målningen till boxen vid Centralstationen, men sen började det hända saker som Paul inte kunde förutse. Händelserna gick sin egen väg utan att fråga Paul om lov. Spelets tärningar och dominobrickor föll på sina egna vis och välte förväntningarnas pyramid som Paul konstruerat så noggrant.

Den första stöten kom från oväntat håll, den orsakades av Rembrandt själv. Rättare sagt, av den lilla bild där målaren själv var avbildad med baskern på sniskan och som försvann från Nationalmuseum tillsammans med Renoirs målningar.

Att en Rembrandts-tavla försvunnit samtidigt med de två impressionistiska verken gjorde Paul jättenervös. Naturligtvis misstänkte han Peter, vem annars. Han kunde dock inte förstå hur det kunde vara möjligt att stjäla ytterligare en tavla på vägen ut. Hur kunde ryssen ha hämtat den lilla tavlan när de hade skyndade sig allt vad de kunde ut ur byggnaden. Inte heller hade han sagt något om detta, inte ett enda ord. Simon hade väntade vid bilden och kunde därmed inte ha utfört detta.

”Allt är en rysk bluff”, tänkte Paul mer och mer ilsken. Ju mer han tänkte på det desto argare han blev. Slutligen överfyllde ilskan hans kropp och själ och han började agera i strid med logiken. Han förflyttade båda målningarna från boxen A62 till en annan box, till den box som den engelske förfalskaren hade lovat lämna kopiorna. Därmed började Paul att handla efter egen regi utan att informera sina kumpaner. Permissionstiden var snart slut. Han klistrade därefter en liten gul klisterlapp på den lilla svarta väskan. På lappen bad han John behålla originalet som pant tills att han fått betalt för kopiorna.

Pauls vrede blev hans fiende. Han var mer villig att lita på en främmande engelsman än på sin ryska kumpan. ”Denna bastard”, tänkte han om Peter och skickade ett kort och koncist SMS till Simon med texten ”Planerna ändras. Försvinn och rör inget. Detta är en nödsituation”.

Under nästa dag, när han redan var tillbaka i fängelse, bestämde Paul sig för att han i framtiden aldrig skulle lita på kvinnor eller utlänningar. Här förklarade han krig och kastade in första handsken.

Peters dilemma

Den hatade Peter eller Pjotr passade inte i bilden. Får många i Sverige var han svårsmält. Inte nog med att han var fånge, han var dessutom invandrare också. Här, precis som i andra samhällen existerade hierarkins pyramid. Ett fåtal skymtas uppe på toppen följt av resten som rangordnas nedåt enligt en viss oskriven regel.

Immigranter kallades här för invandrare och var som sådana avskydda och tvingade att stanna på det lägsta trappsteget i samhällspyramiden.

Under det nya millenniets första decennium blev antiimmigrationspolitiken mainstream. Politiska partierna i väst deklarerade att det var fullt acceptabelt att betona att invandrare var gäster som borde anpassa sig till de kulturella värden som präglade världssamhället. ”Det är vårt land, älska det eller lämna det”. Den andre var helt okej, men bara så länge hans närvaro inte blev påträngande, så länge denna andres olikhet blev verklighet. I det senkapitalistiska samhället var rätten till att inte bli trakasserad likgiltig med rätten att hålla sig på ett säkert avstånd från dem som verkar annorlunda.

Begreppet ”giftiga ämnen, som härstammade från populärpsykologin, sträckte sig långt bortom de omedelbara mellanmänniska relationerna. Ett giftigt ämne kunde också vara en invandrare med sitt annorlunda sätt att vara på, dessa skulle isoleras eller åtminstone tyglas.

Vid polisen, domstolar, sjukhus, kliniker, skolor och butiker behandlades utlänningar hårdare än lokalbefolkningen. Man kunde undra hur folk kunde urskilja en vanlig människa från en invandrare. Till en början handlade det bara om utseendet. De som såg annorlunda ut fick ta smällen på direkten. När globaliseringen senare hade nivellerat alla efter samma mönster, alltså utifrån utseende, var det svårare att skilja den egna från främlingar. Då hjälpte språket. Alla som pratade med accent riskerade att råka illa ut och kunde räkna med förnedring vid institutioner eller annan allmän plats. Det var viktigt att hålla käften stängd för att bli rättvist behandlad, till exempel inom vården.

Peter kände ifrån början inte till detta system. Han själv hade under lång tid, som son till en militär och senare även själv som officer vid armén, varit privilegierad. Uniformerade

personer hade alltid förmåner och Peter var inget undantag i detta sammanhang. Dessutom hade han under hela sitt liv bott tillsammans med sina föräldrar i periferin av det stora landet som förut kallades för Sovjetunionen. Här pratade infödingar ett annat språk än ryska och hade annorlunda kultur. Makten i Kreml kallade sådana folkgrupper för ”nationella minoriteter” vilket så klart betydde att människor var ”underutvecklade”. Därmed kunde kolonialmakten exploatera deras territorier, invandra och breda ut sig över de nya områdena.

Självklart hatade bosättarna kolonialmakten och immigranterna från öst som följde efter. Peter och hans familj tillhörde stormaktens elit i Lettland. Han ingick i den militära gräddan, hade massor av privilegier. Aldrig hade han kunnat tänka sig att livet kunde förändras så drastisk att han skulle ramla ner på den branta hierarkiska trappan. Men det blev just så.

Hittills hade han sett sig själv i det nya landet som herre, företrädare av en stor och stark nation som automatiskt betydde att deras lagar gällde överallt. Livet var ju som vilken tävling som helst, den som var störst och starkast vann. Ryssland var störst, språket lika så och Sovjetstaten hade dessutom vunnit det sista stora slaget, andra världskriget. Det rådde ingen tvekan om att han befann sig på den rätta sidan i det vardagliga spelet.

Ingen tvekan rådde heller om att Peter och hans allierades hade ett öppet, barbarisk förhållningssätt till främlingar. Detta stod i kontrast till den västeuropeiska tendensen att försöka legitimera rasismen.

Just därför var hans situation i Sverige helt annorlunda. Här hade ingen makt och den inhemska befolkningen uppfattade honom inte alls som en herre, snarare uppfattades han som att vara lika otrevligt som en arbetssökande från Ghana eller Elfenbenskusten. På detta sätt vägrade han att bli behandlad.

Peters föräldrar hade under hela sina liv suttit på väskor. Familjens försörjare flyttade dit armés kommando befallde. Sovjetmakten hade en gigantisk armé. Krigsmakten var den enda fungerande industrin och lockade därmed folk som önskade stabilitet och privilegier i livet. Reellt krig utspelades enbart på TV, bioskärmar, eller i heroiska böcker där varken Peter eller hans pappa var tvungna att delta. Den sovjetiska krigsindustri hade en gigantisk reserv av människor som inte behövde lyfta ett finger. Peters familj tillhörde den gruppen.

Sonen valde samma yrke som fader och blev också militär. Juniors karriär blev dock inte så lysande och förutsebar som pappans. När Berlinmuren föll samman blev livet annorlunda. Ändamål och planer krossades på en dag.

Till en början verkade allt hålla sin ordning, men när Lettland deklarerade sin suveränitet och blev en separat, självständig stat blev Peter automatiskt både arbetslös och statslös.

Sovjetarmén evakuerades från de förr ockuperade kolonierna, de så kallade ”sovjetrepublikerna”. Fosterlandet Ryssland hade sina egna problem och kunde inte längre ta hand med det stora antalet repatrierande militarister. Familjer som en gång varit bland de utvalda och de som gynnats kastades plötsligt ut på gatan, direkt och bokstavligen. När den så kallade ”övergångsperioden” trädde i kraft försökte varje människa att anpassa sitt liv till den nya situationen. Peter och hans föräldrar bestämde sig att stanna kvar i Lettland. Tanken var att stanna kvar, kanske skulle den gamla goda tiden komma tillbaka.

Peters far, en före detta hög sovjetisk militär, hade sedan många år tillbaks varit pensionerad. Vid pensioneringen, vid 60-års ålder, valde han Riga som sin bosättningsplats.

Under sovjettiden kunde högt uppsatta militärer utan bekymmer välja var någonstans i det stora imperiet man önskade sig att stanna. Riga var en trevlig stad, nära havet och med hög levnadsstandard. Just därför var det en eftertraktad plats för pensionerande militärer som ville stannade kvar i Lettland med sina familjer. Sovjetstaten garanterade hyreskontrakt i city där lägenheterna var nybyggda. De befolkades därför av liknande rika familjer från ”armékretsen”. Staden var tillräcklig stor för att inte vara provinsial, men samtidigt tillräcklig liten för att man inte skulle tröttna. Dock var det långa resor i kollektivtrafiken. Moskva, Petersburg eller Leningrad kunde inte ta emot alla levnadsglada armépensionärer. Riga fick rycka in i stället.

För Peters pappa var valet enkelt. Han hade redan tidigare äran att tjänstgöra i Riga och därför ville han stanna kvar just där även under pensionen. Peters pappa fick från staten en ny hyreslägenhet i city på fem rum och kök, sommarstuga vid havet, möjlighet till gratis användning av kollektivtrafiken, kunde köpa personbil med rabatt, hade tillgång till speciella affärer som sålde efterfrågade varor med kraftigt reducerat pris.

Den rysktalande minoriteten hade förvandlats till majoritet och hade inget intresse av att smälta in ”provinsens vardagsliv”.

Efter Berlinmurens fall kollapsade Sovjetunionen. I Riga kom ursprungsbefolkningen åter igen till makten vilket enligt Peters föräldrar inte förtjänade sin egen stad. Priserna steg, alla

privilegier ogiltigförklarades av myndigheterna. Far och son blev pensionärer nästan samtidigt.

Ursprungsbefolkningen hade återfått sin makt och myndigheterna krävde att alla skulle behärska det inhemska språket. Lettiska blev åter igen statsspråk och kom att användas inom institutioner, i skolor, på sjukhus och så vidare. Elimineras gjorde alla privilegier inom den heliga delen av samhället. Hjältarna från andra världskriget kunde inte längre bevara sina rabatter från förr.

Modern Alina hade aldrig arbetat och hade under hela sitt liv räknats som hemmafru. Ryssland ville bevara sina vasaller i ”grannlandet” och var redo att betala kraftiga pensionspengar för dem som stannade kvar. Det verkade som frid och fröjd men ingen av dem kände sig lycklig.

Tack vare odlingar, där man kultiverade gurkor, potatis och berg av kål, lyckades familjen både spara på matkostnaden och fördriva tiden ute i frisk luft. Pappan fångade fisk och upplevde långa, romantiska kvällar runt lägerelden med sina gamla arbetskamrater. De kokade fisksoppa tillsammans och talade nätterna långa om Sovjetunionens sammanbrott, om världspolitik, om möjligheter att återställa det gamla riket med allt som varit så kärt och viktigt för alla.

Oredan hjälpte många som var kvar på nyckelposter, att ta över fabriker, statliga verk och starta nya banker med hjälp av kontantinsamling från kommunistpartiet. Människor som hade haft makt under sovjettiden dränerade snabbt staten på egendom genom att fuska med dokument, manipulera med lagar, allt för att bli rika. De flesta lyckades. På den tiden fanns det inget som var omöjligt. Några av particheferna och armébossarna blev väldigt rika över en natt.

Peters familj var inte bland de framgångsrika under dräneringskapitalismens tid i landet. Skälen till deras misslyckande var många: underlåtenhet och obeslutsamhet, rädsla över att göra fel. Som militärer var de vana att lyda kommandon. Pappan och Peter kunde inte bara göra anspråk på statlig eller armens egendom. De var inte vana vid att inte röra allmän egendom, men det var just det som krävdes under övergångstiden, modet att vara fräck och oförskämd. ”Just nu tar alla sin del av kakan, det är bara ni som är feiga!”, klagade modern Alina hemma. Hennes man och son hade inte förmågan att reagera. Man blev inte rik över en natt och mamman sparade inte sin besvikelse över detta.

Det var klart att Alinas hjärta värkte. Hon såg att andra kvinnor, till exempel generalens gemål, plötsligt hade ett antal tunga pälsar över sina axlar, två bilar med tonade rutor och dyra skor.

Just då var Peter på väg att söka arbete utomlands. För modern spelade det ingen roll vart sonen tog vägen, det som spelade roll var hur mycket pengar som fanns att tjäna. Några av de andra armékillarna återvände från utlandet med stora summor på fickan. Alina hängde makens och sonens arméuniformer i skåpet och resonerade att hon kanske senare skulle visa dem för sina barnbarn för att påvisa vem pappan egentligen var, men just nu var de bristen på slantar som bekymrade henne mest. Ibland kunde hon kärleksfullt smekte sonens stjärna som satt på axelremmen. Hon hoppades på det bästa, vilket var att alla i familjen återigen skulle kunna infinna sig bland de förmögna och privilegierade människorna. Nu krävde inte samhället längre lojalitet eller partimedlemskap, förräderi eller underkastelse, som de varit vana vid. Det som nu styrde och regerade över samhället var medverkande i samhällspjäsen, kapitalet. Så var det bara.

Det var normerande att de vuxna barnen skulle försörja sina åldrade föräldrar. Familjebanden blev med åren bara starkare och starkare. ”Det finns ju ingen annan som kan åberopas”, brukade Alina resonera.

Efter att sonen flytt till Sverige hörde hon sällan av honom. Telefonsamtalen var dyra och därför skickade de mest färgstarka kort med olika motiv på till varandra. Peter skickade till sin mamma vykort med troll, landskap och den kungliga familjen i sina pompösa dräkter.

Till en början hände det att sonen ibland kom hem med båten över havet. Han stannade några dagar och återvände sedan raskt tillbaka. Han hade då gåvor till mamma och pappa och hoppades på att allt skulle lösa sig. Men helt trygg var han inte i och med att hans mors lycka helt låg i kontanter. För att uppnå full glädje krävde hans mor en hög av pengar, vilket inte var enkelt att skrapa fram.

Alina var i god hälsa, hade kärlek, välstånd och harmoni inom familjen, men det räckte inte för henne. Ett bättre liv kunde enbart uppnås med hjälp av pengar. Speciellt nu, när den socialistiska planekonomin hade gått i graven och när den fria marknaden istället härskade. Den röda eliten på gräddhyllan var inte längre den efterfrågade nivån. Den nya tiden hade knuffat ner hela populationen av arméeliten. Tillsammans ramlade de ner på marken utan

några som helst privilegier. En vanlig lärarinna eller servitris på gatan kunde nu köpa en exakt likadan kofta eller kappa som den förre detta generals hustru.

Alina hade missat alla sina fördelar. Lokalbefolkningen började klä sig som sina tidigare kolonialherrar. Till och med lågprisklädbutikerna tenderade att erbjuda vackra kläder. Ingen kunde se att det längre var brist på varor och man kunde inte längre, på längre avstånd, urskilja vem som ekiperade sig ifrån lågprisbutikerna eller vilka som var tvungna att handla i vanliga affärer.

Det tragiska var inte bara omständigheten att pengar nu hade makten i stället för det kommunistiska partiet. Värst var omställningen att butikerna var fulla med varor som alla hade råd köpa. För människor som var uppvuxna under den socialistiska verkligheten var en sådan omvandling outhärdligt smärtsam. Kaptenskan Fyodorova, som stod lite lägre ner på den hierarkiska trappan än Alina, hade massor av pengar och vågade sig på att köpa egendom vid havet utan att frukta säkerhetstjänstens eller partibossarnas vrede. Men repressalier väntade de som vågade sticka ut. Sådana förbittringar orsakade outhärdlig stress.

”Snälla! Skrik inte av avundsjukan!”, upprepade hon till sin spegelbild ofta, om och om igen. Hennes röst lät ledsen eftersom Alina önskade sig att bli förnämligt behandlad. Hon var fortfarande villig att leva dygdigt, äta långsamt och ljuga om sin ålder. Det var inget ovanligt. Kvinnor vill se bra ut, att visa sin visdom var en sekundär företeelse. Alla kvinnor visste att män hade bättre syn än sunt förnuft.

För att uppnå dessa mål behövde hon pengar. Hon behövde mer än generalens allmänna pension, vilket hon i övrigt själv spendera. Det enda hoppet var Peter och hans möjliga framgångar utomlands. ”Kom inte hem med sådana här små presenter!”, klagade modern när sonen ibland kom tillbaka över havet på små korta hembesök med kexchoklad under armen. Hon ville inte ha kex, kaffe, gods eller blommor. “Bättre att du kommer hit med en dyr bil med tonade fönsterrutor, då skulle jag bli lycklig!”, upprepade ständigt mamman och vände sig på klacken för att undvika sonens smärftfulla blick. Alina brukade först sätta de blommor, som sonen alltid skänkte, i en vas och sedan avlägsnas. Att komma hem utan blommor till sin mamma var en omöjlighet för Peter som kände till och lydde de allmänna reglerna.

Strax innan rånet, träffade Peter en snabbis sin mor i Riga. Hon var som vanligt ledsen och

som alltid gick hon med snabba steg genom korridoren. Hennes silkeskjol gungade mjukt och behagligt och rummet var fyllt med dofter från hans barndomstid. Mor var missnöjd, den saken var klar. Det var ingen hemlighet att det inte fanns någon laglig väg som på kort tid kunde leda till stora pengar och finansiell framgång.

En grannkille härjade vid hamnen och samarbetade med maffian, där fanns pengar men vägen dit ledde till kriminalitet. Till slut verkade den enda lösningen vara den brottslighet som kändes minst ond.

Dessutom betraktade Alina inte förbindelserna med den undre världen som någon obehaglig kommunikation. Över ett glas vin eller en kopp té brukade hon undvika samtalet om detta genomgående ämne och knuffade bort alla logiska bevis med argumentet att ”pengar luktar inte”. Enligt henne var inte Peters pappa och Peter själv tillräckligt driftiga och modiga för att gå in i den stora businessen och på så sätt kunde de inte lösa problemet som riktiga män.

Det var otrevligt att höra. Speciellt från sin egen mor, som under Peters skoltiden alltid brukade betona hur viktigt det var att vara ärlig, ordnad och flitig i och med att enbart då skulle ”fadern, modern och fosterlandet vara glada!”.

Nu var hennes melodi annorlunda. Hon hade reviderat sin moral. Att prata om detta med pappan var olönsam, senioren försökte fly sådana diskurser. ”Kvinnor, o kvinnor!”, brukade han sucka och gömde sin stress bakom schackbrädan eller gick iväg mot Juglasjön, för att fånga fisk.

Peter var ensam och kände sig sviken. Han gick i exil som en motiverad jägare, bytet var pengar. Han behövde pengar för mors, fars och den vackra Natalies skull.

Politik hade förändrat världen. “Relationer med politik, precis som med föräldrar måste man hantera omsorgsfull”, tyckte Peter och var övertygad att människan kunde klara sig igenom även de värsta situationerna. Nu var han beredd att börja göra sitt yttersta genom att ta alla möjliga jobb. Även de smutsigaste eller de svåraste jobben som inte ens svenskar ville ta. Peter var utbildad militär men nu var han snarare beredd på att supa på gatorna, tvätta en skorsten eller gräva kol i den djupaste kratern på jorden. Tyvärr fick han inte ens den möjligheten, i och med att det inte fanns några jobb för honom i det nya landet. Kärleken till arbete behövdes inte längre. Flitighet hjälpte inte heller. Jobben fanns någonstans där borta,

skyddade med taggtråd så att de jävla utlänningarna inte skulle lyckas ta sig fram till dem. Den enda räddningen från situationen som återstod var brottsligheten. Först aktualiserades människosmuggling som en god och lönsam affärsidé. Att leka med desperata människors öden var en lukrativ business och genom smugglingen av människor kunde man tjäna stora pengar. Hans utbildning kunde hjälpa till med att konspirera. Strategin var densamma som vid krigsföring – vinna eller försvinna.

Hans egen öde avgjordes av en människosmugglare som var begåvad och hade goda kontakter i landet. Han garanterade Peter möjligheten att permanent få stanna i Sverige eller något annat industriland i väst.

Smugglaren erbjöd honom en annan identitet. Peters uppgift var att låtsas att han var en annan person, dock kunde han behålla namnet ”Peter”. Han skulle vara en förföljd flykting från den krigshärjade Kaukasus där lagarna bestämdes av den lokala maffian, terrorister och den närliggande supermakten. Ett land där alla dokument och intyg tillverkades enligt maffians önskemål.

Invandrarverkets tjänstemän, som även var Peters handläggare i Sverige, uttryckte sina kondoleanser i samband med kriget i regionen och lovade att undersöka fallet så snart som möjligt. Så snart som möjligt betydde inom minst två år. Det fanns en myndighet som granskade äktheten av dokumenten, inklusive ID-handlingar. Som tur var myndigheten överbelastad, personalen jobbade långsamt utan att överanstränga sig. Under tiden sysslade folk med vad de ville. Den överbelastade myndigheten begärde uppgifter från den krigshärjade ryska provinsen i Kaukasus men kunde inte tillgå allt som behövdes. Därmed kunde man blanda in falska flyktingar bland riktiga asylsökare. Väntetiden brukade dra ut till mellan sju åtta år. Att vänta var aldrig roligt, men Peter hade i alla fall möjligheten att stanna i landet och kunde därmed göra vad han ville.

Krigets offer tvingades leva tillsammans i samma vandrarhus som angripna själva, vilka låtsades vara martyrer. Läget var absurd men ingen av de asylsökande kunde träda fram och säga sanningen om situationen i flyktinglägret. Staten och politikerna brukade stoltsera med sin humanism och prisa rättssamhälle som i deras mening rättvist klarade upp alla möjliga orättvisor. Verkligheten var så klart en annan.

Handläggningstiden på myndigheten blev bara längre och längre. Politiska kommandon

Sandra Veinberg **Daniels fem fel**

uppifrån förändrade institutionerna, startade nya domstolar och gjorde alla möjliga saker vilka skapade intrycket av att staten kunde hindra problemen. Samtidigt svämmade migrationsvågor över. Det påbörjades en tvångsreturnering vilket innebar att man helt enkelt skickade tillbaka migranterna till sina ursprungsländer. Krigets offer stod inte ut. Människor som hade överlevt fysisk tortyr eller politisk förföljelse bröt samman. Lite bättre klarade sig de ekonomiska immigranterna, så som Peter. Slutresultatet blev oftast tragiskt, eftersom de verkliga behövande inte kunde bevisa sitt verkliga tillstånd.

Peter tilläts att vänta och kunde samtidigt genom kontakter arbeta illegalt. Kontakterna visade sig vara det mest värdefulla i livet. Han fick tillfälliga möjligheter till jobb och tjänade en slant, men ambitionerna var större. Han behövde mer pengar och för detta behövde han bryta mot den svenska lagen. Han bestämde sig för att kringgå reglerna om införsel av tobak i Sverige. Peter började organisera cigarettmugglig till Sverige. Först gick allt som det skulle men ganska snart blev han avslöjad och hamnade i fängelse. Där började hans bekantskap med Paul och därifrån skrev han brev till sin älskade mor och drömde om den vackra Natalie som ägde hans hjärta och själ.

Den vackra Natalie och den ständigt frånvarande Daniel

Det fanns en gång en vacker och förmögen kvinna. Hennes namn var Natalie med passionen om det ljuva livet. Frestelserna avlöste varandra. Kärlekarna hon hade kom och gick, en efter en annan. Hon var alltid kär i någon. Kärlek för henne var som en virusinfektion som angrep dramatiskt, torterade en stund och sen försvann av sig själv. Just nu, när ni läser dessa rader faller Natalie på nytt i djup förälskelse. Hennes kärlek skulle komma att påverka alla som medverkar i denna story. Bara så att ni vet detta.

Denna gång, när allt började, kollade Natalie på TV. Dansk television visade en intervju med den kände och världsberömde regissören Daniel. Samtalet var långt och handlade inte bara om filmkonsten utan också om kvinnor och hans egoistiska drag.

Enligt Natalie var artister en särskilt kategori av människor. De var inte lämpliga för bestraffning och allmän summarisk avrättning. Reportern på skärmen tyckte annorlunda och utförde framför TV-tittarnas ögon just en sådan aktion. Han angrep Daniel på alla möjliga

sätt. Det värsta var hans exekution av Daniels privatliv. ”Du själv kanske bär skulden för alla dina privata problem”, konstaterade reporter utan någon skam i rösten. Natalie blev rasande. Så fick man inte misshandla folk, inte ens på TV. Hon kände genast en stark sympati för den jagade filmskaparen.

Under tiden kämpade Daniel emot med lugna svar och djup ödmjukhet.

”Förmodligen är jag för självisk”, sa han med en lugn och sansad röst. Genom att ignorera kameran försökte han förklara att det var svårt att leva ödmjuk, utan att bromsa sitt ego.

”Kan hända att jag faktiskt inte är kapabel till något annat jobb än att göra film. Så kan det vara.” Daniel pratade tyst och hans repliker var reflektiva och liknande snarare en monolog. Det verkade som om han som människa egentligen önskade förklara bekymren för sig själv och inte för TV-tittarna. Han erkände att filmskapande var en hypnotisk process vilket slukade en person helt. När jobbet gick som bäst fanns det inte någonting kvar av honom på joden och på den verkliga planeten. Då var han liksom borta och familjen, nära och kära kände sig säkert övergivna. ”Det är inte schyst. Det är mitt fel, förstås!”, sa Daniel och såg ledsen ut. Hans nuvarande äktenskap var upplöst och hans nu före detta hustru, den kända svenska skådespelare eller den eldiga järnlady som hon också kallades, var den som gick ut ur förhållandet som vinnare.

På TV-skärmen tog han på sig skulden med en nunnas ödmjukhet och var beredd att bära den som folk brukade bära andras ryggsäckar under långa vandringar.

Daniel ville vara snäll och verkade därför lite invecklad. Han erkände framföra alla TV-tittare att det var just han själv som var den sämsta delen av det upplösta äktenskapet. ”Livet testat oss alla men proven verkar vara olika”, försökte han säga men journalist lyssnade inte. Det kan vara så att den enda person som hörde allt och kände vad Daniel ville säga till sina danska TV-tittare, var den vackra Natalie i det långt bort belägna Riga. Hon satt vid TV-apparaten och märkte att hon åter igen höll på att bli kär. När sändningen var avslutad var Natalie djup förälskad i Daniel.

”Sadister”, grubblade Natalie om journalister i allmänhet och slutade slicka på sin glass. ”Herregud! Hade det inte varit natt och jag varit långt borta från Köpenhamn så skulle jag rusa iväg och hjälpa honom”, tänkte hon. Daniel förändrade Natalies liv utan att veta om det och hon påverkade i sin tur andra människors liv.

Konst var hennes största passion. Killen på skärmen gjorde konst, han var begåvad och

enligt Natalie var ingenting i denna värld mer lockande än en ung, begåvad konstpersonlighet, som dessutom var snygg.

Från den dagen tänkte hon på Daniel varje dag, varje stund. Så var det bara. Den kvinnliga erotiken var som en ravin med massor av oexploaterade områden. Men där fanns även skuggor, tron på hjältar och tendensen att dyrka både kända och okända personer.

”Killar förmår inte att älska så djupt. De kan vara upphetsade en viss tid, ibland känner de passion för en känd, flott kvinna, men killar kan inte förälska sig. En kvinna kan det. Övriga killar framstår som färglösa maskar i jämförelse med den nya hjälten”, skev hon i sin dagbok och började smida sina planer. För det första avvisade hon alla sina beundrare som plötslig blivit färglösa kryp i hennes ögon. För det andra mådde hon bra av de känslor som hettade upp. Själv var hon en förmögen kvinna, dotter till en nyrik företagare, ogift och excentriskt. Därmed hade hon massor av fans bland män men även kvinnor.

Natalies far var en klipsk och framgångsrik gubbe, en före detta arméchef som nu blivit framgångsrik företagare. Under unionens sammanbrott lyckades han roffa åt sig statlig egendom och förvandla den till egen egendom. Perioderna efter revolutionerna och de stora omvandlingarna brukade vara en röra där några simmar upp men de flesta sjunker ner. Natalies familj räknades bland vinnarna. Natalies pappa kallades för oligark eftersom han var en av dem som faktiskt ägde landets ekonomiska och politiska makt.

För Natalie var det oviktigt vad pappan sysslade med. Han tjänade stora pengar, var nästan aldrig hemma och kom bara ibland på besök till dotterns dyra lägenhet där han satt tyst som en mus. Han brukade sätta sig ner vid köksbordet och titta på dotter med en lång och djup kärleksfull blick.

När pappan var hos henne sist fanns det utplacerade fotografier runt omkring. På väggarna, på golvet och några till och med klistrade i taket. Natalie älskade att fotografera och ville göra en utställning som skulle visa hur världen såg ut från taket.

”När kommer du att visa bilderna?”, frågade oligarken och knackade med fingertoppar på bordsytan. Natalie visste att han inte lyssnade. Att samtala med pappan var lika enkelt som att samspråka med luften. Hon redovisade för luften och såg glad ut. Fadern låtsades att han hörde.

Varje gång berättade hon samma sak, om att det saknades bilder för en utställning eller att det inte räckte och pappan invände och prisade hennes flitighet och erbjöd att hjälpa till om

det behövdes. Dotter svarade alltid att nej tack, hon klarade sig bra själv trots att hon visste att med faderns hjälp skulle hon få det bästa av allt.

Han strök över Natalies hår och sa att allt vad han alstrade, allt vad han åstadkom var för hennes skull. ”Jag gör allt bara för din skull”, upprepade fadern och försvann sen bakom porten, tyst som en mus. I sällskap med honom gick även hans gorillor eller säkerhetsvakterna.

Pappan hade tre livvakter, Natalie hade två. Hennes lägenhet var larmad och särskilt hårt bevakad. Det hade förekommit några kidnappningsförsök mot oligarkens dotter, i syfte att utpressa pengar. Hittills hade hon lyckligt undvikit alla kidnappningsförsök, men lugnt var det inte. Därför bodde Natalie tillsammans, för tredje år i rad, med två säkerhetsvakter. Båda bodde hos henne och fick följa med henne på gatorna. Fadern hade köpt Natalie tre lägenheter i Riga och lika många utomlands. Nybyggda lägenheter, mest takvåningar. Natalie var rik men inte helt nöjd med sitt liv. Det handlade inte bara om hennes läge och omöjlighet att vara ensam. Hon fotograferade, läste, och sökte men hennes mor var missnöjd med dotterns leverne, eftersom Natalie inte ville gifta sig och skaffa barn. Natalies moder saknade barnbarn och tröttnade inte på att klaga över detta. Hon önskade att hon kunde skryta om sina barnbarn, som folk i hennes ålder brukade göra. Folk skvallrade bakom kulisserna om att det måste vara något fel, att Natalie var sjuk och inte kunde få barn. Sådana allvarliga förolämpningar gjorde ont. Moder klagade vidare och försökte övertala pappan att de måste tvinga henne att ingå i äktenskap med en passande man. Det fanns massor av stiliga karlar som skulle ställa upp, utan tvekan, trodde modern.

”Du bara klagar och är ständigt missnöjd! Hela tiden”, resonerade fadern och poängterade att han skulle kunna ta ner solen från himlen och även då skulle hon lyckas hitta fläckar. Kvinnor var ständigt missnöjda varelser ansåg fadern.

Den kvällen, när Natalie drömde om Daniel, fick hon ett oväntat besök. Gästen var hennes skolkamrat och barndomsvän, den trogne satelliten vid namnet Peter. Hans familj var granne med Natalies föräldrar. De hade vuxit upp ihop och gått i samma skola och senare blev han kär i henne och det var i och för sig inget märkvärdigt resultat. Den kvällen var han på sitt korta besök i Riga och nästa dag tänkte han återvända till Stockholm. Innan avfärden bestämde han sig för att besöka sin älskade hjärtedam eller barndomsvän Natalie för att prata

om kärleken igen. Olyckligtvis skingrade hon hans förväntningar, abrupt. Först grälade de om kärleken som den uppfattades som den största gåtan på jorden och sen förklarade hon att kvinnor inte var ute efter vackra föremål. Kvinnor dras till män som redan äger vackra kvinnor. En naken man var inte ett lockande objekt för henne. Hon tyckte mest om snyggt klädda män, bäst i uniform. Om en kille dessutom hade status och karisma då skulle hon vara nöjd och upphetsad. Peter stirrade tyst på henne och hörde ingenting av vad hon sa. Man kunde undra varför det räckte med att han bara behövde se sin älskade kvinna utan att höra vad hon sa. De räckte med att bara granska i och med att det ingav en bit av lycka. ”Timmar, dagar och månader skulle jag kunna sitta så här och se hur hon pratar. Det spelar ingen roll vad hon säger”, tänkte Peter och lyssnade vidare. Innehållet var känt för honom sedan länge. Natalie brukade prata om kärlek, om det manliga syndromet och om begäran och mycket mer.

”Vad vill du egentligen? Du har redan pengar, makt och socialt anseende, status. Finns det saker i världen som överraska dig?”, frågade Peter.

”Yes, the Arts!”

”Mer konkret. Vad?”

”Den verkliga, den riktiga konsten.”

”Köp den!”

”Var?”

”Allt går att köpa”

”Nej, den riktiga är inte till salu.”

”Vad är 'den riktiga'?”

”Den som är skapad av en begåvning. Av ett geni.”

”Målningar?”

”Yes, men även målarkonst”, svarade Natalie och blev oförklarligt nog arg.

De började gräla igen om vad den äkta konsten var för något. Till slut kom de båda fram till det viktigaste, att Peter var tvungen att genomföra en mandomsprovning. Enligt Natalie skulle han, precis som prinsen i sagan, kämpa med draken. Natalie önskade sig en av drakens skallar vid sina fötter. Med andra ord, om Peter kunde prestera en omöjlig gärning då ska hon tänka över att bli hans hustru. ”Så sentimentalt?”, konstaterade Natalie och skrattade.

”OK, vad vill du mer konkret?”

”Konsten. Den äkta konsten.”

”Måleri?”

”Det gör bra.”

”Mera konkret?”

”En tavla. En ovärderlig.”

”OK. Om jag nu kommer tillbaka med ett riktigt konststycke till dig, skulle du gifta dig med mig då?”, frågade han klart och tydligt. Allt verkade vara en lek.

”Självklart.”

”OK, beställ varan!”

”Den här”, sa hon och pekade på en bild. Framför henne låg en tjock bok som handlade om de franska impressionisterna. Natalie pekade på Renoirs tavla med titeln *Ung Parisiska*.

”Vill du ha originalet?”

”Självklart, vad annars?”

”Ska jag råna?”

”Kanske.”

”En sådan tavla lär väll hänger någonstans och dessutom vara hårt bevakad.”

”Precis.”

”Ska jag råna?”

”Yes.”

”Varför?”

”För att du ska visa ditt mod.”

”Ska du sälja de senare?”

”Nej, den ska hänga på den där väggen”, sa hon och pekade på den enda lediga platsen på väggen. Övriga var redan överfylld med tavlor och fotografier.

”Varför?”

”Hon på bilden liknar mig.”

Peter stirrade en stund på bilden. Den unga damen från Paris tittade snävt till höger, verkade nyfiken och glad. Hon liknade Natalie eftersom de både var lite flickaktig och bekymrade. Sen reste han sig upp, tog bort några smulor från byxorna och deklarerade att han lovade och att han skulle hålla vad han lovat och gick mot dörren.

Natalie följde med. Ett ögonblick senare vände han sig om och frågade igen:

”Vilket museum? Var hänger tavlan nu?”

”Vet inte.”

”Kan den köpas?”

"Nej!"

"Varför just den här tavlan?"

"Jag sa ju det, hon på bilden liknar mig!"

"OK!", skrattade Peter och lovade att komma tillbaka med drakhuvudet under armen. "Du! Glöm inte att börja odla bröllopsmyrra på fönsterbrädan!"

"Absolut, vad annars? Ska jag odla det här vid ingången?", skrattade Natalie tillbaka.

Deras samtal kändes så lekfullt och glatt. Dörren stängdes hårt och båda livvakter såg förvånade ut. Kanske hade de lyssnat på samtalet.

Kära läsaren, den avgörande handlingen hade satt igång. Natalie hade puffat den första dominopjäsen i spelet. Håll hatten ärade läsaren! Händelserna kommer nu utvecklas i ganska rask takt.

Den prydliga och artige Peter var alltså tvungen att råna och riva ner Renoirs *Unga Parisiska* ifrån konstmuséväggen. Han funderade och gick iväg medan Natalie stannade kvar. Hjältar brukade strövade iväg efter turen medan prinsessan fick stanna kvar i sitt torn för att vänta.

För Natalies del var samtalet avslutat, hon trodde inte att Peter ska utföra det omöjliga uppdraget. Därför sorterade hon eftertänksamt vidare sina våta fotografier och glömde snabbt bort det som inträffat. Den fina uppfostring och respekt för ordning och rätta som hittills varit en integrerad del av de etiska regler som följde Peters familj, vilka vanligt vis följde militaristernas familjer överallt i världen, skulle enligt Natalie hindra den satsning som Natalie just krävt av honom.

"Han kommer inte klara av detta", tänkte rikemansdottern och snubblade samtidigt på en tidskrift med Daniels leende ansikte på omslaget. "Du kan inte ens tänka dig vad som händer på grund av dig", suckade hon djupt och gav det torra tidningsomslaget en kort kyss. "För mig räcker det att du finns, att du är. Jag behöver inte något mer", viskade hon patetiskt och osant. Kärleken kände inga gränser men ibland envisades vi med att vägra godta just det.

Daniels fyra fel

Daniel hade ingen aning om händelseförloppet i Riga, men innan vi vågar dra slutsatser ifrån händelseförloppet där måste vi återvända till den berömda TV-intervjun som hade gjort så stort intryck på Natalie.

“Kärlek är ens fantasi seger över intellektet”, resonerade han strax innan den ödesdigra utfrågningen. Daniel tänkte på sin förälskelse och han resonerade sina iakttagelser inför publiken. Enstaka lyssnare nickade, det verkade som om ingen lyssnade till honom. Inspelningslokalen var varm och kvalmig. Journalisten verkade nervös och kastade från första stund arga blickar på Daniel och varnade att samtalet skulle bli tufft och full av avslöjandet. Daniel kände sig redan från början som ett offer och antog sin ödmjukare roll.

”Folk kan straffas på olika sätt”, tänkte han undergivet och var övertygad om att denna typ av krigsföring med journalisten var en urdålig stil. Självssäkra människor diskuterar annorlunda, utan konfrontation. Ibland kunde en offentlig förnedring vara till ens fördel. Som en hyllning, liksom.

De båda gick djupare in i studion och satte sig runt ett litet bord. Stark ljus slog som en pinne mot hans ögon och en klumpig tjej i röda byxor försökte, utan resultat, att fästa mikrofonen på hans kavajflik.

“Förresten, kan du ta av dig kavajen?”, viskade hon i Daniels öron. En robust lukt av svett fyllde hans näsa. Tjejens kläder var sjabbiga och lukten förskräcklig.

”Svett”, tänkte Daniel och skakade på huvudet. ”Nej, jag ska inte ta av jackan”, resonerade han. Tjejen verkade starkt besviken och försökte med möda dra mikrofonkabeln genom hylsan. Samtidigt poängterade hon att det inte var någon spelfilm vilket betydde att reglerna var det minsann hon som bestämde. Daniel bara skakade på huvudet.

”Vill du ha en kopp kaffe?”, frågade hon med trött röst och försvann snabbt.

Någonstans mitt i ljuset började en osynlig röst nedräkningen. ”Fem, fyra, tre, två, ett och action!”. Daniel kastade en kort blick på journalisten som satte sig mittemot. Han verkade stressad. Den varma tösen dök plötsligt upp igen och räckte fram ett kopp kaffe. På grund av de snabba rörelserna välte plastmuggen omkull och solkade ner hans kläder och brände en av hans handflator. I samma stund dundrade några musikaliska ackord och programledaren började informera publiken om att under dagen skulle de få träffa en av tidens bästa filmmakare som var känd, inte bara tack vare hans filmer utan även på grund av sina många

giftermål. Sen informerades alla TV-tittarna om att Daniel gillade en pompös livsstil och att han under kvällen skulle komma att förklara sina fel och sina framgångar inför publiken.

Uppenbarligen trodde reportern att en arg journalist betydde samma sak som en god journalist. Det visades några sekvenser ur Daniels filmer följt av själva utfrågningen.

"Varför gör du filmer?"

"Jag gillar att göra film. Konst är min frälsning."

"Varför frälsning?"

"Det känns så."

"Försöker du komma undan ansvar?"

"Vad menar du?"

"Jag menar ansvar inför allmänheten!"

"Tvärtom. Jag önskar att befria världen från det onda, från den mänskliga avunden och allt skräp som finns runt om i världen. Har du inte märkt att människor ägnar för mycket tid och energi åt att odla hat?", frågade Daniel och verkade på hugget.

"Nej", sådant intresserade inte journalisten. Reportern resonerade att andra världskriget var över för länge sedan och att det finns annat på jorden som skulle utplånas. Han brydde sig varken om ondskan eller den innehållslösa teoretiseringen som syftade till att ge honom en ordentlig stöt. Reportern hoppade över motståndarens repliker och landade raskt i Daniels privatliv, det ville säga, han började fokusera mer på alla hans fyra tidigare fruar. Sedan räknade han upp alla Daniels barn och var intresserad om ifall den kände filmskaparen betalade underhållsbidraget till sina barn. Daniels förklarade att han älskar sina barn och att han försörjde dem, men detta gick inte hem och ingen lyssnade till hans filosofi om kärleken.

"Vi kan inte bestämma över allt", förklarade filmskaparen. "Ibland kan man bli kär i en främmande person som står bredvid en på gatan och väntar på bussen", han utvecklade sin tankegång vidare men reportern tog inte emot utmaningen.

Daniel var övertygad om att kärleken var den enda verkliga undret som existerar här på jorden. "Ibland kan man bli förskräckt över detta. Kärleken skrämmer, likt en exploderande bomb. Värst är när den krokmar efter livets affärsplaner och välbefinnande, då är det kört", försökte han vända på samtalet, men reportern var svårflirtad.

"Du är en självisk människa, liksom alla självgoda inom konsten", resonerade journalisten

och verkade glad. Det tystnade i studio en liten stund innan reportererna ställde sin sista fråga till Daniel.

"Vad dagdrömmer du om?"

"Vet inte", viskade Daniel och rodnade i hela ansiktet.

Sista ackorden exploderade blixtnabbt, strålkastarna gick upp och sedan ner och därmed var utfrågningen avslutad.

Reportern torkade bort svetten från pannan och sträckte sig fram och frågade med trevlig röst, "Nå, hur känns det?". Sedan svarade han själv, "det gick som smort". Samtidigt torkade han av sina glasögon med en randig trasa. Han vände sig mot Daniel igen och tackade vänligt för det fina samtalet, samlade in en bunt papper från bordet och meddelade den jobbiga flickan att hon kunde visa herren vägen ut.

Daniel kände sig som en förlorare efter slaget. Han gick nerför trappan i TV-huset och kände sig fruktansvärt dåligt. Då visste han inget om den vackra Natalies passion för honom. Efter hans fjärde skilsmässa med Kamilla Anna hade hans moder åter skrivit en elak lapp med följande text, "Du måste börja gå på behandling. Du förvränger allt för människor runt omkring dig. I ditt liv finns alldeles för många misstag. Jag har slutat räkna dem". Han var en dålig son, dålig make, dålig fader och dålig pojkvän. Fyra fel fanns redan. Han hade inte råd att skaffa ett antal fler. Den enda sättet var att erkänna sina fel och börja om på nytt. Daniel var redo att göra detta.

Första gången han upptäckte sin senaste fru Camilla Anna var under en filminspelning här hemma. Arbetet utfördes utomhus i ett underbart höstväder. Det betydde att den sista av hans romaner började på arbetsplatsen, som vanligt. Camilla Anna var fantastiskt vacker och passionerad på den tiden. Daniels själ öppnades och glöden började veckla ut sig vidsträckt, logiskt, enkelt, vackert och sant. En härlig morgon, efter gemensamt uppvaknandet sa han till den härliga Camilla Anna, "Älskade, jag är inte längre rädd att vakna upp nästkommande morgon. Livet har blivit rikt och tryggt. Allt detta tack vare dig! Jag önskar att det aldrig tar slut utan fortsätter oavbrutet, under hela mitt liv."

Det hände en hel del under denna period. Båda skildes från sina tidigare äktenskap och flyttade ihop, gifte sig om igen med varandra. Det verkade logiskt. Djupa känslor brukade inte

knacka på dörren. De kom oväntade, sponta och var inte lätta att hålla ifrån sig. Samtidigt föddes en rad problem vilka brukade dyka upp självmant. ”Efter en viss tid, när vi var som närmast, visste allt om den andre och förstod varandra utan att behöva uttrycka några ord föddes tröttheten. Allt omkring blev långsamt suddigt, man kunde liksom inte utskilja de högra från den vänstra”, förklarade han för sig själv längst vägen som ledde till kyrkogården där kärleken dog.

Hans kärlek till Camilla Anna dog utan orsak. Kan vara på grund av att även kärlek kunde insjukna och oväntat lämna utan att några känslor fanns kvar. Det som kvarstod var endast skuld känslan vilken var tung och svårhanterlig. Han undrade ibland om skuld och skam var sanna känslor eller en bluff eller påhitt eftersom vi inte valde själva. Någon kom och stötte otillfredsställande på oss, sen satt vi där på kanten och grinade. När Daniel råkade snubbla på dem blev det jättesvårt och det gjorde ont överallt. Det gjorde ont när kärleken tog slut och dog. Det gjorde ont. När det hände kändes det som att man snubblade på ett obefogat, främmande föremål. Till exempel när man snubblade över övergivna barnleksaker, möbler eller annat skräp. Man snubblar och det gjorde ont.

Efter skilsmässan med sin fjärde fru Camilla Anna stannade Daniel en liten stund vid trappuppgången till tingsrätten och sa följande, ”tänk inte på mig, jag kommer att klara mig själv”. Sen var det gjort. Världen blev tyst. Man kunde inte ens höra hur alla världens klockor tickade samtidigt. Daniel hörde inte längre världsligt buller. Värden hade blivit mållös.

Från och med den tidpunkten kände Daniel skammen. Skammen att åter igen ha misslyckats med sitt liv. Det kändes som om han bara filmade och struntade i allt annat, glömde ringa upp sin pappa då och då och besökte inte sin gamla mamma tillräcklig ofta. Pussade inte sina barns tillräcklig ofta på kinden eftersom arbetsplatsen kändes som om det var den enda plats som gav honom lycka, passion och allt. Att leva, jobbet tröttade ut honom enormt. Utomstående betraktade detta som abnormitet eller avvikande, men det värsta var att han inte kunde försvara sig. Vid den tidpunkten insåg många att hans arbete, hobby och hela hans liv blivit ett stort fel som måste rättas till. Daniel själv kände svängningen i luften men kunde inte fastställa om felet var beläget hos honom eller gömde sig i omgivningen.

Den kamouflerade sig någonstans.

Sex, lögner och matematik

Ibland inträffar saker och ting, processer och händelser av sig själva. Människan tänker men Gud gör. Vid tidpunkten då de tre tjuvarna beslagtog de värdefulla målningar vid Nationalmuseum i Stockholm, försvann en tredje målning till en okänd plats. Allt hände samtidigt och uträttades av människor som rent fysisk och psykiskt befann långt ifrån varandra men som tänkte likadant.

Men vi ska fortsätta att följa Peters gäng och iaktta den tredje rånaren vid namnet Simon. Konstig nog var den tredje, eller den okände rånaren, själsligt nära Daniels fru. Camilla Anna var skådespelare på Dramaten, en hyllad figur av större delarna av samhället eftersom hon hade spelat en mängd roller vilket för många svenskar betydde mer än själva färdigheten. Camilla Anna hade som skådis nått det andra skådespelare bara kunde drömma om, hon hade förvandlats till begreppet ”den gudomliga”. Sannolikt skulle det i framtiden byggas ett monument av henne mitt i stan. Det återstod att se om folk skulle komma att värma sina händer på hennes kropp gjord av stål, om det ska bli en vanlig byst i profil eller bara en skylt med passande text. Ingen visst detta vid denna tidpunkt. Vetskapen om detta skulle samhällets barnbarn ha i framtiden. En sak var dock nästan säker, hon skulle komma att glorifieras och idealiseras, eftersom Camilla Anna som person passade perfekt in i bilden av en nationalhjärte. Hon var en efterföljansvärd typ i gemenskapen och skulle komma att bli betraktad som en beundransvärd hjältinna genom tiderna.

Hur väljer vi hjältar, hur helgonförklarar vi idoler? Ingen kan svara fullständigt på denna fråga men en sak var klar, varje tidsperiod har sin egen Doxa och sin egen prototyp eller mall för var som klassades som hjälte. Några passade in andra inte.

Hennes karriär började tidigt. Redan under skoltiden, strax efter föräldrarnas skilsmässa, började hon sjunga. När hon bara var 14 år gammal klättrade hon upp på scenen och sjöng en sång om mors och fars skilsmässa och om sitt liv i deras relationsturbulens. Text och musik skrev hon själv och refrängen påminde om en barnvisa med remsan “om du verkligen älskar mig, lämna inte mig så där... jag är very speciel”. Hon sjöng och sjöng och många i skolans aula började nynna med och några föll till och med i tårar. En äldre dam grät krampaktigt och

djupt, så rörd hade hon blivit av Camillas sång.

Av en lycklig slump satt en känd filmstjärna som var på besök i hemlandet i salen. Hon hjälpte flickan att gå vidare inom filmkonsten och det sades att det var just hon som beskrev det nya stjärnskottet som en föråldrad och ledsen själ fast i ett barns kropp.

Hennes första schlager blev en succé. Karriären började snabbt och utvecklades vertikalt. Snart var hon med på Billboard-listan. Med detta var skolgången över för hennes del. Klasskompisarna satt kvar i sina skolbänkar medan hon tog vägen över oceanen. Till en början kom Camillas framgångar förvånansvärt lätt. Några lockande filmroller och toppposition för hennes låtar på hitlistorna verkade vara självklara saker. Plötsligt kom vändpunkten då ingenting fungerade längre som det skulle. Efter tvärstoppet på karriärstrappan i USA kom hon tillbaka hem. Miljoner fanns redan på hennes bankkonton och hennes namn var redan brandat. Fortsättningen av karriären inträffade på scenen. Hon studerade och blev skådespelare.

Om livets mening, var hon övertygad om att det återstod forskning kvar att göra. Psykologi lockade henne mest, eftersom hon tyckte mycket om individer som balanserade och kunde gå längs den utsträckta linan likt en ballerina. Detta deklarerade Camilla i en intervju som publicerades i en av de ledande teatertidskrifterna i landet. Att tro på dig själv, oberoende av vad andra sa, var hennes ledmotiv. Just då var hon älskad av folket och högt uppskattad av många, nästan alla.

Hon var snarare en ikon än en aktris och blev förlåten även när hon gjorde fel. Trots sin popularitet var Camilla Anna en ganska ensam människa. Hon hade inte några nära kompisar, hjärtevänner eller några andra själar som var tillräckligt trogna och lojala för att hon skulle våga lita på dem.

Första äktenskapet var inte särskilt lyckat. Allt började för fort och avslutades abrupt. Hon levde intensivt och orkade inte analysera sina gärningar. Daniel kom in i hennes liv som en framgångsrik filmskapare och magnifik karl. Hon upplöste utan att tveka sitt dåvarande giftermål med en arbetskamrat, också han en skådespelare, och startade sitt familjeliv på nytt tillsammans med Daniel.

Daniel var inte hennes första, men ofrånkomligt den största filmregissören och förälskelsen. Det var kärleken vid det första ögonkastet. När en mogen kvinna valde sitt nästa offer för äktenskapet, visste hon säkert vad hon skulle vinna och förlora. Endast naiva trodde

Sandra Veinberg **Daniels fem fel**

att en man valde sin fru. I verkligheten händer allting omvänt. Kvinnor valde och bestämde över allt. Camilla Anna var inget undantag.

När tiden gick och sekunderna för glädje verkade vara över, utvecklade Camilla Anna en annan policy, som i folkmunnen kallades för det öppna såret. Allt som Daniel felade studsade mot hennes ikonaktiga helgonskimmer. Hon var den goda modern och den flitiga medmänniskan. En kändis som ödmjukt bar sin gredelina drottningmantel. Ingen livskraft i värden kunde vinna över henne. Hon var helt enkelt ett oövervinneligt helgon. Daniel hade ingen möjlighet att stå emot, strida eller kräva något av henne. Kan hända att just denna monumentalitet störde Camilla Annas förmåga att mänskligt älska och vara nära andra. Hon verkade vara för stor för en annan människa.

Kvällen efter skilsmässan tänkte hon på detta och på erotiken. En tidning hade skrivit om svenskars sexualvanor. Det stod att en svensk man under sitt liv hade 7,4 partners, medan en vanlig svensk kvinna bara hade 4,6. Matematik var konstig, det fanns ingen jämvikt vad gällde förhållanden mellan de båda könen. Det var ett överskott på tre kvinnor för varje man. Det betydde att man kunde dra tre olika slutsatser. Antingen så syndar killar utomlands, eller så älskar de med sitt eget kön eller så ljuger de helt enkelt.

Vare sig om vi vore bananflugor, apor eller Gud vet vem, så tänkte Camilla Anna att människan hade magnetiska krafter inom sig som drar till sig eller stöter bort folk runtomkring. ”Vi reglerar oss kemiskt, psykiskt och fysiskt. Yes, vi justerar oss”, tänkte Camilla Anna suckandes och somnade. Hon hade känslan av att någon dagdrömde om henne. Osynliga fångslände energier kändes i kroppen. ”Vad ljuvligt”, tänkte hon.

Simons Femme Fatale

Hon hade gissat rätt. Simon drömde om henne, diktade om Camilla med öppna ögon, mitt på dagen, längtade efter henne alldeles för ofta, vilket betydde varje dag eller ständigt. I pauserna återvände han till det vardagliga jobbet och gick sedan tillbaka till drömmarnas värld.

Det är svårt att gissa när det började, för några år sedan kanske. Då såg han en film med

Camilla och blev dökär. Passionen blev långvarig och allvarlig. Han tänkte även idag på henne och blev gladare och piggare. Han satt vid bordet och drack en liten kopp kaffe, vid Kungsholmen, nära Odenplan. Ljuset under juni månad var ljust och friskt. Ljuset forslade in genom alla fönster och sprickor och fyllde även de mörka utrymmena i salongen.

De röda sammetsgardinerna med stora ringar av mässing skilde rummet i små nischer. Genom taket slingrade sig synliga kablar. I hörnet gömde sig en klocka med en gök. Vid motsatta väggen dینگlade en kristallkrona, under lyktan vilade en skylt med texten ”Rökning är inte tillåten här!”.

På andra sidan rummet hänge en tavla med en sorglig dam i vit klänning som verkade jättetrött. Under henne skymtades några små målningar med två feta katter som ormade sig i konstiga hållningar.

Det här var ett populärt och uppsökt kafé. En idealisk plats för drömmar under arbetstid, mitt på dagen. Man kunde sitta här men drömma sig bort någonstans, till Patagonien, Alperna eller till månens mörka sida.

Bakom dörrarna hälsade gästerna på varan och kysste varandra på kinderna. Några småpratade om skidåkning i de kanadensiska bergen eller uttryckte sitt smicker för håruppsättningar och looken för övrigt. Vid mittenbordet var alla platser nästan alltid upptagna. Där vistades killar med button-down skjortor och med Barely Water-glas i händerna. De väntade på sin club sandwich.

Det motsatta hörnet var oftast ockuperat av damer som diskuterade sitt senaste kärleksproblem med några andra. Vid solnedgången brukade det även dyka upp enstaka företrädare för den kungliga familjen.

"Demoraliseringen är så slående att jag inte ser någon möjlighet att fly därifrån", klagade Magdalena, som vilade sig bredvid Simon vid bordet till vänster. Hon, precis som Simon, tillhörde den permanenta gästlistan.

"Här behöver man inte kämpa för en plats vid bordet. Här ärr man en fri människa och har sin egen plats och, du vet, respekt från andra", resonerade en annan tjej, som alltid verkade vara lite berusad. Kvinnan talade ofta smörja, nästan varje kväll. Hon trivdes här och det kanske var därför som hon verkade lite mosig. Folk som träffades här var som en familj, nästan varje kväll, ungefär vid samma bord.

"I mitt hus, där jag bor finns 28 lägenheter", förklarade en kille från bordet bredvid. "Jag

har bott där i 10 år men känner ingen av grannarna. Du fattar väl hur sjukt det är", sa han och verkade utmattad.

Alla förstod vad han menade utan vidare förklaring. Bengt Sjöbris tillhörde caféts ideliga utsmyckning. Han var nästan som en möbel här. Han var en pensionerad UD-tjänsteman och hade besökt detta café i 20 år, varje dag, regelbundet, ett visst antal timmar. Som en gentleman satt han oftast i den engelska salongen. Vi bordet bredvid honom brukade en ung man sitta som talade med lätt rysk brytning. Även den kvällen satte han mittemot diplomaten och beställde en kopp kaffe och en dammsugare. Den unge mannen var en tacksam lyssnare och Bengt tyckte om att berätta.

Denna kväll började han sin senaste föreläsning om hans barndomstid vid Hampsted. Det handlade om internatskolor, pojkar som kände sig ensamma och övergivna. Om en engelsk lord som körde på honom och sen lovade att betala skadestånd men Bengts pappa tillåt inte detta. Han berättade om engelsk litteratur, studier i journalistik vid Göteborgs universitet, diplomatutbildningen vid Sorbonne, arbetet vid ambassaden i Paris. De samtalade om spioner, diplomater, om Nikita Chrusjtjov och hans bankande med en sko på FN, tomheten efter Raul Wallenberg och liknande fall i världen. Man kan säga att det var en ganska innehållsrik konversation. Ibland handlade samtalet om Oscar Wilde och en fruktansvärt trevlig kvinna från Peru som hette Jacqueline och som bodde i Paris och som inte kunde förbises.

"Just det, det är omöjligt att glömma henne", sa han och Simon vid borde till höger nickade. Han godkände tyst.

Simon kastade sin blick på Camilla Annas fotografi, som dekorerade motsatta väggen tillsammans med några andra skådespelare. Camilla Annas bilder hänge i rad, tätt ihop med alla andra bilder som var placerade som soldater och påvisade för besökarna att denna plats var lite mer kulturell och lite mer speciell än de vanliga krogarnas väggar. Camilla Anna var alltid här i form av ett fotografi och därför trivdes även Simon här. Camilla Anna var hans passion och religion.

Ibland var Simon lite avundsjuk på killen som satt vid bordet bredvid och samtalade med diplomaten. Han gillade finalen som upprepades varje gång som killen var tvungen att stå upp, tacka för samtalet och gå till jobbet. Då brukade den gamle aristokraten säga samma text om och om igen. "Jag är alltid anträffbar här. Varje dag från tio till tolv. Du är alltid

välkommen!” Det kan hända att de ensamma diplomaterna var killens hjältar. Det var möjligt att den unge herren med ryskt ursprung kände dragning till gamla diplomater, eller kan hända att han helt enkelt bara var artig och orkade lyssna på gamla människors berättelser. Varje människa hade sin egen hjälte och religion.

Simons funderingar var ganska nära sanningen, men om detta, snälla läsare, ska vi fundera på senare. Nu, i detta konstiga kafé, måste vi gå vidare till Simons smide av avgörande planer.

Han var en ung, stilig medborgare, som ovilligt betalade skatt men som lika väl inte kämpade emot staten eller konungen. Paradoxalt nog inföll det sig att han just här började planera ett brott med den enkla anledningen att kunna kamma in pengar för sin hjärterdams skull. Utan pengar fanns det ingen utsikt att lyckas med att bjuda henne på en glass på kaféet med de vita liljorna i bordshörnen.

Han ville sända Camilla Anna sin första bukett av just vita liljor. För att lyckas med detta bestämde han sig för att börja stjäla ifrån slott och kyrkor tillsammans med sin kompis Paul. Så började deras verksamhet vilken för en liten stund stannade av när de bestraffades och forslades vidare.

Det första straffet för deras brott var försumbar. Simon satt inlåst under några månader och sen var han tillbaka på fri fot igen. Paul stod till svars vid arrestering och satt därför bakom galler mycket längre. Ingen av dem tänkte avsluta den påbörjade verksamheten eftersom businessen var så lönsam och klyftig. När Paul kom på idén att råna Nationalmuseum var Simon redan en fri människa och just därför kunde han hjälpa till och ställa ordning allt som behövdes. När Nationalmuseum var rånat och internerna Peter och Paul var tillbaka i häktet igen efter permissionen väntade Simon på instruktioner inifrån finkan. Det sista meddelandet från Paul var en varning med instruktioner om att inte göra någonting vilket betydde att något hade gått snett. Det är klart att ”den lille” eller Simon blev orolig. Han hängde vid sitt bord på kaféet och väntade på ett SMS från Paul för att kunna avsluta uppdraget. Tyvärr visade kompisens inga livstecken och läget gjorde Simons liv jobbigt. Det kändes att han hängde i luften.

Simon bodde ensam i sin lilla lägenhet mitt i city. Hans inkomst var ganska OK och det enda sällskapet han hade var kaféets kunder. Den kvällen fortsatte gäster natt diskutera försvinnandet av Rembrandts målningar från Nationalmuseum. Det pratades mycket om den

Sandra Veinberg **Daniels fem fel**

andra av Rembrandts tavlor som var på vägen mot Stockholm för att säljas på auktion. Angående den stulna tavlan var alla överens, den fanns inte längre i landet men kanske skulle återfinnas senare. Det var en annan målning av den holländska mästaren som var märkligare. Den hade just kommit fram till Stockholm till försäljning och folk gissade att *Minerva* kunde gå för upp mot 25 miljoner kronor. Tidningar informerade om att aktionens ägare under morgonen, tillsammans med sin handskprydda medhjälpare, hängt upp den tunga duken på väggen i salongen Åmelse.

Det fanns olika gissningar om vem som skulle köpa tavlan, rika människor eller museer. Några hoppades på att bilden kanske senare skulle deponeras till Nationalmuseum, det vill säga till samma plats där en av Rembrandts tavlor precis blivit stulen, men så blev det inte.

Rembrandt hade målat sin *Minerva* vid 29 års ålder, år 1635. Hans fru Saskia poserade som krigs- och konstgudinna och det blev en underbar målning. "Han målade vackert, jag var där och väntade i kö för att se tavlan. Jag började stå i kö redan vid tio-tiden på morgonen", informerade en kvinna med latinskt uttal och påpekade att hon hade studerat alla Rembrandts verk i en bok som hon hade hemma. Damen kunde bläddra i boken varje dag, men att få se tavlan i verkligheten var en helt annan sak.

"Att se en äkta Rembrandt är lita häftigt som att känna ett tyg med fingertopparna. Ett sammetstyg till exempel", konstaterade kvinnan som alltid satt bredvid Magdalena vid bordet nära ingången.

"Känsliga färger, så som lockar i håret", resonerade en herre som satt i hörnet.

"Den som köper den kommer att bli lycklig", sa en röst bakom gardinerna.

"Yes, det kommer den", erkände Anton, killen som brukade samtala med diplomaten under morgontimmarna.

"Hur vet vi att det är en äkta Rembrandt och inte en fejk?", undrade en svart kvinna med vitt förklädde som brukade fylla på kaffe och té.

"Under 80-talet blev alla Rembrandts-tavlor undersökta av en granskningsnämnd, en sträng sådan. Många av tavlor blev underkända. Bara 300 verk stannade kvar och blev markerade som originalen. En del av dem hamnade i privatkollektioner, även *Minerva* kommer från en sådan privatkollektion. Ingen känner till tavlans ägare, han är en okänd person, rik, kanske", förklarade Anton.

"Hur vet du det?"

"Jag är intresserad", svarade han och rodnade i hela ansiktet.

Caféet skakades av erkännande. Känslan av att Anton var en smart man susade som en vind genom rummet. Under ett ögonblick förvandlades han från en vanlig besökare till den utvalda och extremt populära gästen i rummet. Den svarta flickan hällde upp lite mer té och log belåtet. "Du gillar té, eller hur?", log hon och Anton blev generad igen. Det underbara ögonblicket hoppade upp från ingenstans och bromsade tiden. Lyckan brukade göra så, stoppa tiden för ett kort stund och sen försvinna.

Rembrandts ångest och köksutgången

Rembrandt hade ett hav av självporträtt. Alla kände till att han målade sitt ansikte om och om igen. Den fatala bilden kom från Leiden och visade hans jakt på sanningen som flydde och flydde vidare. Envishet, arrogant, generositet, narcissismen, lite ömhet, annat smått, allt fanns på tavlan. Det enda som han inte tyckte om var hatet.

"Nej, utan hat, tack!", brukade han resonera. "Man får inte hata någon eller några eftersom agg gör folk blinda. Från hatet föds skräp i hjärnan, inbillningar, idiotisk övertygelse och allt annat. Snälla, inte hata någon, det är viktigt!", skrev van Rijn i sin anteckningsbok och målade vidare sitt självporträtt. Alltför ofta poserade han vid spegeln och studerade sitt ansikte noggrant. Runt omkring sig ordnade han orientalisk extravagans som inspirerade till oväntade slutsatser. Jeremy, till exempel, hade en dyr kappa, under fötterna stoppade han massor med svindyra mattor, en kopp av guld stoppade han i händerna och till slut behövdes Saskia som poserade Flora.

Överallt i hans bilder dominerade lycka och välstånd, kanske på grund av att han kom in i konsten från fattigdomen och firade vackra ting som sammet, guld, mattor och koppar tillsammans med sin rika fru. Vackra saker intresserade honom mer än människor och det mänskliga ansiktet. Han tyckte att alla människor såg likadana ut. Enligt honom var ansiktena så lika, skillnaden fanns bara i människans natur – hennes egenskaper. Alla giriga var lika fula och alla drömmarna lika vackra. "Så är det bara", brukade Rembrandt argumentera.

Han drog dem han älskade ut ur mängden, Saskia, Hendrike, Titus och sig själv. Just när

han målade sitt sista porträtt verkade det som om han inte kände igen sig.

“Det är inte nödvändigt att känna igen en person på en bild, det har ingen betydelse”, sa han till sin spegel och blev glad över att allt gick att reducera till det minsta möjliga.

Rörelserna, rummet, tankarna, allt förenklades och minimerades. Kort rörelse, ur sängen till staffliet, därifrån till toaletten och tillbaka till färghyllan. Det var avgörande för att avsluta detta verk. Han kunde sätta färg på färg och även skrapa bort den, andas på den med sin andedräkt vilket hjälpte till att blåsa in liv i tavlor. Allt började falla på rätt plats, när han önskade att börja med den odödliga konsten.

Han visste vad en artist behövde veta och kunna. Den viktigaste var en koncentrerad blick ditåt, ditåt där allt händer, i det vackra och bottenlösa sinnet. När blicken fastnar vid duken och handen gjorde vad den skulle så hände saker av sig själv. Hans hand rörde sig från färglådan till duken och tillbaka. Den lydde. Ögon och handrörelserna synkronisera, resten var sekundärt, försumbar.

Allt händer när armen vet vad ögat önskar. Rent juridiskt ägde han bara den rörelsen vilken var avgörande. Allt annat ägdes av Hendrike och Titus. Rembrandt van Rijn var inte längre ägare till sina målningar när de var avslutade. Han var för fattig och skuldbelagd. Målandet eller själva skapandeprocessen var det enda han fick äga här i världen. Resultatet av denna aktivitet var att tavlorna redan ägdes av andra.

Vid detta tillfälle, käre läsare, försökte han att klistra in sitt ansikte på en tiggare i bilden. Det märks att han var ganska skoningslös mot sitt ansikte vilket tålde så mycket stryk, eller hur? Rembrandt kände sin fysiologi från spegeln för länge sen och kunde studera det i evighet. Att måla av sig själv var inte bara klokt utan också praktiskt, eftersom man inte behövde betala för andra som stod modell. Han hade inga pengar längre. Han ägde bara den genialiska processen, målandet och sitt ansikte som fånstirrade från spegeln.

Detta ansikte skulle inte resa några invändningar senare, skulle inte klaga eller kritisera. Sen var jobben avslutade. Bilden låg på tork, *Återkomst av den saknade sonen*, och Rembrandt behövde bara måla in sitt ansikte på narrens hals, men tröttheten kom oväntat och sängen kallade starkare än staffliet.

Han somnade och drömde om Saskia igen. Kanske var han överansträngd, själfull i onödan och kanske var det därför han ivrigt frågade ut henne under nätterna. ”Saskia, tror du på mig?”

Har jag blivit bättre? Tror du på mig?”, frågade han men förblev utan svar. Denna natt dog han, han vaknade aldrig igen. Han hann inte måla färdigt narrens ansikte.

Några hundra år senare fanns hans ansikte på en liten tavla som vilade vid bordslampans värme i ett litet kök i Stockholm. Det snöade utanför fönstret, från himlen föll det ner tjocka snöflingor liksom bomullstussar men inomhus var det varmt och skönt. Runt tavlan fanns levande blommor och ljus. Rembrandts ansikte verkade förvånat och liknade en ikon. Hans fysiologi kollade läget utanför ifrån sidan och verkade överraskad. Det lockiga håret var dekorerat med en mörk basker, som vanligt.

Detta var en av Rembrandts van Rijns 60 självporträtt. Man såg honom mitt i bilden och försöker förstå vad som hade hänt. Det här var den skandalomsusade tavlan som alla världens spanare sökte förgäves efter, efter rånet vid Nationalmuseum i Stockholm, men som de under en längre tid inte lyckades att hitta.

Den här tavlan var spårlos försvunnen från Nationalmuseum och ingen kunde förklara hur det var möjligt att detta kunde inträffa. Inte heller de två rånarna visste hur den lilla tavlan kunde försvinna från Nationalmuseums vägg.

“Den är prislös denna tavla, den är oskattbar. Man kan inte sälja den eftersom den för hela mänskligheten är ovärderlig”, skrev en tidning och gissade att snart skulle den lilla tavlan från Nationalmuseum dyka upp på någon auktion utomlands. Men det hände aldrig. Den lilla tavlan verkade vara försvunnen för alltid.

För att lösa problemet kallade spanarna in hjälp från olika kriminella kretsar, men inte ens brottsliga patrioter kunde hjälpa till. Den lille Rembrandt-tavlan var spårlost försvunnen.

Ärade läsare! Vi måste fördjupa oss lite i problemet för att förstå varför så många tavlor spårlost försvinner för att sedan oväntat lätt och elegant komma tillbaka. I världen försvinner varje år stulen konst och antikviteter av ett värde på ungefär tio miljoner dollar. ”Det innebär att stulen konst har blivit den tredje mest lönsamma brottsligheten i världen efter narkotika och vapenhandel. Endast hälften av de stulna konstföremålen lyckas polisen att beslagta och lämna tillbaka till ägarna. De som är mest utsatta är museer, kyrkor, privata samlingar och gallerier”, skrev en av tidningar.

Ett av de tydligaste exemplen i denna kontext var för massmedierna rånet vid Nationalmuseum i Stockholm där tre tavlor beslagtogs, två målningar av Renoir och en liten

Sandra Veinberg **Daniels fem fel**

tavla av Rembrandt. "Rånarna bar masker, hotade museets vakter med automatvapen, agerade mycket snabbt och lyckades fly i en motorbåt", påminde TV. Samma tema återfanns i en separat serie med titeln *Hot Art* på Discovery Channel. Där förklarades att spektakulära rån av konst utförs inte bara i Stockholm. Paris upprördes när *Mona Lisa* försvann från Louvren. Senare återfanns tavlan, men det fanns starka skäl till misstänksamhet om att tavlan kunde vara förfalskad. En del expert spekulerade i att upp till 40 % av alla museernas kända föremål möjligen var förfalskningar. Ingen kunde förklara varför de ovärderliga konstverken så ofta stals och mirakulöst återfanns och kunde lämnas tillbaka museerna eller privata samlingar.

Snön föll vidare. Rembrandts lilla självporträtt såg ut på snöstjärnorna utanför köksfönstret. Det mådde bra och tänkte att snöflingorna var lika granna som i Leiden då folk för några hundra år sedan åkte skridskor på kanalen, där alla bar kläder av samma grova och mörka tyg och där några spelade på isen. Det spelade tamburin och flöjt, folk skrattade och nöjde sig med att spela tärning eller kort. Rembrandts ansikte på tavlan mindes detta och därför kunde man se hur han ibland småskrattade lite synligare.

Serendipitet

Under tiden var Peter fortfarande förbannad i häktet. Han kunde inte förklara hur den lilla Rembrandt-tavlan försvunnit från museet samtidigt med deras rån. Det var inte önskvärt att tala om detta öppet, men senioren tog själv upp det vid ett samtal när de träffades igen i fängelsebiblioteket.

Senioren var en gammal man av grekiskt ursprung, en fånge, lärd och lugn. Han var en erfaren arrestant i och med att han hade stulit under många år och kunde alla knep för att komma tillbaka till fängelse. Han trivdes här. Han var specialist på bedrägeri, särskilt duktig på att förfalska kreditkort och andra möjliga pappersark som hade direktkoppling till pengar.

Greken kunde inte existera i friheten utom sina affärer och hade därför vänt sig till fängeslivet. Han njöt av att tävla med myndigheterna och bankerna om värdepappernas säkerhet, därför tävlade han passionerat med institutioner genom att förfalska, fuska och skoja.

För att leva i nuet skulle han kanske utveckla sig inom data hackning, eftersom hans begär

var att trotsa makten. Han älskade att läsa vettiga böcker och hade under sina långa fängelsevistelser läst nästan allt som var tillgängligt i de svenska biblioteken.

Det var just Senioren som lärde Peter serendipitet. ”Många senare uppfinningar, som till exempel DNA, laser och nylon, upptäcktes tack vare just serendipitet, så enkelt är det”, brukade den vise mannen säga och i viss mån hade han rätt. Många saker i detta liv har vi på grund av slumpen, lyckoträffar eller en ren tillfällighet.

För 100 år sedan sålde en ensam och trött glassförsäljare vid Sentluis sin glass i tallrikar. Så åt man glass på den tiden. Sommaren var glädjande varm och köparna otåliga. Alla hans tallrikar tog slut och plötsligt kom han på tanken att servera sin glass i små strutar av våfflor. Sådana våfflor sålde några syrier bredvid honom men kallade dem för zalabia. På så vis föddes glass i en våffla. ”Flertalet av alla upptäckter har kommit fram på liknande sättet, det vill säga när människan är redo att ta steget över normerna som hittills varit accepterade”, tänkte senioren.

”Chans avgör allt, ur ett tillfälle eller serendipitet föds ditt öde”, upprepade senioren men Peter hade slutat lyssna. Peter fångade inte upp hans tankegång eftersom han inte kunde lösa sitt problem. Paul var borta och hade inte visat sig i biblioteket under en hel vecka, kom inte in i styrketräningssalen heller. Någonting hade hänt, Peter hade ingen aning om vad.

Långsamt förlorade Peter sin stabilitet och övertygelse över att allt var som det skulle. Han blev nervös och lite hysterisk. Han gick tillbaka till sin cell och marscherade av och an, till höger och till vänster. Till slut, några veckor senare, avbröts hans nervositet av en vakt som kom för att kalla honom till förhör. Då förstod han att han hade avslöjats.

Så var det också. Polis som frågade ut honom visste i detalj allt om rånet. Någon hade tjallat och det fanns bara två alternativ, Paul eller Simon. Först var han övertygad om att den skyldige var Simon. Senare upptäckte han att poliserna inte alls visste om Simons medverkan i rånet vid Nationalmuseum. Förhørsledaren frågade bara om två personer, om Paul och om honom själv. Den tredje fanns inte med i bilden.

Förhöret skedde i ett smalt rum fyra trappor upp i fängelsebyggnaden. Förhørsrummet var

litet, utan luft och luktade illa. När Peter kom in i cellen satt där redan en rysk tolk, en kvinna som verkade liten och skrämmd. Hennes uppgift var att tolka alla polisens frågor till ryska och översätta alla Peters svar till svenska.

Det första förhöret blev kort, nervöst och lite hysteriskt. Polisen som agerade förhørsledare verkade rastlös och oförberedd att ställa konstruktiva frågor. Det kan hända att han var trött. En timme senare, mitt på natten, lämnade han tolken ensam med Peter i det smala förhørsrummet, Detta var utan tvekan inte en vanlig rutin vilket skrämde kvinnan desto mer. Tolken klagade över att hon var allergisk mot tobak och att förhørsledaren rökte som en borstbindare. Lukten av cigaretter fanns överallt, i luften, i möblerna, i papperna, i väggarna, hela husen var dränkt i tobaksstanken.

Förhørsledaren kom tillbaka och utfrågningen fortsatte. Kvinnan tolkade och led av den dåliga luften, polisen rökte vidare under en skylt som proklamerade att rökning var förbjuden samtidigt som Peter försökte förneka allt så mycket som möjligt. Han svarade på alla frågor med samma ord, kanske, möjligen, vet inte. Förhöret gick vidare under nästa dag. Några dagar senare, under en nyhetssändning, fick han se en av de båda tavlor igen.

Peter kunde inte så bra svenska men av bildsekvenserna kunde han förstå att polisen hade återfunnit tavlorna. På skärmen kunde man se Renoirs *Conversation* i full storlek. Framför tavlan pratade en glad polis som inte dolde sin glädje framför publiken. En annan person, kanske museets företrädare, grät av glädje framför TV-kameran, märkvärdigt rörd över att den ena tavlan hade återfunnits.

Peter kunde inte förstå hur detta har gått till och varför Paul bara lämnat tillbaka en av tavlorna. Han visste med 100 % säkerhet att han själv hade lämnat de båda tavlorna vid bussterminalens bagagebehållare. Någonting hade hänt efteråt. Paul eller någon annan måste ha tagit ut tavlorna ur gömstället och händelserna hade utvecklats på något annat sätt än vad Paul och Peter hade bestämt innan.

Förhöret gick vidare även under nästa dag och några dagar till men Peter kunde inte bekräfta allt som förhørsledaren begärde. Nästa dag kom en annan förhørsledare och en annan tolk. Denna gång var tolken en kortväxt figur, ganska flegmatisk utan allergiska reaktioner till tobaksrök, och samtalet gick snabbare fram.

Det verkade som om allt redan var bestämt, polisen hade sin version av händelserna och

krävde att Peter bekräftade denna version. Fångnen vägrade. Det kändes som om just han, ensam, skulle bli huvudansvarig för det väpnade rånet och stölden vid museet. Det var klart att han kunde göra detta men märkte också att Paul och Simon då lättare skulle slinka genom. Han vägrade därför att ta fullt ansvar för det inträffade. Polisens taktik var enkelt, först anklaga den potentiellt skyldige och se hur han tänkte befria sig och bevisa sin oskuld. Om detta inte inträffade så återstod bara att envist driva fram sin version av händelseförloppet. Domarna brukade lita på polisen och med detta domslut var redan avgjort, ett känt och vanligt system, bekant från filmer och böcker. Det var ingen tvekan om att Peter satt i fängelse på grund av cigarettsmuggling. Ingen tvekan om saken, så var det, men han vägrade att erkänna sin koppling till stöld av konstföremål eller antikviteter. Rånet på Nationalmuseum var hans första försök till att träda in i denna businessen, påstod Peter och vägrade ta emot andra liknade anklagelser. Rånet mot Nationalmuseum var enligt honom själv Pauls projekt. Paul visste hur man gick till väga och kunde planera och utföra ett rån bättre än tobaksmugglaren Peter, men förhørsledaren ville inte tro honom. Samtalen började likna en pingis-match.

”Erkänn att du vid ett flertal tillfällen har deltagit i rån av konstföremål”, krävde polisen om och om igen.

”Erkänn nu att du regelbundet stjälar konst”, började tolken översätta.

”Nej, jag tänker inte erkänna. Aldrig tidigare har jag gjort detta. Rånet mot museet var min första stöld av konst. Tolka nu korrekt tillbaka vad jag sagt”, sa Peter till den flegmatiska tolken.

”Han säger att han inte brukar stjäla konst”, tolkade den kortvuxna personen vidare.

”Jaså”, resonerade polisen utan att titta på Peter. Han skrev förhørsprotokollet på sin gamla och slitna skrivmaskin som krånglade och tog mer kraft än själva förhørsprocessen. Tolken nickade.

”Varför inte erkänna ditt brott, det finns ingen mening med att envisas”, sade polisen monotont till sig själv och upprepade samma mening om och om igen.

”Varför ljuger du”, tolkade interpreten.

”Jag ljuger inte alls! Det här var första gången för mig. Jag brukar inte stjäla konst”, envisades Peter.

”Han säger att han stal för första gången”, deklamerade tolken vidare. Polisen nickade. Han trodde inte på Peter och godtog inte hans berättelse.

"Du nekar", skrev poliskonstapeln och dikterade högt till sig själv. Blev du inte straffad för smugglingen av cigaretterna? Blev du?", frågade han igen utan att se på fången.

"Du förde olagligt in cigaretter i landet och sedan sålde lasten här på plats. Eller hur?", frågade tolken på ryska.

"Så var det. Jag medverkade vid smugglingen av cigaretter. Gömde några lådor med cigaretter under sätet på en buss och mitt gömställe upptäcktes av en tulltjänsteman i hamnen. Sedan blev jag inspärrad och sitter inne sedan två år tillbaka, jag har inte stulit tills nu", fången pratade lugnt men med en tyst röst.

"Han säger att han smugglade cigaretter över gränsen, blev avslöjad men detta var inte en stöld", killen tolkade vidare.

"Så säger han, OK. Han kanske inte begriper att han sysslar med brott. Smuggling är en brottslig handling och det här är inget annat än en lagöverträdelse", konstaterade polisen och viftade med finger i lyften. Han påpekade till och med att brottet utfördes under permissionen och just därför skulle betraktas som grovt och skulle straffas därefter.

"Du svek den svenska staten och utförde ett brott under din permission", fortsatte tolken.

"Ja, detta är sant. Jag deltog faktiskt i rånet under min permission", Peter var överens med förhørsledaren.

"Han erkänner", konstaterade tolken.

"Va?", polisen blev plötsligt pigg och befriad från sin tröghet. "Erkänner han alla anklagelserna?"

"Erkänner du allt?"

"Nej, verkligen inte!", sa Peter och såg förvånad ut.

"Nej, det gör han inte helt plötsligt nu", rapporterade tolken.

"Nej hej", resonerade utredaren lite sorgset och tittade åter på sin klocka.

Den vanliga duellen hade avslutats utan någon synlig framgång. Peter var tvungen att behålla sin ovisshet, polisen trodde på det anonyma brevet och följde spåret.

Att köra fast i fällan

Utredningsgruppen som jobbade med brottsutredningen hade många problem. Det var klart att rånet nästan var perfekt organiserat. Rånarna fick sin tid och hann att under några sekunder

utföra sitt projekt snabbt och mästerligt. Det genialiska var flyktvägen med båt över havet. På detta sätt befriade sig tjuvarna från polisjakten genom gatorna, vilket skulle vara oundviklig om de skulle fly iväg med bilen. Å ena sidan vann de tid och denna ödesdigra eftersläpning var deras bästa vapen i kampen mot polisjägarna. De kunde fly i lugn och ro.

Å andra sidan hittades deras båt dagen därpå, nära centrum och blev ett viktigt bevismaterial. Man kunde bara gissa om fyndet var ett misstag eller en styrkedemonstration. Innan rånet hyrde Simon en motorbåt från båtklubben i Nacka Strand. När polisen började sin utfrågning runt om på stan visade det sig vara ganska lätt att hitta en uthyrd motorbåt i Stockholm.

Det fanns en hake till. Redan under dag efter rånet påpekade polischefen för media att det var näst intill omöjligt att sälja de stulna målningarna, eftersom deras värde bedömdes som omöjliga att bestämma i pengar. Alla världens museer och antikvitetsbutiker visste att de tre målningarna var stulna vilket innebar att det var omöjligt att sälja tavlor vidare. Den enda vägen till en försäljning var genom den svarta marknaden till okända, anonyma miljardärer vilka gömde tavlorna i sina bankvalv. Att hänga en sådan tavla på väggen var praktiskt omöjligt.

Ett sådant uttalande riktade sina krafter mot att skrämma tjuvarna. Så blev det också. För att bli av med tavlorna behövde tjuvarna tid. För det första, mycket tid så att allmänheten kunde glömma denna stöld. Tjuvarna behöver några år så att de tre målningarna inte längre förknippades med stölden på Nationalmuseum. ”Jag är övertygad om att målningarna är kvar i landet”, sade polischefen.

För det andra, de hade andra planer som inte alls krävde en sådan lång väntetid, nämligen försäljning av de stulna tavlorna. Jakten på de efterlysta tavlor karakteriserade media som ”polisens kapplöpning mot tiden”. I själva verket hände ingenting och spanarnas försök att utöva viss verkan påminde mest om ett skuggspel. Journalisterna försökte ivrigt att ta reda på polisens steg, men utredarna lyckades lika entusiastiskt att stoppa all möjlig informationsflöde med tanken att även tjuvar läser tidningar.

Trots tvärkampen mellan media och polisen ville folk veta vad som pågick. Media pressade utredarna och varje dag kunde man läsa kvällstidningar om små gissningar om tjuvarna och deras möjliga motiv och bakgrund. När slutligen jägarna fått upp spåret och några dagar senare lyckats häkta en person, visade det sig att många av gissningar hade varit

rätt. Den gripne var en 42-årig man som enligt utredarna varit nyckelpersonen i brottsutredningen. Han var bara en av fem misstänkta som kanske varit inblandade i brottet.

Samhället reagerade kraftigt. Polisens telefoner och e-postadresser gick varma och överbelastades av publikens frågor. Tavelstölden berörde alla men ingen kunde få svar på de frågor de hade.

Polisen bekräftade att den anhållne inte hade något samband med generell handel av stulen konst. Detta bekräftades av polisens informationskällor i de kriminella kretsarna. På grund av bristande erfarenhet hade tjuven felaktigt hanterat försäljningen av de ovärderliga tavlorna.

”Yes”, bekräftade polischefen att en av tjuvarna försökte sälja de stulna målningarna genom den fiktiva köparen. Polisutredaren hade kommit en nyckelperson, som tycktes vara en rysk invandrare i 42-års åldern, på spåret. ”Han uppehåller sig olagligt i landet, byter adress och just nu sitter han faktiskt fängslad på grund av en annan lagöverträdelse. ”Media skvallrade om att ”ryssen” ägde några företag som sysslade med olaglig handel eller snarare med handel av olagliga varor. Alltså allt vad ”ryssen” gjorde var på fel sätt. Det handlade förstås om smuggling av råolja, cigaretter från Ryssland, människosmuggling eller kanske till och med prostitution.

TV informerade att den svenska polisen för tillfället granskade vad de kallade ”förbryllande export/import handlingar” och att det verkade som att det lyckliga slutet på mysteriet vid Nationalmuseum i Stockholm ganska snart skulle träda fram. Uppgörelse verkade inte vara gömd bakom bergen utan fanns någonstans här, bland oss alla.

Det största problemet just nu, enligt polisens presstalesman, var utredningen kring ryssens senaste ”förbryllande import/export handlingar” som redan gått i konkurs. Från löpsedeln log glada uniformerade poliser och skyltade att problemet och gåtan redan var löst. Den erbjudna versionen om den farliga ryska maffians närvaro passade perfekt in i bilden och var genast trovärdig. Den blev omedelbart accepterad av samhället och betraktades som den enda möjliga förklaringen. Under årens lopp stabiliserades övertygelsen att det mest var utlänningar som stal och tanken om en rånare av utländsk härkomst passade perfekt in i sammanhanget. En rysk man var en av de bästa kandidaterna till rollen som tjuv. En stor majoritet av det svenska samhället trodde att begreppet moral var ganska okänt för många invandrare. De visste inte att övertygelsen var en mycket farligare fiende till sanningen än vad

rena lögnen var.

I själva verket fanns det vissa moraliska fel bland utredarna, hos författaren av det anonyma brevet och även hos medier. Moralen var ett tillstånd som man intog när man var tvungen att spela mot människor som man hyste stark motvilja mot. Motvilja mot utlänningar eller ren främlingsfientlighet fanns där och det mest problematiska var att samhället vägrade att inse detta.

För att undertrycka sig varsamt rapporterade polisen varje dag lite grann om ryssen och de små remsor av grundad information som gav anledning till olika gissningar vilka fick bred utsträckning i kvällstidningar. Generaliseringar och antaganden regerade i tidningarna i stället för sanningen. Till exempel informerade polisen om att den 42-årige ryssen hittills inte varit knuten till lokala kriminella gäng. Media drog genast slutsatsen att det nya kriminella gänget var på intåg i kungariket Sverige. Det angavs att mannen inte hittills sysslat med stöld av konstföremål, men ivrigt kommenterade media att hela bakgrunden var så klart inte kartlagd än, det fanns fortfarande hopp om att rånet var utfört av en hårding. Tuffingar räknades högre överallt, brottsligheten var inget undantag.

Efter några dagar fick tidningsläsarna känna till att den första rånaren var en 35 år gammal rysk man som planerade och utförde rånet vid Nationalmuseum. Det var han som hade hotat med vapen och var hjärnan bakom allt. Hans medbrottsling var en 25 år gammal svensk man som också misstänktes för inblandning i stölden. Dock betraktades hans gärningar som mildare. Den tredje var en 30-årig svensk medborgare som just arresterats. Ytterligare fanns den fjärde som för tillfället var på fri fot men polisen verkar vara honom på spåret.

Polisen var förtegen angående de sistnämnda. Båda var anhållna och befann sig kvar i Stockholm. Ja, det förväntades att även de andra skulle bli frihetsberövade. Bevis mot de anhållna fanns och vägde tungt. Åklagaren hade redan väckt åtal. Det geniala plundringsprojektet och den briljanta idén om att fly över havet hade polisen också genomskådat. Båten som senare hittades bunden vid Nacka hamn blev senare en celebritet. "Tack vare båten har vi hittat det första spåret vilket vägledde oss till rånarna", stoltserade polischefen i TV-rutan.

Peter hade inte läst alla kvällstidningar och kunde inte göra några invändningar, trots att

det fanns anledning till detta. Flyktbåten var inte alls hyrd och vägen över havet såg i verkligheten helt annorlunda ut. Exakt lika krångligt var svaret på den sista frågan som handlade om den tredje tavlan. Ingen av rånarna kunde förklara detta. Det fanns för många frågor utan svar men media brydde sig inte om detta. Polisutredarna var bara inställda på de kortare instanserna, lösa problemet med ryssen som ansvarige och avsluta fallet med pompa och ståt.

Tyvänn fanns det en hake, Peter uppfyllde inte förväntningarna. Han vägrade erkänna alla föreslagna olagliga gärningar. Han visste bara om stölden av de två tavlorna av Renoir och hade ingen aning om försvinnandet av Rembrandt. Spanarna trodde inte på honom. De hoppades att ryssen med tiden skulle erkänna stölden av tre målningar.

Hur kändes det för förgrundsgestalten? Sveket torterade Peter. Paul eller Simon hade tjallat. Om det skulle vara möjligt att ta en promenad till biblioteket för att prata en liten stund med senioren så kanske det skulle vara möjligt att lösa detta problem, men detta var en omöjlighet. Greken var långt borta och Peter var tvungen att sitta ensam, grubbla och fundera själv, alldeles isolerad.

Hämnd

Händelserna bakom fängelsemurarna pågick med stor hastighet, som en deckare med Paulus i huvudrollen. Han spelade den viktigaste och avgörande rollen i dramat. Allt började den dagen då han återvände hem efter sitt möte med förfalskaren. Han var då lugn, sansad och redo att återvända till sin fängelsecell. Sen krossades allt av en kort notis på löpsedeln där det stod att även den tredje målningen blivit stulen vid rånet av Renoir-tavlorna.

Enligt honom var den skyldige Peter vilket gjorde Paul förbannad. Han blixtrade upp av ilska som en torr tändsticka och kunde inte befrias från önskan att hämnas på ryssen.

Den dagen var vakterna försenade och han var tvungen att tillbringa hela eftermiddagen ensam framför TV:n. Förseningar under permissionen var ingen ovanlig händelse. Ingen slet för att arbeta övertid. Om arbetstiden var över då gick man hem utan att försjunka sig i grubbleri om ogjorda plikter. Arbete var ingen hare som kunde fly. Det fanns lagar och fackföreningar som var mäktigare och inflytelserikare än självaste regeringen och alla arbetsgivare tillsammans. Fängelsevakter var inget undantag.

Man kan säga att deras förseningar låg till grunden för alla handlingar som Paul utförde den dagen. Han tvingades vänta och blev för varje sekund mer nervös och rastlös. Ju mer han tänkte på den tredje tavlan som försvann, desto mer skruvade han på sig. Överstressad bestämde han sig för att lämna ut Peter som den skyldige för rånet. Han skrev ett brev till polisen, ett anonymt sådant. Samtidigt hade han en dold avsikt att skydda sig själv och Simon. Eftersom han själv erbjöd polisen hjälp fanns möjligheten att hans själv skulle förvandlas från en åtalad till ett vittne.

Tankebanan var förnuftig, om inte snillrik. Han uppgav klart och tydligt att han förmådde att samarbeta med polisen, eftersom han var medborgare i detta land och därmed inte kunde handla annorlunda. Om polisen höll med, då skulle han berätta allt vad han visste.

Sen skrev han också om sina kontakter med de utländska rövarena och om deras förbindelser till den organiserade brottsligheten och de kriminella gängen i Östeuropa. Allt verkade seriöst och trovärdigt och fungerade senare, visade det sig, i verkligheten.

Paul övervägde noga sina odds att bli bundsförvant med den svenska polisen och varnade att annars kunde de räkna med repressalier. Utan att dölja sin oro påvisade han att den ryska maffian skulle hitta honom efter en sådan frispråkighet och därför behövde han polisskydd. Han erbjöd till och med sina tjänster och var villig att ställa upp som iakttagare ifall åklagare skulle gå med på hans förslag.

Under följande dag hände massor av saker. Polisen erbjöd samarbete. Paul var redo att säga sanningen och vittna. Han var villig att ange kontaktpersoner men inte utan att få en mildare straff. Han ville lämna situationen utan straff. Polisen tvekade, förhöret sköts upp till nästa dag.

Dagen därpå hände ingenting. Sedan kom lördag och söndag vilket betydde att ingen arbetade och landet stod stilla. Så sent som på måndagen, under eftermiddagen, dök det upp en utredare som var villig att samarbeta. De förhandlade och kom till slut överens om att Paul skulle ha den bästa advokaten som fanns och polisen all nödvändig information som Paul var redo att avslöja. Det heta brottet krävde snabba lösningar. Kanske var det just detta som var avgörande och förändrade Pauls situation från förbrytare till ögonvittne. Det obegripliga hade hänt.

Han började vittna om detaljer, finesser, fantiserade lite till och allt gick enligt honom till på rätt sätt. Samma dag greps Peter som blev huvudanklagad. Spanarna frågade ut Peter och Paul var samtidigt i häktet på sin våning. Kontakt mellan dem var inte tänkbara. Inte träffades de innan rättegången heller.

Paul anklagade Peter och bevisade att all skuld låg på honom. Peter däremot var tyst och avvisade konsekvent anklagelserna som ogrundade. Kampen mellan utredaren och anklagad varade under 10 dagar innan poliser hittade den första stolna tavlan på den anvisade platsen som Paul preciserade.

Vid det här tillfället började deras åsikter att gå isär. För utredaren borde det ha varit uppenbart att de anklagade inte var enhetliga i sina versioner. Särskilt när det gäller försvinnande av den tredje tavlan. Förhörsprotokollet tydde på att båda förnekade den tredje tavlan. Rembrandts målning hängde i luften. Enligt Peter var det inte möjligt att denna tavla kunde vara borta. Enligt Paul så hade brottet utförts av Peter. Båda envisades med att deras mål endast var de två verken av den franska impressionisten. Att man på köpet också tagit en Rembrandt var uteslutet enligt Peter. Paul kunde inte heller förklara hur det hade gått till.

Pauls uttalanden om försvinnandet av Rembrandts självporträtt var försiktiga. Han påstod att ryssen hade gjort det på eget hand vilket verkade relevant. Polisen tvivlade inte på att trojkan hade tagit alla tre tavlor och trodde att de med tålmod och tid skulle komma tillbaka. När poliserna frågade efter gömstället blev reaktionerna olika. Peter vägrade svara medan Paul var villig att samarbeta. Just detta var avgörande för de följande händelserna.

Paul hävdade att han behövde kontakta den tredje, icke deltagande person vilket då var Simon. Han lovade att erkänna allt men begärde i gengäld strafflindringen för dem båda. Polisen var förtegen och lovade inget. Polistjänstemannen gav honom en mobiltelefon och en stund senare ringde Paul upp Simon för att instruera honom om vad han skulle göra.

Simons uppgift var att hämta målningar från gömstället och överlämna dem till polisen vid caféet *På hörnet*. Under telefonsamtalets gång använde han sig av några uttryck som för dem bekräftade att han talade sanning. Just därför tvekade Simon på att fråga några frågor eller kräva en motivering. Konstigt nog så frågade inte utredaren heller om detaljerna i detta skådespel (läs – utredningen). Det var oväsentligt för alla, trots att det just var i detaljerna som sanningen oftast gömmer sig.

Nästa dag skrek tidningar om den sensationella nyheten om att polisen hade lyckats avslöja brottslingarna och återvunnit en av de tre beslagtagna målningarna. Media rapporterade att en langare gripits av en slump, bland missbrukare hade polisen fått tag på en av tavlor som befunnit sig på en opassande plats. Det handlade om Renoirs *Conversation*. Den hade hittats bland smuts och skräp hos luffare.

Slutligen hade alltså åtminstone en av de tre målningarna omhändertagits. Konstigt var dock sättet som tavlan blivit återfunnen på, slumpmässigt på gatan, bland missbrukare verkade för de flesta trovärdigt. Publiken brydde sig inte om orsaker och anledningar, det viktigaste var att en av målningarna återfunnits. I luften fanns tron om att även de resterande skulle återvända till museet och att tavlorna redan var på väg tillbaka till Stockholm från den platsen där de befann sig.

Peter visste inget om entusiasmen utanför fängelsemurarna. Han saknade nyheterna, hans TV fungerade bara för video och spel. Tillgången till nyheter var avstängd. Poliserna trodde att tillgången till nyheter skulle påverka hans vittnesmål. Just därför tittade han vidare på gamla filmer och försökte gissa sig till vad som pågick utanför. Samma sak gjorde Simon, som arresterades på Surbrunnsgatan mitt på dagen när han hade överlämnat en av tavlorna till poliskontakten, allt enligt dikterat av Paul. Han blev anhållen för innehav av narkotika. Han var inte narkoman och hade aldrig i sitt liv sett knark på nära håll. Han blev internerad under en kort stund, men släpptes på grund av brist på bevis. Utredaren, tillsammans med åklagaren, hade kommit överens om en simulation av brott vilket behövdes och fungerade. Tavlan var tillbaka och anseende också.

Men vi börjar om igen för att förstå vad som hände efter Pauls telefonsamtal med Simon från häktet. Så här gick det till.

Allt började med en provokation vid ett café där en falsk köpare, som egentligen var civilklädd polis, anlände för att ta över tavlorna från Simon. I agentens krypterade protokoll kunde man senare läsa att agenten RKP 108 var riggad med mikrofon och en gömd kamera. Många agenter bevakade hans mission och uppdraget betraktades som en särskilt viktig operation under kodnamnet *Konst*.

Agenten RKP 108 träffade Simon och låtsades vara konstspekulant. En sådan som brukade

köpa värdefulla målningar på gatan. För att kontrollera äktheten av tavlor, erbjöd han att ta sig ner till toaletten.

Rummet i källaren var extremt smalt. Simon tog upp varan ur den svarta säcken. Bara *Conversation*. Köparen kollade duken, som var utan ram, tog ett diskret foto och packade tillbaka den. Sen viskade han till Simon att han skulle gå ut, Simon lydde utan att förstå vad detta innebar. Fem minuter senare på gatan blev han anhållen av polisen. Simon visste att något var på gång och att det kanske var nödvändigt, men han hade ingen förkänsla för vad detta betydde.

Han fraktades av poliser till det fängelse där Paul och Peter redan satt. Utredarna visste redan allt och var inte särskilt intresserade av att fråga ut honom. En av dem gav Simon en papperslapp som han undertecknade och sedan blev han fri igen. Några veckor senare började domstolsprocessen. Under förhandlingarna såg han bara Peter i salen. Det var första gången efter rånet som Simon träffade honom igen. Ryssen verkade tunn och mager. Paul visade sig inte.

Åklagaren talade länge och tråkigt. Han påpekade att alla kort ännu inte var lagda på bordet men erkände att man tack vare en pålitlig källa kunde avslöja det grova brottet. Trots allt höll inte åklagaren sitt ord. Under processen vågade han offentliggöra faktumet att det var tre brottslingar som hade deltagit vid rånet. En av de tre var dessutom villig att vittna, men han riskerade då att dra på sig attacker från den ryska maffians.

Detta var utan tvekan en scoop för media. Tidningarna diskuterade vilt hur 35-åringen som vittnade skulle överleva den ryska maffians angrepp och förtalade rättsväsendet som inte skyddade sina vittnen. ”Han kan kräva ersättning från staten för detta”, konstaterade Aftonbladet och tidningen gissade rätt. Något senare erkände justitiekanslern att 35-åringen var ett avgörande och modigt vittne som gjort allt för att föra tillbaka tavlorna till Nationalmuseum. Tyvärr uppdagades hans identitet och just därför hade han rätt att kräva både frihet, kompensation och ny identitet.

Detta händer dock senare i händelseförloppet. För tillfället hade Peter just insett vem som var förrädaren. Paul hade sålt ut allt och alla, utom Simon. Till slut blev Peter dömd. Simon fick en formell varning som snarare liknade ett skämt än ett uppriktigt straff. Simons advokat bevisade att utmaningen var olagligt, att lagen i Sverige inte tillåter brottsprovokationer som kunde framkalla kriminell handling. Simon förvandlades från en brottsling till en person som

blev avsiktligt påtvingad av myndighetspersonalen att genomföra ett brott och kunde därmed gå fri.

Bara Peter straffades.

Brott och straff hänger inte alltid ihop. "Det är inte klart vilka roller var och en av dem spelade i rånet. Polisen vill inte avslöja alla detaljerna. Det finns rimliga skäl till att misstänka nyckelvittnet och hans roll i processen. Det saknas små eller betydliga detaljer", klagade en tidning. En annan påpekade att polisen hade bett åklagaren att hålla inne ett nyckelvittne, men åklagaren svek och avslöjade hans identitet.

Polischefen Per Magnusson var kritiskt inställd, han var övertygad om att detta var ett mycket allvarligt fall. De som tillbakahållit information löpte risken att deras framtida liv kunde bli föremål för mycket allvarliga repressalier från de straffrättsliga personerna. Enligt honom var det inte okey att avslöja utredningsmetoderna. Åklagare var av en annan åsikt, hon var övertygad om att domstolen behövde höra sanningen i stället för hemliga konspiratoriska komplotter.

Tidningarna och den allmänna opinionen började hysa sympati för "det orättvist utsatta vittnet". Det rapporterades om att 35-åring hade tvingats fly utomlands för att rädda sitt liv. Journalisterna hade redan snokat upp att Paul inte längre var inskriven i landet utan bodde utomlands. Hans advokat informerar honom om händelsernas gång hemma. På så sätt var det möjligt att undvika attacker från den ryska maffians sida.

Några månader efter domen krävde Pauls advokat ersättning från staten för sitt lidande. Sex månader senare beviljades hans ansökning och media informerade om att staten hade anslagit en viss summa. Beloppet blev ogeneröst och justitiekanslern kommenterade den reducerade summan som ett vägledande exempel för liknande fall där ett vittne inte vågade vittna på grund av de repressalier som kunde följa vittnesmålet. "En suggestiv modell för andra liknande processer", resonerade han och la till, "vi måste garantera möjligheten för användning av olika metoder inom utredningsarbete, och samtidigt inte låta ett nyckelvittne stå utan skydd".

Efter detta blev det tyst igen. Intresset av tavelstölden slocknade. Officiellt var det känt att

Sandra Veinberg **Daniels fem fel**

maskerade män, beväpnade med automatvapen rånat Nationalmuseet den 22 december klockan 16:30. Det var då tre ovärderliga tavlor försvunnit. Efteråt lyckades polisen anhålla brottslingarna och återfinna en av de stulna tavlorna och lämna tillbaks denna till museet. 13 personer var inblandade i brottsutredningen. De flesta blev stegvis frikända. Den största gärningsmannen eller spindeln i nätet var en rysk invandrare. Senare överklagade han domen utan framgång och nu satt han fast bakom lås och bom. Det kändes som om allt hade löst sig.

Ingen ville längre minnas den lilla tavlan av Rembrandt på flickan från Paris, som fortfarande var spårlös försvunna.

Pålitliga penningplaceringar

Rembrandt var borta, försvunnen utan spår, för alla som läste tidningarna eller tittade på TV. Vi som kan kika in bakom kulisserna, har äran att få se den lilla målningens försvinnande. Snälla läsare, jag ber om absolut möjligaste tystnad och er koncentration! Där finns den rackaren!

Tavlan som hade förstört alliansen dinglade i självaste verket på en vägg i ett litet kök mitt i Stockholm. Klart var att den lilla Rembrandt-tavlan intresserade medierna mest. Rembrandts namn väckte fortfarande starka känslor och bara gissningen om att den lilla tavlan skulle hamna hos någon av de östeuropeiska eller sydamerikanska maffiabossarna var ingen liten orsak till att vanligt folk blev arga. Aldrig skulle den visas offentligt och ingen skulle få se den lilla tavlan igen. Det betydde att målningen kunde förvandlas från ett konstföremål, som hängde på väggen, till en säker investering som var betald med en enorm summa svarta pengar. Konst var utan tvekan ett investeringsobjekt och originalen hamnade oftast i bankvalv eller värdeskåp likt stadigvarande och pålitliga värdepapper. Klassiska tavlor hade blivit ett säkert investeringsprojekt för rika och även skumma människor.

Mer och mer pengar fanns i omlopp vilka krävde relevanta investeringsobjekt. Pengar skrek efter ett säkert kort som garanterade tillväxt. Bäcker, älvar och hav av rena och mindre fria från synd-pengar sökte efter något värdefullt investeringsobjekt som med tiden växte i

värde.

Rembrandt gjorde. Trots att han själv, sedan 400 år tillbaka, låg i graven, fortsätter han att förtrolla det som fanns på jorden med sina verk. Den penningkära världen hade upptäckt detta men alla andra vägrade erkänna sanningen, att det äkta måleriet långsam försvann från allmän åskådning.

Verk, som under Rembrandts eller Renoirs tid såldes för nästan ingenting, till exempel för en flaska gott vin, eller skänktes bort i vänskap helt gratis, hade nu mångfaldigats i värde. Lagliga och olagliga besparingar investeras i stulen konst världen över. Haken fanns i bristen på lämpliga investeringsobjekt. Därför försvann varje år en hel del konstföremål från olika samlingar, museer och privatkollektioner. Det handlade om originalverk som försvann. De flesta tavlorna som tyst och snabbt upphörde att synas hamnade någonstans för att senare, efter en viss tid, återvända i form av kopior.

Orsakerna till det tysta försvinnandet var olika. Museerna och utställningshallarna var rädda för en nedgång bland antalet besökare ifall de mest efterfrågade tavlor försvann högljudd. Varje utställare hade sina egna ögonstenar som drog till sig besökarna. Oftast hade museer eller samlingar endast ett fåtal värdefulla målningar, skulpturer eller andra föremål som fungerade som magneter. Ifall konstjuveler försvann sjönk även besökarnas intresse för utställningen.

Ibland kunde det vara bättre att inte skrika högt om rånet och därmed bevara besökarnas flöde. Med texter som ”stängt för renovering” eller andra trovärdiga bortförklaringar kunde man undvika det smärtsamma erkännandet att konstföremålen helt enkelt var stulna.

Detta verkade absurd men var faktiskt sant. Folk brukade gå till museerna och köpa biljetter för att se exakt den tavlan eller den vasen som var så känd och berömd. Ifall den enda lockelsen försvann var publiken inte längre intresserad av att hänga med.

“Är tavlan till höger målad av den holländske 1600-tals mästaren Jan Vermeer? Vad tror Ni?”, frågade experten en liten grupp av människor som studerade utställningen med titeln *Falsk eller äkta?*.

"Absolut, försäkrade en gråhårig herre, en 1400-talets konstkännare, som verkade vara insatt. Tavlan ifråga var Johannes Vermeers *Kristus och äktenskapsbryterskan*, en målning som väckte starka känslor. Målningen var faktiskt en förfalskning eller kopia, som såg bättre ut än originalet. Den hade allt som Vermeer saknade, falsk sentimentalitet, platt

Sandra Veinberg **Daniels fem fel**

personskildring, dålig ljussättning, och det gudsnådeliga tilltalet som likaväl passade in på 1940- talets konstsmak.

Den var passande i Nazityskland och köptes på sin tid in av Hitlers flygvapenchef Hermann Göring. Hermann Göring köpte verket av holländaren Henricus Antonius van Meegeren och inte visste om att säljaren själv hade målat tavlan. van Meegeren var en av de bästa förfalskarna i världen på den tiden. Hans ryckte som en av världens främsta konstförfalskare bygger mindre på hans konstnärliga talang än på hans psykologiska snille. Han kunde briljant kopiera de stora mästarna men hade också den psykologiska förmågan att sälja sina kopior som originalen.

En förfalskning kunde alltid hitta sin ägare. Många önskade kända tavlor och var villiga att betala för att äga vad de trodde var ett original. Ibland verkade efterfrågan vara större än antal varor och i liknande fall kunde man läsa i tidningarna och se på TV:n hur det plötsligt från ingenstans dök upp tavlor från Rembrandt, skisser, Beethovens noter eller Baudelaires dikter vilka hittills hade varit okända.

Under fyrtioalet ville till exempel ledarna för det Tredje riket i den nationalsocialistiska Tyskland ha ”en äkta Vermeer” och 40-talets experter och konstsamlare hjälpte till att hitta den önskade varan.

Senare kunde alla glädjas över det tidigare okända fyndet från den store mästaren. De fann dessutom nya, för den rådande tidsandan högst tilltalande, sidor av hans verk. Samtidens konstexperter intygade förtjust äktheten av de glädjande fynden, varefter de gick och skrev om konsthistorien. Plötsligt dök där upp nya aspekter av Vermeer som hittills varit okända. Hur kunde det ske? Hur kunde någon bli bedragen och samtidigt glad och nöjd?

Vermeers verk var initiativrika och blev därmed efterfrågade. Massor av de verk som förr köptes upp av förmögna partibossar var nu förklarade som förfalskningar. Man kunde bara gissa om hela bunten av köparna fattade vad som försiggick eller om det ”historiska ögonblicket” gjorde dem blinda. De falska målningarna hade sålts vidare för förmögenheter till andra samlare som trodde på deras äkthet. Förfalskade tavlor av Vermeers fanns i omlopp fram till dags datum. Fanns det en efterfrågan så kom automatisk också erbjudanden. Så fungerade marknaden.

Vid rätt tidpunkt, då köparna var tvungna att köpa och konsthistorikerna var redo att intyga

Sandra Veinberg **Daniels fem fel**

tavlans äkthet och skriva intyg, så dök det upp nya förfalskningar. Många av dem var improvisationer baserade på de stora mästarnas verk.

Improvisation var faktiskt ingen dålig konst. Ett ”gagreel” eller en version av genialisk konst från den förflutna som alltid hittade sin köpare och ägare var värd att beskåda. Ändå hade människor utan betänkligheter accepterat deras äkthet, drivna av sin önskan att ha ett av konsthistoriens storverk på sin innervägg. I sådana här fall brukade ingen vara missnöjd, arg eller känna sig lurad. Experterna pekade, bugade och intygade att den funna konsten var äkta och folk blev glada. Alla gillade stiliga och ljuvliga överraskningar och varför hindra flödet av vackra men falska verk som gjorde folk glada?

Naturligtvis fanns de även nu, i världen fanns massor av dåliga kopior som var svaga, bristfälliga, misslyckade. Man kunde undra vem som gjort dessa och tycka synd om deras försök att kopiera solen som mer liknade månen, men även de dåliga förfalskarna behövdes som jämförelse. Vi skulle förmodligen inte veta om att det fanns massor med perfekta förfalskningar om vi inte kunde beskåda de dåliga.

Förfalskaren, den förfalskade mästaren och betraktaren – alla hade sina givna roller i det drama som ledde fram till ett lyckat bedrägeri. Vad skiljer ett äkta kostverk från ett falskt? Det äkta var bättre, brukade man resonera men så var det inte alltid. Många förfalskningar var ibland bättre än originalen, eftersom de höll hög klass. Sannolikt kunde många förfalskningar förbli oupptäckta och ingen fann anledning till att ifrågasätta dem.

Anders Zorns *Midsommardansen* var ett av Sveriges mest kopierade verk. När den ställdes ut på Nationalmuseum, sida vid sida med en förfalskning, hade betraktaren själv möjlighet att avgöra vilket som var vilket. Det var inte lätt att se vilket som var originalet även om vi med facit i hand kunde peka på originalet med argumentet att den ena var den äkta. Ljuset, speglingarna i fönstren visade att en äkta Zorn var levande, medan kopian var livlöst och platt. Helhetsintrycket, stämningen, ljuset, penselföringen, ansiktsuttrycken, rörelserna, färgerna hjälpte till att avslöja en förfalskning från originalmålningen, men det fanns massor av andra knep.

Under 2004 utanför Falkenberg stoppade polisen en bil som fraktade tavlor. Först trodde man att de funna tavlorna var stulna. Sen misstänktes tjuven själv ha målat en av tavlorna och

Sandra Veinberg **Daniels fem fel**

till slut visade det sig att konstnären faktiskt var Bruno Liljefors. Konstverket, som polisen hittade bland stöldgodset på bilens baksäte, var ett mysterium. Tavlans ägare hade hävdat att verket var en äkta Liljefors och att fågeln på bilden var en näktergal. Problemet var bara att Liljefors aldrig målade några näktergalar. Han målade rävar, tjädrar och allehanda djur, men aldrig näktergalar. Slutsatsen blev därmed att både tjuven och tavlans ägare hade blivit lurade. Senare framkom det dock nya besked, uppgav Jönköpings-Posten och Sveriges Radio Jönköping. En ny konstexpert hade anlåtats av polisen och kommit till slutsatsen att näktergalen i själva verket var en koltrast och att sådana bevisligen målats av Liljefors. Tavlans ägare, enligt experten, äkta. Ägaren, som blev bestulen på tavlan i sin villa utanför Jönköping, hade värderat den till 400 000 kronor. För mannen som hade tavlan i sin bil när han fastnade i en av polisens hastighetskontroller på E6:an kunde skillnaden mellan förfalskning och äkta Liljefors innebära att åtalpunkten blev grovt häleri, i stället för vanligt häleri.

Kopieringsvirtuosen

Engelsmännen John Mayatt var ett geni. Han gjorde förfalskningar till skön konst och blev därmed 1900-talets mest framgångsrike förfalskare. Man kunde kalla honom för den skarpaste representanten för sin tid, eftersom han inte bara kände till världens mest värdefulla målningar, deras marknadsvärde, utan han hade även sinne och förmågan att kopiera efter alla konstens regler.

”Jag är av pedantisk natur”, påstod han i tidningarna. ”Mina målningar drunknar inte i detaljer.” Under mysteriet kring försvinnandet av de tre tavlor från Nationalmuseum, var han kanske den enda som egentligen visste vad som hade hänt bakom kulisserna, men inte ens han var insatt i fallet fullständigt.

Vid tiden då Peter greps för rånet och senare dömdes, när en av de stulna målningarna kom tillbaka till museet, var det bara John som med 100 % säkerhet visste att tavlan, som återfunnits hos luffarna, var en förfalskning. Hur visste han då detta? Enkelt, det var han själv som hade tagit hand om kopian som han packade in i den svarta säcken som väntade vid boxarna nära T-centralen.

Så var det. Hur gick det till?

Vid den tidpunkten då Paul beställde kopior av två stulna franska impressionistiska verk av honom började han att ana att beställaren kanske hade kopplingar till rånet vid Nationalmuseum. För honom verkade det underligt att tjuven beställde kopior av de tavlor som han själv hade inskaffad under rånet.

John misstänkte att beställaren skulle överlista sina uppdragsmän och planerade att byta ut de äkta varorna med kopior. Så var fallet. Paul tänkte behålla båda originaltavlorna för sig själv. Rånet var ett sätt att väcka uppmärksamhet kring målningarna. När originaltavlorna försvann bildades möjligheten att sälja kopiorna och investera i originalen. Det var faktisk ett genialt sätt att tjäna pengar på.

Först gick allt enligt Pauls planer. John hade redan en av kopiorna och försökte överlista rånarens system. När den första av hans förfalskade tavlor var färdig, *Conversation*, gick han genast till boxen och stoppade in den första tavlan i en svart säck som placerades i den trånga boxen. Där upptäckte han ett annat paket med Pauls brev påklistrad. Han öppnade den gråa förpackningen och fann där till sin stora förvåning båda de försvunna Renoir alstren, originalmålningarna utan ram.

Han var rörd. Hans händer skakade en aning. "Yes, så här ser ni ut!", mumlade han med glädje i rösten och kände både värme och munterhet vilket var ganska typisk när man åter igen träffar nära vänner. Just sådana känslor fick John när han träffade båda originaltavlorna från Renoir vid T-centralen. Tavlorna var välbehållna och verkade vara OK. Paul bad om att få behålla originalen tills nästa betalning skulle komma. Förfalskaren smekte ett av alstren och packade snabbt ner dem i sin stora väska och gick hem. Han visste redan vad han skulle göra.

Men, innan vi betraktar honom på vägen hem, är det värt att studera hans liv som förfalskaren innan besöket vid T centralen. Först upptäckte han inom sig en begåvad kopieringsmaskin, därefter hittade han sättet att tjäna pengar på. John hade täta beställningar på målningar av Monet och Chagall. Bara en liten signatur på baksidan av tavlorna fördystrade tillvaron. Han signerade sina kopior. Utan bokstäverna JM skulle han sälja sina verk för mångdubblade priser.

Sen träffade han en genialisk småbedragare, även han med namnet John, och snöbollen kom i rullning. Han själv gick under namnet John the 1 och började kopiera utan signatur. Hans kompis, då med namnet John the 2, försåg tavlorna med likaledes förfalskade

äkthetsintyg och fick dem därefter sålda. När domen slutligen föll blev det John the 2 som straffades hårdast och fick sex års fängelse. John the 1 klarade sig med ett års fängelse.

Var det en överraskning? Nej, John visste hela tiden att han någon gång skulle avslöjas. Just vid detta tillfälle höll han de båda verken från Renoir i händerna och visste att man inte kunde lämna dem ensamma och låta slumpen avgöra deras öde. Överallt i världen fanns många av hans förfalskningar. Många av hans förfalskade tavlor blev aldrig avslöjade och många museer i världen hade tavlor signerade med Nicholsons Braques eller Duffys namn som egentligen var målade av honom.

Vid detta tillfälle bestämde han sig att världens museer skulle få tillbaka Renoirs verk *Ung Parisiska* och *Conversation*, men i förfalskad form. Han skulle själv behålla originalen.

Varför? För konstens skull. Han ville rädda den äkta klassiska konsten och tog därför båda Renoirs tavlor men planerade att lämna tillbaka alla tre.

Trots sin upprördhet glömde John att kolla efter den tredje tavlan som försvann från Nationalmuseum vid samma tillfälle. Tyvärr var Rembrandt-målningen inte med i säcken. ”Skurken måste ha placerat den på ett annat ställe”, tänkte John och vart arg, just därför att Rembrandt-tavlan inte var med. Konstig nog retade den lilla målningen återigen folk, i detta fall på grund av sin frånvarande.

En vecka senare förverkligade John sin plan. Han lämnade den andra kopian av *Conversation* och två stycken exemplar av *Ung Parisiska* i säcken. Kopian av *Conversation* som John lämnade tidigare, fanns inte längre där. Någon hade tagit kopian.

Avslutningsvis skulle Paul ha sitt byte, men i stället för originaltavlor fick han fyra kopior som han själv aldrig skulle upptäcka på egen hand.

Varför gjorde förfalskaren så här? Det kan vara att hans reaktion, att stjäla tillbaks originaltavlor från tjuven, var en spontan handling. Kan hända att han var trött på att se hur mängder av originaltavlor försvann in i rikemäns bankfack utan att återvända. Det var både en modig och en riskfull handling, men samtidigt en revansch från konstnären.

Med detta ändrade han tavlornas väg genom tiderna. Paul kunde inte längre bestämma originalmålningarnas öde. Det avgjorde förfalskaren John the 1.

Utifrån såg allt ganska korrekt ut. I kassaskåpet fanns ihoprullade dukar, insvepta i en svart och en grå påse. Det gråa innehållet hade han ändrat med hemgjorda kopior. Nu kunde han

vägleda Renoirs verk efter sin egen logik. Hans största passion, den lille Rembrandt-målningen, fortsatte inte bara sprida förvirring i samhället utan gjorde honom även arg. Den lilla tavlan hade ännu en gång påverkat händelsernas gång genom att ingen visste var den finns.

Några dagar senare, när John gick tillbaka till boxarna för att kolla läget var ödesplatsen under belägring och omgiven av en gul-svart polistejp. På löpsedlarna kunde man läsa att en av Renoirs tavlor var återfunnen. ”Otacksamhet är världens lön”, tänkte målaren och gick iväg, utan att titta på poliserna.

Förfalskningarnas rättigheter

Målaren John Mayatt var 28 år gammal när han plötslig insåg att han faktisk avskydde sina egna tavlor.

“Jag är av petig natur. Mina egna målningar drunknade i detaljer. De är alldeles livlösa”, biktade han sig senare hos domaren när hans förfalskningar blev avslöjade och rättegången var i full gång.

”Hur började allt?”

”Det hela började av en slump.”

”Hur förfalskar man?”

”Med feeling förstås. Oftast greps jag av en himlastormande lyckokänsla.”

”Varför?”

”Vilken befrielse, minns jag!”, förklarade han och erkände att förfalskningen tvingade honom att avstå från detaljer och petigheten. Han var tvungen att måla så flyktigt och lätt som han hittills aldrig skulle ha kommit på av sin egen kraft. Då inleddes Johns bana som laglig förfalskare, eftersom han signerade sina kopior på baksidan.

“Gick ivern över?”

”Nej inte alls! Ibland vaknade jag på morgonen och tänkte - yes, det här känns som en Matisse-dag. Så steg jag upp och målade Matisse. Ofta var det Alberto Giacometti-dagarna, eller Picasso eller what ever. På den tiden var jag lycklig, det var senare som jag slutade signera mina kopior och konstnärskapet övergick till brottslighet. Några år senare kom tidningarna att beskriva mig som ett vilsefört geni. Trots beröm var jag tvungen att sitta en

viss tid under förvar. Varannan dag kom journalister till fängelse och ville veta varför jag gjorde detta. Min kumpan hade så bråttom. Hade vi haft mer tid till att använda tidstypiska färger och dukar så kunde vi ha klarat oss lite längre. Men John the 2 ville tjäna snabba pengar, så jag använde moderna material”.

”Så sprack affärsverksamheten?”

”Yes.”

”Girigheten tog över.”

”Nähej!” Han försäkrade att det inte var pengarna som drivit honom, i varje fall inte i början. Snarare handlade det om ett behov som växte fram just ur hans pedantiska tungfotade sätt att måla. Han steg över sig själv och vann.

”Var och en av oss har inom sig en egen tröskel av perfektionism av olika nivåer. Vi måste passera den för att komma ur det inskränkta rummet där vi befinner oss under vardagen. Vi behöver frisk luft men vägen ut är inte alltid den lättaste körbanan.”

”Bara prat! Förfalskning är ett brott!”

”Tänk djupare, vi förfalskar varje dag. Vi kopierar andras liv, lycka, sätt att vara glad och lycklig.” Formellt var John en integrerad och erkänd konstnär. Han räknades som begåvad, deltog i utställningar och recensionerna var smickrande. Han fick olika jobb vid reklambyråer, musikföretag men innerst inne i honom fanns en oro och ett missnöje. Allt vad han gjorde var enligt honom själv medelmåttig, inget anmärkningsvärt.

Det enda som återstod var att överleva och låtsas som om allt var OK, att stå ut med sin gråa begåvning och överleva i det lokala samhället där det fanns en viss accepterad standardnivå. Beklagligt, men det var just så det såg ut när allt började.

Människor som själva rankade sig högre i den lilla kulturella eliten bestämde vad som var rätt eller vad som var fel. Sen fanns en grupp lobbyister som försökte rätta den offentliga smaken efter beslutsfattarnas tycke och behov. Ambitioner sträckte sig över alla kriterier och Johns Mayatt ville inte stanna kvar där han var accepterad och erkänd. Medelmåttor fungerade för genier och det verkade som om taket var nådd. Det offentliga rummet verkade litet, smalt och provinsialt. Så kände han.

Under tiden då lyckoträffen kom och chefen ville ha sin Duffy gjorde John det för 250 pund, det var nu som allt började. Livet började på nytt. Då visste han inte att detta ögonblick skulle förvandla hans liv. Konstigt att man inte kunde förutse de viktigaste milstolparna i

människans liv. De kom oväntat. Precis som under den torsdagen när han målade strandpromenaden i Nice så som han förstälde sig att Raoul Duffy skulle ha målat den. Han var lycklig den dagen. Här behövdes skådespelarens skicklighet för att tränga sig in i rollen. Att föreställa sig vad Duffy kände, hur hans målade hjältar tänkte, kände, såg ut, drömde, fantiserade och såg på färgerna.

Efteråt kände han sig gudomligt. Han hade inte dåligt samvete och tyckte inte att hans verksamhet var någon svek mot kunden. Han stängde världen utanför och diskuterade inte frågan om vad som var rätt och orätt. När bubblan sprack och de två kumpanerna avslöjades kom John Mayatt att avtjäna hälften av sitt ettåriga fängelsestraff.

John ifrågasatte aldrig domen. Han var inte bitter mot vare sig John the 2 eller någon annan, om inte möjligen mot de konstexperter som givit hans förfalskningar glödande lovord och efteråt, med facit i handen, avfärdat dem som undermåliga. Mest kände han sig förvånad och rörd över den vänlighet och förståelse han mött efter domen.

Hans grannar delade på skötseln av hans trädgård. Byns kyrkokör fann sig stå inför problemet att deras körledare satt inspärrad och löste det genom att hålla repetitionerna i fängelset.

John funderade ofta över varför samhället tycktes vara så mycket mera benäget att förlåta en konstförfalskare än exempelvis en tjuv eller förskingrare. Kunde hända att det handlar om respekt för hantverksskicklighet. Delvis kunde det byggas på faktumet att en konstförfalskare inte orsakade smärta när brottet begicks. Först när han eventuellt ertappades insåg de lurade att de blivit bedragna. Man erkände för journalisterna senare att reaktionerna ofta hade politisk bakgrund.

”Min främsta ambition var till slut att tjäna pengar, men många människor vill ändå tro att förfalskningarna var ett slags politisk protest.”

”Var det en överraskning för dig?”

”Delvis. Enligt dessa människor har jag varit duktig på att blottlägga missförhållandena inom konstvärlden med dess groteskt uppblåsta priser och dess absurda dyrkan över ett fåtal säljande namn.”

”Jag kan inte påstå att detta var en god gärning.”

”Girighet härskar över allt. Girighet förhäxar människan”, John upprepade den gamla sanningen och undrade varför han själv tidigare inte dragit dessa slutsatser. Han erkänner att

hans brott på många sätt lönade sig. Man kunde bli hjärtligt trött på att måla Monet och Chagall efter marknadens krav, men det mest fantastiska var att många av hans förfalskningar fortfarande inte var avslöjade.

"Skulle du känna igen dem?", frågar domaren.

"Yes, jag skulle känna igen mina tavlor om jag fick träffa dem. Säkert är att det hänger massor av tavlor på väggar världen över som förfalskats av andra än mig."

"Är du beredd att erkänna alla dina förfalskningar", frågade en journalist. "Aldrig, absolut inte. Det skulle vara för smärtsamt."

"Har du någonsin haft dåligt samvete", frågade en journalist kort innan John blev frisläppt från fängelset. Han var tyst en liten stund och sedan erkände han att han inte skämdes. Han träffade aldrig kunderna som köpte hans tavlor. Han själv levde i bubblan där han kände sig lycklig. Den som var lyckliga tappade greppet om tiden, sekunderna, minuterna. John ställde aldrig sig frågan om vad som var rätt och orätt, men kanske fanns det omedvetet en liten skuld känsla kvar. Han var på den tiden ovanligt kyrklig och gav mycket pengar till välgörenhet. Bubblan sprack och världen fick plötslig skåda det anonyma geniet utanför sin bubbla. Det var konstigt att han inte hade blivit mer rik på sina förfalskningar. Detta påverkade domstolens beslut.

Det fanns en viss risk att han skulle bli betraktad som sinnessjuk eftersom normala människor var giriga. En del av pengarna donerade han till rekonstruktioner av konst i kyrkor, en annan del till välgörenhet.

"Ibland tror jag att jag inte behövde pengar utan bara den skapande processen som måleri erbjuder till utvalda. Jag behövde mina samtal med de stora mästarna lika stark som människor strävar efter kärleken."

"Hur är det idag? Målar du även under ditt eget namn?"

"Det finns säkert de som idag vill ha en äkta John Mayatt på väggen, eftersom förfalskningarna har varit mitt andra universitet."

På den tiden, när fängelset blev hans vardag, tänkte John ganska mycket på människor runt omkring honom. Konstig var att efter straffet, när alla visste om att han tidigare förfalskade och inte längre sysslar med denna verksamhet, så fortsatte beställningarna att flöda in i stor hastighet. Han dränktes i beställningar. Folk krävde sina älskade kopior. John började dubbelsignera sina förfalskningar och sålde dem till priser som var långt under tidigare prisnivå. Åtal och fängelsevistelse gav honom beröm. Han blev en kändis och en efterfrågad

Sandra Veinberg **Daniels fem fel**

person, inte bara inom de kriminella kretsarna. Han var beredd att ompröva sitt beslut som han fattade som 28-åring, om att aldrig mer måla sina egna verk.

Han började måla själv och lyckades faktiskt lite gran med detta, men som alltid fanns även här undantag. Han liv förändrades efter rånet mot Nationalmuseum i Stockholm. Han började då med sina förfalskningar igen för att inskaffa sig en äkta Renoir till sig själv.

Tycker ni, kära läsare, att detta är en girig handling?

Alldeles fel. Detta är en kärleksförklaring till de ovärderliga konstverken. Två tavlor från Nationalmuseum som nu hängde hemma hos John själv. Renoirs *Conversation* och *Ung Parisiska* som originaltavlor. De hängde på väggen i självaste förfalskarens sovrum.

Under tiden då Paul var på rymmen någonstans drack Simon vidare på sitt kafé på hörnet. Daniel besökte olika psykologer för att rätta till sina fyra fel, Camilla Anna kämpade för nya roller och den vackra Natalie kunde inte hitta rå bland sina fotografier och misstankar om världens undergång. Det fanns även ett kök och det är där denna berättelse fortsätter.

Anton den virrige

Kökets ägare var en kille vid namn Anton, 24 år gammal och som jobbade som praktikant vid Nationalmuseum. Under dagarna figurerade han även som vakt vid den holländska salen på Nationalmuseum och på kvällarna gästade han samma café på hörnet som Simon.

Det var just han som hade orsakat försvinnandet av den lilla Rembrandt-tavlan under rånet. När rånarna bröt sig in i museet såg Anton dem på vägen upp. De var iklädda masker och bar vapen i händerna. Han fattade genast beslutet att rädda allt vad räddas kunde, han var ju en enkel och lojal patriot. Händerna sträcktes automatiskt mot den lilla Rembrandt-tavlan som hängde bredvid honom. Han tog snabbt bort tavlan från väggen och stoppade den i sin väska som dinglade på stolen och väntade på vad som skulle hända, men ingenting hände. Rånarna var ointresserade om den flamländska och holländska konsten och skyndade sig på vägen förbi, mot utgången. Sen försvann båda genom dörren.

Man fick inte ha väskor med sig in i salen. Det var förbjudet, både för anställda och för besökare. Just denna dag var sista dagen innan jul, folk firade, de anställda drack glögg och

stämningen var avslappnad. Anton hade i förväg tagit sin väska i på muséet för att snabbt kunna rusa iväg till Åhléns, där han planerade att hinna köpa några försenade julklappar till sina föräldrar.

Just då inträffade rånet. Målningen var liten och därför lätt och enkelt att glida ner i väskan tillsammans med sin tunga ram. När rånarna försvann och medarbetarna började röra på sig, kalla på polisen och visa sin upprördhet kunde han inte ta ut målningen ur väskan och hänga den på väggen igen.

Varför kunde han inte det?

Det var inte möjligt att göra detta omärkbart. För att vara ärlig ville han absolut hänga tillbaka den lilla tavlan men folk sprang runt omkring upprörda och förvirrade. Han ville vänta till det rätta tillfället när ingen var närvarande. Då skulle han ta ut målningen ur sin väska och hänga upp den på väggen igen, men just ett sådant tillfälle inträffade aldrig.

Polis kom snabbt till platsen och började kolla läget, räknade alla stulna tavlor och den lilla Rembrandt-tavlan räknades som en av dem. Därefter börjades utfrågningen och Anton hade ingen chans att hänga tavlan tillbaka. Det återstod bara en sak, att ta med tavlan hem.

Just då, under den ödesdiga kvällen transporterades Rembrandts självporträtt ut ur den holländska salen på Nationalmuseum i en vanlig sportväska som ägdes av en olycklig vakt vid namnet Anton. Han ville inte göra detta men det fanns inget annat alternativ. Det enda alternativet var att gå ut. Att tappert försöka förklara hur det stod till, att han hade tagit målningen för att han ville skydda den, skulle verka löjligt för många och polisen skulle säkert ha misstänkt honom för brott. Ingen skulle tro på hans goda vilja.

Därför gav han sig friheten att ta med målningen med sig hem och placerade den på köksbordet. Det var på detta sätt som Rembrandts självporträtt förvandlades till Antons köksinredning.

Anton verkade olycklig och var lite virrig. Han kunde inte komma på en vettig och klok plan över hur tavlan smärtfritt skulle återplaceras på väggen i den holländska salen.

Med detta ska vi nu, kära läsare, följa med andra personer i deras upptäcktsfärd genom livet.

Slaveriets filosofiska masker

För att förstå hur Peter tänkte så måste vi först fördjupa oss i fångens vardagliga tankegångar. Avgörande här var hans samtal med greken som gav honom en bok om slaveri.

Där läste Peter om européerna, hur de seglade över havet för att utbilda och samtidigt beröva folk som bodde i Amerika. De kallade denna förslavningsprocess för en upptäcktsfärd för att upptäcka nya landområden. I verkligheten så ockuperade de kontinenten och förslavade folket.

Det var märkligt att det gamla, utbildade Europa inte enbart tog till vapen för att förslava dessa främmande människor på andra sidan jordklotet, utan även diskutera huruvida dessa futtiga varelser eller indianer var homo sapiens eller inte och om de över huvud taget kunde betraktas som människor.

Samtalet om slaveriet och dess rötter ägde rum i fängelsets bibliotek.

Senioren gillade långa samtal och tyckte om att prata med alla som var villiga att lyssna till honom. Han sökte och hittade alltid någon lyssnare. I hans värld och kultur var det ganska typiskt att de äldre skulle sprida sin vishet till de yngre. Peter var tillräcklig ung för att passa in i Seniorens lyssnarskala.

Den ryske tjuven, var enligt Seniorens, en ärad lyssnare. Hans brott, cigarettsmuggling, var enligt honom en intelligent handling. Seniorens brukade sortera upp fångarna. Avgörande för honom var inte brottslingens intellekt utan gärningens natur. Det fanns, enligt honom, de kloka och de dumma brottslingarna. Han gillade alla som var förfalskare och smugglare men hatade tjuvar, mördare och alla andra som jobbade wet. Greken själv brukade förfalska pengar, värdepapper och återvände på en regelbunden basis till fängelse. Han gillade att vara där. Här behövde man inte betala hyran och maten sattes alltid på bordet var dag. Här ägde han sitt egna rum, sin egen TV och här kunde han läsa sina böcker.

Han kunde till och med beställa böcker från biblioteken på andra sidan jordklotet och de kom alltid fram. Han kände sig som Abbot Faria eller möjligen kanske bättre.

Kallelsen var hans öde. Det genomfördes här, där folk hade tid att tänka och bedöma, analysera och fatta beslut. Livet utanför staketet var enligt greken fullt med onödigt stress och det fanns ett överflöd av aktiviteter. Utanför var man tvungen att söka jobb, arbeta varje dag,

tjäna pengar, betala sina räkningar, skatter, undvika att krocka med bilar, gå i graven som flygpassagerare eller drunkna i översvämningar. Det fanns för många risker på andra sidan staketet, trots att man betraktades som fria människor.

I fängelse gick dagen sin stilla gång. Här var den lugna platsen för överlevande, gräddhyllan för folk som inte orkade kämpa mot vardagen längre. Platsen där man hade möjligheten att tänka fritt, brådskan födde inte kloka idéer.

Greken betraktade sig här som lyckligt lottad eftersom han hade sina lyssnare vilka inte hade bråttom.

Greken själv satt i fängelse redan för tredje gången i rad och kunde konstatera hur fångarna förändrades med tiden. Fängelserna fylldes nu med smugglare som sålde olagligt cigaretter, sprit och människor, östeuropeiskt rånare som tog beslag på villor, cyklar och snattade i varuhus. Detta stod i kontrast till grova rånare eller mördare som var flertalet av fängelsekunder tidigare. Dagens fånge tvekade inte att sätta sig i besittning av en annans egendom. Allt berodde på den som man stal från. Att stjäla från staten eller av ”dom som var rika” räknades som vågsamt. Oftast brukade man från staten stjäla småsaker som pennor, toapapper från arbetsplatser, och i den ringaste mängd från medmänniskor.

Finanskrisen uppmuntrade snattande. Folk från öst och inhemska pensionärer, skolbarn och ungdomar snodde tandborstar, trosor, kalsonger, paket med hygienartiklar, dyra kläder, MP3-spelarna, mat, dryck, sprit och annat som behövs i livet. Bara få av dem hamnade i fängelse, men det fanns personer som tog den brottsliga vägen får att hamna här, vid sidan av greken.

Den lokala pensionären kunde snatta fritt, det fanns ingen risk för att hamna bakom galler. Butiksägaren eller polisen bekymrades, men lämnade gamlingarna i fred. En gammal person med en stulen godispåse i fickan eller en hårtork i väskan liknade sina egna föräldrar eller mor- och farföräldrar och lämnades därmed ifred. De blev förlåtna på plats. Däremot fick en utlänning ett straff i rangordningen böter eller fängelse för samma brott.

Invandrare och immigranter räknades inte till den kategorin som borde förlåtas. En främling skulle straffas ordentligt i och med att det sedan tidigare var känt att utlänningar var oansvariga. Denna djungelns lag eller vardagshallucination hade inte förändrats under modern

tid. Vardagen hade förvandlats till någon slags idrottsmatch det vill säga, det finns två lag, vi och dem.

”De uppfattar oss precis på samma sätt som Columbus uppfattade indianerna”, förklarade greken relationen mellan de nya och gamla européerna för Peter. ”Det vi ser på den världspolitiska scenen är inget annat än nyslaveri. Gamla industriländer försöker arrangera psykologisk neokolonialism mot ny nationerna. Det naturliga slaveriet passar perfekt i det moderna konceptet, eftersom den inte syns och verkar annorlunda om någon tittar opartiskt ifrån sidan. Till och med Aristoteles, under sin tid, försökte bevisa att det finns ett slags ”vänskap” mellan en slav och hans ”herre” och dessa relationer är inte av underordnad natur. Enligt Aristoteles vill slaven själv inte bli fri eftersom det kändes enklare och lättare att leva under slavförhållanden än att bli fri och ansvara för allt som hände”, han konstaterade.

Greken själv räknade sig själv till denna kategori av människor och betonade att det krävdes mod för att erkänna detta. Människan har alltid försökt att rättfärdiga och försköna sina fula handlingar och förslavade folk med stor glädje. Den politiska makten och den auktoritära regimen kunde inte motivera sin existens, men de var fortfarande vid livet. Det spelade ingen roll om vi gillade detta eller inte, det var bara så. Till skillnad från det gamla, antika slaveriet var dagens slavar alla de människor som inte kunde klassas som typiska västeuropéer eller yankees. Trots att européer oftast nu för tiden i genomsnitt var välutbildade, begåvade och mer kapabla att jobba och vara lojala till sin arbetsgivare och sina nya landsmän var de slavar ändå.

Greken var skoningslös. Han systematiserade och strukturerade allt, hans logik var målmedveten. Till höger, till vänster, upp och ner, han sorterade människor och händelserna i världen. Han var säker på att den moderna tidens slaveri avgjorde allt i dagens läge och Peter var tvungen att förstå dess konsekvenser.

”Du hamnade inte i fängelse därför att du råkar vara samhällets skräp. Oh, nej, detta hände på grund av det moderna slaveriet. För dig, liksom för många andra nyeuropéer, nekas här på jorden en sann möjlighet att existera i värdiga dimensioner. Du hade ingen annan valmöjlighet i situationen och det enda som återstod var en enkel transaktion som kallas för smuggling av överkomliga cigg. Du varken ljög eller vilseledde folk. Du gjorde det enda möjliga för att överleva. Svenskarna vet faktiskt vad de köper. Att deras myndigheter inte tillåter köp av legala billiga cigg är inte ditt problem, detta är din möjlighet. Du trotsade reglerna i riket

precis på samma sätt som Spartacus startade upproret mot romarnas dominans", påstod greken. Peter började känna sig bättre.

Senioren talade för döva öron. Lyssnaren lyssnade av ren formalitet. Han kunde lika gärna ha talat till fyra väggar, han kunde lika gärna ha berättat sina upptäckter för en stol, ett bord, en rätta som bodde någonstans i sin hemliga grotta eller till en kines som inte kunde svenska. Lyssnarna var i själva verket oviktiga, det avgörande var tankegångens målmedvetenhet.

Han älskade att beskåda fenomenet emigration eller folkvandring och gillade att gå närmare in på världen som hade sprängts i luften och som ingen längre klarade av att knuffa tillbaka på sin gamla plats.

Västerlänningar hade makt och pengar men saknade livsgnista och energi, förmåga att analysera och förstå den nya världen. Österlänningar kunde undra hur djupt folk i väst trodde på sina regeringar, hur mycket de litade på tjänstemän och hur de rättade sig efter lagarna. De trodde att folk i väst var kunniga och pålästa, informerade och kapabla att förstå vad det var som pågick i värden, men övertygelsen var sanningens värsta fiende. Här i väst trodde folk att de visste mycket men i grunden var indoktrineringen lika stor som i öst. Den enda skillnaden var att man i väst inte visste att man inte visste. I öst hjälpte den eviga misstänksamheten att mobilisera, man tvingades vara vaken. Misstänksamhet vägledde mot sanningen.

Ibland försökte Peter invända. Han trodde på solidaritet, i motsats till vad greken predikade.

"Du är naiv", brukade senioren fnissa. "Ett sådant begrepp är bara ett ord utan innehåll. Ekonomin bestämmer det mesta och konflikterna mellan människor över den dagliga brödbiten växer från ett behov att ha. Om folk är mätta så brukar de är även bli glada och nöjda. Titta här! Vilket beundransvärt tålamod denna nation har! De går inte i demonstrationer, klagar aldrig offentlig, betalar sina räkningar i tid, även när det inte längre finns några pengar över till mat så sitter de tyst och lider. De har sina egna slavhandlare som kör demagogi i det offentliga rummet och nationen litat på dem. Konstigt, men folk vänjer sig vid sina förtryckare och förlåter dem deras synder. Samtidigt tror de att det bästa sättet att hindra den instinktiva främlingens oförutsägbara fientliga handlingar är att organisera en rimlig mobb mot invandrare. Utbildade människor väljer i stället för direkt barbari ett lite

mänskligare barbari där man lämna den kristna kärleken till sin nästa och går tillbaka till det hedniska privilegiet av den egna stammen, i motsvarighet till den barbariske andre.”

Förhandlingarna med greken var långa och tenderade att bli utdragna och komplicerade. Båda gillade möjligheten att umgås och prata. Peter hade tre år kvar i fångenskapen men för greken återstod bara några månader i finkan.

Han poängterade ofta att friheten inte lockar honom längre och att det var nästan säkert att han snart skulle återvända till fängelset igen.

Peter tvekade förstås eftersom han trodde att det skulle vara roligare att vara fri och kom med förslaget att senioren skulle stanna utanför fängelsemurarna och vara lycklig där, men greken var envis och bestred. Frihet innebar för honom bara sorg och problem, onödigt arbete med jordiska ting och förskingring av intellektuella resurser.

Vid ett tillfälle berättade Peter för greken om de verkliga skälen till rånet mot Nationalmuseum. Han upplyste om den vackra Natalie, hennes skönhet och om deras sista samtal i Riga, om hennes önskan att på väggen ha Renoirs *Ung Parisiska*.

Rånet mot museet var en specifik granskning av Peters duglighet att offra sin frihet för den romantiska kärleken. “Att äga det man älskar är en glädje högre än själva kärleken”, citerade han Marcel Proust. Hans berättelse hade samma struktur som den klassiska kärleksromanen där mannen valde sin brud, bevisade sin kärlek genom svåra tester, dödade en drake eller rånade Nationalmuseum, för bort henne, tar hand om henne, betvingar, besegrar henne och älskar henne tills döden skiljer dem åt.

Greken hörde på men vägrade tro på honom. Han, som bara trodde på pengar och på det dagliga målet mat som bekymrar folk mest, blev irriterad över kärleken som egoistiskt kräver underkastelse.

Natalie hade beställt en dyr målning som bevis på hans kärlek. Rikemansdottern krävde det ogenomförbara. Det var inte en logisk handling, snarare absurd och melodramatisk påfund.

”Hon krävde konst!”, försökte Peter försvara sig själv.

”Nej, hon krävde det omöjliga. Så handlar prinsessor i sagornas värld. Hugg av en drakes huvud, kanske alla sju huvuden och du kommer att få halva kungariket och en skönhet som bonus.”

”Nej!”

”Yes, hon krävde en gärning som var omöjligt att genomföra!”

Den gamle greken hade rätt. Natalie kunde döda honom genom att vackert be om det ogörliga. OK, hon var skamlös men hur skulle vår hjälte se ut efter en sammandrabbning med ett eldsprutande vidunder? Han tog livet av monstret men hamnade i fängelse. Hur ska vi bedöma hans insats, som seger?

Att underkasta sig den andres vilja var ett accepterat sätt att få erkännande. Detta hade den romantiska älskaren bevisat men fortfarande verkade det oklart om han räknades som guldmedaljör.

”Dumt att du inte rånade ensam. I så fall skulle du redan ha tagit tavlan i väskan och din prinsessa framför altaret”, tänkte greken som alltid utförde alla sina gärningar ensam eftersom han inte litade på någon.

”Kan hända.”

”Kvinnor är konstiga varelser. De strävar efter ytterligheter. Hos män är allt ganska enkelt. Killar flammar upp snabbt och bränner ihjäl sig som tändstickor”. Det verkade som att greken gillade kvinnor.

Den gamle verkade ha svar på alla frågor och just därför blev Peter stundom arg på honom. Även han ville vinna någon gång i ordduellen och bestämde sig för att läsa lite mer och bli förståndigare. Volymen på bordet hade han beställt från universitetsbiblioteket. Han ville läsa om den olycklige och evige kärleken, om Laura.

”Intendami chi po”, (förstå mig den som kan!) började Francesco Petrarca sin Rime, 105 och försökte locka in läsaren i sin passion för Laura. Han kallade henne för Laura, Lauro, Laureta, Laurea eller Laura mina och använde en virtuos ordlek, upprepningar, utspridda stavelserna och spirituella kryptografier för att bekräfta att han älskade henne. Symbolen Laura hade ingått i världshistoria som exempel för den platoniska kärleken. Kärleksdikter som var skrivna till den gåtfulla Lauran var oöverträffbara fram till idag. Inte ens hans medmänniskor och nära vänner trodde att Laura var en verklig kvinna utan en ren fiktion.

Att Petrarca lyckades hålla sin kärlek hemlig även för sina närmaste vänner gjorde det ganska förklarligt att eftervärlden tvistade om hennes verkliga identitet och existens. Diktaren levde i ensamhet och därmed omvände kärlekens riktning. Ensamheten Solitudo var

femininum och hon var en lockande kvinna. ”Ensamheten är helig, oskuldsfull, utan sund, och den renaste av allt det som människan kan äga”, skrev Petrarca.

För vem visade hon sig i skogarna, för vem visade hon upp sig bland törnrosbuskarna? Vem, utom möjligen fiskar, lurade hon med sitt bete? Vem, utom möjligen vilddjuren och fåglarna, fångade hennes snaror? Vem lockade hon med sin sång och sina behagfulla rörelser? Vem tjusade hon med sina färger? Hon, som var helt naken och osmyckad.

Långvarig och innerlig kärlek mot Laura bodde i Petrarcas tankar, han var snarare sagt besatt av henne. Av ödmjukhet och oförmåga att komma närmare sin kärleks objekt, vågade poeten inte betrakta hennes occhi vostri på nära håll och tilltalade henne som *l'aura mia sacra*, min helgade vind.

Känslorna för henne var den högsta och renaste sorten som en människa på jorden kunde alstra. Allt i hans hjärta och själ pratade med kärlekens röst och han visste att han aldrig vill tappa förmågan att älska så djup som han kunde den dagen.

”Oj, Jesus, vad vackert!”, Peter blev tagen av texten. Den medeltida poesin matchade perfekt med hans själstillstånd och platsen där han ofrivilligt befann sig varje dag. Han läste den konstiga kärlekslyriken vidare, och den verkade ovanligt djup.

Varför gifte sig den amoröse skalden aldrig? Kanske att äktenskap mellan två älskande i många sydfranska kretsar ansågs opoetisk, rent av olämplig. På sådana grunder ingicks inte giftermål, allra minst i Provence. Genom den rådande kärleksdoktrinen på den tiden, särskilde folk den höviska kärleken från den rena kärleken och separerade den från den äktenskapliga kärleken som var med blandad med *amor mixtus*.

Petrarca betraktade sin kärlek till Laura som ren eller hedersam. Det betydde först och främst en äkta kärlek som kom från hjärtat och inte visade andra hänsyn, avgränsades inte i tid och rum.

”Så länge rikt folk i väst spärrar in oss utbildade nyeuropéerna i fängelse på grund av arbetsbrist, kommer vi att vara tvungna att försörja oss genom rimliga brott. Fängelserna förblir vårt universitet”, resonerade greken när han såg att Peter beställde lexikon över det italienska språket.

Bibliotekarien besökte fängelset en gång i vecka och blev mer och mer förvånad över

beställningslistorna. Hittills hade fångarna gillat deckare och spionromaner men nu beställde de kärlekspoesi från medeltiden och akademiska ordlistor.

”Har ni gripit någon från Svenska Akademiens ständiga medlemmar eller någon av Nobels litteraturpristagare”, undrade hon när hon hade läst genom beställningslistorna.

Peter kände sig inte sårad, tog inte hennes ironi på allvar och läste vidare. Dialoger och poesi lockade in i den konstiga medeltida kärleksbesattheten. Därför öppnade han åter sin bok och läste vidare. Petrarca förblev ogift och hade två barn med, för eftervärlden, okända mödrar. Han levde ensam under hela sitt liv och drömde bara om Laura.

Vid 14 års ålder dog hans mor Elleta Canigini. Det var då som Petrarca skrev sin första dikt. Modern dog bara 38 år gammal och dikten var sorglig.

Peter läste om poetens liv och tänkte på sin egen mor Alina. Han fantiserade om hur modern satt i köket och tittar ut genom fönstret, drömde om en ny päls och en ny kärra. I luften kändes hennes doft och Vergine bella kändes precis lika sorglig som ensamheten kunde vara i en främmande land. Han visste att det var omöjligt att tjäna så mycket pengar som modern begärde och sen undrade han varför Alina och Natalie båda krävde saker och ting och krävde ojämförlig undergivenhet. Liksom Petrarca gick han genom livet ensam, med Lauras ansikte i själen och utan en verklig närhet till någon.

Jag såg henne här

Nära

Nära

I sanden

I stranden

I strömmen

I vågen

I ljusglimten

genom

abborrens ögon

Hon flydde vidare

genom

tiden
sakta
sakta
utan att synas
utan att påstå
att
hon
faktiskt
finns

Flykten löser inga problem. Lauras ögon och ansikte avvek inte ens i främmande länder, hon var närvarande överallt. En forskare analyserade Petrarcas dikter och kom till slutsatsen att hans kärlek till Laura var symbolisk och visar förhållandet mellan en människa och Gud. En annan predikade att det handlade om förvandlingen från en religiös dom till erotiken. Enligt honom var Petrarcas lyrik ovanlig, modig, kärlekens ikonografi som ingen samtida begripit. Poeten snorde ihop tankar, känslor, filosofi, teologi, antropologi, ideologi och perception.

”Oj, vad härligt!”, tänkte Peter och läste vidare och undrade varför Petrarcas ambivalenta kärlek fortfarande var så obegriplig för många. Många ansträngde sig för att klargöra vad poeten funderade över när han skrev sina kärleksdikter, men få klarade uppgiften. Återspeglingsen blev otydlig och i reflektionerna i glasskivans oval syntes bara för en person, den osynlige, blonda Laura.

”OK, vi är två, halvgalna idioter”, tänkte Peter. Det kändes lättare att inte vara ensam med sin besatthet.

Grekens frigivning var nära. Han skötte sig exemplariskt och hans plats behövdes för andra som stod i kö till fängelse. Vid öppningen av Europas gränser var de lediga platser i Västeuropas fängelser upptagna under kort tid. Greken vill inte lämna häktet. Han skulle gärna ha stannat kvar för att läsa vidare sina böcker och ibland prata med den trevlige ryssen, men det gick inte.

Han fick sparken från fängelset och tvingades att återanpassa sig till ett liv i exil. Alla typer av exil var fruktansvärt. När en människa var tvungen att lämna allt han hade och fly till ett annat land, så förändrades livet radikalt. En påtvingad invandrare hade inget val. Antingen fick man stanna hemma med risken att dö eller försvinna utan att veta vart båten skulle kasta sitt ankare. Grekens öde utföll till Sverige. Han hoppades på att kunna använda sina litterära förmågor och intellektets elegans. Han trodde att hans begåvning kunde blomstra överallt eftersom genier gjorde saker lätt och krävde inte passande omständigheter eller bekvämligheter vilka var så viktiga för medelmåttor. Han kunde både vara en kärleksfull arbetsmyra och en altruistisk munk.

Trots detta verkade det som att han inte hade hittat sin hörna i detta främmande land. Fångenskap bland immigranter passade bättre för honom än friheten utanför.

Ingen saknade honom. Han hade offrat sitt liv men fick inget tillbaka. Hans bokmanus gavs inte ut och den litteräre emigranten började jobba mot den stat som var så ogästvänlig. Alexander Solsjenicin, Neelie Saks, Kurt Tuholskie eller Josef Brodsky hade en annan levnadslott. De lyckades bättre i exil än Senioren.

Under sin tid i exil i Sverige hade han bevittnat den personliga devalveringen av duktiga invandrare, deras sociala degradering. En ingenjör från Teheran var tvungen att städa gator, en forskare från Moskva var tvungen att köra taxi. Det moderna slaveriet verkade annorlunda än den som officiellt avskaffades för länge sen, men livet visade att livegna fortfarande fanns i Europa och de var ganska många. De vandrade inte omkring med handbojor. Oftast var det omöjligt att urskilja dem från friherrarna, men systemet var kvar. Livet här var oärligt och förnedrande, för många även ohållbar.

Greken hade hamnat i en bränd zon. Han var bränd själv och kunde inte längre slå rot i den kolsvarta marken under sig. Exakt samma öde hade hans kompis Peter. Hans lott var att förflytta sig hela tiden. Han var rutinerad att ständigt byta städer, klimatiska områden och utan större stress försökte han anpassa sig till platsen där han befann sig. Ibland var det inte så enkelt men immigranter klarade läget ganska bra och glömde snabbt att ingen hade bjudit in dem. Invandrare blev inte festligt mottagna i det främmande landet.

Greken och Peter var faktiskt båda hemlösa. De levde i exil och längtade hem till det hem

som inte längre existerade. Fängelset var deras ö, böckerna deras oas och samtalen en Mirage utan palmer

Tyvärr skrevs greken under en solig onsdag hastigt ut ur fängelset. Han lovade att skriva brev och att återvända, vilket Peter trodde på. Dessvärre blev det inte så. Peter blev ensam kvar, men Seniorens glömde inte sin kompis och hjälpte honom på sitt eget sätt. Hans hjälp var extraordinär och oväntad. Den vände radikalt på händelsernas förlopp.

En riddares attraktionskraft

Historien har inte bevarat fakta om hur Seniorens, på utsidan av fängelsemurarna, lyckades blidka en begåvad journalist att bli intresserad om en rysk cigarettsmugglars öde. Det fanns inga bevis över detta. Kan vara att journalisten var grek, eller bekant. Kan vara att Seniorens kunde förtrolla även en begåvad skribent, vi vet ju att han var en skicklig berättare.

Hur som helst, en månad senare kom en journalist till fängelset och ville skriva om Peters livshistoria. Han hade hört mycket om hans förflutna och visste att Peter var en felaktigt dömd människa. Ingen fånge kunde motstå en sådan inbjudan till samtal och Peter var inget undantag. Han tackade ja till en intervju.

Sen hände saker som ingen hade kunnat förutse.

Artikel blev känslomässigt stark och påverkade sina läsare över hela landet. Det handlade om livet, om konsten, om stölden vid Nationalmuseum, om skälet till stölden, det ville säga om hans olyckliga kärlek till den vackra Natalie. Peter verkade vara starkt influerad av Petrarcas dikter och skämdes inte för sin kärlek och passion. Att prata om detta var hans sätt att meditera och ett slags andlig rensning. Han erkände allt och berättade exakt hur det var och på vilken sätt allt hade gått till.

Han hade inga vänner, kompisar, släktingar eller arbetskamrater här som kunde skratta ut den stackars pojken. Därför kunde Peter erkänna allt och vittnade öppet om sin olyckliga passion till Natalie. Tidskriften lästes av tusentals människor och han blev kändis redan under nästa dag.

Peter pratade med journalisten helt öppet, på samma sätt som han brukade konversera med Seniorens. Det här sättet att vara öppet och ödmjuk mot sin samtalspartner var något nytt för

honom, det var ovanligt för en officer. De flesta höll tyst om ett olyckligt privatliv, eller så begick de självmord. Bristen på kärlek var normen i deras kretsar och folk var vana att leva ett olyckligt liv utan att det syntes på utsidan. Lidandet var tillåtet bara för fosterlandets eller pengars skull. Kunde man inte hitta lämplig kärlek fick man förbruka accepterad surrogat.

Så enkelt var det.

Med denna intervju bröt Peter en oskriven regel och detta förtrollade läsarna. Redan samma kväll blev hans ärende riksnyheten nummer ett. Journalister från den nationella TV-kanalen började diskutera hans amnesti och en dag senare följde några konstiga händelser.

Redan under nästkommande morgon, efter publiceringen, kom de första breven från hans nya beundrare. När fängelsevakten lämnade det första av tre brev till Peter i hans cell sa han ironiskt, " Nå, hur känns det att vara superstjärna?"

Peter verkade distraherad och förvånad. Han vred på de tre kuverten. Det lustigaste var att i stället för adressen på omslaget fanns texten "Till Ivan i fängelse. Stockholm." Journalisten avslöjade aldrig i sin artikel sitt riktiga namn. I stället kallades han "den ryske Ivan" och det räckte. Alla i landet visste genast vem denna Ivan var.

Brevet som forslades till fängelset kom fram och hittade adressaten. Inom två dagar förvandlades Peter från en normal fängelsekund till en kändis, en primadonna. "Var försiktig och välj rätt", varnade vakten. "Det brukar komma många damer. Ta bara den bästa! Var kräsen!", resonerade han och hade rätt.

Under nästa dag kom sex brev på en gång och sen fler och fler. När han öppnade det första brevet upptäckte han att det var skriven på ryska. Damen var tagen av hans intervju i tidskriften och ville trösta honom. Nästa brev var på svenska och innehållet av samma vurm. Det tredje brevet var på engelska och handlade om samma sak. Alla krävde en träff och en kärleksnatt i fängelset. Kvinnorna ville ha hans kärlek helt gratis, utan Renoirs tavla som betalning.

Han blev förvånad och kunde inte begripa hur det var möjligt att helt främmande damer kunde önska en kärleksnatt med honom utan att veta hur han såg ut eller utan att känna honom. Det var obegripligt för den kärleksranke fången. Han hade över en natt förvandlats till Counts Monte Kristo, eftersom Abbe Faria hade gjort sitt jobb korrekt.

Dessa skrivelser var bara början. Redan under nästa dag kom tolv, sedan trettio brev. De var skrivna på olika språk. Artikel hade under tiden blivit översatt till diverse olika damtidskrifter värden över.

Vakter var redo att översätta breven från de språken som Peter inte behärskade. Vakterna gillade kärleksbrev, speciellt i och med att de oftast var halvpornografiskt skrivna. Att läsa breven var en stor underhållning för alla. Därför blev Peter lite av en kändis även bland de anställda på fängelset. Plötslig visade många stora och små chefer honom för sina överordnade, som ett stort underhållningsobjekt. Han själv trodde att allt snart skulle gå över men han gissade fel. Det var här allt började.

Sedan kom första TV-intervjun. Peter lyckades att förtrolla en hel bunt skribenter från olika länder som kommit på besök hos honom. Han blev deras hjälte och en intensivt efterfrågad person som deltog i olika shower världen över.

De flesta intervjuer blev lyckade, men det fanns de förslag som fängelseledningen inte hade godkänt. Till exempel vägrade de släppa Peter för att delta i showen Big Brother, trots att producenten påvisade, att fången ju faktiskt skulle vara instängd hela tiden och skulle komma att vara under kamerabevakning hela tiden. Förslag godkändes inte och livet gick vidare. Peter vilade sig i sin cell och läste vidare sina brev.

”Jag bor i Hamburg och är servitris. En gång stod jag på gatan och väntade på bussen. Då fick jag syn på en affisch som ingick i en kampanj mot dödsstraff. Jag blickade in i mannens ögon, såg ånger och sorgsenhet och kände med en gång att en sådan person kunde vara mannen i mitt liv. Jag älskar Dig! Jag vill träffa Dig! Snälla, kom!”, skrev Sarah på tyska. Peter kunde inte förstå hur det kunde vara möjligt att hon genom affischen på en annan dödsdömd person kunde erkänna sin kärlek till honom.

Han visste inte att en grov brottsling som syntes på TV och i tidningarna kunde bli berömd med en rockstjärnas status. Han kunde nås genom posten. Så enkelt var det.

Många kvinnor beundrade den vackra Natalie och tvivlade på att hon var värd Peters kärlek. Andra frågade efter Peters psykos. Många kvinnor kunde charmas av en psykopat. Psykopater brukar vara intagande, charmerande, potent, extremt duperande och manipulativa. De själva kände ingenting men utstrålade styrka och kraft och lockade vissa typer av kvinnor.

Kvinnor som skrev brev var övertygade om att livet tillsammans med brottslingar var

romantiskt och spännande. Det farliga livet med mannen som hade gjort ett brott eller dödat någon, rymmer ett slags kittling. Ett sådant liv var enligt dem likt en såpa eller en kärleksroman med dramatik, konflikter och komplikationer. Likt Romeo och Julia var de separerade, deras kärlek var ouppnåelig och kärleken behövde aldrig bli vardag.

De skickade paket med kläder, kondomer, cigaretter, ost, bröd, kakor, kaviar, alkoholfri champagne, godis med mera. Alltför många kvinnor var beredda att ta hand om honom.

Det var uppenbart att kvinnorna var äventyrslystna och betraktade en fånge som en härlig, farlig färgstark fågel i sin bur. Den sitter inne och kan inte gå någonstans. För kvinnorna var han på så sätt en färgstark person på nära avstånd och mannen kunde inget annat göra än att behaga dem. Det var klart att fängelsebrudarna levde i ett slags bedrägeri, i en falsk dröm om hur livet en gång skulle komma att bli.

Kvinnorna spelade en roll. De älskade men de älskade inte på riktigt och de formade mannen till det ragg de drömmer om, utifrån sin egen fantasi och sina psykologiska och emotionella behov.

Peter visste inte detta, han var förvånad men samtidigt lite skrämmd. Redan under den första veckan, efter att de första breven började komma in, bestämde han träff med en av kvinnorna som hade skickade sitt fotografi.

Daten gav ingen tillfredsställning. Kvinnan kom till fängelset, men överspelade. Allt hände snabbt, verkade falskt och Peter knackade på dörrar och gick därifrån. Teatern var otäck.

Sedan kom det brev med ursäkter, smicker och slutligen med hot om självmord. Det var då som fången slutade läsa kvinnornas brev. I breven skrevs samma saga ner om och om igen. ”Du är hård och stark men innerst inne mjuk och behaglig”, tyckte de flesta kvinnorna men detta var inte sant. Det var sexigare att gå tillbaka till biblioteket och läsa om Laura.

Sen kom en annan intervju som åter igen ändrade händelsernas gång. Till fängelset kom den danska TV-gruppen som bandade en ganska lång intervju med Peter om tavelkuppen, om kärleken och om livet i exil. Denna intervju såg Daniel några månader senare i Köpenhamn och bestämde sig för att träffa den kärlekskranke fången i Stockholm.

Daniel brukade inte kolla på TV. Vanligtvis kontrollerade han TV-tablå, inte sändningarna. Gången då lådan var på hörde han ett samtal mellan en reporter och en fånge som stulit tavlor i Sverige. Kopplingen till kärleksdramat fascinerade honom. Han började lyssna och även titta

på samtalet och satt fast framför skärmen cirka 40 minuter.

Daniels spontana TV-tittandet hände under besök hos några vänner. TV:n stod i en vrå och ingen av gäster kastade blicken åt det hållet. Apparaten babblade på ensam, som mormorn i hörnet som gav kloka råd men som ingen lyssnade till.

Skärmen var stor och imponerande. Festen pågick, tråkig och tom. Daniel kom in i rummet och såg genast den välbekante reportern på skärmen. Det var samma person som hade intervjuat honom för en tid sedan. Bara efteråt observerade han killen som verkade extraordinär och invecklad. På skärmen satt han i en fängelsecell och hans fantasi byggde upp en story som ingen modern människa skulle tro på, men det verkade som om den var sann. Killen som satt mittemot honom hade rånat museet för att bevisa sin kärlek till en egendomlig tjej. Reportern vill veta varför kvinnan behövde tavlan.

”Hon dyrkar konst”, konstaterade fången.

”Man kan se på konst på museum!”

”Det kan man! Men där får man inte smeka målningen.”

”Nej, det får man inte, så klart. Behöver hon röra vid taylor?”

”Jag tror det. Det var väll därför hon ville ha tavlan.”

”Klappar hon sina konstföremål?”

”Kan hända.”

”Varför?”

”Man smeker den man älskar.”

”Gör man?”

”Absolut.”

”Alltid?”

”Nej, inte alltid.”

”När?”

”När man har lust.”

”Har du själv lust att smeka konst?”

”Ibland.”

”När?”

”Till exempel när jag ser en vacker kvinna...”

”En människa är inget konstföremål!”

”Varför inte?”

”Den är levande.”

”Du kan inte förbjuda en levande människa att vara konstföremål!”

”En varelse är inte konst.”

”Allt ligger i betraktarens ögon...”

”Vilken slags konst går inte att smeka?”

”Film till exempel, den går inte att vidröra.”

”Inte?”

”Nej. Natalie älskar Daniels filmer som är i högst grad konst, men jag kan ju inte stjäla en film.”

”Jo, kan man väll göra, dessutom är det enklare... det är ju en kopia. Köp en film och that's it!”

”Nej, hon ville ha just *Ung Parisiska*. Daniels film handlade om Paris och där i filmen fanns denna tavla från Renoir.”

”Så rånet utfördes för att filmskaparen inspirerade till det?”

”Yes, det kan man säga.”

”En dansk filmskapare inspirerade rånet?”

”Yes, det kan man säga.”

”Daniel är Svarte Peter? Är det hans fel nu igen”, frågade reportern med glädje i rösten.

”Det verkar som så”, svarade fången utan att riktig förstå vad som menades med fel. Han rättade därför till att det snarare handlade om ett oavsiktligt fel.

Daniel själv satt i det stora vardagsrummet hos sina bekanta och stirrade ensam på den stora TV-skärmen. Han verkade helt förkrossad. Någonstans långt borta på andra sidan TV-skärmen levde människor som räknade hans fel och de misstag som han själva inte hade en aning om. Den vackra Natalie, den ryske fångens fatala kvinna, hade kokat ihop dessa såpor.

Nu skulle Daniel slå tillbaka och bevisa att det inte finns något samband mellan honom och rånet i Stockholm, men serendipiteten tog över. Det fanns faktiskt en episod i hans film, där en ung parisiska liknade damen som poserade för Renoir i den berömda tavlan. Kvinnan på tavlan hade inte några särskilda tecken på skönhet. I filmen talades det om konst i dess djupaste bemärkelse och det var oerhört svårt att länka impressionistens tavla med hans filmer och rånet mot Nationalmuseum. Så fick det inte vara men det blev just så.

Reportern på skärmen drog slutsatsen att folk var redo att utlämna sitt liv för konstens och

för kärlekens skull. Han relaterade att en moldavisk musiker hade sålt en av sina njurar för att köpa en saxofon. Den 23-åriga mannen var bosatt i Bukarest och hade ingen annan möjlighet att köpa redskap till konsten, så han bestämde sig för att åkte till Istanbul, sälja sin njure, operera bort den, få pengar och köpte sitt älskade musikinstrument. "Offra någonting viktigt och i gengäld kommer ni uppnå bättre odds i livet", babblade reportern på skärmen. Reflektionen var oförnuftig. Daniel blev arg och tappade tålamodet.

"Idiot!", konstaterade han och försökte skaka av sig den nervositet som TV:n hade orsakat. Sant, att hans föräldrar aldrig var nöjda med honom, inte heller hans ex-fruar och barn. Kompisarna klagade på att han vägrade låna ut pengar och arbetskamraterna betraktade honom som pedant och arbetsnarkoman. Allt i hans liv verkade vara fel, utom filmskapandet. Utanför filmskapandet, vilket faktiskt var som ett fängelse för honom, var Daniel värdelös.

Det var också sant att han gifte sig med de kvinnor som han blev kär i. Hans senaste hustru förgjorde allt genom att fördjupa sig i svartsjuka. När hon började grubbla igen över om Daniel återigen varit otrogen svarade han med en enkel logik. "När? Jag hinner inte. Jag har inte tid att vara otrogen. Jag jobbar ju jämt!" Då hade han fått en käftsmäll och kände att där fick gränsen gå. Han bestämde genast att de skulle skiljas eftersom fysiskt våld överskred alla gränser för Daniel, i hans relationer till sina kvinnor.

Under sista samtalen med familjepsykologen, tillsammans med Camilla–Anna, försökte han inte bara rädda sitt äktenskap utan även förstå varför alla hans giftermål avslutades olyckligt.

"Kanske är själen också en erogen zon?", frågade han kvinnan som låtsades vara psykolog. Camilla-Anna hade under tiden fallit pladask av skratt.

"Kan vara", tvekade psykologen.

"Möjligen är Camillas problem större än mina. Eller?"

"Känner du inget ansvar för dina gärningar?" rasade frun.

"Nja."

"Skäms du inte?"

"En vuxen människa måste känna ansvar", försökte psykologen resonera och frågade plötsligt, "varför känner ni er irriterad? Finns det något skäl till detta?"

"Yes, det finns det."

"Vilket?"

”Hon äter skorpor i sängen.”

”Vad?”, skrek Camilla-Anna och blev helt röd i ansikte. Det blev tyst i rummet. Hustrun satt stilla och verkade generad.

Varje misstag producerade nästa fel. Daniel var ingen vidare vän. Att upprätthålla vänskapsrelationer var ett svårare jobb än att bevara liv i kärleken. Ingenting skedde automatisk, spontant eller av sig själv, inte minst relationer mellan människor.

Trots alla sin fyra fel hoppades Daniel fortfarande på att han någon gång skulle lyckas möta sin parallella själ, sin tvilling, den själsliga tvillingen.

Idén fick han från professorn i astrofysik, Max Tegemark. Hans teori handlade om fyra olika världar som existerade parallellt. Förr i tiden skulle professorn ha bränts på bål. Idag däremot var hans idéer populära och analyserades i seminarier och konferenser.

I det parallella rummet fanns fyra nivåer. Den första var den enklaste. Där allt var precis som hos oss. Där fanns inga tvillingar. Sen kom den andra nivån som var den konstanta världen, där hände omöjliga saker. Den tredje var Everts läge, den kvantmekaniska världen och till slut fanns den fjärde platsen där en annan fysik rådde.

Daniel visste att det fanns en värld där man kunde färdas långt in i rummet och nå den identiska sfären. Där kanske hans liv skulle vara felfritt. Det viktigaste var att komma ut ur bubblan. Idag levde vi alla fortfarande inne i bubblan.

"Jag önskar att jag kunde hoppa ut ur bubblan." klagade han.

"Det verkar som om vi måste stanna kvar", förklarade professorn uttömmande.

Daniel var intresserad av den andra nivån, samma nivå som hade oändligt många dimensioner och kallades för Hilberts rum. Samma objekt kunde förflyttas åt olika håll och platser. Man kunde inte fixa processen eftersom allt pågick oavbrutet. Universum delades i bitar och tilläts att rotera eller hänga samtidigt. Rummet erbjöd olika möjligheter samtidigt vilket var det härligaste.

”Jag vaknar på morgonen, min radioklocka började spela och jag befann mig i det ena universumet. Senare på kvällen gick jag till sängs och somnar i ett annat universum. Allt hände i samma Hilberts rum", funderade Daniel och försökte genom leken glömma sina bekymmer. Inklusivt sin fyra fel som följde efter honom som tama katter.

Den natten gick han ut på gatan utan att säga adjö. Storbildsteven vinkade inte, men

impulserna från skärmen fastnade i hans huvud. Livet hade stannat som en bild på näthinnan. En parkeringsböter satt under vindrutetorkaren på bilens främre ruta, 800 kronor för olaglig parkering. Det var faktiskt ingenting om man jämförde med världsrevolutionen eller Hilberts rum i det kosmiska perspektivet.

Det här universumet var inte gynnsamt för honom. ”Jag betalar men tar emot stryk. Gör fel och mår dåligt. Jag behöver verkligen mitt parallella rum men har ingen aning om hur vägen leder dit, var ingången är”, tänkte han. Sedan startade han bilen och åkte iväg i samma gamla och slitna universum.

Två veckor senare, såg även John Mayatt samma intervju med Peter på sin TV-skärm i England. Samtalet och händelserna på skärmen rörde honom djupt. Bredvid TV-apparaten på väggen hängde Renoirs *Ung Parisiska*. Samma verk som startade turbulensen. Han lyssnade och tittade på den okända franska kvinnan. Damen på bilden tittade med beslutsam blick och var inte alls en romantisk eller drömmande person. John kunde inte begripa varför den vackra Natalie behövde just denna tavla. Hur kunde den stränga franska kvinnan bli nyckeln i spelet mellan några människor några hundra år senare? Varför krävde Natalie en annan kvinna på duken för att vara lycklig?

John försökte förstå men lyckades inte. Kanske bodde han i ett annat universum och den vackra Natalie förflyttade sig för snabbt genom alla tre nivåer.

Den vackra Natalie

Det stormade hårt kring Natalie. Hon själv bodde på en annan plats och var inte alls medveten om detta. Vid denna tidpunkt var hon fortfarande i Riga i samma dimension som John Mayatt i York och Daniel i Köpenhamn. Den enda skillnaden var att hon just då satt vid sin bardisk och pratade strunt med några av sina kompisar. Det handlade om temat varför man inte kunde övertala andra.

”Jag är lika lydig mot lagen som man ska vara”, sade Patrick. Han hade kommit hit från Sverige och drack thé tillsammans med några andra fotografer. Han gillade allt här, inklusive värdinnan, eftersom hennes bröstets storlek var över D. Kvinnorna skulle enligt Patrik bedömas enligt just denna dimension.

”Tja, ibland kör jag min bil för snabb. Så är det bara. Undrar om det räknas eller inte. Jag har aldrig snattat, inte ens godis, andra i grundskola gjorde det, men inte jag!”, resonerade en annan kortväxt kille och såg stolt ut. Andra grinade och Martin kunde inte förstå varför. Han var 36 år gammal och pratade hela tiden nonsens.

”Har du aldrig snattat, inte ens på IKEA?”, undrade en typ som bröt på danska. Han hade akne över båda kinderna och såg lite smutsig ut.

”OK, jag erkänner”, han tittade åt sidan, viftade bort en hårtuss från pannan och erkände att han en gång faktiskt hade knyckat från IKEA utan att märka detta. ”Jag tog en strömbrytare som kostade cirka 20 kronor. Jag använder aldrig stöldgodset hemma utan tittar på det ibland.”

”Moralist”, envisades dansken.

Martin kände sig mobbad. Det verkade som om Martin skulle be de andra om förlåtelse för hans vilja att lyda och underkasta sig lagen. Han hade velat uppmärksamma hans villighet att acceptera staten, myndigheterna. Ett sådant sätt att leva på var ganska typisk för hans landsmän. Han ville understryka att det var ett civiliserat sätt att leva på men ingen ville lyssna på honom.

Martin och Patrick var deltagare i en stor, internationell fotoutställning där Natalies fader var mecenat och dottern ordnade några mottagningar i sina lägenheter vilka var utspridda över Riga. Hon hade skandinaver på besök men själv tyckte hon mest om fransmän och den franska kulturen. Hon var övertygad om att den ryska kulturen hängde tätt ihop med den franska på grund av de historiska förbindelserna mellan Moskva och Paris.

Natalie tillhörde den ryskspråkiga minoriteten och var inte nöjd med den lettiska statens sätt att se på verkligheten och statens behandling av den före detta ryska överklassen som i grunden tillhörde militären. Natalies familj ingick i denna krets. Pappan hade tjänstgjort i sovjetarmén och när Sovjetunionen upplöstes hittade han genast arbete i hamnen och blev rik genom handel med olja och gas mellan öst och väst.

Natalie gillade inte den nya tiden och nya staten där hon råkade leva. Teoretiskt kunde hon fly till Ryssland, men pappans nya jobb gav oändliga möjligheter att tjäna massor. De stannade kvar, spenderade pengarna och visste att det i Ryssland redan fanns de personer som tagit beslag på liknande poster vid hamnarna och tågterminalerna som Natalias pappa råkade ha här i Riga. Så man stannade där jobbet, kontakterna och pengarna fanns.

Martin och Patrick upptäckte direkt att tjejen var rik. Båda trodde att minoriteter i främmande länder led och var övertygade om att även Natalie tillhör denna kategori av människor. I detta land var alla missnöjda med allt. Natalie var inget undantag. Killarna försökte att prata med henne om politik och utvecklingen men fick inget svar som verkade relevant. ”Bara shit!”, gav hon som förklaring.

Natalie erkände att hon 9 maj varje år deltog i demonstrationer mot statsmakten och firade slutet på det andra världskriget. Hon vill inte acceptera det inhemska språket och lagarna. Allt vad hon älskade eller hyllade var ryskt och hon tyckte inte att det här var någonting att vara stolt över.

”Reell konst och kultur har bara stora länder, vi ryssar är ett stort land och vår kultur är enorm”, sa Natalie och erbjöd sylt. För detta hade hon särskilt små skal. Man drack thé och tuggade i sig sylten från de små skalerna, allt enligt en gammal rysk tradition.

”Pratar du om den baltiska kulturen?”, frågade Markus men upptäckte att folk runt omkring fnissade.

”Nej, jag menade den ryska kulturen. Vi är här som en enklav av den”, resonerade Natalie och började lekfullt slicka teskeden likt en katt. Hennes rörelser var artistiska. Hon utbytte tankar, att den här platsen där hon bodde på var en provins och att det inte fanns någon mening med att odla växter i Sahara, alltså ingen idé att söka konst och kultur i Rysslands periferi. Det märktes att hon hatade platsen där hon bodde. Hon trodde att det enda sättet att kunna leva här var att för omvärlden visa den hopplösa utvecklingen av ett idiotiskt oberoende land.

”Den verkliga makten och pengarna har vi fortfarande och det är det som är avgörande”, sa hon stolt och slickade av besticket.

”Tror du inte på integration?”

”Nej, det går inte att integreras i någonting som inte finns.”

Värdinnan var nöjd. Hon agerade, provocerade och retade sina gäster, men det viktigaste för henne var konsten. Det förhöjdes över allt annat.

Dödens dramaturgi

Den vackra Natalie fotograferade döda människor. Detta område utvecklades i Västeuropa och Nordamerika men under sista tiden hade den försvunnit. Hon satsade skarpt och återupplivade fotograferingen av döda barn, till exempel. För henne var det inte bara konst, utan även politik. Hon fotograferade döda barn precis på samma sätt som det gjordes under 1800-talet.

Hon använde samma sociala och estetiska koder som en gång använts av Lewis Charles Dogeson, som mänskligheten kände till under pseudonymen Lewis Carroll, författaren av boken *Alice i underlandet*. Den brittiske författaren fotograferade de döda och strävade efter att återskapa likheten med de levande. Döda människor i hans fotografier såg ut som levande varelser som hade fallit i sömn i faderns, moders eller systemns famn.

För hundra år sedan räknades det som normalt att fotografera hela familjen tillsammans med de döda i olika livssituationer. De döda barnen blev sminkade, placerade på kuddar och såg levande ut. Denna metod använde också Natalie. Hon visade skönhet, död och barnets avbrutna liv som stilleben. Natalie generades inte av sin konst. ”För mig är döden en sorts religion”, förklarade hon i utställningsbroschyrna och jämförde surrealismen med orgasmen.

Natalie var excentrisk. Uppenbarligen saknade hon starka känslor, därför fotograferade hon sorg och förtvivlan. Det fanns också skönhet i hennes bilder. Det sköna hade kraften att både skapa harmoni och sätta skräck i betraktaren. Skönheten var en befrielse och en utandning, harmoni och lugn. Vilan i stillhet, välbefinnande.

Ty det sköna
är fara,
är en skräck
som vi uthärdar
knappt i dess början,
och vår beundran
är tacksamhet
mest

att vi sluppit
undan
dess närhets hot.

(Rainer Maria Rilke, öv. Arnold Ljungdal)

Den vackra Natalie gillade dionysisk konst. Det handlade om bilder som producerade skräck eller åtminstone rysning. Naturkatastrofer, krigsscener, Goyas konst, extremt lidande, Turners apokalyptiska undergångsvisioner, gotiska romanen, fotografier av döda små barn. Det sköna som fara. Upplevelsen av den hemska infann sig bara så länge det skräckinjagande inte på allvar hotade individen. Här handlade det om fiktion. Om gränsen som gick mellan konst och betraktaren. Just detta syntes i hennes nästa fotosession – *Morden i Juarez*.

Unga kvinnor kom till staden Juarez i Mexiko i hopp om arbete och ett bättre liv. De ville vinna sin frihet, men förlorar tryggheten. Någon eller några hade valt att på ett brutalt sätt utnyttja kvinnornas sårbarhet. På mindre än tio år hade nästan trehundra kvinnor mördats i den lilla staden Juarez. Många hade fallit offer för samma mördare. För invånarna var morden ännu en otäck gåta.

När Natalie läste i tidningen om lemlästade kvinnolik i Mexiko, ville hon genast fotografera dem. Pappan betalade alla resekostnader och hon flög över oceanen för att göra konst och ta kort på saker som var farligt att fotografera. Till platsen, till Juarez reste Natalie inte ensam. Hon hade sällskap av tre livvakter, tre kameror och hon hade ingen aning om vad som väntar henne där borta.

Flyg transporterade människor snabbt. Några timmar hade gått och Natalie, tillsammans med sitt resesällskap, var redan på plats i Mexiko. Det var nästan helt svart när mörkret sänkte sig över Colonia Guadalupe, i utkanten av Ciudad Juarez. På en bergsvägg längre bort strålade det elektroniska ljuset från gigantiska bokstäver som förkunnade att Bibeln var sanningen *La Biblia es la verdand*.

Här på vägen, till och från arbetet på fabrikerna, brukade många unga kvinnor i Ciudad Juarez passera och det var just här som många av dem försvann. Åttio unga kvinnor hade

kommit bort just här. Totalt hade 300 kvinnor mördats i den lilla staden, brutalt och i tystnad. Troligen fallit offer för samma mördare eller grupp av mördare. Bödlarna gick fria och spred vanmakt, sorg och rädsla bland kvinnorna.

”Det är inte kvinnornas fel att de råkar illa ut, de måste ta sig till jobbet”, sa Maria Pineda. Hon stod tillsammans med Natalie och hennes vakter vid El Rio Grande, en liten ränna som markerade gränsen mellan Mexiko och USA. Graffiti på den mexikanska sidan hyllade Che Guevara och John Lennon. På den amerikanska sidan syntes inget.

”Liksom andra städer på gränsen är Juarez känt för narkotikahandeln”, påpekade Maria. Hon trodde att Natalie och hennes kompisar var journalister som skrev om kåkstäder eller maquiladoras.

”Nej”, sa Natalie. ”Vi vill se gravar”. Sällskapet gick vidare. På botten av ett djupt dike invid ett torrt bomullsfält var polisens markeringar fortfarande kvar. Vita snören och gul tejp delade upp några kvadratmeter stora rutor. Där, bland smuts, sand och skräp, låg det en skosula, ett trasigt paraply och ett par fläckiga trosor, en plastpåse och tidningspapper. Små papperslappar, mörkt färgade av väder och vind, vittnade om att polisen här hade funnit döda kroppar. ”Evidencia, Cuerpo 6”, stod det på en lapp, ”Cuerpo 8” på en annan och ”Cuerpo 16” på den tredje. Här hade man funnit kropparna av fem unga kvinnor och i en dike längre bort ytterligare tre.

Natalie blev skakad. Hon fotade fem rosaröda träkors som var uppställda vid diket. Bara några kvarter längre bort stod ett ensamt vitt kors upprest på en grusplan. Här fann man en annan dödad flicka.

På telefonstolpar, vägskyltar och gatlykter hade mödrar, systrar och vänner också målat rosa märken med svarta kors på. Massgravarna med kvinnor verkade orealistiska. Maria berättade att flickornas ansikten brukade vara hårt slagna och oftast gick det inte att känna igen liket. De hade strypts till döds eller blivit mördade på annat fasansfullt sätt. Alla var våldtagna och svårt misshandlade. Natalie fotograferade den osynliga döden.

I väntrummet på den enda kvinnojouren som fanns i Juarez, *Casa Amiga*, hängde en rosa affisch på en anslagstavla. En kvinnlig figur, ritad med enkla vita streck, som om täckningen var ritad av ett barns. Hon sträckte sina händer mot världen. “Vi vill inte ha en rosafärgad värld, vi kräver bara respekt”.

Kvinnorna som arbetade i fabrikerna och blev mördade hade jobb och genom sina arbeten

på en maquiladora så tjänade de lika mycket pengar som männen. När maquiladoraindustrin först anlades längst gränsen till USA för mer än trettio år sedan anställdes dessutom huvudsakligen kvinnor, eftersom de var både billigare och ofta rappare i arbetet än mannen. ”För vissa män var den moderna kvinnorollen svårt att hantera”, resonerade Maria.

”Kanske finns det män som inte gillar det som pågår här?”

”I början tyckte polisen att kvinnorna hade sig själva att skylla. De kanske arbetade på dagarna... och prostituerade sig på kvällarna?”

”Precis.”

”Men det var inte så?”

”Nej.”

På den spartanskt inredda polisstationen arbetade 24 poliser med kvinnomord men inget av de 260 fallen var löst. På gatorna av Ciudad Juarez cirkulerade många teorier om vad för motiv som låg bakom morderna. Satanism, någon annan form av ockult ritualism, en produkt av ”snuff movies”, våldsamma porrfilmer där man tog livet av kvinnorna vid inspelningen, eller kanske hände allt på grund av ”locos”, sinnessjuka.

”Jag tror att de dödar av lust”, konstaterade Maria då samtliga mord var ”sexual famicides”, de utfördes av män som av någon anledning hatade kvinnor och fann njutning i att döda dem.

”Vi människor i tredje världen är alla utbytbara.”

”Särskilt unga och vackra.”

”Just det, de som är unga, fattiga och vackra är mest utbytbara.”

”Det finns inget här, bara döden bakom hörnet. Bara packa ihop dina saker och stick härifrån”, viskade Maria och stoppade in sällskapet i en taxibil. Föraren var Maria bekant och sa helt ärligt ”snart går solen ned. Efter det kan allt hända. Livet här har blivit destruktivt. Det är farligt att gå ut på gatan under kvällen. Ta era väskor och försvinn härifrån”, sa taxiföraren på resan i mot staden. ”Solen går snart ner och jag kan inte längre skydda er”.

Sällskapet flög tillbaka samma kväll. Döden var för nära och verkade vara smekbar. Huvudstaden var inte bättre men lite säkrare. Nästa morgon rapporterade den lokala radiostationen att under den gångna natten har tre kvinnor i Ciudad Juarez mördats. Alla hade blivit våldtagna, den yngsta var en 13-årig flicka. Hotellets värdinna viftade med handen och

försökte förklara att det inte gick att fotografera döden, den fanns överallt. Sedan vände hon sig bort.

Under samma kväll flög Natalie och hennes livvakter tillbaka till Europa. Dödens verklighet i Mexiko passade inte i hennes skapelsetanke. Det fanns bara elände och misär. Hon bestämde att stanna en stund i Stockholm, på sin väg hem.

Between the sheets

Natalies kompis, en striptease-dansare från krogen, bodde redan sedan några år tillbaks i norr och kunde ordna ett trevligt party för sina landsmän. Hjärnan behövde lite nedkylning. En av Natalies livvakter klagade oavbrutet på att mexikaner bara var förvirrade och att de i stället för sol, vind och vatten hade ett helvete med 40 grader i skuggan.

”Vad olyckligt”, pep Natalies kompis när alla träffades i Stockholm. Under nästkommande kväll gick de fyra tillsammans till en nattklubb, Karlsson & Co. Den lilla mannen, som av någon anledning hade en propeller på ryggen, hade inget samband med denna pub i huvudstaden. Den flygande gubben var inte heller bland stamgästerna. Klubben såg ut som vilken nattklubb som helst. Ägaren påstod på hemsidan att livet var som en fest och att alla som ville var bjudna.

Så, kära läsaren, let's go och dansa!

När sällskapet kom till klubben var det ganska få gäster där, men natten var ung. De flesta damerna anlände klockan tio på kvällen. Det var fortfarande för tidigt. Vid baren syntes en medelålders man i jeans och randig skjorta. Han pratade med en något yngre kvinna i pumps och ett svart fodral.

”Trevligt här! Har du fått något at dricka?”

”Ja, jag heter Maja–Lisa, förresten.”

”Jaha, jaha, jag heter Kjell. Jag är golvläggare.”

”Åååhh, så intressant!”

En stund senare visade de varandra bilder på sina barn. *Between the sheets* stod det på en

kvinnas tröja, hon var bartender.

”En av drinkarna heter så”, förklarade hon. ”Man gör den av konjak, rom, cointreau och citron.” Natalie skakade på huvudet. Hon ville inte ha sin cocktail. Det verkade som om de flesta var ute efter ett ligg. Många var stamgäster som kanske hittade en ny partner varje gång. Men det syntes att alla inte alltid var framgångsrika.

”Ska du fotografera?”, frågade tjejen bakom baren.

”Ja.”

”Varför?”

”Roligt folk.”

”Ja, de flesta av oss vill hitta någon här.”

”Grovhångla?”

”Jag tror att alla innerst inne längtar efter en kärlek som håller i längden.”

”Även de som börjar grovhångla efter bara tio minuter?”

”Yes, även de.”

Bredvid henne satt en kurd. Han kunde ryska och hade kommit utan sällskap. Han var författare med politisk historia som främsta intresse. Han brukade gå hit flera gånger i månaden. Han erkände att han oftast kom utan sällskap, men han sökte inte efter sex, och han drömde inte om kärlek.

”Nej, nej, jag är realist”, sa han till Natalie och hennes kompisar. ”Jag är över femtio år gammal, jag är gift och älskar min fru.” Han drack måttligt och dansade sällan.

”Jag kommer hit för att betrakta folk. Här känns sommaren året runt, men här finns ingen kärlek eftersom kärleken bor i hjärtat och växer i respekt. Försök inte döma människorna här! De arbetar hårt hela veckan och behöver en rast. De kanske känner sig ensamma, eller så har de problem hemma och behöver lite glädje”, predikade han vidare realistiskt och det verkade som om han fabulerade och själv trodde på sin dikt.

Natalies kompis Olga var på sin vakt. Just drömmen om den stora kärleken fick Olga att flytta till Stockholm från S:t Petersburg för tio år sen, men den mannen, som hon trodde sig älska var helt enkelt försvunnen. Nu bodde hon ensam i en tvåa och väntade på sin prins. Han syntes inte vid horisonten, inte heller hans vita häst.

Olgas hade sin bästis Liselott med sig, även hon var ensam, fast med två katter.

Just det, kära läsaren! Liselott var samma kvinna som lämnade den avgörande anonyma brevet om konsttjuvarna till polisen och avslöjade Pauls och Simons affärsverksamhet.

Hon satt på krogen tillsammans med sin kompis Olga och klagade på livet. ”Jag trivs ganska bra som singel, men jag har ju alltid ögonen öppna. Jag drömmer om att äntligen få dejta mannen i mitt liv, bli kär på riktigt, få tillhöra honom och känna mig älskad, utvald, speciell. Jag är trettiofyra år nu, det är hög tid för mig att bilda familj”, klagade Liselott och Natalie försökte fotografera hennes ansikte. Kvinnan verkade nervös. Hon redovisade att under några år var hon tillsammans med en man som var psykopat.

”Jag angav honom till polisen eftersom han sysslade med stölder av antika föremål.” Natalie gjorde en närbild av Liselott. Hon drack en drink som hette Orgasm. Bartendern nickade.

”Han, min före detta pojkvän Paul, ville alltid bestämma och dominera, han försökte kontrollera hela min värld. Nej, han kunde inte göra min dröm om kärlek verklig.”

Natalie tryckte på kameraknappen igen och Liselotts ansikte fastnade på Nikons bildkort. Hon visste redan att bilden skulle få namnet *En ledsen kvinna med drinken Orgasm*.

”Vad förväntar du dig från kvällens party?”, frågade Natalie och fortsatte att skåda hennes ansikte genom linsen.

”Någonstans finns han som kan förföra mig, på riktig! Han har mörkt hår, bruna ögon, han är intelligent och intresserad och nyfiken. Han är aldrig arrogant och han har humor. Kanske att han kommer hit ikväll... fast i så fall är han antagligen för full.” Sen skrattade hon, men verkade egentligen ledsen.

Klockan närmade sig midnatt. Liselott drack igen och skrattade tillsammans med sina kompisar. Fyra, fem gånger om året tog hon en man med sig hem för natten. Hon sa att i sådana här fall brukar hon följa sitt hjärta.

”Jag är en ganska intensiv kvinna, och jag tycker om sex. Jag blir kåt, helt enkelt. Ofta blir det bara ett one night stand, troligen hittar jag honom snart. Då pirrar det i min mage, allt känns självklart. Lite som, wow, honom ska ja ha! Det låter kanske banalt men är inte livet banalt?”

Hon skrattade högt så att det hördes genom hela rummet. Natalie reste sig och gick genom baren till en kille som satt ensam vid ett bord. Det verkade som att det bara var hon, hennes livvakt och den här killen som inte var berusade.

Killen som hette Anders, satt ensam vid ett bord för två.

”Det är inte rätt ställe för mig”, sa han och förklarade att här kunde man inte lära känna någon på djupet.

”Får jag fotografera?”

”Mig?”

Natalie nickade.

”Nej. Absolut inte.”

Anders hade nyligen flyttat till Stockholm. Han arbetade som tjänsteman på ett statligt verk och bodde i en liten etta på Kungsholmen.

”Jag vill inte ha min bild i någon tidning.”

”Ingen fara, jag jobbar inte för pressen.”

”För vem då?”

”För mig själv.”

”Säkert?”

”Bombsäkert.”

”OK, kör till. Egentligen kände jag mig för gammal för att gå ut i kväll. Men jag var orolig, ville inte sitta ensam hemma och bara titta på TV.”

”Känner du dig ensam?”

”Väldigt ensam. Det finns så många vackra kvinnor i Stockholm, men de knackar ju inte på dörren precis.”

”Knacka själv!”

Anders verkade förvånad.

Natalie tog livvakten under armen och gick närmare dansgolvet.

”Härligt, att livvakten agerar och fungerar som pojkvän”, tänkte hon och började dansa.

När klockan blev två tog Stephen från London över dansgolvet. Han var kung där. Han svävade med armarna, vajade som havsanemoner, juckade med underlivet i takt med *Turn me on* med Kevin Little. Han lät tungan fladdra mot de kvinnor som kom i hans väg. Han förklarade för alla att hans pojkvän var kvar i London och att han inte sökte något alls. Inte efter någon ny partner, han bara lekte.

Anders gillade inte honom. Han tyckte att offensiva, orädda män som Stephen var vulgära. Han verkade hämmad i sina kontakter med kvinnor. Natalie satte bredvid för att lyssna.

”Jag tvivlar på att jag duger. Livet är en djungel, man måste ta för sig.”

”Livet är ingen dans på rosor.”

”Jag har fyllt fyrtio år. Jag är sent ute. Jag borde ha familj, och jag längtar starkt efter närhet och kärlek. Jag brukar försöka prata med utländska kvinnor, som du till exempel. Jag söker mig liksom till människor som på något sätt är lite utanför, som jag. Men det är svårt, jag tillhör väl förlorarna, antar jag.

”Nej, inte alls.”

”Yes, så jag går nog hem snart.”

Under tiden ökade trängseln under diskokulorna. När klockan närmade sig tre var det fullt med människor. Händer trevade, tungor möttes. Diskjockeyn höjde volymen och startade sista låten *If you think you are lonely now*.

Framför Natalie dök en tung man upp, med sitt sjunde öglas framför sig. Han stirrade på en ung Diana Ross i tajta jeans och plåtåskor som blinkade och vaggade för sig själv med smala, svängiga höfter. En rund blondin ställde sig på tå och började kyssa en man i stuprörbyxor och fåniga skor. Guldringen på hans ringfinger glimmade när han smekte henne över håret.

När musiken tystnade och taklamporna tändes, kastades hårda skuggor över drömmarna på dansgolvet. Folk började söka efter sina nummerbrickor i handväskor och fickor. Alla väntar på sin kappa eller jacka. Längst fram i kön stod Anders. Han hade armen kring en leende kvinna i mjuk, röd jumper och gick ut mot Kungsgatan.

Försvann gjorde även Olga och Liselott. Utgångsdörren gapade efter luft som munnen på en stor fisk. Taxibilar rullade in på rad. Natalie och hennes livvakt lyckades fånga en av dem och ganska snabbt var de framme vid hotelldörren.

I hotellrummet började Natalie studera sina bilder. Den ena efter den andra visade människor med stressade blickar. De var som en konstig kontrast mot de mexikanska bilderna. Kan hända att det var just då som det parallella universumet öppnades även för Natalie. Några tankar från Daniels huvud surrade i luften över Stockholm och det var inte uteslutet att just Natalie fångade en tanke.

Under dagen hade hon lyckats köpa några veckomagasin i Stockholm som visade Daniels

Sandra Veinberg **Daniels fem fel**

före detta fru och hennes sätt att förbereda sig för den nya rollen som mor i *Stjärnornas krig*.

Innan nattsömnen började Natalie fundera på om Daniel kanske bodde här i närheten, i grannhuset kanske?

Under natten såg hon Daniel i sin dröm i Stockholm. Det var ett nostalgiskt tillstånd, frånvaron av trygghet och stabilitet. Han visade målningar av de franska impressionisterna och hon sorterade fotografier från Mexiko och Karlsson & Co.

Båda skrattade och plötslig undrade Daniel varför det inte fanns ett enda fotografi av Natalie.

”Där finns det”, hon pekade stolt på en duk med en ung, seriös dam med mörkt hår och knuten halsduk.

”En unga parisiska?”

”Just det, en ung dam från öststaternas Paris.” Damen på bilden liknade Natalie.

Nästa morgon under frukosten tänkte hon igen på Daniel, mest tänkte hon på tavlan som hade visat sig i hennes dröm. Det handlade om en tavla som hon själv lättsinnig krävde av sin barndomskamrat Peter. Konstig att hon kom ihåg detta just då. Hon visste inget om stölden vid Nationalmuseum. Hon hade ingen aning om att hon själv faktiskt övernattade bredvid museet där Peter hade stulit just samma tavla. Hon hade ingen känsla över tavlans parkeringsplats. Den hängde på väggen hos John Mayatt i Storbritannien.

Hon hade ingen aning om att även Daniel bodde några kvarter borta och samma natt drömde konstiga drömmar eller snarare drömde om att han äntligen hade erövrat sin parallella verklighet. Nästa morgon återvände Natalie tillsammans med sina vakter med flyg, rakt in i Hilberts rum.

Natalie hade förändrats, men livet kring henne var oförändrat. Det blev svårt att leva vidare.

Simons brev

Inte långt borta, i närheten, fanns ett annat hus. Där i sin egen lägenhet bodde Camilla Anna. Hon sov i en stor mahognysäng tillsammans med boken som hon läste för att befria sig från dåliga tankar. Hennes och Daniels enda barn var överlämnat till mormodern på landet

och i denna situation var det en smart lösning.

”Skapande personer har inte tid att syssla med barn”, Camilla var övertygad och det var faktiskt sant. Hon berättade aldrig sin sanning för någon eftersom sanningar inte behövdes redovisas för allmänheten. Utåt var det bättre att visa sig som en omsorgsfull moder. Generellt gillade folk den konservativa rollfördelningen inom familjelivet.

I media framstod skådespelerskan som en kärleksfull mor, en person som med glans höll ute alla livets provningar och klarade självt sina bekymmer och problem efter skilsmässan med Daniel.

Det var inte första gången som ett offentligt intryck av en människa inte sammanföll med den verkliga situationen. Det fanns faktiskt bara två sätt att spela kärlek som publiken gillar. Man kunde förstås improvisera och skapa ett nytt sätt att verka som älskande moder. Detta var dock för svårt för Camilla och därför valde hon det traditionella sättet, en kärleksfull mor som kämpade emot svårigheterna orsakade av svek. Den här versionen var beprövad under många år och passade henne bäst. Hittills hade hon inga problem med uppdateringen av roller både inom konsten eller i det verkliga livet. Härliga, positiva roller som hon fick på teatern och i filmer hade uppnått den teatrala effekt på henne som en hjärtlig, god och blyg person hade. Den imagen fastnade stabilt på henne efter filmjobbet hos den gamle mästaren, där hon spelade hans mor.

Aktörer tenderade att ha ett stort allmänt förtroende. Dessa människor tillhörde elitens favoritskala. Det gick inte att jämföra en skådespelares jobb med en duktig läkares eller lärarens investering. Skådespelarna erhöll automatiskt folkets kärlek och tillit. Popularitet ingick i yrket. För de andra yrkesmännen var det bara ett luftslott att försöka erövra lika stor popularitet som skådisarna hade.

Camilla Anna hade kändisskapets privilegier på köpet. När hon egentligen var fri från alla sina privata bekymmer började hon drömma om den nya utvecklingen i hennes liv. Utan Daniel och de roller som hon hittills hade fått av honom skulle det bli lite svårare att överleva som superkändis. Som hustru lyckades hon alltid övertala honom att få de bästa rollerna. Nu, när situationen var annorlunda behövde hon nya kontakter inom branschen.

Just nu fanns det bara småjobb, inget stort, bara reklam, några roller för radioteatern, små episodiska roller i två danska filmer, det var allt. Det verkade som om hon snart skulle vara tvungen att återvända till teater och råplugga varje kväll.

Camilla bestämde sig för att inte tänka på otrevliga saker och därmed slippa sina problem.

Hon satt på mitten av sin breda säng under sänghimmeln och läste brev som hennes beundrare skrivit. Varje vecka fick hon nya brev levererade till sin lägenhet. Agenten gjorde jobbet punktligt. Det fanns många som beundrade henne. Det fanns även kunniga människor som analyserade rollerna och hade lustiga förslag på framtida jobb. Det fanns även vissa som ville ordna en privat träff, prata, älska och göra allt möjligt med ”den älskade Camilla”. Hon hade sin egen hemsida på Internet och där dök konstiga förslag upp och antydningar på och kommentarer om hennes skilsmässa med Daniel. Alla gillade Camilla och hatade Daniel. Sant, så var det bara. Hon var i deras ögon underbar medan han var en idiot som bara ibland gjorde bra filmer.

Härligt, Camilla blev gladare och gladare. Hon visste att Daniel inte hade en hemsida och det fanns ingen möjlighet för henne att råka illa ut där. Främmande människor stödde henne, berömde, erbjöd sin hjälp. En av dem var beredd att döda hennes förre denna make för kärlekens skull. Att döda Daniel var faktiskt ingen svår uppgift. Han var inte fysisk stark och oförsiktig som person, men mord var enligt Camilla ingen bra idé. Det skulle vara bättre om man fick se honom lida, långsamt utan kärlek utan tröst. Såren skulle öppnas och det ska göra jätte ont! Så skulle Camilla önska att driva Daniels tillstånd till underkastelse, men ett sådant tillstånd var ganska orealistisk att uppnå. Därför log hon och läste vidare.

En av hennes beundrare var en kille vid namn Simon. Han skrev ofta till Camilla, härliga, långa brev. Han dagdrömde i sina brev om att dansa med Camilla runt midsommarstången, någonstans på bryggan vid havet.

”Föreställ dig ett långt, grönt gräs, stolar som har växt in i gräset och människor som väntar på dansen. På himlen lyser stjärnorna och det doftar kaffe. Rödvinet blixtrar i glaset och det hörs skratt runt omkring, Midsommarnatten vid brasan skulle vara ljuvlig tillsammans med dig. Ljudet vandrar bland vita björkar och i luften känns lukten av eldat björkved. Jag drömmer om en sommarbal mitt i skogen, i grönskan, som ett sensuellt förspel. Där skulle även finnas levande ljus och dofter, dofter, dofter. Kroppen skulle brinna efter solandet tidigare under dagen och golvet skulle spraka under fötter. På scenen skulle fyra spelmän som kör de bästa danserna som finns på jorden stå. Vi skulle vara svettiga om händerna och vi skulle dansa som galningar hela natten. Kanske just detta är paradiset. Kan vara, eller hur? Dansen är mitt paradiset, Camilla! Jag älskar dig!”, skrev Simon och hon, som läste, blev rörd.

Det var svårt att låta bli, omöjligt att kasta brevet i papperskorgen eftersom brevet var

ovanligt vackert. Hon läste texten om och om igen, där stod att läsa ”omöjliga, härliga stjärnor” och ”hemlig doft av kaffe”.

Hon kände igen allt vad Simon beskrev så fint i sitt brev. Stroferna ”träd, träd”, ”fyra musikanter”, ”möjlighet att göra fel”, ”paradiset som återigen har hittats” väckte känslor hos Camilla som satt i mitten av sina sidenlakan och bläddrade i havet av brev som skrivits av hennes beundrare.

”Om Ni så önskar så är jag beredd att döda Daniel för Er skull”, skrev en kille i en liknande brev. Hans stil var samma. Förslaget skrämde Camilla. Ifall brevskrivaren fick för sig att göra detta så skulle hon också vara ansvarig, rent juridiskt.

”Lugnt, bara lugnt”, tänkte Camilla och funderade på att stjärnorna var stjärnor, just därför att de var stjärnor. Allt skulle lösa sig.

Sen började hon läsa ett verk. Boken var egendomlig och handlade om en professors förslag till ett bättre sexliv med olika moment om våra vardagliga livssituationer. Professorn i boken svarade på olika ovissheter. Frågor ställdes av insekter. En an de kvinnliga insekterna från Lissabon ville veta följande. ”Kära professor Tatjana! Jag är en vanlig syrsa från Europa. Jag gillar sex och upptäckte att jag gillar att först bita huvud av min partner och sen njuta av de härliga konvulsionerna av min partner. Detta gör mig verkligen lycklig. En partner är faktisk mer lockande för mig utan huvudet på skaft. Har Ni också märkt detta?”, frågade den enkla europeiska syrsan.

Insekternas pornografi var häftigt. Camilla skrattade högt och somnade in. Dr. Tatjana svarade i hennes sömn på alla möjliga frågor från kåta maskar och olika slags flygande och krypande insekter som gillade erotik. De förföljde henne i sömnen och ställde sina frågor om allt möjligt, förföljde och jagade henne genom gator, torg, buskar och genom en stor stormig öken. Mitt i öknen dök självaste Daniel upp som människa. Han var utan huvud och ville älska med henne. Hon avböjde och undrade hur långt en människa kunde gå i sina begär och drifter. Konstig nog kunde hon inte röra på sig, det kändes som om hon satt fast i öknen bland syrsor och kåta gubbar utan huvud. Neej! Sen vaknade Camilla och pustade ut. Livet verkade enklare i verkligheten än det var i drömmen.

Nästa dag funderade hon länge på Simon. Det verkade som att hon både måste och ville träffa honom för att be honom att lämna Daniel i fred, förstås! Hon ville avfärda idén om mord. Hon önskade inte vara medskyldig ifall killen verkligen skulle göra allt vad han lovade i brevet.

Det är ingen hemlighet att folk var beredda att offra allt för sin hjälte, inklusive sin tillit, underkastelse, liv, sina dygder och öde. En hjälte var för många snarare ett religiöst tecken än en människa.

Tron läkte psykologiskt. Katoliker kanske hade färre neuroser än andra på grund av bikten. Young trodde att detta hände på grund av ritualer och mässor som kompenserade bristen på möjlighet till andlig övning. Utan ritualer och symboler skulle våra liv vara tomt och ödsligt.

Simon var anhängare till tron på Camilla Anna som nationens hjälte. Hon var skådis, hjälte, idol och hans Gud på samma gång.

Varifrån kom behovet av att dyrka någon? Simon var äldste sonen i en stor familj. Han hatade föräldrahemmet där han bara orkade stanna i max 10 minuter på grund av allt virr varr som orsakades av för många syskon som modern fött med envis skicklighet. Bråk, gråt, röra och skratt var hemmets melodi.

Familjens far var polis och han bestämde över de viktigaste frågorna i hushållet. När han äntligen kom hem på kvällen, försökte mamman göra allt för att säkerställa alla bekvämligheter för honom. Mat, tidningar, tofflor, TV och tystnad för pappans skull var snarare lag än underkastelse. Oftast åt pappan middag på kvällen, klädde om och gick ut, till vad han sa var arbetet, för att återvända kring midnatt. Vanligtvis luktade han sprit och cigaretter och det var inte svårt att gissa var han hade spenderat tiden.

Mamman var oftast rädd och olycklig, i och med att hon älskade alla sina barn och inte hade någon fast anställning på grund av det täta barnafödandet. Hon förlitade sig på ödet och trodde att hennes barn någon gång i framtiden skulle lyfta henne ur fattigdomen och eländet. Simon försvann därifrån när han var 15 år gammal. Av ren tillfällighet förslöt han gemenskap med Paul och började råna kyrkor och museer tillsammans med honom. Inkomsten var skaplig och ganska snart kunde han köpa sin egen lägenhet i staden och donera lite pengar till sin stackars moder. Pengarna gav honom frihet och detta var det viktigaste i hans liv just då. Själva idén om att stjäla från Nationalmuseum gillade Simon inte. Det var ingen kul grej enligt honom. Han tyckte att det var djärvt att råna välbärgade mulliga män, men museet var en annan sak för honom.

Han ville först vägra, säga emot, men var rädd för att gräla med Paul och förlora honom som kompis.

Paul erkände att incitamentet till rånet kom från en rolig ryss från fängelset. Simon reagerade omedelbart och ansåg att han inte kunde göra så. Paul slängde käft och skrek att han bara skulle våga hoppa av. Till slut bestämde sig Simon för att stannade kvar och var glad för att han inte behövde riva ner tavlorna från väggen, utan istället skulle agera som chaufför. Det passade honom perfekt efter omständigheterna.

Sen kom avslöjandet, häktningen, domstolsförhandlingarna och till slut Pauls försvinnande. Simon fick symboliska böter och han hittade, ett par månader senare, en annan liknande företagsverksamhet.

Han började sälja böcker, värdefulla skrifter från olika bibliotek. Det hela började med försäljningen av ett gammalt biblioteksverk, som innehåll massor av gamla skrifter och som gick att sälja på Internet.

Från början handlade det om försäljningar från ett dansk privatbibliotek i Köpenhamn. Då visste han inte att böckerna var stulna från det Kungliga Danska biblioteket. Sedan fick han kontakt med en hemlighetsfull bibliotekarie i Stockholm som hämtade ut sina gamla värdefulla böcker ur Den Kungliga Biblioteket för att sälja till rika kunder runt om i världen. Simon började agera som försäljare även där.

Bibliotekarien var kunnig, kompetent och skicklig på att hämta ut böckerna från biblioteket utan att någon märkte det. Som medarbetare kunde han bära ut böckerna utan att någon kollade om han även fraktar dem tillbaka.

Varje dag lyckades han smugla ut minst två böcker utan att någon märkte det. Så arbetade bibliotekarier under många år vilket medförde att businessen blomstrade och utvecklades raskt. Det handlade om gamla och exklusiva skrifter. Bibliografiska dyrbarheter som var efterfrågat gods bland samlare.

Med försäljningen av böckerna fick Simon jobb och kunde tjäna ordentligt. Han var nöjd och glad, affärsidén var hans egen och han var stolt av den orsaken, han var faktiskt jättestolt för sin insats i den nya businessen. Den gamla kamraten Paul var spårlöst borta. Ingen visste var han var. Hans förra fästmö Liselott visste inget och det fanns inga andra utom Pauls advokat, som följde Pauls rörelser utomlands.

Man kunde läsa om honom i de svenska tidningar, där det förklarades att Paul som avgörande vittne hade fått en fet kompensations ”för sitt lidande” eftersom han riskerade att vittna mot den ryska maffian. Paul flydde landet, bodde utomlands under hemligt namn och adress och nu när han var borta hade Simon inte längre några kompisar. Han kände sig därför

ganska ensam och allmänt övergiven på jorden.

Den nye affärskompisen, som fraktade stulna böcker, räknades inte som polare.

Nu, när Simon hade pengar, solida intäkter och en rejäl lägenhet i city kunde han äntligen koncentrera sig på sin drömprinsessa Camilla Anna. Hon som var i sin mogna ålder verkade var långt föra honom, mer intelligent i sina tekniska detaljer i kärlekskonsten. Simon var redo att drunkna i passion. Han var full av beslutsamhet att få sin önskan igenom och att träffa henne.

”Jag sov bredvid en mycket vacker kvinna, kände hennes doft även om jag inte rörde vid henne. Jag bara kände på avstånd, som en arom bredvid mig. Gudalikt!”, rapporterade Simon till sin dagbok. Han drömde om Camilla och led av kroniskt underskott på smekningar. Han var förtjust i magiska beröringar. Till och med frisören kunde tillfredsställa honom, han valde alltid ut vackra frisörer och njöt av deras händer när de tvättade hans hår. Han beundrade vackra och sensuella beröringar.

Är han som en hund eller katt kanske ni frågar er. Nej, det här var annorlunda, helt annorlunda. Han led av ett underskott av ömhet. Att röra vid en annan person var för Simon en omöjlig handling. ”Vi håller alla en distans från varandra, liksom tangodansarna gör. Vi håller oss på minst en meters avstånd och är skrajja för att komma för nära. Vi är rädda för beröring”, klagade Simon till sin spegelbild. I hans värld var smekningar samma som en vällukt, fin doft eller luft.

”Om jag skulle förneka mitt luktsinne, skulle jag vara död”, skrev han till Camilla Anna. ”En majblomma på ängen, bilavgaser en varm julidag mitt i staden, huden utmattad av solen, rent vatten, smutsigt avfall – alla luktar. Barn brukar leka med doften. Varken du eller jag skulle våga slicka på en kudde eller handfat, men barns skulle göra det och njuta på vägen. Vuxna förlorar denna milstolpe. Smekningar är liksom doft känslighet”, skrev han till henne utan att hoppas på respons.

Det är sant att han erbjöd sig att döda skådespelerskans ex-man. Han såg honom som en mallig typ som gjorde dåliga filmer. I Simons ögon hade denne man inget värde alls och han hade kunnat döda honom när som helst om detta hade behövts.

Pauls senaste berättelser om hans barndomsvän Daniel, förvärrade Simons föreställning om regissören desto mer. Simon kunde älska en kvinna som han aldrig hade sett i verkligheten djupt och djupt hata en annan person. Hennes man som faktiskt var ganska okänd för honom.

Camilla Anna själv visste inget om Simons tankegångar och den platonska kärleken. Hon var övertygad om att Simon skulle beskyddas, därför ringde hon redan nästa morgon till Daniel och arrangerade ett möte. Hon ville varna sin ex-man om hotet som hänger över honom.

Camilla Anna och hennes strategier

Daniel tackade motvilligt ja. "Återigen kommer hon att kräva någonting", tänkte den frånskilde livskamraten och hans förutsägelser besannades bara delvis. Camilla Anna kom till krogen orolig och talade om anonyma killar som genom sina brev hotar att döda honom.

Han lyssnade, men trodde inte på att detta var sant. Det verkade lite patetiskt. Han drack sitt kaffe i starkt bländande solljus. De satt ute vid ett bord som var övertäckt med en vit, oren duk. Camilla pratade om sin stora arbetsbörda, om barnet som vill möta sin fader och om vardagliga saker som lägenheten, sommarstugan och några projekt utomlands.

Hon påpekade att hennes liv utan maken hade blivit bättre, det var tydligen en stor lättnad till och med, det enda problemet var nyfikenheten från damtidningarnas sida. Ibland var det inte uthärdligt.

Efteråt kom det fram en kvinna och bad om hennes autograf. Camilla Anna signerade en servett och log mot sin förr denna gemål. Den främmande kvinnan ville veta om de två skulle komma att arbeta tillsammans i framtiden. Daniel skakade på huvudet undvikande, Camilla log godkännande. Sen försvann autografjägaren.

"Varför uppträder du så olämplig?"

"Vet inte."

Daniel undvek hennes blick som blixtrade starkt och försökte andas djupt. Hon ville veta mer om hans nästa film och undrade om där kunde finnas någon plats även för henne.

"Det kommer att bli en film som handlar om kvinnor i mäns kläder, amasoner", ljög Daniel, eftersom han visste att en sådan roll inte passar för Camilla.

"I mäns kläder? Herre Jesus, varför?"

"Roligt."

"Amasoner brukar vara nakna."

"De kommer att vara både nakna och påklädda."

”Du ljuger...”

”Nej”, ljög han vidare och verkade glad.

”Får jag se texten?”, Camillas röst var hård, lite skarp, kanske. Hon försökte fånga makens blick vilket hon misslyckades med. Han undvek henne hela tiden. Daniels blick vandrade runt och fastande på löpsedlarna som solade sig på andra sidan gatan vid Maximteaterns ingång. Där stod en text med jättebokstäver som informerade om att rånaren erkände sin kärlek och att ryssen hade rånat muséet på grund av den olyckliga kärleken.

”Jag skojade. Jag ska inte filma amasoner.”

”Oj vilken överraskning.”

”Just det.”

”Vad ska det handla om då?”

”Om fångar och deras kärlek.”

”Till varandra?”

”Nej, det ska handla om kärlek till kvinnor. Olycklig förälskelse.”

”Jag vill ha den kvinnliga huvudrollen.”

”Nej, det finns ingen kvinnlig roll.”

”Nu ljuger du igen.”

”Nej.”

”Inte en enda kvinnlig roll?”

”Bara sekundära.”

”Patetisk!”

”Kanske.”

Sen avbröts samtalet. Båda betalade för sitt kaffe, var för sig och reste sig upp. De utbytte några vänliga fraser och sen gick de åt olika håll. Daniel gick genom gatan och köpte dagens tidning. Han ville läsa om fången som hade stulit på grund av kärleken. Vid tidningskiosken mötte hon igen sin förre detta hustruns ansikte. Hon log från omslaget på damtidskriften och verkade jätteglad. ”Den glada rollen behärskar hon helt”, tänkte Daniel och verkade nöjd. Telefonen ringde och det var Camilla igen.

”Läser du tidning?”

”Ja, det gör jag.”

”Jag gissar att du ljög för mig igen. Du tänkte ut fängelsestory i sista minuten.”

”Nej.”

”För att bli av med mig.”

”Nej, jag såg en intervju med rånaren innan, på TV.”

”Och blev inspirerad?”

”Precis.”

”Lögnare.”

”Jag har ingen roll för dig. Just nu.”

”Tänk om!”

”Inte just nu.”

Hon avbröt Samtalet. Daniel gick vidare genom gatan och undvik solen. Kristi Himmelfärdsdagen var solig och varm, människor hade redan återhämtat sig efter vintern.

Folk klädde sig konstig, några sprang runt med kortärmade tröjor, andra var fast vid sin vinterjacka och en tredje grupp vilade sig på parkbänkarna halvnakna och solade. Han gick vidare och kunde inte minnas varför Camilla ville träffa honom.

“Minnesförlust, allt vara borta, helt och hållet. I själva verket var det inget intressant som hon ville berätta”, tänkte han och skrattade tyst för sig själv. Han gillade tanken om en ny film om fångar och deras kärlek som inte besvarades av vissa personer.

Daniel gick genast till biblioteken för att läsa gamla tidningar som handlade om fallet med den kärlekssjuka fången. En del av tidningar fanns tillgängliga, andra behövde han beställa.

Han började läsa. Tidningarna kommenterade den deckarliknande utvecklingen i fallet benämnt ”rån vi Nationalmuseum”, men som inte fördjupade sig i fakta. Det verkade konstigt att bara en av rånarna satt inlåst medan de andra var på fri fot.

Bara ryssen satt kvar i fängelset och bara han erkände sina motiv till rånet som i grunden verkade ganska patetiska och för Daniel tvivelaktiga. Ingen analyserade tavlornas väg vidare. Det ställdes för få frågor. Han blev överraskad över att ryssen bestämt avfärdade stölden av den lilla Rembrandts-porträttet och bevisade att det för honom och hans medbrottslingar var omöjligt att stjäla det. Detta påstående bekräftades av polisen, eftersom de få studier som gjordes i fallet visade att ingen av de två rånarna skulle kunnat ha utfärda även det tredje rånet. De skulle rent praktiskt på vägen ut inte hunnit besöka den holländska salen, där den lilla tavlan av Rembrandt hade hängt.

”Var är du nu?”, frågade Daniel och kollade på reproduktionen av tavlan i tidningen.

I verkligheten var tavlan ganska nära, bara några kvarter bort från parken där filmskaparen

satt. En dag senare satte Camilla själv igång sin kampanj. Hon var ganska bra på att handskas med onda journalister och media och för att nå den största effekten använde hon en beprövad metod.

Camilla meddelade till en skvallerbytta att Daniel hade erbjudit henne huvudrollen i sin nästa film. Hon glömde inte att tillägga att detta var så klart helt konfidentiellt och bad att personen i fråga inte skulle berätta något.

”OK”, lovade kvinnan med ett kraftig nickade. Under tiden räknade skatan hur stor summa hon kunde tjäna för att sprida denna nyhet så brett som möjligt. Skandaltidskrifter hade alltid ont om nyheter och alla skulle nappa på denna information som kom från källan själv. Den saken var klar.

Under samtalets gång informerade Camilla om att det skulle handla om amasoner och kunde vara att hon var tvungen att göra filminspelningar naken, vilket kunde blir lite generande. Det var klart att en sådan film kunde väcka mycket uppmärksamhet, därför var det så svårt för journalisten att avsluta samtalet med skådespelerskan med sansad behärskning.

Satmaran ville genast rusa till sin redaktion, men var tvungen att samtala med Camilla lite om väderprognosen för sommaren, om Abercrombie & Fitch:s kläder och de nyaste tonerna från Dermalogica.

En vecka senare fick hela landet veta om filmen som Daniel skulle inspela in med sin ex-hustru naken på en häst. Det verkade som en porrfilm, folk undrade och skakade på huvudet och de flesta trodde inte på det.

Camilla köpte exemplar från alla tidskrifter som hade nappat och undrade hur crazy många hade kommenterat hennes uttalanden. Hon gick uppför trappan och läste den bullshit som förvandlats från den nyhet hon berättat.

Skådespelerskan bodde i en stilig stadsdel. Hon låste dörren, kastade nycklarna och skorna åt sidan och föll i soffan för att läsa genom allt. Allt som vad pressen skrev verkade fel. Ingen hade nappat på hennes budskap korrekt. Några journalister och filmkritiker betraktade amasoner som en galen idé som inte överensstämde med verkligheten eller som var rena fantasier. De flesta tidskrifter var fortfarande fast vid stölden vid Nationalmuseum och tryckte intervjuer med vakter, poliser eller konstexperter.

Tidskrifter gillade detta, som enligt Camilla var onödig information.

När hon var färdig med den sjunde tidskriften kastade hon ut alla journaler och drack ett

glas vatten och gav resultatet 1-1 för fighten, oavgjort. Hon kände sig besegrad. Den goda idén hade inte fungerat i praktiken. Ingen tvekan om att folk gissade rätt, hennes PR-kupp roddes inte i hamn. Hon behövde tröst. För att träffa Daniel igen behövde hon något nytt, kanske en resa tillsammans långt borta, till exempel till Australien.

Hon satte sig vid sin dator och hittade en turistbyrå, sen började hon skriva till den namngivna e-adressen.

Australien låg väldigt långt bort från den civiliserade världen där Camilla Anna bodde. Den lilla kontinenten fanns bortom sans och förnuft.

”Blir det någonsin blåsigt i Australien? Jag har aldrig sett att det regnar där på TV? Australien ligger vid öknen, växer även blommor där?”, skrev hon och var nöjd. Texten formades lite aptitlig, kanske lite provokativ och svaret kom genast.

”Vi importerar fullt utvecklade växter och sitter sedan och ser på när de dör.”

Camilla undrade om hon skulle se känguruer på gatorna.

”Beror på hur mycket ni har druckit.”

”Finns det några bankomater i Australien? Kan ni maila över en lista över bankomater i Brisbane, Townsville och Hervey bay?”

”När och hur dog er förra slav?”, svarade personen i Australien elakt.

”Kan ni förklara hur flodhästkapplöpning fungerar i Australien?”, Camilla ville visa att hon visste ganska mycket om kontinenten i fjärran.

”A-fri-ka är den stora triangelformade kontinenten söder om Europa. Aus-tra-lien är den stora ön i mitten av Stilla havet som inte har... äsch glöm det. Visst, flodhästtävlingarna hålls varje tisdag vid Kings Cross. Kom naken!”

Camilla kände sig sårad men fortsatte att skriva sina envisa frågor till den australiensiska turistbyråns företrädare.

”Finns matbestick tillgängliga överallt eller måste jag ta med mina egna?”

”Varför det? Vi äter med fingrarna.”

”Din idiot!”

”Yes!”

”Kan man köpa mjölk året runt?”

”Nej, vi är en fridsam civilisation bestående av jägare och samlare. Mjölk är förbjudet.”

”Är detta sant?”

”Absolut!”

”Har ni skallerormserumet eller måste jag ta en spruta hemma?”

”Skallerormar finns i USA. Alla australiska ormar är helt harmlösa, kan hanteras utan problem och är utmärkta som sällskapsdjur.”

”Ni har en nalle som sitter i trädet och är gullig.”

”Det är en fallbjörn. De kallas så eftersom de faller ned från gummiträden och äter upp hjärnan på dem som passerar under dem. Ni kan skrämman bort dem genom att spreja honom med mänskligt urin innan ni går på en promenad.”

”Herre Gud!”

”Yes, den finns även i Australien!”

”Har ni parfym i Australien?”

”Nej, vi stinker inte. ”

”Firar ni jul?”

”Bara vid jultid.”

”Idiot!”

”Tack så mycket!”

”Dåre!”, konstaterade Camilla och kopplade upp från sin dator.

Det verkade som om Daniel hade sin dubbelgångar där borta i Australien, lika envis och utmanande självsäker. “Och sådana typer rekryteras till turistbyråer, rena katastrofen!”, resonerade Camilla och blev jättearg. Hon klagade högt, gick runt genom lägenheten och visade sitt hat mot den person som någonstans långt borta vågade vara så fräck.

”Fån!”, skrek hon högt igen. Hon drack ännu ett glas vatten och började sortera sina brev.

Hon läste igenom alla brev och kom till sist fram till ett kuvert som var signerad med en bekant handstil. Avsändare var Simon. Då blev hon plötsligt glad, en tyst och ovillkorlig hängivenhet var allt vad hon önskade sig just då. Dorian Gray utan spegel var som en fisk utan fenor. Camilla behövde sina beundrarna liksom en fisk behövde vatten. Hon kunde inte leva utan hängivna fans. Så enkelt var det.

”Kära Camilla! Du ser resultatet! Daniel kommer att göra en film, med mig! Jag är faktiskt en av rånarna på Nationalmuseum, verkligen, detta är sant. Jag blev benådad eftersom det jag hade en biroll i detta spektakel. Jag vet att det inte verkar klokt att jag erkänner detta för dig men jag är en av de tre som rånade museet. Nu vet du det. Förresten, jag gjorde detta för att tjäna pengar för att kunna bjuda dig på en kopp kaffe. Just nu är jag ganska förmögen, har en stor lägenhet mitt i stan och skulle gärna bjuda dig på ett besök hos mig. Om du vill

träffa mig så jag är alltid på plats vid mitt bord. Varje dag, vid *Caféet på hörnet* från klockan 11:00 till 12:00. Välkommen, Simon.”

Camilla var förbluffad. Hon visste inte var hon skulle lagra denna information på en passande platsen i hjärnan. Hur var det möjligt att just hon hade en person som visste allt om vad Daniel var ute efter.

Ödesmöte

”Det kommer att ske. Hon kommer!”, Simon förutspådde Camillas reaktion. Han hade läst om Daniels intresse angående rånarna och kände att hans stund äntligen hade kommit, otroligt men sant. Camilla Anna var en nyfiken person och just då var det mer än troligt att hon skulle komma till ett möte med honom. Han ville se bra ut och började läsa texter som förklarade hur man kunde se sexig och snygg ut eller attraktiv.

Simon var van att göra saker på rätt sätt, grundligt. Modetidskrifter skvallrade om att det mest attraktiva sättet att vara snygg för stunden var det opersonliga utseendet. ”Var så anonym som möjligt”, predikade ett modelejon och accentuerade att det mest genomsnittliga utseendet lockade folk mest. Det var inte enkelt att förstå, men han läste vidare. ”Om du vill behaga en kvinna så våga skvallra publikt om alla dina ärbarheter och deklarerar alla dina framsteg högt! Undvik inte ditt ursprung och din rikedom!”, tipsade tidningen. ”Om ni vill vara intressant för en annan kille, så försök vara så anonym som möjligt!”, vidareutvecklade tidningen.

Simon kastade ut tidskrifter och gick till Åhléns för att köpa en ny skjorta och aktuella jeans. Han ville förtrolla en kvinna och det verkade enklare än han hade föreställt sig.

Sen väntade han på sin Camilla. Varje förmiddag från klockan 11:00 till 12:00. Det var samma café som den långhårige för detta diplomaten Bengt pratade om konst och politik med Anton. Stamgästerna verkade nöjda med maten och servicen.

Ägare Gustav sprang själv från köket till salongen och levererade gäster deras favoritmat. ”Råg-fröken” fick alltid sin rågmunk, ”herr Majonnäs” sin smörgås med leverkorv och majonnäs. Konstig nog beställde han först denna smörgås till sin hund och efteråt till sig själv. ”Den vackra Vilhelmina” krävde samma som gentleman men med passion, det vill säga syndiga petit fours. De andra brukade beställa varm smörgås med ost och ingefära. Under

tiden lyssnade de på The Smiths och Morrissey, ”I am human an I need to be loved. Just like everybody else does.”

Simon väntade i fyra dagar. Camilla kom på den fjärde dagen, exakt klockan 11:15. Hon kollade först läget vid ingången. Simon skyndade fram till henne och ledde henne till sitt bord. Båda två satte sig ner.

”Hello! God dag!”, sa skådespelerskan i en mycket artig ton, men undvek att titta på mannen som satt på andra sidan bordet. Hon hanterade nervöst sin halsduk och med en enformig röst beställde hon ett glas vatten med citron. Gustav såg jätteglad ut men fruktansvärt överraskad. Han skyndade fram och pratade oavbrutet om väder, om konst och om sina smörgåsar som var oemotståndliga. Sen kastade han en tacksam blick på Simon och försvann till köket.

”Varför ville du träffa mig?”, frågade Camilla och riktade sina stora mörka ögon mot Simon. Samma ögon som Simon så ofta hade betraktat i filmer och på tidningsomslag. ”Vilka stora ögon hon har”, tänkte han och konstaterade att hennes ansikte var smalare än det verkade på filmduken.

”Varför?”, han upprepade frågan och kände att samtalet inte skulle komma att bli lätt.

”Jag ville träffa dig. Och jag är så glad att du kom hit!”

Hon svarade inte och verkade missnöjd. Det kändes till en början som att samtalet gick stammande framåt.

”Jag kan säga adjö på direkten, om detta skulle behövas!”, informerade hon och var på väg att resa sig men hann inte. Gustav dök upp med ett glas vatten men tog ingen betalning för det. ”Så högt uppsatta gäster kommer sällan. Jag bjuder!”, sa han och försvann. Gästernas ögon riktades mot Simon och Camilla Anna. Att gå iväg obemärkt var en omöjlighet nu. Hon bestämde sig för att avvakta och började istället dricka sitt citronvatten.

”Är det sant att du rånade Nationalmuseum?”

”Det är sant.”

”Vet poliserna om detta?”

”Dom vet. Domslutet frikände mig.”

”Varför rånade du museet?”

”Hjälpte till.”

”På vilket sätt?”

”Agerade som bilförare.”

”Till ryssen?”

”Nej till en svensk, min kompis.”

”Fanns där en svensk också?”, frågade Camilla och började känna sig bättre. Simon förstod att hon inte var insatt i fallet.

”Ja det fanns en svensk kille till. Vi var tre personer.”

”Sitter den tredje också inlåst?”

”Nej, det gör han inte.”

”Varför inte?”

”Han frikändes.”

”Han rånade på grund av en kvinna?”

”Nej för pengarna.”

”Typiskt”, resonerade aktrisen och försökte fiska ut citronskiva ur glaset. Så utlänningen sitter i stället för er andra tre?”

”Delvis.”

”Varför då?”

”Han var den som hade kopplingar till den ryska maffian.”

”Tror du på sån't?”

”Varför inte?”

”Verkar korkad.”

”Kanske.”

”Är det samma killen som erkände att han rånade museet på grund av sin brud?”

”Samma.”

”Hur ser hans brud ut?”

”Vet ej.”

”Du frågade aldrig honom?”

”Nej.”

”Konstig, ni rånade tillsammans men du vet inte hur hans fame fatale ser ut?” Camillas tonfall blev ironiskt. Lite hånaktigt. Simon surade till och tvekade på om det fanns en mening med att förklara hur allt hade gått till.

”Jag känner inte kvinnan. Jag visste ingenting om detta innan rånet.”

”Så han berättade inte för dig?”

”Nej, vi träffades innan operationen och sen, efteråt var han redan inlåst.”

”Vem var de tredje?”

”Min kompis Paul.”

”Var sitter han?”

”Vet inte, han är på fri fot utomlands.”

”Varför?”

”Vet inte. Han blev frikänd som nyckelvittne.”

”Finns det något som du vet!”, frågade Camilla igen med ironi i rösten.

”Jag vet att han, nyckelvittnet Paul, var kompis med din ex-man Daniel.”

”Vad!?”, Camilla blev förvirrad. ”Hur vet du detta?”

”Jag vet. Paul är min kompis.”

”Herre Gud! Är det sant?”

”Detta är sant, jag själv körde Paul och hans flickvän till ett VIP-party. Det var Daniel som fixade inträdeskortet.”

”När var det?”

”För länge sen.”

”Innan rånet?”

”Innan.”

”Hur är Daniel bekant med din kompis?”

”Genom sandlådan.”

”Så allvarligt?”

”Absolut.”

Sen ville Camilla träffa denna barndomsvän, men Simon kunde inte hjälpa till.

”Han är bortrest.”

”Sen länge?”

”Sen domstolsförhandlingarna.”

”När kommer han tillbaka?”

”Vet ej.”

”Om du vet så informera mig. OK?”

”På vilket sätt?”

”På det gamla vanliga sättet.”

”Genom brev?”

”Just det, genom ett brev, som vanligt”, hon reste sig upp graciöst och lämnade rummet. På

vägen ut sa hon elegant farväl till Gustav som i sin tur var överlycklig. Föreföll att aktrisen var nöjd. Hon hade ett värdigt vapen mot Daniel. Utpressning var ingen vidare bra metod men om folk befann sig i en nödsituation då måste man kämpa även med förbjudna medel och Camilla hade just det tillståndet. Simon däremot var helt chockad och kände sig som en överkörd sparv. Nej, han skulle inte skiva brev till henne igen. Han bestämde sig att vänta och avvakta.

Den natten, efter möte med Simon, ringde Camilla Anna upp Daniel igen och bad om ett möte på nytt. Hon hade något viktigt att säga. Först bråkade de lite men sen lyckades hon väcka nyfikenhet och de båda bestämde att de skulle träffas redan under nästa dag.

Camilla kom tidigt. Först pratade de om vänner, föräldrar och reparationer i lägenheten, slutligen kom de fram till den riktiga anledningen till träffen. Hon kunde utveckla dramat på sitt sätt och dröjde avsiktligt med det viktigaste.

”Vill du veta orsaken till vårt möte?”

”Just det, absolut.”

”OK. Orsaken är din miss, eller fel som jag upptäckte av en slump.”

”Vilken i ordningen?”

”Vet ej, räknar inte längre.”

”Ok, kör.”

Sen informerade Camilla om Pauls medverkan vid rånet. Hon visste för mycket. Daniel verkade chockad. Han mumlade om kompisar som kommit som ett arv från barndomen och om killar som utnämnde sig själva till vänner och så vidare, men det viktigaste var utfört, Daniel var i hennes händer, helt avtrubbad.

Hon tvekade inte och manifesterade det viktigaste, om hon inte fick huvudrollen i Daniels nya film, då skulle alla veckotidningar informeras om det märkliga sammanträffande att en känd filmskapare var kompis med en rånare.

Daniel såg ut som en stekt fisk. Hans behärskning exploderade snabbt, som en glödlampa som fallit i golvet.

”Var har du träffat tjuven?”, frågade han med tyst röst.

”Kan jag inte säga.”

”Klagar han igen?”

”Kanske.”

”Ljög han igen.”

"Nej."

"Jag har inte träffat honom på 100 år."

"Det är inte sant. Du ordnade ett inträdeskort för honom och hans flickvän till ett VIP-party i Stockholm."

"Hur vet du detta? Berättade mamma det?"

"Nej."

Daniel mindes plötsligt att detta faktiskt hade hänt. Paul hade ringt en gång för länge sen under inspelningstiden i Jerusalem och krävt biljetter som hans agent ordnade.

"Jag borde inte ha lyssnat på min mor och hjälpt honom."

"Sant! Ditt fel igen. Du kan inte ens välja kompisar på rätt sätt."

"OK. 1-0, du vinner."

"Nej, älskling, 2-0, i min fördel. Glöm inte att rollen i din film är min. Med eller utan kläder, spelar ingen roll. Jag kan kämpa för mina rättigheter. Så att du vet."

Daniel visste och gissade rätt. Hon var hänsynslös.

Den kvällen ringde han upp alla som kunde säga något om Paul. Modern erkände att hon hade pratat med Paul några gånger i telefon under sist tiden och prisade denna artige och trevliga man. Denna gång var Daniel grym och informerade mamman om att "den artige mannen" hade rånat Nationalmuseum och därifrån stulit tre tavlor. Modern var inte överens med honom. Hon hade läst om fallet i tidningarna och visste att Paul agerat bara som vittne och avslöjade den ryska maffian, som var den riktiga skurken i dramat.

"Men du vet ju inget om detta, du följer inte vad som pågår", påpekade ganska giftigt mamman. Även denna gång avslutades samtal otrevligt som det brukade göra när han pratade med sin mamma. Även denna gång hade sonen fel, som vanligt.

Senaste uppgifterna visade att efter domstolsprocessen hade Paul gått under jorden utomlands. Han var ännu inte tillbaka. Skatteinspektionens register visade att han hade skrivit ut sig ur landet vilket betydde att han permanent bodde någonstans i världen.

Efter några veckor var det helt klart att han inte vill göra film om sin för detta skolkamrat som hade blivit rånare och med sin ex-hustru i huvudrollen. Desto mer intressant verkade dock utlännning, ryssen. Den magnetiserande och fångslande storyn var fortfarande intressant.

En sak var helt klar – filmen skulle vara utan Camilla i huvudrollen.

Ett liv i Antons kök

Under tiden försatte det lilla porträttet av Rembrandt att leva sitt eget liv i Antons kök. Lägenhet var liten, smal och dessutom gammal och skrek efter renoveringen. Anton bodde ensam i sin hyresrätt. Hans föräldrar var immigranter från Ryssland, utbildade människor som hade lärt sin son att vara duktig, målmedveten och att älska konst. Anton visste att tavlans liv i hans kök var det verkliga brottet. En Rembrandt får inte hänga på väggen i en trasig etta på Kungsholmen. Den måste återvända tillbaka till museet. Anton var bergsäker på att detta skulle vara den bästa lösningen. Eller snarare sagt den rätt lösningen, men han kunde inte hitta tillbaks till museets holländska sal. Å ena sidan var det trevligt att komma hem på kvällarna och prata lite med gubben i baskern, å andra sidan fick tavlan inte stanna för länge hos honom.

Kära läsaren, hoppas att du vet, att Anton inte hade stulit tavlan! Absolut inte! Han tänkte inte heller sälja den till någon. När tavlan försvann ville han inte stjäla den eller sälja eller utföra en lagöverträdelse. Han ville bara rädda den lilla tavlan från rånarna och sen snabbt hänga tillbaka den på väggen.

Tyvärr hann han inte göra detta. Så enkelt var det. När museet vimlade av poliser och allt var i en enda röra vågade han inte ta ut den lilla tavlan ur sin väska och hänga tillbaka den. Ingen skulle förstå honom. Alla skulle anklaga honom, sen kanske han skulle hamna i fängelse och Gud vet vad som skulle hända. Därför förblev han knäpptyst, släpade hem tavlan i sin väska och väntade på ett passande tillfälle för att hänga tillbaka bilden.

Antons mor var pianolärare och en ordentlig och pedantisk kvinna. Pappan jobbade hos en landsman som sysslade med oljeimport från öst och ifall föräldrarna skulle få reda på att deras son hade stulit en Rembrandt från museet så skulle hela familjens liv krascha.

”Det var fel att jag gjorde detta”, klagade han otaliga gånger men det hjälpte inte. Målningen hängde kvar i köket som en obarmhärtig kalender.

Under tiden hade han tänkt mycket på hur han skulle kunna bli av med målningen. Kanske lämna den som hittebarn vid en tom trappuppgång? Nej, det vågade han inte göra. Anton hoppades på en oväntad överraskning, en lämplig situation där allt skulle lösa sig. Tiden gick och ingen lämplig situation kom fram självmant. Rembrandt fortsatte att hänga i hans kök

med ett osynlig leende på läpparna.

Han följde information om stölden i media och visste vad som hade hänt med rånarna. Bara en av dem blev häktad. Ingen intresserade sig för Rembrandts lilla porträtt som hängde här framför hans näsa. Paradoxalt var att poliserna envisades med att bunta ihop de båda missgärningar och det var bara en person som blivit straffad i stället för fyra. Inklusive rånet som han faktiskt inte utförde.

Livet var svårförklarligt. Anton hade studerat konsthistoria och var förälskad i kost. Han jobbade som väktare i museet och även som försäljare hos några antikvitetsförsäljare. Folk köpte stora, dyra klassiska tavlor för gigantiska pengar, mer och mer för varje år. Rika samlare köpte klassisk konst, placerade den i sitt kassaskåp bredvid obligationerna, smyckena, aktierna, guldplåten och alla möjliga investeringsobjekt. Rikt folk såg aldrig på konsten med ögonen, bara med plånboken.

Anton däremot njöt av konst. Han såg och förstod tavlor. Just därför hatade han folk som var benägna att köpa målningar för att senare stoppa undan dem i mörka kassavalv. Absurt att han, under tiden som tavlan försvann, råkade göra samma fel – bibehålla den genialiska målningen för sig själv. Hans lille Rembrandt i köket blev en del av hans köksinredning.

Under tiden, såldes övrig konst ivrigt. Budgivningen på Bukowskis internationella auktion pågick förbluffande friskt. Zorns kullor, Liljefors katt och högklassiga fanérmöbler fick miljonerna att rulla in i kassan.

Köpekretsen verkar inte deppa över förlorade aktievinster eller oro över världsmarknaden. Zorns *Hämta vatten* överträffade förväntningarna med råge när klubban föll på 6 150 000 kronor. Liljefors porträtt av den älskade katten Jeppe togs hem av ett åländskt museum för 4 250 000 kronor.

Att svenskarna hade pengar på banken visade budgivningen på Nils Peter Stenströms gustavianska möbler. Brickbord såldes för 930 000 kronor. Den Hildebrandska diamantcollien, i originaletui och med originalräkning från 1778, nästan dubblerade utropet till 660 000 kronor.

Köpekretsen växte globalt, man använder kataloger på internet och köpte frisk. En europeisk kund bjöd hela 1,4 miljoner kronor för ett motiv av personer som skördade för vin, målad av en okänd konstnär och ett stilleben i Abraham Breughels art klubbades för 2 miljoner, trots en försiktig värdeberäkning på 50 000 kronor.

”Mest överskott verkar ändå nyrika ryssar ha”, konstaterade Dagens Nyheter. ”De budade

Sandra Veinberg **Daniels fem fel**

upp en rätt hisklig bordspendyl i malakit från 55 000 till 280 000 kronor. Det tre meter höga tsarporträttet gick för 1,2 miljoner, medan miniatyrikonen från Fabergé mer än tiodubblade utropspriset till 130 000 kronor. Skulpturer av svenskryssen Boris Frödman Cluzel, som arbetade hos Fabergé fyr, femdubblade värderingarna.

Några kulturhistorisk värdefulla föremål fick dock exportförbud, så Nationalmuseum kunde förvärva Lorens Pasch den yngres porträtt av Gustav Vasa och den vävda tapeten från 1500-talets slut. Den hade hängt på slottet Tre Kronor och köptes därför av staden till en offentlig samling för 400 000 kronor.

Anton brukade även extraknäcka i Tyskland inom samma bransch. När det tyska slottet Marienburg, nära Hannover, behövde rustas upp så såldes massor av föremål på en loppmarknad. Porslin från Sankt Petersburg, altartavlor målade av Cranachs lärjungar, tunga gobelänger, pistoler, armborst, klirrande riddarrustningar, en kanon som avfytrade blommor. Större delen av föremålen var från tiden 1500-talet till 1800-talet.

Många kom från Cumberland i Österrike. Andra transporterades från slottet Blankenburg i östra Tyskland, för att förhindra att de beslagtogs av den framryckande röda arme.

Adelssläkten Hannover styrde Storbritannien mellan 1714 och 1901 då Queen Victoria avled. Familjens överhuvud var idag prins Ernst-August von Hannover som hade skrivit över slottet Marienburg på sönerna.

Konsthistorikerna hade de senaste dagarna kritiserat auktionen, många trodde att prins Ernst-August, tillsammans med sin hustru Caroline från Monaco, hade låtit sig luras av smarta konsthandlare. Tyska tidningar var övertygade om att konstsamlingarna och slottets inredning höll på att slås sönder. Anton observerade hur billigt de mest värdefulla föremålen såldes. Två ryska vaser för 7 miljoner kronor. En servis som varit gåva till Duke of Cumberland såldes över 4 miljoner kronor.

Priserna pendlade. En av Andy Warhols 13 berömda porträtt av skådespelerska Elizabeth Taylor såldes på Sotheby auktion som modern konst för 90 miljoner kronor. På samma auktion såldes även en tavla av Roy Lichtenstein från den mördade Gianni Versaces hem för 35 miljoner kronor. Fantastiska pengar tjänades av den norske redaren Fred Olsen när han sålde sin samling av Edvard Munch tavlor på Sotheby's i London.

Det såldes även stöldgods från kyrkor. Krucifix, kollektbössor, dopskålar, kyrksilver. Ingenting var heligt för kyrkoplundrarna och köparna.

”En unik kulturskatt håller på att försvinna ur Sverige”, varnade Brottsförebyggande rådet i rapporten *Brottsplats kyrkan*. Det var ingen hemlighet att kyrkostölderna hade ökat med 54 % och många av de stulna föremålen återfanns aldrig. De fördes ut ur landet och såldes på den internationella antikmarknaden, mest i Sydeuropa.

Den 300-åriga bibeln som stals ur Kristine kyrka i Göteborg 2001 lämnades åter året därpå, men de flesta föremål försvann.

För att mätta marknadens aptit dök det ständigt upp nya rariteter. En tidigare okänd titianmålning av en 1500-talets Doge hade upptäckts på Museum of western and eastern art i den ukrainska hamnstaden Odessa. Museet hade röntgat och analyserat bilden, men dess äkthet var även tvunget att bekräftas av oberoende konsthistoriker.

En hittills okänd målning av Leonardo da Vinci, *La bella principiessa* visade upp på Göteborgs konstmuseum. Verket såldes på Christie´s auktion 1998 för 19 000 dollar eller 140 000 kronor. Det klubbades för samma pris nio år senare när nuvarande ägaren Peter Silverman köpte målningen. Experter på Louvren i Paris hjälpte till att slå fast att skaparen var Leonardo da Vinci. Idag var verket värt drygt en miljard kronor. ”Flera experter har fastslagit att *La Bella Principiessa* är ett äkta verk av Leonardo da Vinci. Bland annat har man hittat teknisk bevisning i form av fingeravtryck”, skrev tidningarna.

Anton visste att Rembrandt-tavlor tillhörde de mest eftertraktade konstföremål i världen. Vartannat år dök det någonstans upp en hittills okänd tavla eller skiss av Rembrandt van Rijn. Rembrandtuset i Amsterdam försökte stoppa alla förfalskningar genom att undersöka färgpigmenten, röntga dem med mera. De flesta nyupptäckta Rembrandttavlorna brukade vara oäkta men marknaden krävde och de återigen skulle dyka upp på annat håll.

Anton pratade ofta med sin gäst i bilden. Han bodde ensam och Rembrandt var en underbar deltagare i samtal som alltid handlade om konst.

För tillfället var Anton fascinerad av kinesisk konst. Kinesiska landskap var ett ganska okänd område för européerna. Han hade några av landskapsmålningarna på bordet bredvid gubben som han pratade med om måleri.

”Vet du att Goya tillbringade slutet av sitt liv i Frankrike, övergiven och sjuk. Han hade förlorat sin hörsel och var omedveten om att det inte långt borta bodde ett annan lika sjukt och ensamt geni vid namn Ludwig van Beethoven.”

”?”

”Han dyrkade dig och Velásques.”

”?”

”Det är sant!”

Rembrandt på tavlan var tyst och såg sur ut. Han kanske var trött på att sitta i köket eller så gillade han inte Anton som person. Då började han återigen fundera på hur man skulle kunna lämna tillbaka tavlan till museet.

Svenska tidningar publicerade under tiden artiklar om alarmerande händelserna kring två Eduard Munch tavlor, *Skriet* och *Madonna*. Först verkade det som om tavlorna var förstörda eftersom rånarna inte kunde sälja dem och därför var redo att förvandla originalen till aska.

Båda tavlor stals från Munch-muséet i Oslo mitt framför vakter, publik och turister, under en helt vanlig förmiddag. Två beväpnade män bröt sig in, slet bort tavlorna från väggen och försvann blixtnabb med en bil som väntade utanför.

Filmen från bevakningskameror visades senare på TV jorden runt, men ingen kände igen rånarna. Tavlor försvann spårlöst. Lite senare greps bilföraren, men själva rånarparet var borta. Senare publicerade tidningar i Spanien uppgifter om att rånarna inte kunde sälja Munch ovärderliga målningar och av ursinnet hade de bränt upp båda tavlor.

”Ta det lugnt! Jag ska inte bränna upp dig!”, lovade Anton och började tänka och kläcka planer på om hur han skulle gå till väga. Han behövde hjälp av en kunnig person som skulle hitta den lilla tavlans väg tillbaka till museet.

Två veckor senare läste han i tidningen om att någon hade hittat hans gubbe på en sydamerikansk auktion där tavlan som hängde i hans kök såldes för sagolika summor.

”Tiden är inne. Tavlan ska tillbaka”, bestämde Anton och började agera.

Pauls nästa liv

Alla var ute efter honom. Han gissade att det skulle bli så. Av den orsaken gömde han sig medvetet. Först tog han emot ersättningen från staten och sen bestämde han sig för att stanna kvar utomlands. Han räknades som försvunnen.

Det var inte den ryska maffian som han fruktade. Bara han och Peter visste att ingen av dem hade koppling till den mystiska ryska maffian. Det var ett bedrägeri som fungerade felfritt och gjorde intryck på alla. Så därför kunde han leva fritt och han njöt av livet på sitt

sätt.

Paul bestämde sig för att stanna kvar utomlands och förvandlades därmed automatisk, oundvikligt till invandrare. Han läste svenska tidningar på internet och en viss tid hade han koll på allt som hände i fosterlandet. Sedan tappade han intresset för hemlandet. I och med rånet och sin roll i utredningsprocessen som huvudvittne bedömde han läget som ett korrekt taget steg. Han var fast besluten om att allt som han gjorde var rättvist. Allt svek var tvunget att straffas och enligt honom var Peter en svikare. Det var inte svårt för honom att knuffa iväg folk som råkade vara i vägen. Allt som han tidigare försökte dölja kom ut spontant i form av okontrollerbar aggressivitet.

Han hade tillräckligt med pengar för att överleva men sökte sin egen business som kunde ge trygghet. Det var inte lätt. Livet i tredje världen var ganska billigt men samtidigt behövde man även möjligheten att kunna tjäna pengar.

Den vilda världen hade trevliga och mindre trevliga sidor, där många var klokare och fräckare än han själv. Han hade inga lojala kompisar som kunde delta i lagöverträdelsen och i början kände han sig ensam.

Brott fascinerade honom som narkotika. Spänningar och risktagandet behövdes som en injektion av adrenalin. Han sökte sin egen väg men den kriminella världen verkade annorlunda och allt bakom kulisserna var strängt planmässigt organiserat av brottsyndikaten där enskilda inhoppare var oönskade.

Paul var en solospelare och passade inte in i bilden där folk gjorde saker gemensam. I början försökte han kolla in museerna men de spanska, franska, italienska gallerierna verkade häftigt bevakade och för att bara närma sig tavlor behövdes väldig bra fingerfärdighet. Så proffsig var han inte och han lämnade idén om att råna konstföremål.

Han förfogade över en enorm prestationsförmåga och var maniskt entusiastisk, men det räckte inte för jobbet. Processen vid rånet hemma gav honom styrka, han ville upprepa samma känsla igen men bedömde sina chanser här som minimala. Till slut orkade han inte längre och rånade en liten bank i en småstad. Tack vare rånet fick han energi några månader framåt. Sen började hans resa genom Asien, ensam och arg som en zombie. I Vietnam trivdes Paul bäst. I Hanoi kunde man se folk på gatan som torkade bort färgen på otaliga kopior av Leonardo da Vinci *Mona Lisa*.

Här kunde varje turist helt legalt beställa kopior av gamla verk från gallerier. Först bläddrar man genom katalogerna, sen pekade man med pekfingret på bilderna i boken som

Sandra Veinberg **Daniels fem fel**

man ville ha och sedan gjorde en förfalskare jobbet på direkten, det verkade häftigt. Dessa kopior såldes sen för 80 till 100 dollar var.

Din Vet Chu kopierade tavlor på gatan. Han gjorde allt vad klienten önskade. Han erbjöd förfalskade verk redan för 30 år sedan och sålde dem till européer.

Paul började genast planera möjligheterna att sälja vietnamesens verk vidare, till européer. Först beställde han Renoirs *Ung Parisiska* och *Conversation*.

”Bara två”, undrade konstnären.

”Bara två”, bekräftade Paul.

Förfalskaren behövde 10 arbetsdagar för detta jobb och krävde delbetalning i förväg. Under tiden småpratade de om livet.

I början kopierade Din Vet Chu bara vietnamesiska verk, men efterfrågan på dem var liten. Därför var han tvungen att satsa på västerländsk konst som var lättare att sälja. Sen, efter bortgången av Bui Huas Phai, som kallades för Vietnams Pablo Picasso, började efterfrågan växa även på inhemsk konst. Just då, när själva konstnären dött var efterfrågan på hans tavlor som störst, han började systematisk kopiera Bui Huas Phai tavlor eller måla nya tavlor efter hans stil. Ett sådant verk kostade minst 25 000 dollar och det lönade sig. 16 år efter Bui Huas Phai död fanns 40 000 målningar registrerade som originaltavlor. Flertalet av dem var kopior eller förfalskningar. Trots rykten om att det vimlar av förfalskningar krävde folk hans tavlor och var beredda att betala.

”Idag har vi böcker, förteckningar om hans verk, men ingen vet riktigt hur många tavlor som finns i omlopp. Det finns så många förfalskningar att ingen vågar spekulera i detta”, konstaterade Din Vet Čũ, galleriets Ngoc Long ägare.

Alla vietnamesiska ärade familjer och konstamlare behövde fortfarande minst ett verk av Phai, annars räknades man inte som en kulturpersonlighet eller fosterlandsvän. I landet, där den genomsnittliga inkomsten var cirka 500 dollar per person, garanterades inte så stora inkomster för en förfalskare, men den intensiva omsättningen kompengade det låga priset. Paul bedömde kopieringen som en lönsam affärsverksamhet även här, men läget var inte så gynnsamt som han hade önskat sig.

Statsmakten hade redan instiftat lagar som förbjöd kopiering av målningar och skulpturer. Straffet för detta var 300 dollar. Om man jämför med vinsten så lönade det sig att göra lagöverträdelse.

”Varför inte?” frågade Paul sin inre röst som genast svarade. ”Om det finns en sådan

möjlighet så gör jag detta!”

I början smed han sina affärsplaner i Vietnam ensam och trivdes där. Hans plan var enkel, att stjäla en värdefull målning och sen sälja stort antal kopior av samma målning, busenkelt. Han beställde sina två kopior, men kände samtidigt att polisen började förfölja honom.

För en europé var det omöjligt att vara osynligt i detta land. Han syntes vilket störde hans affärsverksamhet. Han tänkte satsa på kinesisk konst, det vara en större marknad. Idén var att investera i det äldre kinesiska måleriets viktigaste gren, landskapsmålningar.

Det var inte alldeles enkelt att som västerlänning närma sig det traditionella kinesiska måleriet, som från det första intrycket verkar förkrossande monoton.

”Shan shui”, berg och vatten. Det krävdes en kunnig förfalskare som kunde kalibrera sin sensibilitet. I det kinesiska måleriet fanns mycket lite patos och känslsamhet vilket var typiskt för den västerländska konsten. Färger spelade också en underordnad roll. Man behövde ett diagram av energier. Allting i det kinesiska måleriet handlade om den balans eller det dynamiska spel som uppstod mellan det som vilade eller rörde sig neråt och det som steg uppåt. Polaritet återfanns på alla nivåer i den kinesiska bilden, vit/svart, tomhet/täthet, frånvaro/närvaro.

Han beställde kopior av Ni Zan, Yuan Ji men blev stoppad av polisen. Paul var inte van att det överallt fanns vaksamma ögon, ibland i buskar eller runt hörnet. Mycket snart fick han besök av prefekten som förklarade lagarna och varnades att staten accepterade inte förfalskningar. De som vietnameser klarade lätt blev ett svårt uppdrag för en vit invandrare.

Paul kände sig som en klumpig elefant i ett glashus. Han var tvungen att acceptera att det inte gick att utveckla businessen här. Han saknade kontakter och det rätta utseendet. Förfalskaren var för feg och poliserna för vaksamma. Man gav möjligheten till att tjäna pengar för det egna folket, men utlänningarna fick stå utanför. Det kunde bero på avundsjuka. Kan vara att hatet spökade mot utlänningar, protektionismen blomstrade starkt.

Kan hända att orsaken var minnena från Vietnamkriget, européer liknade amerikaner och påminde om gamla sår. Vid detta ögonblick kände Paul krigets närhet. Prefekten gav honom rådet att besöka Song Mi-monumentet där 500 invånare miste livet.

Han åkte dit. Bakom inskriptionen Värna om *denna minnesplats!* fanns skulpturer av krigets offer. Det preciserades att folk som dödats här var 12, 10, 8, 6, 46, 14 och 45 år gamla, bara kvinnor och barn. En stund senare visste Paul vad han skulle göra i framtiden.

Han gick till hotellet, packade väskorna och tackade ja till jobbet i Irak. Han bestämde sig

för att kriga där. En väpnad kamp var hans mission och det gav lika stor njutning som lyckan krävde.

Betalningen för arbetet var tillräcklig bra, varje steg kunde ju vara det sista, och just krig var möjligen hans passion. Bara viljan att riskera sitt liv gav spänning i hans leverne. Han åkte genast, utan att betala för dem beställde kopiorna.

...

På flygplatsen ögnade Paul igenom en tidningsartikel. Under en stor rubrik konstaterade en skribent att irakiska kvinnor undertecknade sin dödsdom genom att anmäla sig som självmordsbombare. Muslimska kvinnor var beredda att lämna sitt jordiska liv och sina barn för hämndens skull. På bilden fanns en ung kvinna insvept i svarta sjalar och röda band dekorerade med ett barns huvud. På bandet stod i gula bokstäver texten ”det finns ingen annan Gud, bara Allah”.

Han läste vidare om iranska extremister, om en särskild ceremoni i Teheran där 400 frivilliga lyssnade på ayatollans fatwa och vilka var beredda att offra sina liv. De svarta sjalarna och kvinnornas kroppar uttryckte hård beslutsamhet. Under bilden kunde man läsa att kvinnorna var redo att kämpa även i Irak. En av kvinnorna såg ung och vacker ut.

Paul kunde inte förstå hur det var möjligt för en kvinna att vara beredd att åka till ett främmande land för att spränga sig själv i luften.

Samma kväll var han framme i Bagdad och undertecknade sitt kontrakt med bevakningsfirman, ett amerikanskt säkerhetsföretag som behövde legosoldater. Två dagar senare började han sin militärtjänst i Irak.

Jag är inte uttråkad tillsammans med dig

Samtidigt satt Peter alltjämt i sitt fängelse och väntade på att hans kompis och lärare skulle komma tillbaka. Seniorens kom inte och detta gjorde honom orolig. Slutligen fick han det efterlängtdade brevet från greken.

Det var långt och började med orden: ” Min älskade, kära vän! Jag saknar Dig och jag har aldrig varit uttråkad när jag pratat med Dig!” Sen beskrev han noggrant sitt liv i friheten. Han redovisade några misslyckanden försök att återvända till fängelse. Hittills hade han misslyckats att återvända. Sen kom den oväntade överraskningen. Greken hade träffat vad han

kallade "sin kvinna". Och dessutom gift sig! Peter trodde inte sina ögon. "Jag träffade en dam som kan lyssna och begriper allt! Hennes närhet är fängslande. Hon förstår mig till fullo!", skrev senioren och verkade passionerat förtjust. Kvinnan var hans nya fängelse.

Peter hade ganska lång tid kvar till frigivningen. Ensamheten spökade runt hörnet och därför hade han bråttom med att ordna sitt liv. Han skrev tillbaka och frågade om framtiden, sen sorterade han kvinnornas brev och bestämde sig för att träffa en av dem, en engelsk sjuksköterska vid namn Amy. Hon jobbade i Stockholm som sjuksköterska och undervisade samtidigt i engelska. Hennes fader hade varit häktad i Storbritannien och därför ville hon träffa Peter. Hennes mor var engelska men fadern var från Irland.

De träffades några gånger i fängelset. De blev kära och gifte sig några månader senare. Ett enkelt bröllop, de enda gästerna närvarande var greken med sin fru. Efteråt erkände senioren att han hade skrivit massor av brev till olika instanser och hoppats på Peters benådning, men utan framsteg.

När Peter nu var gift med en engelska verkade livet lite annorlunda. Man kunde inte utlämna honom tillbaka ursprungslandet. Han hade inget uppehållstillstånd i Sverige och hoppades att han efter frigivningen skulle få resa till hustruns hemland utan att hinder, men det blev inte så. Till slut hoppades han på att livet skulle lösa alla problem av sig självt, av egen kraft.

Konstig att den vackra Natalie inte existerade längre. Hon försvann samtidigt som Amy dök upp på scenen.

"Min älskade kamrat!", skrev greken till Peter efter bröllopet. "Vi som är invandrare vet hur en person mår som bor i en främmande land. Mobbad, ignorerad, undervärderad och överhoppad. Det är en människas natur att jaga bort en annan som är främmande."

Infödingar erkände bara sina egna. Etnisk tillhörighet eller raser spelade ingen roll. Man skulle like gärna kunna bli hatad av en ryss som redan hade anpassat sig till ett främmande mönster, som att inte bli accepterad av en grek i exil som redan blivit assimilerad. Den som känner till livet i ett militärt getto visste vad det innebar att vara "en av oss". Anpassning hände inte automatisk. Den krävde så mycket anpassning vilket inte alla klarade av. Man var tvungen att vara ödmjuk. Ibland tvingades man förlora sig själv. Just därför fanns det ingen mening med att av världens gettosamhällen kräva acceptens. Det skulle de inte orka, inte heller vilja.

Man skulle avstå från att lära sin son att hata dem som hatade dig. Vetskapen om att leva

med hat fanns. Det var lika besvärligt som att leva i ett stinkande rum. Med tiden vande man sig vid stanken, men livet blev varken lättare eller lyckligare.

Breven staplades på hög. Greken skrev långa och klartänkta brev. Efter giftermålet med Amy kände han sig inte fruktansvärt ensam längre. Han behövde inte längre för modern bevisa att han hade pengar eller för Natalie att han hade tavlan. Fängelsevistelsen hade förändrat hans liv.

Hans mor och far fick inte veta om Peters äktenskap med Amy. Han var tyst som en grav och tröttnade långsamt på att läsa Alinas brev där hon ständigt klagade över allt, trots att hon faktiskt var mätt, påklädd och bodde i sin lägenhet. Hon tröttnade aldrig på att drömma om att ha fler och fler saker och i sitt liv. Modern var penningkär och girig, dessutom kunde hon inte befria sig från synden med egen kraft. Hon frågade aldrig, bara ständigt uttryckte sitt missnöje över livet och tiden och platsen som hon var tvungen att leva på.

Syrenens skyldighet

Syrenen fladdrade med sina blad och blommor i vårvinden. Det doftade härligt överallt vid det kungliga biblioteket där Daniel läste sina tidningar. Han satt på en av parkbänkarna och kollade hur naturen visade sin glädje över våren, solen och fåglarna som kvittrade som galna. Han funderade samtidigt på sin nya film som skulle handla om rånet. Sammanträffande av olika omständigheter kunde orsaka viktiga förändringar i livet. Serendipiteten bestämde allt. Det fanns människor som spårade upp detta genom djupa och grundliga studier och var tvungna att erkänna att allt avgjordes genom av slumpen.

Ifall Daniel skulle vara lite mer uppmärksam och lågmäld, om han skulle kunna sitta tyst och bara se vad hände runtomkring honom, då skulle han upptäcka att syrenens blommor rörde sig i luften av sig själv. Vinden blåste inte. Syrenen ville säga att den lilla tavlan av Rembrandt som retade honom med sin frånvaro, fanns bakom hörnet, till höger, på andra sidan korsningen, där, två trappor upp i Antons kök tavlan. Syrenens plikt var att informera förståndigt folk. Tyvärr hade inte alla sensitivt hörselsinne.

Daniel hörde inte vad syrenbusken meddelande.

Syrenbusken till höger viftade med sina lilla blommor med alla kraft. Den ville varna om att Daniel ganska snart skulle komma att träffa den lilla målningen på en olämplig plats. Då skulle Daniels granskningsförmåga bestämma porträttets framtida öde.

”Akta Dig! Var inte blind!”, sjöng blomsterkransarna i vinden, men Daniel varken märkte eller hörde. Han iakttog inte något. Han såg sin nya film innerst inne i sitt medvetande, medan fingrarna automatiskt lekte med boken om Rembrandt.

Rembrandt van Rijn, sonen till Harmena Gerritszoon van Rijn och Neeltgen Willems van Zuytbroeck, född i Leiden den 15 juli 1606. Så stod det i resehandboken från 1641 av Johannes Orlers. Ingen annan urkund hade bekräftat detta födelsedatum. Mycket i Rembrandts liv fortfarande var ovisst. Daniel blundade. Filmen började direkt med landskap, utan undertexter. I söder flöt Rhens andra flodarm Nieuwe Rijn, som delar sig före staden. Mellan de båda flodarmarna låg ett nät av kanaler och vid dem låg staden Leiden. Där bodde omkring fyrtio tusen invånare och där bodde sonen till bagardottern och mjölnaren, bland katoliker, kalvinister och epidemier. Holland slåss mot havet och mot Spanien. Så fort vintern hade lagt sin is på kanalerna åkte folk skridskor. Alla hade kläder av samma grova och mörka tyg. På isen spelade de krocket, slogs, trängdes och knuffades. En spelman filade på sin fiol, det hördes även en tamburin och en flöjt och alla möjliga instrument som sprutade ut sin musik. Folk spelade tärning, kortspel syntes överallt, i hemmen lika väl som på gatan och på krogen.

Rembrandt började i latinskola vid 14 års ålder. Han hade kommit in på Leidens universitet för att studera litteratur. Där fanns det böcker, böcker, böcker i ett bibliotek. Som student slapp han tjänst vid civilgardet, han slapp skatta på vin och öl och senare började han lära sig måleri. Först hos Swanenburgh, sen hos Lastman. På sex månader lärde Rembrandt sig måleriet och kompositionen, på sex månader! ”Jesus!”, resonerade Daniel och rullade vidare filmen.

Vid 20 års ålder målade han tavlan *Bileams åsna* och signerar den med ”RL” Rembrandt från Leiden. Ett år senare kom signumet ”RHL va Rijn” och slutligen den enkla ”Rembrandt” eller ”Rembrandt van Rijn”. Han övade liksom ett barn som lär sig kalligrafi. Signumet var en konstig grej, de flesta var missnöjda med sin signatur, inklusive Tizian, Rafael och Michelangelo. Slutligen använde de bara sitt namn för att underteckna tavlorna. Rembrandt gjorde på samma sätt. Han hade stora ambitioner.

”Precis som jag”, tänkte Daniel och drömde vidare.

Alla behövde ett porträtt, ett fotografi och Facebook var ännu inte uppfunnet. Han målade människor, levande och döda, ensamma och i grupper. Han målade mest porträtt på beställning, sedan blev han berömd och gifte sig med Saskia som poserade på hans tavlor.

Rembrandt älskade att han var rik. Kärlek, berömmelse, pengar fanns hos honom. Rembrandt målade, tecknade, graverade, älskade med Saskia, drack öl, gick på auktioner, han hade aldrig nog och förbrukade guld, silke, sammet, studerade verk som han aldrig fått se och skisserade städer dit han aldrig kommit.

För en konstnär som Rembrandt dög vem som helst till modell. Rembrandt nöjde sig inte enbart med att porträttera Saskia, han var tvungen att också förvandla henne till gudinna.

Fruns anhöriga var oroliga för utgifterna men han skickade alla till helvetet. Några betalade inte för jobbet, men Rembrandt struntade i dem. Att be om att få betalt för sitt jobb betraktade han som förnedrande.

Han behövde ett nytt hus, men båda döttrarna dog efter födseln. Senare dog hans mor och Saskias syster. Han försökte att inte uppmärksamma detta eftersom han var tvungen att måla utan avbrott. Han slutade allt mer att iaktta modellernas ansiktsuttryck. Ljuset och skuggorna var det mest intressanta elementen för honom, han börjar få syn på ljuset som kom från ansikten och själar. Just detta målade han och han fångade detta med pensel och färger.

Rembrandt var mest intresserad över ljuset och försökte att kopiera italienarna som såg ljuset överallt. Han lärde sig med få penseldrag att skapa en skugga, tunnel av ljus, riktad mot en handflata, handske eller svärd.

Till slut lyckades han döpa sin son, som var en överlevare, till Titus. Saskia var jättetrött efter sonens födsel. Hon sov med öppna ögon. Den 5 juni 1642 vaknade inte Saskia längre och lämnade ett testamente efter sig där all egendom lämnades till sonen och maken om inte Rembrandt gifte om sig. Saskia begravdes 30 år gammal. Därmed döpte han sin son, som var överlevaren.

Daniel vaknade. Han satt fortfarande på parkbänken och drömde om Rembrandt. Han tänkte att de döda försvann på samma sätt som folk som trängde sig in i andra universum. Dom försvann från vårt universum på samma sätt som en borttappad mobiltelefon eller ett knippe nycklar försvann.

Ingen tvekade på att Rembrandt var ett geni. Han själv tänkte och funderade mer på ljuset

Sandra Veinberg **Daniels fem fel**

och hur det påverkade saker och varelser runt omkring. Mindre intressant för honom var om ett porträtt var likt den person som var avbildad. Några månader efter Saskias död målade han henne och samtidigt begrip han att det var samma sak att se som att tro. Folk avgudade genier men tog inte emot dem.

Rembrandt visste detta och avskärmade sig mer och mer. Hans modeller levde i synd på samma sätt som han gjorde. Beställarna börjar bli missnöjda med sina porträtt eftersom målningarna var genialiska, men ansågs inte vara tillräcklig vackra, kloka eller ärade som man hade önskat sig.

Det började vimla av vitsar om Rembrandt. Han ansågs halvgalen och oförutsägbar. Många dörrar stängdes framför honom, hans modeller försvann och hans sällskap i sängen ändras på samma sätt. Det dök upp indrivare av skulder och en personlig konkurs stod utanför dörren. 1656 utsåg en domstol en förmyndare till honom. Han ansågs vara omyndig. Hans egendom, tavlor och allt såldes på auktion och just då återstod för honom bara hans eget ansikte och den bästa vännen och räddaren i nöden, en spegel. Från den dagen målade han bara sitt ansikte om och om igen. Han hade inte pengar att betala för vackrare ansikten. Han nöjde sig med sin egen fysionomi där det gick att studera ljus, skuggor, den vita och det gråa, på djupet och på snedden.

Hundratals gånger målade han sitt ansikte från olika håll, genom skratt, djup sorg eller nyfikenhet. Hans eget ansikte hade ingen rätt att protestera, den gjorde allt vad herren önskade sig och skulle inte klaga ifall den inte alls såg bra ut. Han gjorde ett eget galleri av självporträtten och genom att måla sig själv studerade Rembrandt måleri och bad om förlåtelse. I sina självporträtt var Rembrandt syndaren, han bytte dräkter och bakgrunder, sökte vidare efter sanningen.

År 1658, samma år som auktionerna tog ifrån honom huset och samlingarna, det yttre tecknet på hans storhet, målade han ett självporträtt där han satt lugnt och allvarligt med en käpp mellan vänstra handens fingrar. Porträttet uttryckte självtillit, makt och stolthet. När allt kom att rasa gjorde det inte så mycket att han var utblottad eftersom han fortfarande kunde måla. Han målade mycket speciellt. Helt annorlunda än den finslipade manér som de flamländska målarna vanligen använde. Han nöjde sig med stora penseldrag och lade färgerna tjockt på varandra utan att fördriva dem och få dem att harmonisera.

Vissa delar av sina tavlor utformade han med största omsorg, medan resten såg ut att ha målats med plankstrykarpensel utan ringaste hänsyn till teckningen. Ibland frågade folk

honom om tavlan verkligen var färdig, då svarade han att bara konstnärer själv visste detta.

Rembrandt överlastade med färg. I hans tavlor såg man ädelstenar och pärlhalsband eller turbaner målade med så tjocka färger att de såg ut att vara i relief. Det kanske var därför som Rembrandts tavlor gjorde ett så stark intryck.

Bakom hörnet i ett litet kök såg Rembrandt Daniels nya film, den fanns liksom i luften. Porträttet från Leiden-tiden, utfört av Rembrandts hand i en ovanlig teknik, målat på koppar som grundats med guldfärg, kollade han på filmen och verkade godkänna Daniels tankegång.

”En stark godhet, till och med de vilda djuren lär känna min godhet”, tänkte Rembrandt när han målade sitt sista porträtt. Han gillade att framställa konventionell rikedom, måla Saskia som Flora, måla sig själv när han höjde sitt glas med Saskia på knät, praktfullt klädd liksom henne. Han såg inte skillnaden mellan olika människor. Kanske var det fel på hans syn på världen? Han vill veta vad det handlade om, för att bli av med det. En orolig man på jakt efter en undflyende sanning? Var det så folk kom fram till riktigheten?

Kära läsaren, var det så?

”Allt bestäms av slumpen här i livet”, förklarade han till sin spegelbild. Hans spegel hade, lyckligtvis, sinne för humor. Dessutom, mot slutet av sitt liv, blev Rembrandt god. Ondskan skärmade av människan från världen genom att förneka, krossa eller dölja den. Ondskan var, med alla former av aggressivitet och allt vad som kallades karaktärsdrag, våra lynnen och begärde erotik och fåfänga.

Till slut var inte så mycket kvar, bara den absoluta minimalismen. Rörelse som gick längs en triangel mellan kanterna, säng, staffli och dass. Smutsiga penslar, rött och brunt. Den viktigaste var att se klart. Allt annat kunde de ta. Juridiskt hade han nu ingenting. På papperet tillhörde allt Hendrickje och Titus. Rembrandt blev inte ens ägare till de tavlor han skulle komma att måla.

Utan att äga sina redskap så målade han vidare. Penslarna låg i hör på bordet. I tavlan fanns redan en bottenfärg av guld. I bakgrunden fanns även en glimt av ljus. Huvudet på snedden åt vänster. “Bör jag verkligen skämmas över vad jag är?”, frågade han spegelbilden och tänkte på alltför många dödsfall i hans familj, om skulder, fiender och möjligen även på sitt liv.

”Har jag gjort för många fel? Hur många?”

Daniel öppnade ögonen. Han var ingen mästare på att bokföra fel. Varken sina egna eller andras. Hans mor, Camilla Anna, journalisten på TV, filmkritiker, utopister och många andra var bra på detta. De kunde redovisa massor av andras fel. Många levde utan fel, de var felfria och därför räknade och bedömde andras fel med en bokförarens envishet. De ”rätta människorna” visste vad som var fel och hur detta fel skulle straffas. Man använde mobbing, utfrysning, ironi och psykologiskt våld. Enligt dem var alla tvungna leva på samma sätt.

Varifrån hade han fått sitt guld och sina röda toner? Han hade levt i Amsterdam, i den smutsigaste och mest myllrande delen av staden, nära kajerna, där båtarna lämpade av röda lumpor, rostiga järnskrot, rökt sill och mjuka pepparkakor, för att inte tala om karminrött och gult i långa rader på blomstermarknadsdagar.

Smutsiga gator, trasor som hänger i fönstren, den rödbruna skuggan med glödande skimmer som gick längs vattengränderna. Förfallna fasader, hamnen men båtar där man lossade broderade tyger, tropiska frukter och fåglar.

Varifrån skulle han annars ha fått sin längtan efter resor? Han reste aldrig i verkligheten, bara i fantasin. Härifrån kom hans ångest och rädslan för att ha det enda kortet, Svarte Petern, kvar i handen. Det eviga och det absoluta var nådd, men det mest fruktansvärda var att folk kunde förbise detta och inte förstå. Om man levde utanför sin egen tid kunde det vara så att man var tvungen att räkna med bristen på nära vänner och bristen på allmänhetens förståelse över sitt jobb och åsikter.

”Det verkar som om Rembrandt hade fastnat i en fel tidslucka”, tänkte Daniel och också han levde bland människor men kände sig lika ensamt som en själ i öknen. Varje person verkade vara sin eget ö med separat liv och avskilda gömställen.

Telefonen ringde plötsligt och oväntat. Ringsignalen informerade om att det var Camilla–Anna. Hon ville veta vem skulle spela den kvinnliga huvudrollen i hans nästa film.

”Ingen kommer att spela huvudrollen.”

”Varför?”

”Jag ska inte ha kvinnliga roller.”

”Inte alls?”

”Precis.”

”Bara gubbar?”

”Ja, endast två roller. Båda är män.”

”Vilka?”

”Jag och Rembrandt.”

”Vad?”

”Rem-brandt.”

”Är du rubbad? Vem är han, den där tandkrämen med whitening effect?”

”Målaren.”

”Den som sedan länge sover någonstans i en kyrkogård?”

”Just han.”

”Ska du prata med en död?”, hennes röst var grym.

”Nej jag ska prata med ett porträtt.”

Sen började han förklara att perioden efter Saskias dödsfall liknade utan tvivel hans eget liv. Det handlar om tvivel och skuld känslor.

”Du har blivit galen! Camilla tvekade inte att vara cyniskt grym. ”Du är inget snille och man kan inte jämföra dig med Rembrandt.

”Jag vet.”

”Det är bra att du vet det”, hon var fortfarande elak och avbröt samtalet lika snabbt som det startade. Daniel reste sig. Han visste vad hans film skulle handla om och hur den skulle komma att bli. Det återstod bara att göra det. Han gick förbi en kiosk och kastade blicken på en stolpe med tidskrifter. Där stod med stora bokstäver att Elisabeth Taylors porträtt av Andy Warhol såldes för 90 miljoner dollar på en auktion.

”Sotheby går på högvarv”, konstaterade Daniel. Tavlan köptes av en okänd juvelerare i London. Fem andra köpare var inte beredda att bjuda högre. Klubban gick för en ovanlig rik guldsmed. Taylors karriär var över men tavlan levde vidare.

Samtidigt kom Anton hem. På gatan såg han den berömda filmskaparen läsa löpsedlarna.

”Det verkar som att han saknar pengar för att kunna köpa en tidning”, tänkte Anton, skrattade och gick in i huset bredvid. Just idag var en härlig dag. Solen strålade fritt på den blåa himlen, sommaren närmade sig snabbt och vad kunde vara bättre? Just idag skulle problemet med den lilla Rembrandt som levde i hans kök lösas. Idén var strålande. Han skyndade sig hem, eftersom posten brukade stänga sina lokaler vid 19:00-tiden.

Rembrandt tar en promenad

Hemma tog han bort den lilla tavlan från köksväggen och svepte in målningen i en förpackning. Han placerade duken mellan två hårda kartongbitar och nålade dem samman. Under en liten stund höll Anton paketet i handen och andades djupt. Efteråt limmade han en liten mustasch under sin näsa och tog på sig en gammal keps. Han dekorerade sig med nya solglasögon och gick till närmaste postkontoret som fanns runt hörnet vid ett stort varuhus.

Den traditionella paketöverföringen i det svenska postsystemet var över. Posten rymdes in i varuhushörnan. Där kunde man köpa frimärken och lämna paket för översändelser till nära eller främmande länder.

Kvinnan bakom disken var stressad och hade bråttom. Samtidigt som hon var postbud så sålde hon korg, mjölk, bröd, godis och hann även ta emot Antons paket och klistra på alla de frimärken som behövs. Anton fick köpa ett stort vadderat kuvert med jättetexten ”Till utlandet” på och damen klistrade massor av frimärken i det högra hörnet av kuvert. Man behövde även skriva returadress och Anton skrev Nationalmuséums adress i stället för sin egen gatuadress. Sen tog damen betalt och kastade in paketet i en stor korg där Rembrandts målning kunde göra bekantskap med liknande inslagna gods. Därefter lämnade Anton posten och gick raka vägen till sitt kafé på hörnet.

Under tiden skickades hans paket över havet med destination en känd konsthistoriker och konstprofessor i Riga som tidigare hade varit Antons lärare. Just han hade lärt Anton att älska konst, att kunna särskilja god och dålig konst och att se på ett konststycke med öppna ögon. Enligt Anton kunde bara professor lösa problemet och var kapabel att bestämma hur verket kunde återvända till Nationalmuseet i Stockholm.

Den gamle läraren hade för länge sedan påstått att en träff med ett riktigt konstverk var sann lycka. Kan hända att många människor inte behövde mer i sitt liv.

Professorn bodde ensam och offrade sitt liv till forskning i konst och lärde barn och ungdom att känna till konst. Hans älskade klassiker var förstas Rembrandt. Det var en av hans ögonstenar.

Anton log när han föreställde sig hur hans gamle lärare skulle packa ut tavlan ur

emballaget. Han skulle bli överraskad, glad, lycklig och förvånad. Han skulle inte förstå hur ett sådant konstverk kunde ha hamnat hos honom genom en postförsändelse. Omöjligt, han ska inte tro sina egna ögon!

Från första stund skulle han förstå att tavlan var äkta. Anton tvekade inte en enda sekund på detta och visste att läraren skulle klara uppgiften att frakta tavlan tillbaka till Stockholm.

Den kvällen var Anton ovanligt glad. Stenen från hjärtat hade fallit. Tavlan var på väg tillbaka till museet. Kanske skulle professorn sända tillbaka tavlan till Stockholm och därmed att lösa problemet på sitt eget sätt.

Anton jublade. Känslan av befrielse var stor och han var redo att bada i fontänen på Sergelstorg, hoppa från en bro eller flyga genom luften. Livet blev färgglatt igen och fritt från påfrestningar. Anton kände att han hade spärrat in sig själv under långa månader i en onödig, nervöst ovisshet. Han levde själv i ett självgjort fängelse tillsammans med den stulna målningen av Rembrandt.

Just nu var den lilla bilden på väg till en klok och försiktig man. Härligt, allt kändes rätt.

Vad som återstår efter en människa

Den tilltänkta utvecklingen den här gången utvecklades inte som Anton hade förväntat sig.

Låt oss börja med den vackra Natalie, som efter återkomsten till Riga förändrats avsevärt, nästan till oigenkännligheten. Plötsligt hade hon förändrat sig och blivit en defensiv person med mörk livssyn. Hon förväntade sig inte längre pengar eller nöje från detta liv på jorden. Det kunde sägas att hon var nere. Hennes bilder fick dåliga recensioner, pappan betalade inte längre tidningsägarna i förväg för att säkerställa goda recensioner. Natalie vägrade att acceptera mutor. Hon hoppades att sann konst kunde resultera i verklighetstroga, professionella granskningar, men det fungerade inte på det sättet i detta land längre. Allt fungerade ohederligt och korrumpert. Hon klagade, hennes liv föreföll bedrövligt tråkig och meningslöst. Kompisar rekommenderade att undvika negativa tankar. Men hon lyssnade inte på goda förslag. I en av depressionens höjdpunkter ringde Alina, Peters mor, och bad om hjälp därefter hon skulle komma på besök hos Natalie.

När Peters mamma Alina kom in i Natalies takvåning verkade hon överspänd och stressad. Först granskade hon noggrant lägenheten, kollade inredningen och sa några artiga fraser och till slut kom de till det viktigaste, hon bad om hjälp att utrymma ett dödsbo. En gammal, härlig herre hade dött och lämnat efter sig en salig röra i lägenheten som var full med konstaböcker, antikviteter och allt möjligt som noggrant var tvunget att kollas igenom resonerade Alina.

Den gamle professorn hade inga arvtagare och Alina hade lovat att separera värdefulla saker från värdelösa. Hon vände sig till Natalie och bad om hjälp. I den avlidnes lägenhet fanns en hel del målningar, konstföremål och böcker som skulle granskas och sorteras.

"Hjälp mig kära, lilla dotter", hon vände sig till Natalie som var en gammal barndomsvän till hennes son Peter. Under många år bodde Natalie och hennes föräldrar grannar och barnen växt upp tillsammans. De lekte tillsammans i trädgården och pluggade i samma skola.

"Vad gör Petja? Jag har inte sett honom på länge", svarade Natalie och fick svaret att sonen fortfarande var utomlands i Sverige.

"Tjänstgör han i armén där?"

"Nej."

Frågan hade en bitter ton. Alina gillade inte hennes intresse och kändes att hon var missnöjd med sonens liv utomlands. Trots att mamman var en hårding och verkade vara en okänslig person så började tårarna rinna från hennes ögon som regndroppar på höstkanten.

"Snälla, gör inte så! Förlåt", Natalie rusade fram och knöt händer runt damens nacke. Hon kände sig generad, dåliga undanflykter hade blivit ett normalläge och därför hade hon sårat en gammal, god kompis.

"Förlåt mig!"

Alina klagade aldrig hos främmande människor, bara grät tyst i hörnet, i mörkret och sörjde med stora tårar. Det verkade som att hon hade haft det tufft under ganska lång tid. Det var inte vanligt för militärpersoner att klaga eller visa känslor. Även deras fruar och barn brukade vara gjorda av stål. Bara svaga personer visade känslor, starka avstod från detta. "De har ansikten likt en spade", brukade utomstående skämta, men Alina var fast vid sin övertygelse om att världen inte litade på tårar. Bara en liten del av ögondropparna hade ärligt ursprung. De flesta brukade vara ett listigt instrument för utpressning eller ett viktigt redskap för att folk skulle tycka synd om en.

Natalie bjöd Alina på thé och bakelser och pratade med henne en liten stund. Nästa dag

träffades de igen för att granska lägenheten som var fullproppad med saker och ting.

Alina hade nyckeln till den avlidnes lägenhet och ganska snart påbörjade de sorteringsarbetet som var ett omfattande och krävande jobb. Alina fick härlig kontakt med sonens barndomsvän och Natalie befriade sig från sin depression.

Ingen av dem anade att där nere, bakom osorterade brev låg ett värdefullt paket, markerat med postens stämplor från Sverige. Där sov den lille Rembrandts självporträtt som Anton i stor hastighet postat från Stockholm till Riga.

Paketet hade anlänt men adressaten var redan död.

Huset där professor bodde var dekorerat med gigantiska kvinnoskulpturer av sten. Deras ansikten stirrade desperat framåt och såg sorgsna ut. Idag byggde ingen sådana vackra hus som man gjorde under början av förra sekelskiftet. Vackra hus tillhörde den förflutna tiden. Till höger syntes kyrkotornet, den heliga Gertrud. Alina väntade redan därpå Natalie. De hälsade på varandra och började gå upp för trappan. Professorns lägenhet var belägen på fjärde våningen. Alina kämpade med en bunt nycklar en liten stund. Under tiden observerade Natalie utsikten genom fönster mot gården.

Längst när syntes en stapel med dussintals kartonger. ”Där ligger en verkstad, en låssmed”, kommenterade Alina högt och öppnade slutligen dörren till lägenheten.

Alla i trapphuset fruktade inbrottstjuvar och därför var dörrarna gjorda av stål med tre eller fyra nycklar eller så hade man hundar som ersatte livvakter eller ett vanligt larm. Den riskabla tiden var över men ängsligheten stannade kvar. Alla var hysterisk rädda att råka illa ut genom oönskade besökare.

De gick in i lägenheten som var full av olika slags lukter. ”Ingen har vädrat här på ett tag”, viskade Alina och öppnade några fönster mot gården. Lägenheten var fullastad med gamla massiva möbler och böcker som syntes överallt under högar av damm.

Bostaden var på tre rum och kök och verkade vara en övergiven lagerlokal sedan lång tid tillbaks. På väggen i korridoren hängde några jackor och en regnrock, några gamla arméjackor och mössor. En gammal dammig spegel bytte ljus och visade två kvinnor som försökte hitta en början på det stora jobbet som hette sortering av efterlämnade ägodelar.

Köksbordet var täckt med tidningar och en hög med obruten post. Bredvid de båda fönsterrutorna syntes gammal mat täckt med förruttelse.

”Här kan man bara göra reda med handskar”, viskade Alina och började söka efter

gummihandskar i sin väska.

”Just det, bara med handskar, absolut”, Natalie tänkte likadant och sökte efter en hink och en spade. Det var inte lätt att sortera bort saker som den gamle mannen hade sparat under hela sitt liv. Alina sorterade gamlingens tillhörigheter och möbler. Natalie sorterade böcker, dokumenten, brev och konstföremål. Ganska snart syntes det att här fanns det inte något särskilt värdefulla föremål. Det största värdet var konstböckerna, utgivna under sovjettiden och därmed var de av tveksam kvalité.

De utvecklade ett eget system som snabbt hjälpte dem att sortera bort skräp och bevara de saker som skulle skänkas bort till skolor, bibliotek eller till barnhem.

De mest värdefulla sakerna placerade Alina separat för att sälja vidare till uppköpare. Det verkade som att Alina behövde pengar. Hon började med köket, sorterade varje kokkärl, koppar och porslin. Gubben hade köpt tallrikar och övrig köksredskap i oväntat stor omfattning. Efter en stund insåg även Natalie att professorn hade bevarat gamla saker som han ärvt efter kriget av folk som blivit utvisade av sovjetmakten till Sibirien.

Hon upptäckte gamla saker, inklusive bilder och böcker med texter som visade att de tillhörde en förmögen lettisk familj som kanske dog i början av 50-talet efter utvisningen till Gulag. De återvände aldrig till sin gamla lägenhet i Riga. Där fanns bilder på en familj med tre små barn. Läraren själv blev innehavare av lägenheten under sovjetockupationens tid. Han hade kommit från Ryssland tillsammans med ockupationsmakten. Bostaden var fullt utrustad med möbler och inredning när han tog över. Han kunde sälja eller förgöra letternas tillhörigheter men gjorde inte det. Han bevarade deras grejer lika som ett museum tar vara på sina föremål. Kanske hoppades han att ägarna skulle återvända eller så kunde han inte av ren artighet förgöra sakerna som tillhörde de utvisade människorna.

”Han kanske hoppades att människorna skulle återvända levande från sin utvisning till Sibirien”, funderade Natalie och insåg att många av de möbler som visades på fotona tillsammans med en främmande lycklig familj var täckta med plastfilm. ”Han väntade på deras återkomst från arbetslägret under många år”, konstaterade Natalie och märkte att det fanns många anledningar till att uppskatta den gamle professorn. ”Femtio år”, räknade Natalie och verkade förvånad över gamlingens tålamod.

Hon sorterade bort en gammal svart bar, ett stort massivt bord, gigantiska gamla stolar, ett vitt bord, tidningar, hyllor med mera.

Alina kämpade i köket. Efter varje upptäckt ringde hon upp sina väninnor och erbjöd dem

att köpa en TV, porslin, glas och annat, vad hon kallade, skräp. Allt vad den gamle mannen sparat på sig under 50 års tid sålde Alina under bara några dagar. ”Så försvinner en människas liv”, tänkte Natalie och verkade rörd.

Redan under nästa dag började de sortera möblerna i korridoren, efter det kom de första köparna. Kunderna själva transporterade bort sakerna med lastbilar som i sin tur såldes till vrakpris. De fraktade bort kvarlevorna av professorn med brinnande lust och arbetsiver. Allt som sorterades bort och skulle kastas ut på gatan ner i soptunnorna, sorteras vidare av bostadslösa och andra som ständigt levde på gränsen till misär och fattigdom.

Några av målningarna visade sig vara intressanta, eftersom de var original och donerats till professorn av hans tidigare elever vid Konstakademin. Konstnärerna, som tidigare varit okända, blev nu starkt efterfrågade. Flertalet av målningarna visade landskap med lite deprimerad stämning. En hel del av oljemålningarna beskrev träskmarker under vintern. Med små böjda tallar som kämpade mot vinterstormarna och väckte ledsna och sorgsna känslor till liv.

I stora högar staplades gamla magasin och tidningar. De intresserade Natalie mest.

I en kartong hittade hon fotografier eller skisser gjorda med pensel eller penna av nakna kvinnor.

Så började Natalies undersökning av den gamle mannens mest gömda hemlighet, hans passion till pornografi.

Hans samling präglades av tiden innan Hugh Hefner eller Penthouse. I stället för den samtida, skrikiga nakenheten prioriterade han gamla indiska, engelska eller kinesiska teckningar av kvinnor i pikanta poser och utmanande sexuella akter. Tydligt var detta hans största hemlighet och mest bevarade värdesak, eftersom bilder var prydligt sorterade i vackra pärmar och packade i ett vackert kartongskrin.

Paradoxen var att hans hemlighet upptäcktes av en lika vacker ung kvinna som de som syntes och poserade på de pikanta bilderna. Sen kom hon till kyrkböckerna, gamla slaviska texter som kunde ha ett ekonomiskt värde, men som visade sig vara helt värdelösa.

Ikoner hängde på väggarna överallt i lägenheten och för att bedöma deras kvalité behövdes de granskas av en expert. Hon visste att all undersökning var tvunget att genomföras långsam och försiktig eftersom det bland experterna fanns en del bedragare som brukade nedvärdera seriös konst och sedan sälja den vidare för skyhöga priser.

Hon packade kultbilderna på hög med avsikt att frakta bort dem till en lämplig utvärderare.

Sen kom hon till böckerna. Många om kejsarinnan Katarina eller Sophia, Fredericka och Augusta, den 16-åriga prinsessan från Tyskland, som ärvde den ryska tronen som Katerina den Stora. Hon ansågs vara nymfoman som blandade ihop sex och politiken. De verkliga dokumenten bevisade dock inte en sådan läggning, men den avlidne verkade tro på hennes besatthet av sex och sparade på all möjlig tryckt skräp som handlade om tsarens böjelser. Natalie gillade inte hans samling och kastade bort den illustrerade skildringen av porr.

Oväntat många böcker handlade om Perry Guggenheim, en rik och duktig konstsamlare, som ägde en av de största konstsamlingarna i världen. Bland hennes vänner fanns Emma Goldman och Samuel Beckett. På pärmen hade den gamle professorn skrivit följande: ”Peggy Guggenheim gillade inte Dalí, men köpte ändå flera av hans målningar för att senare bedöma dem som ”horribly Dalí”. Det fanns få människor omkring henne. De var koleriska och missbrukade vitamininjektioner, med andra ord amfetamin, minst en gång i vecka och festade hårt tillsammans med läkaren Max Jacobson, som brukade skriva ut injektionerna som läkemedel. Efteråt detta blev alla lätt upprörda, energiska och sexintresserade. Gästerna brukade kasta ut sina kläder och tala ut offentligt om sina hemligaste sexfantasier.

”Det här är ju surrealismen”, log Natalie. Slutsatsen var skriven för honom själv inte för elever, förstås. Hon kastade även ut texter som handlade mer om hans passion till erotiken än till konsthistoriens verklighet.

Sorteringen pågick i flera dagar. Alina var en perfekt chef. Dödsboet tömdes kvickt och ganska snart gapade väggarna tomma. Det kunde även bero på att Alina själv tjänade en del på detta, men det viktiga var hennes besvikelse över att det här inte fanns så mycket att hämta och sälja.

När det mesta var sålt och både tjänat pengarna på köpet undrade de över den post som den gamla professorn inte hade öppnat. Vid postkontoret fanns några paket och en hög av brev som inte innehöll några kvitton om transaktion av pengar eller annat värdefullt.

En del av posten sorterade de på plats vid postkontoret. Resten släpades hem för att studera noggrannare. Natalie öppnade massor av kuvert och började med att försöka läsa genom allt, sen tröttnade hon och kastade breven i en stor svart plastsäck för skräp.

Där hamnade även ett oöppnat stort paket från Sverige som innehöll några hårda kartongblad. Hon kastade det bruna kuvertet i samma säck och verkade utmattad och trött. Rembrandts lilla tavla hamnade bland avfallet som sedan fraktades ner till soptunnorna vid verkstadens bakre ingång.

Samma kväll sorterades säcken vidare av tre tanter som bodde i lägenheten under den bortgångne professorn. De fraktade åter upp den svarta säcken för att kunna studera innehållet i lugn och ro, eftersom det kunde hända att något var lämpligt att återanvända. Till deras stora förkrosselse visade sig att säcken bara innehöll en massa pappersskräp. En av systrarna grävde envist sig genom säckens innehåll och upptäckte Antons paket. Hon tog bort det hårda omslaget och upptäckte i mitten en lagom liten målning.

”Här verkar det finnas en liten målning”, skrek en av systrarna till den andra, som under tiden stekte fläskkotletter i kokvrån. Med fingertopparna smekte hon tavlans bakdel av guld.

”Är den stor?”, skrek den andra tillbaka.

”Nej, liten.”

”En ikon?”

”Nej.”

”Med eller utan ram?”

”Utan”, konstaterade den ena av systrarna och suckade djupt.

”Helt utan ram?”

”Utan!”

En liten stund var det tyst i rummet. Luften fylldes med oset av stekta kotletter.

”Kasta ut den, ingen mening med bilder utan ram. ”

”Vill du inte kolla på den först?”

”Nej.”

”Kanske vill du undersöka den ändå innan?”

”Nej, förresten vem syns på bilden?”

”En gubbe.”

”Är han snygg?”

”Nej, ful och gammal, i mörka kläder och simpel mössa”, suckade hon.

”Herre Jesus! Kasta ut den eller förresten, lämna in den till verkstaden. De har olika bilder på svanar och gråtande barn på väggarna.

Sen hördes bara ljudet av kokande olja. Den lilla tavlan vandrade vidare. Antons plan hade misslyckats. Övriga systrarna uteblev. Hans lärare hann inte öppna den dyrbara postförsändelse själv och hennes majestät slumpen började avgöra målningens öde.

Den vandrade vidare i okänd riktning.

Under tiden drack Natalie sitt thé tillsammans med Alina på det närliggande kaféet och skvallrade om allt tänkbart. Hennes liv gick vidare och detta var den mest glädjefulla orsaken till skratt och munterhet. Livet rullade vidare, av sig själv.

Santeria

Simon var besviken. Dagarna kom och gick men Camilla verkade vara helt borta. Hon skickade inga sms, inga livstecken överhuvudtaget. Ensamhet och oro fyllde Simons liv. Först kände han sig sårad, sen besviken och till slut olycklig. Camilla var helt borta och det fanns ingen möjlighet att hitta henne. Det återstod bara en utväg, att vänta.

Han stängde in sig i sitt arbetsrum och accelererade sitt arbete. Inkomsterna blev bara bättre och bättre. Böcker stulna från Kungliga och universitetsbiblioteket sålde han framgångsrikt vidare och tjänade stora belopp.

De flesta av hans kunder bodde utomlands och samlade på gamla böcker. Det var ganska få kunder som var villiga att spendera stora summor för gamla böcker på plats i Sverige. Han läste själv aldrig texterna, eftersom det var svårt att läsa och förstå och verkade snarare som minnesmärken från en svunnen tid än böcker.

Den klassiska musiken dog långsamt och samma öde väntade de bibliografiska rariteterna som försvunnit från biblioteken till ett självbelåtet kassaskåp. En amerikansk expert undrade över den lättillgängliga möjligheten att stjäla mycket sällsynta handskrifter från ett svensk bibliotek. Han hade rätt, det var enkelt eftersom det inte fanns några specifikt bevakade lokalerna som var säkrade mot plundring.

Simon använde denna lucka. I samarbete med två bibliotekarier, som också hade akut behov av stora pengar, började han samordna särskilt värdefulla böcker som stulits från olika offentliga bibliotek. Idén kom från en gammal bibliotekarie, som senare blev hans allierade.

Den första stulna boken bibliotekarien smuglade ut var insvept som en smörgås i byxfickan. Enkelt, utan några krångligheter fraktade han ut bytet förbi bibliotekets vaktposter. Sedan sålde Simon genom internet bytet till en kund i Tyskland. Ingen märkte försvinnandet. Dessa unika böcker var inte ens registrerade i bibliotekets katalog.

På den tiden registrerades alla böcker med ett kort av papper som enkelt kunde tas ut ur katalogboxen. Ingen märkte någon skillnad om de försvann. På så sätt började Simons kompis

sin reguljära stöld av gamla och värdefulla böcker som Simon senare sålde till rika samlare.

Båda sålde ett ganska stort antal gamla manuskript som var registrerade i biblioteket som just detta - manuskript. De lästes sällan av biblioteksbesökarna. Varje bok hade sitt eget registreringsnummer vilka var enkla att ta bort tillsammans med det gamla registreringskortet i katalogen.

Simons följeslagare räknades som expert, han var anställd och kunde bära ut böcker hur han ville, helst genom säkerhetskontrollen. Böcker som fördes bort från biblioteket handlade mest om geografi, musik, gamla almanackor, psalmböcker, dikter med mera. Inkomsten var stor och Simon kunde köpa en större lägenhet i stadens centrum vid Surbrunnsgatan, nära Hardrock Cafe.

Trots framgångarna på jobbet kände han sig lurad och var oftast ledsen. Lugn var han inte. Först gick han till kyrkan och bad om förlåtelse från Gud men misslyckades med detta. Sen bestämde han sig för att agera på annat sätt. Han tog planet och flög till Kuba.

Några dagar senare lyckades han i Havanna hitta den bästa babalawon eller siaren. En lokal man som ansågs vara trollkarl, magiker och läkare på samma gång. Santeria eller La Regla de Lukumi var en synkretsisk religion som hade kommit från Afrika men som hade fötts faktiskt i Cuba.

Santeria var en stor blandning kombinerande de gamla ritualerna från Yoruba i Nigeria och katolicismen. Den dyrkade orishas och den högsta guden var en slags kraft.

Simon ville veta lite mer om sin framtid. Han behövde frid och trygghet i sig själv. I år verkade bara elände hända. Krig, epidemier och militära interventioner i världen, konflikter, tvister, slagsmål mellan gäng och folkgrupper, grannar och kompisar, en enda röra. Just nu verkade det vara som farligast därför var man tvungen att ta så mycket avstånd som möjligt från främlingar.

Simon stannade på ett hotell och verkade lite nervös. För honom var det viktigast hans egen framtid inte mänsklighetens globala problem. Han hade kommit hit för att ta itu med sina egna bekymmer. Om man offrade och donerade djur, saker och ting, till exempel kyckling, olja, fisk, drinkar, frukt och kläder till Gudarna brukade Babalawos se framtiden. Värdefulla föremål som kunde blidka Gud.

Han hittade sin Santero, eller den invigda i religionen, i en förort. Trollkaren tog emot Simon i sitt hus Puente Garde som låg i det fattiga ghettot, vid utkanten av Havanna.

Hettan var hemsk. Svetten rann från pannan hela tiden och droppade ner på golvet. Folk sprang runt i slitna tröjor och svettiga byxor.

Denna tro hade inga kyrkor men dyrkade helgonen ändå. Santeria hade, tillsammans med mer uppbyggliga ritualer, även inslag av svart magi, till exempel förbannelser. Böner hölls hemma hos själavårdaren. Mottagningsrummet var litet utan fönster. Detta besvärade inte eftersom ett tropiskt oväder redan var på gång och brukade slå ut elektriciteten.

Först kallade prästen stormens gud Sjango och därefter kom han till saken att förutse Simons framtid. Vid väggen bakom hans magiska rygg syntes en stor garderob som var fodrad med blommigt tyg. På en av hyllorna var den Heliga Madonnans ikon, bredvid syntes Buddha, sen en svart docka och ett par kinesiska statyer, vaser med konstgjorda blommor och ett krucifix som simmade i ett glas med rent vatten.

”Dessa är våra Gudar, de olika Santos”, förklarade han.

Plötslig kom elen tillbaka. Lampan började lysa på väggen och fläkten startade.

”Nåväl låt oss börja”, sade trollkarlen och var på väg till böneplatsen. Han frågade ut Simon om binära tal, om endast två bokstäver X och 0 i olika kombinationer, i kolumnen i rader.

”Tänk dig att för 200 år sedan uppfann afrikanerna de magiska tabellerna och smugglade dem som slavar till Kuba”, stoltserade killen. Sedan öppnade han den magiska boken där varje kund fick sitt eget öde ritat med olika kombinationer av X och 0 tecken. De satte sig vid matbordet. Där fanns även några glas med vatten och en tallrik med mynt och sedlar. Han tog en équele eller en kedja för att sia. Den bestod av åtta stenar, korn och hade två olika sidor, en vit och en röd.

”Den röda är korset och den vita är noll”, förklarade han och började profetera. Han drog kedjan runt Simons bröstorg och kropp och rörde samtidigt sedlarna och vattnet. Ritualen påminde om en dans och handlade om dialogen mellan Simon och en häxa.

”Käre Högre makt, tala om för mig hur jag kan befria Simon från det onda, det vill säga onda tungor, onda ögon. Jag ber Dig att hjälpa till att ge din välsignelse från Santi!”, sjöng Pablo grovt översatt till Simons Gudar.

”Mmmm, zum zum, tutu – ile, tutu – nere, tutu uppe, tutu den goda”, trollkonstnären sjöng rytmiskt och sprättade vatten runt omkring sig. Till slut ramlade kedjan ned med ett klang på golvet. Några av stenarna visade den röda och andra den vita sidan. Medicinmannen räknade upp antalet i siffror och verkade förvånad. Något var inte rätt.

”Vad är det?”, frågade Simon men häxdoktorn svarade inte. Han blundade och sade ingenting.

”Är det något som är dåligt?”, ville han veta. Trollkarlen skakade på huvudet och sa att han försöker förstå vad som hade hänt.

”Vad är det?”

”En sådan utgång har aldrig tidigare inträffat”, svarade trollkarl fundersamt.

”Vad hände?”, undrade Simon, han gillade inte tystnaden.

”Denna kombination har jag aldrig haft tidigare”, sade han lugnt och verkade lite överraskad.

”Vad betyder det?”, ville besökaren veta.

”Inte vet jag.”

”När kommer du veta det då?”

Fakiren vände sig om och blev plötsligt undvikande och började prata om att hans bön inte var spådom utan ett försök att hitta vägen.

”Du befinner dig i en vägkorsning och behöver hitta den rätta vägen ut”, sade häxdoktorn och lovade att hitta svaret följande dag. Bara Gud kunde ge råd som kunde hjälpa.

”Just nu verkar det som om du måste ändra allt i ditt liv. Du måste omvandla allt”, sa han med tyst röst. Hans skjorta var våt av svett och svett dropparna rann ner från hans panna. Spågubben lovade att förklara allt under morgondagen. Han tog inte ens pengar för jobbet, inte en enda slant.

Simon stoppade en taxi och åkte tillbaka till hotellet. Utanför bildörren rasade Sjango, stormens Gud, han var även krigets Gud. Mörkret föll snabbt och snart var luften mörk och ogenomtränglig.

Vägen mot staden var lång och skakig. En halvtimme senare nådde han centrum och hotellet, genomdränkt och trött. Hotellet var pampigt men saknade ofta elektricitet. Levande ljus var den enda vägen till ljus i detta plågade land.

Mitt emot hotellet fanns en liten byggnad där ett känt musikkapell spelade samba och där lokalbefolkningen dansade varje kväll. Simon klättrade upp för trapporna eftersom hissen inte fungerade. Han insåg sen att även duschen var trasig. Han föll ner i sängen och försökte sova. De våta kläderna vilade på olika stolar och regnet på andra sidan balkongdörrarna slog stadigt mot marken.

Nästa morgon, när han vaknade, var himlen klar och blå, solen sken högt upp på himlen och dagen var härligt. Elen var tillbaka och han kunde duscha och dricka rykande hett kaffe.

Efter frukosten gick han tillbaka till Pablos hus men dörren var stängd och ingen av grannarna visste var han befann sig. Simon spatserade runt, väntade lite och sen lämnade han en liten lapp vid dörren där han bad honom att ringa vid återkomsten. Han lovade betala det dubbla. Slutligen betonade han att detta var otroligt viktigt för honom. Simon var lite desperat och dessutom lite arg. Tiden gick men ingen återkom till Simon. Han tog en taxi för att återigen resa till Puente Grande, till det lilla huset, men Pablo var fortfarande borta. Den lilla stugan var fortfarande tom och verkade övergiven. Grannarna undvek att svara på Simons frågor. Ingen visste någonting och alla försök att förklara sitt ärende ignorerades.

Simon hade bara två logiska förklaringar, antingen hade trollkarlen blivit tvungen att hastigt resa bort av okänd anledning eller så hade han blivit grinig och missnöjd med Simons besök. Anledningen till hans försvinnande kunde han inte lista ut.

Nästa dag tog han Air France och flög tillbaka till Europa. Den kubanska kyrkan hade inte hjälpt. Den binära koden hade förvirrat honom och hans präst i Kuba hade försvunnit spårlöst.

Efter återkomsten till Stockholm bestämd han sig för att hitta Paul. Han fanns någonstans och en människa var inte en nål i en höstack. Pauls advokat vägrade att ge honom adressen. Även där var det stopp. Han ringde upp Liselott som verkade berusad. Spriten och arbetslösheten gjorde henne hotfull. Hon visste ingenting om Paul. En liten stund senare ville han fråga ut Daniel om Pauls försvinnande men han ändrade sig.

Det fanns ingen mening till det.

Han fick inte heller något brev från Camilla Anna och köpte inte längre veckojournaler med hennes bilder.

Efter återkomsten från Kuba fortsatte han med sin business. En kompis hade samlat gamla tidskrifter och böcker i högar och allt skulle säljas. Livet flöt vidare längs sin ensliga väg och Simon slutade söka svar på sina frågor. Det fanns för många frågor och för få svar.

Efter Kuba var han inte längre benägen att gissa varför magikern försvunnit och inte hittats följande dag och dagen därpå. Hans humör var inte det bästa men antalet kunder växte lavinartad. Pengarna rullade hastigt in och därför fanns anledning att fortfarande vara nöjd.

Camilla tvingade Simon att tänka om. Vid en viss tidpunkt kanske han var redo att stoppa

den lukrativa företagsverksamheten och sluta sälja stulna antikviteter. Han hade tillräckligt med intjänade pengar. Så skulle en person med förmåga att bedöma läget handla, en försiktig sådan. Men Simon var inte längre klok och försiktig. Han spelade över på grund av sin saknad till Camilla och Paul.

Vid den tiden började han erbjuda svenska bibliografiska rariteter till försäljning genom sin webbplats. Hans erbjudanden var inte längre försiktiga och det kunde hända att polisen eller någon annan skulle upptäcka hans stulna försäljningsobjekt.

Efter cirka två månader efter att han öppnat sin nya webbsida dök det upp en amerikansk köpare och krävde ett möte. Han behövde bibliografiska rariteter, antikens matematiska läroböcker. Stora gamla originalen som biblioteken faktisk innehade två exemplar av. Simons kompis smuglade ut båda två och rev sönder deras registreringskort i katalogasken. Sen kom köparen direkt från New York, en amerikan med turban på huvudet. Han verkade vara trevlig och välmående och visade sig vara mycket intresserad av sällsynta böcker. Han visade intresse för Simons andra kunder men undvek att berätta om sin egen verksamhet och ville inte skvallra om andra försäljare eller samlare i USA.

Simons kund med turban berättade gärna om sitt hemland Indien, landets traditioner och passion till gamla böcker. Han investerade all sin inkomst i konsten. Han var mest intresserad av gamla skolböcker. Han tänkte själv inte använda dem. Kanske skulle han sälja dem vidare. Kunden bodde på hotellet som låg mittemot det Kungliga biblioteket och de träffades i parken, vandrade och pratade om gamla böcker och möjligheten till att hitta särskilt efterfrågade exemplar. De talade om böcker, huvudbonader, livet och kvinnor. Han verkade trevlig och just. De blev vänner och Simon visste inte vid den tidpunkten att hans verksamhet snart var avslutad eftersom killen med turbanen inte var en boksamlare från Indien, utan en pakistanier och polis.

Simon kunde inte veta att hans försäljning av antika böcker sedan länge hade följts av utländska agenter, mest amerikaner. Simon upptäcktes just av en sådan agent som låtsades vara köpare och undersökte brottsplatsen i Stockholm. Simon var ett ganska lätt byte för honom. Hans primitiva metoder och hantverksmässiga stil var fenomenalt ett framgångsrikt sätt att sälja stulna gods. Han kunde berätta om sina enklaste metoder där han tog, bar ut och sålde. Simon berättade att han tjänade fantastiska belopp under relativt kort tid. Själva bibliotekssystemet kunde omöjligt stoppa hans business på grund av den försumliga tillsynen. Ingen tycktes se något och ingen trodde att det skulle vara viktigt med bättre övervakning av

böckerna. Just därför kunde Simons verksamhet blomstrade utan hinder.

”Hos oss skulle man inte lyckats med något liknande”, reflekterade den sympatiske newyorkern sittande i sin Boeing, på vägen tillbaka till USA. Tack vare sin vaksamhet och genom övervakning av internetkommunikationen kunde han fånga Simon. Svensk polis fick tag på honom tack vare amerikanska spanare och deras iakttagelser. Det var inte fören efteråt som spanarna kom till själva biblioteket och konstaterade att ett flertal bibliografiska sällsyntheter var borta. Biblioteket hade blivit plundrat under ganska lång tid.

Några veckor efteråt greps Simon hemma och händelserna började rulla. Kanske siaren i Kuba visste om detta och därför försvunnit spårlöst. Samtidigt var han fortfarande fri och full av hopp om att allt skulle lösa sig.

Den förlorade Paul

Paul var fullständigt försvunnen för alla som försökte hitta honom. Men han levde, hade undertecknat avtal, genomfört sin utbildning, fått vapenlicens och tillstånd att jobba i Irak. Han arbetade som soldat, som vakt anställd av ett italienskt företag som hade kontrakt med den amerikanska militära administrationen i Irak. Hans dröm att komma nära ynkisarmén började besannas. Drömmen förvandlades till verklighet.

Kvinnor med gröna band runt pannan och som offrade sina liv höll han i åtanke. Han fattade att varje dag i detta land kunde bli den sista eftersom valet var hans eget, stanna kvar eller försvinna härifrån. Den sista utvägen var i hans egna händer och sedan den ödesdigra kvällen i Vietnam hade han inte en enda gång ångrat sitt val.

Arbetet och levnadsförhållandena här var hårda men pengarna kom fritt och enkelt. De allierade behövde en privatarmé och Paul ställde upp. Han började i ett vaktbolag och bevakade först utländska ambassader som fortfarande var bemannade i Irak. Utan privata vaktare skulle livet här för många vara ogenomförbart. Den ständiga rädslan och otryggheten krävde skydd för alla som var tvungna att jobba i detta fientliga land. Det fanns en brist på soldater även i den reguljära armén. Krigarna var trötta, narkotikapåverkade, desperata, alerta och undvek känslan av rädsla från talibanerna. Alla utom de brittiska krigarna som var tuffa och vågade kämpa emot.

Alla andra, som för omvärlden spelade tuffa krigare, gömde sig egentligen i barackerna, i verkligheten agerade de flesta här snarare som dekoration än rejäla krigare.

Ockupationsmakten eller befriarna brottades ständigt med bristen på trygghet. Talibanerna kunde härja fritt trots alla försök att stoppa deras framfart. Så småningom lämnade de allierade och den dekorativa delen av styrkorna åkte äntligen hem, men kriget var långt ifrån avslutat. Krigsmakten behövde en privatarmé istället för reguljära krigare. I medierna pratades det ganska lite om detta och folk utomlands begrep inte vad som pågick i Irak. Istället för vanliga krigare kom soldater som betraktade krigsföring som en företagsverksamhet.

Paul var en av dem. I sitt CV skrev han en hel rad med viktig fakta som tillät honom att bli legosoldat. Han tvekade aldrig på att ljuga om att han hade varit polis under 10 år i Stockholm, sen fabulerade han att han under många år arbetat som säkerhetsvakt vid försvarsministeriet. Ingen kollade upp fakta, han anställdes omedelbart.

Efter domstolsförhandlingarna, fängelsevistelsen, överläggningen med spanarna och allt som han hade upplevt efter rånet vid Nationalmuseum, var Paul världsmästare i överlevnad. Hans mål var att hitta ny space för sitt liv och han fick detta. Äntligen hände det, han brände alla broar till den förflutna och började leva på nytt igen. Under hela sitt liv drömde han om ett maskulint liv, ett livssätt likt David Finchers i filmen *Fight club*.

Den första regeln var att inte tala om *Fight Club* och att ständigt triumfera som segrare. Man var tvungen att kämpa till triumf med all kraft och Paul var en given vinnare. Han drömde om sitt segertåg genom mörka gator och källare där folk ständigt kämpade mot alla. Efteråt skulle han som en champion omfamnar sin motståndare och känna smaken av sitt eget blod i halsen. Ett slaget ögonbryn skulle tejpas slarvigt, en slagen handled med blodigt brosk var ett normalt tillstånd. Manlighetens första lag var att inte prata om sina sår.

Just sådant var inte livet i Irak, men Paul klagade inte. Livet här var nervkittlande på ett annat sätt. Äntligen hade han funnit sin del av världen där det tilläts att vara stolt, manlig och hård utan att bli straffad för det. Kvinnor och gamlingar i landet räknades som sällskapsdjur och det angick inte honom. Under förra söndagen blev en kvinna, 29 år gammal, vid namnet Amina, offentligt stenad till döotts någonstans i närheten, bakom stängsel. Hon dömdes till döden som äktenskapsförbrytare. Polismästaren Saha Jahan Nori bekräftade efteråt för Reuters att kvinnan hade dött. Straffet utfärdades av hennes grannar. Kvinnan grävdes ner och alla kunde delta i avrättningen och kasta stenar på henne. Särskilt välkomna som publik var byns andra kvinnor. När kvinnan var död begravdes hon. Aminas älskare fick lindrigare straff,

100 piskrapp. Han överlevde men blev handikappad för resten av sitt liv.

Paul trivdes här. En ung kvinnas död var här inget särskilt, en lika vanlig händelse som ett elavbrott mitt i natten. Livet här var våldsamt och grovt. Killar var machohjältar och kvinnorna som fanns kvar i landet var kvinnliga på rätt sätt och acceptera sin roll i livet. Här var Paul en fri man. Han promenerade innanför stängslet i sin uniform som han älskade djupt och tog bara av under natten.

Långsam vande man sig även med den ständiga lukten av svett, falska tårar, stänk av bränt kött, explosioner och liklukt som ständigt hängde i luften. Hans öron blev vana vid detonationer av olika slag, av starka ljud som följde en insparkad dörr till ett hus. Där bakom väggen gömde sig skit rädda kvinnor, barn och gamlingar. Han var herren här och hans roll var att befria dessa människor.

Inte en enda stund hade han tänkt att hans handlande kanske inte alltid var djupt humant eller rättvist. Han njöt av livet eftersom det var så hård för att det skulle passa just honom. Han tyckte om att fajtas och slogs ofta.

”Jag njuter om att bli lite slagen!”, påstod han och skrev i sin dagbok att slagsmål var hans passion. ”Den sekunden när jag mäter mina motståndare är jag lycklig.” Nivån av adrenalin steg och han hade känslan av att hela hans huvud skulle sprängs i bitar. Han mindes aldrig själva kampen, endast korta episoder.

I stort sätt lyckades han med allt som han gjorde. Han hade inga större skador efter fajterna. Det trasiga brosket och blåmärkena i ansiktet var undantag. Däremot hade de andra det litet svårare. Att kämpa mot Paul var lika svårt som att kämpa mot elden. Ibland kände han inte var gränsen gick och stoppades först när han bankade in motståndarens huvud med sin häla.

Hans kompis Michael stoppade honom med våld och drog honom åt sidan. Det kunde ha sluta illa. Trots detta erkände Paul senare att han aldrig tidigare hade upplevt en sådan stor, nästan gigantisk och enorm inre frid som den fajten gav honom. Att nästan döda en annan var hans väg till själslig befrielse. Men lugnet var kort, den var inte bestående. Några dagar senare var nervositeten tillbaka. Han ville slåss igen. Hittills hade han undvikit dödsoffer eftersom han elegant kämpade i leken, lätt och dansant. Han kämpade inte bara ensam utan även i grupp där ett gäng slogs mot ett annat gäng.

Paul utkämpade tvekamp varje kväll. Han kämpade med sina bara nävar och en gång tappade han nästan synen på grund av motståndarens starka slag. Det vänstra ögat visade fel

och det verkade som om han hade kämpat sin sista kamp med sin kropp som inte orkade längre. Men han var envis och ville inte göra några undantag från sina principer. En trasig kropp var ingen anledning till att avstå ett slagsmål och han kämpade vidare följande natt. Han hade mognat och blivit lite rundare. På kvällarna gillade han tröjor och jeans. Han hade kortklippt hår och en riktig Rolex med ljust blått armband runt handleden. Paul dolde aldrig sin passion och berättade gärna det för alla som var villiga att lyssna. Äntligen levde han ett fritt liv, gjorde allt enligt sina egna åsikter och agerade enligt sitt egen gottfinnande. Hemma i Europa skulle detta inte vara möjligt, här var en sådan livsstil helt OK.

Peters väg ut

Under tiden satt den enda häktade personen från brottet vid Nationalmuseum fortfarande i arresten och läste vidare sina böcker. Peter studerade filosofiska verk, memoarer och beundrade Zygmunt Baumans åsikter om livet. Han kom till slutsatsen att ett samtal med smarta människor var något mer än bara en njutning, även fast det var ett samtal på distans, genom böckerna.

Det fanns två viktiga saker här i världen, skönhet och marginaliserade människor. Han älskade båda och ville ansluta sig till grupper som verkligen kämpade för andras skull. ”Ett verkligt demokratiskt samhälle är ett sådant samhälle som inte anser sig vara tillräckligt demokratisk”, skrev filosofen och hade faktiskt rätt. Författaren trodde inte på sann kärlek, i hans uppfattning var kärleken en ständig kamp, ett långtidsprojekt som omfattar många avtal, diskussioner och kompromisser.

Att söka sin kärlek betydde inte att söka lyckan. Det betydde något annat. Vad menade han? Peter brukade lita på fundamentala saker och uppfattningar, men just nu kände han att marken gungade under hans fötter. Han var uppfostrad att tro på någonting.

Han var uppfostrad att tro att kommunismen skulle komma att vara det lyckliga målet för hans fosterland och där skulle världens lyckligaste människor leva och han trodde på det. Peter var ideologins offer och här i fängelset kunde han inse detta ganska tydligt, kanske för första gången i sitt liv.

Det värsta var att folk i övrigt även var offer för sin tro. Alla eller de flesta i väst trodde att

deras plats på jorden var den bästa möjliga, där folk var lyckligast. Även svenskar trodde att så var fallet. Om detta intygade media, myndigheterna, försäkringskassan, och fackföreningarna. Tron befann sig ganska nära lögnen, men ingen ville erkänna och godta detta.

Ibland tänkte han på sin mor Alina. En helgonlik moder som alltid kämpade för sonens framtida lycka och aldrig tvekade om någonting. Just nu, när han befann sig på avstånd, verkade allt som hänt honom som ett skuggspel där människor fungerade som skuggor utan ansikte och detaljer. ”Jag tror inte att hon älskade mig”, konstaterade Peter för första gången i sitt liv. För övrigt brukade det tas för givet att en moder älskade sina barn trots att det inte alltid var en självklarhet.

Han försökte minnas sin mamma som en god och trevlig person med mjuka händer som kramade om hans kropp, en varm trygg känsla, kall mjölk från ett svalt glas. Pojkens ansikte som smekte mammans mjuka, blommiga silkeskjol som luktade gräs och solstrålar. Mammans hand på pannan när febern steg och samma hand som hjälpte med hemläxa i matte. Trots detta kunde han resonera att hon faktiskt inte älskade honom längre, hon jobbade som moder men var inte det.

I fängelset begrep Peter att hans första stora kärlek, den vackra Natalie, var Mirage, en älv i dimman, en surrealistisk varelse som nu verkade avlägsen och oigenkännlig och kanske inte längre behövde honom i sitt liv. Den vackra Natalie hade tappat sina nyanser, hon verkade oskarp och beslöjad i hans tankar och saknades i hans fantasi. Hon fanns inte längre där. Kan vara att allt avslutades tack vare den hastiga vigseln med Amy. ”Jag är ett kraschat skepp, Amy kommer att förvandla mitt liv”, trodde Peter och hoppades att allt skulle lösa sig. Det enda han inte ville var att leva sitt liv på samma sätt som hans föräldrar.

Hans nya hustru, engelskan Amy, beskådades av honom som en stark, energisk kraft som skulle bära ut honom i det nya livet. Före detta arméofficeren, tjuven och mediestjärnan, den romantiske Peter, skulle till slut kanske nå det lyckliga landet där allt skulle bli annorlunda. Han tänkte bara på sig själv och kände sig lyckligt lottad.

Hustrun besökte honom i fängelset ganska ofta och efter sitt sista besök fick Peter veta att en annan brittisk medborgare väntade på att få träffa honom.

”Han är en målare, en konstnär”, informerade hustrun.

Det fanns även en tredje person som var inskriven i kön för att få träffa Peter, en dansk

filmskapare med namn Daniel. Fången visste inte att hans besökare var samma Daniel som beundrade hans före detta flamma Natalie, samma person som indirekt tvingade honom att råna Nationalmuseum. Världen var verkligen rund eftersom samma människor möttes på nytt i olika kombinationer.

”Igen? Nej!”, morrade Peter när vakten rapporterade att han skulle träffa ytterligare en filmare. ”Det behövs inte“, kände Peter i magen men sa ingenting högt. Äntligen skulle han få träffa den personen som utlöst Natalies iver att äga ett riktigt konststycke, men han själv hade ingen aning om att han ödesstund var så nära.

Intervju med fången

Daniel kom för tidigt till intervjun. Byggnaden var massiv och mörk, inspirerade respektfull och med en tung känsla av ofriheten. Efter en kort stund av osäkerhet hittade han grinden och kom fram till ingången. Han gick genom den långa och mörka gången fram till vakterna. Där registrerade han sig. På den platsen satt folk och väntade. En kvinna hade med sig en stor påse med mat som hon skulle överlämna till sin fängslade man.

Överallt syntes det muskulösa kvinnor som vaktade. Det fanns även muskulösa män som vaktade, men det var kvinnorna som mest förvånade en främling vars föreställningar grundade sig i de fängelser som man såg i filmer och läste om i böcker.

De kvinnliga vakterna verkade vara mer erfarna, deras ansiktsdrag var hårda och vittnade om kunnighet. Det fanns rättare stämplat i deras ansikten, stämplat som bara folk som utförde vissa yrken, det ville säga idrottare, poliser och busschaufförer och fängelsers vaktposter, hade.

Daniel gick genom en lång smal gång, det var snarare en labyrinth av korridorer. Som en liten överraskning dök det på vänster sida av passagen upp en pool som skyntade med blått vatten och med lekande simmare. Sedan gick de vidare, väktaren förde honom upp för trappan, längs långa korridorer, med hjälp av många hissar. ”Säkerhetsåtgärden”, kommenterade killen och de bytte hiss igen. Klart var att Daniel själv aldrig skulle hitta vägen tillbaka.

Slutligen kom de fram till det sista hindret, förhörssrummets dörr. Vakten låste upp dörren

och Daniel gick in i rummet som varken hade luft eller fönster. Det luktade cigarettök, kasserade möbler och mögel. Daniel satt ner på en trasig stol och väntade. Till slut öppnades dörren och ryssen kom in. Han hälsade kort och satte sig ner. "Det här är hans territorium", tänkte Daniel och svarade genast med ett fast handslag.

"Peter", fången nickade kort och försökte undvika att titta på danskarna. Filmteamet packade upp tekniken och förberedde sina grejer till inspelningen. Teamet var litet, på fyra personer, Daniel, filmfotografen, ljus- och ljudansvarig.

"Femma fatale. Var det verkligen hon som uppmuntrade dig att stjäla målningen?", undrade Daniel. Han försökte systematisera fångens tankegång och förstå om det verkligen hade varit värt ett fängelsestraff för kvinnans skull. Daniel hoppades på ett desperat erkännande och redan innan trodde han att just detta skulle bli filmens höjdpunkt. Han var van att lista ut utgången i förväg, men fången verkade annorlunda. Han fastnade inte i fällan. Killen tittade snett mot ett hörn i rummet och verkade frånvarande.

"Vet inte", hans röst var knappt hörbar.

"Varför?"

"Tiden har förändrat allt. Allting förändras med tiden."

"Du skämtar?"

"Nej."

"Ångrar du dig?"

"Nej."

"Undrar du?"

"Just precis."

"Älskar du henne fortfarande?"

"Nej!"

"Har du en annan kvinna?"

"Precis. Den första är inte längre viktig."

"OK."

Ryssen verkade lite ledsen, det hördes att han skämdes lite.

"Berätta, snälla", uppmanade Daniel och fången började tala om allt som hittills hade varit hemligt och skamligt för honom till kameran. Natalies fader var en förre detta KGB-säkerhetstjänsteman som gjorde sig rik tack vare försäljningen av rysk råolja. Han kunde köpa vad han ville, dyra målningar var inget undantag för hans plånbok.

”Ni vet inte hur rika nyrika ryssar egentligen är”, konstaterade fången och tittade för första gången rakt in i kameran. Han verkade lite stolt över sina landsmäns finansiella framgångar.

”Han tjänade sina pengar både laglig och olagligt. Natalie hade redan impressionister på väggen i sitt vardagsrum. Hon hade allt som hon önskade, min sagoprincessa”, konstaterade Peter ironisk och piggade långsam till.

”Var det hjältemod som du kände?”

”Nej. Tror inte det. Hon sparkade mig. Knuffade iväg mig.”

”Fick du nobben.”

”Javisst.”

”På detta sätt?”

”Exakt.”

”När begrep du detta?”

”För några veckor sen.”

”Erkände hon själv?”

”Nej, jag fick upplysning om det.”

”Från ovan?”

”Det verkar så”, fången böjde på huvudet.

”Kan du berätta lite mer om henne.”

”OK.”

Fången berättade att den vackra Natalie avgudade filmkonsten. Hennes rika fader hade för henne inrättat en liten hemmabio. Det var ett litet rum med 30-40 platser, en stor skärm och professionell utrustning för visning av filmer. Hit kom hennes kompisar och kollade på alla möjliga filmer. Video räknades inte som konst.

”Vilken film gillade hon bäst?”

”Alla möjliga, inklusive dina.”

”Hon såg en film där just denna Renoir-målningen fanns”

”Som dekoration?”

”Just den, precis.”

”Och hon blev inspirerad?”

”Ja, det är klart att hon blev inspirerad av just din film!”

”Så är det mitt fel, eller hur?”, frågade Daniel sarkastisk.

”Kan hända att det är ditt fel.”

Det verkade absurd. Tusentals människor kunde inte längre betrakta tre tavlor bara för att en bortskämd kvinna någonstans i öst hade krävt leveransen av just de konstverken.

"Skäms du inte för att tavlorna är borta? Vet du inte var de är gömda?"

"Min kompis ordnade allt och försvann sen."

"Sitter han inlåst."

"Nej. Det är bara jag som är bakom galler och bom."

"Varför?"

"Därför att livet är orättvist."

"Hur känns det för dig? Är du hjälte eller skurk?"

"Hjälte så klart! Hundratals målningar är idag undanstoppade i mörka bankvalv som säkra investeringar i stället för svarta pengar. De rika investerar inte längre i fastigheter eller aktier. Man investerar i gammal, beprövad konst."

"Verkligen? Har mänskligheten inget att förlora om målningar från Nationalmuseum försvinner?"

"Nej, inget. Absolut inget, snart kommer andra tavlor i stället", fången var säker på sin sak.

"Vad skulle din Natalie göra med tavlan, om du hade levererat den till henne?"

"Vet ej."

"Hänga den på väggen?"

"Jag vet inte."

"Förresten, du är en tjuv! Du har ju stulit från svenskar", Daniel försökte ge förmaningar samtidigt som sekunderna hastig simmade iväg och förvandlades till en ocean av minuter. För att hitta det rätta känsloläget sträckte han på armarna. En spänd förväntan kändes i luften. Dialogen kom aldrig igång. Daniel och den häktade ryssen stirrade stumt förbi varandra.

"Är du sur?", ansträngde sig Daniel igen men fången bara ryckte på axlarna.

Han verkade vara likgiltig. Daniel bestämde sig för att ändra kurs för att undvika den traditionella stilen som oftast används i ett samtal mellan en svensk och en invandrare. Han bestämde sig för att ta ryssen på allvar, att inte försöka devalvera hans personlighet, vilket oftast gjordes i vanliga konversationer mellan infödingar och immigranter.

"Kanske att allt påverkas av klimatet. Regn på midsommar får svensken att surna till", resonerade Daniel och mötte plötslig ryssens blick, två stora grå ögon.

"Montesquieus klimatlära, jämförelsen mellan världens folk?", undrade Pjotr och började le. Sen kom samtalet i rullning. Vädret hjälpte även denna gång. Båda pratade om klimatet

som påverkade djurs, växters och människors beteende. De bestämde att det kanske räckte med några extra celsiusgrader för att förvandla Sverige till en bananrepublik.

Klimatläran, som sökte förklara skillnaderna mellan nationer med hjälp av klimatet, var en del av Montesquieus verk som nu tycktes vara på modet. Alla verkade som experter och verkade veta åt vilket håll klimatförändringar var på väg. Värmeböljor, orkaner, köldknäppar och ett allmänt oförutsägbart väder påverkade alla. Eftersom globaliseringen, med allt tätare internationella förbindelser, aktualiserade frågan om hur olika nationer skiljde sig från varandra, blev den gamle baronen av La Bréde och Montesquieu med sin lära om klimatets samhällseffekter aktuell igen.

Just nu satt de båda i en sliten förhörscell vid Kronobergshäktet mitt i stan och lärde känna varandra med hjälp av 1700-talets text som inte handlade om fångenskap, stölder, gamla målningar eller hopplös kärlek. Nej, Daniel läste högt om klimatets imperium som det första av alla imperier i och med att det formade skillnader i karaktärer och passionerna mellan människorna. Han höll kroppen rakt uppsträckt och läste texten i bok nummer fjorton. Han förklarade envist hur kall luft, när man andas, drar ihop och stärker kroppens fibrer, varpå blodet söker sig till hjärtat. Varm luft däremot hade en avslappnande och förlängande effekt på kroppsfiberna, vilket minskade människans styrka och energi.

Rummet var varmt och luften oren. Klimatläran påverkade även det aktuella samtalet i fängelsecellen och trots att inget meningsfullt anfördes eller åhördes så var det uppenbart att samtalet var tvunget att filmas. Daniel avgjorde detta ganska snabbt men tvekade att fråga ryssen. Lösningen på problemet kom från oväntat håll, fången själv kom med förslaget att samtalet skulle filmas.

”Vi pratar om roliga saker”, sa fången och blev plötsligt röd i ansiktet.

”Han är lite blyg”, konstaterade till sin stora förvåning Daniel och tog avsked från ryssen. Några minuter senare kom vakterna och förde bort fången. De visade Daniel vägen tillbaka till friheten.

Några dagar senare träffades de båda igen. Fängelseledningen tilldelade dem ett lite större rum för filminspelningen som pågick i fyra dagar. Filmteam var litet med en fotograf och två till, fränsett Daniel. Daniel och fången satt hela tiden på samma plats och pratade om allt möjligt, förutom invandrarproblematiken, som alltid blixtrar upp i svenska medier i dylik situation.

När kamera startade och filmfotografen visade tecken om att filmen rullade i gång började Daniel prata om klimatläran igen.

”Enligt Montesquieu besitter nordbor på grund av klimatet mod, uppriktighet, kontrollerad känslighet och våldsamt fysisk aktivitet som jakt, krig och starka drycker. De som bor i söder har svagare hjärtan och har egenskaper som blyghet, hyckleri, hämndbegär, passion, fysisk lathet och intellektuell passivitet”, började Daniel sin absurda upprepning och hoppades att ryssen skulle göra motstånd.

”Jag vet vad du menar”, svarade han passionerat. ”Klimatet förklarar självmorden i England, avståndstagandet från vin i muslimska länder, alkoholmissbruk i norr. Eller hur?”, skrattade Peter och ville diskutera klimatläran som en schematisk och deterministisk beskrivning av mänskligheten. Trots att baronen trodde att klimatets effekter kunde motverkas genom lämplig lagstiftning.

”Så är vi framme vid den utslagsgivande jämförelse, eller hur?”, upprepade han igen frågan. Daniel bockade.

”OK, om kyla medför frihet, varför är inte Sverige och Ryssland fria? Det finns ingen bättre förklaring än att den ryska adeln och de svenska kungarna vore tillfälliga avvikelser, dundrade fången glatt och begravde därmed grova karikatyrer av jordens folk. Peter eller Pjotr ville komma till en gränd som slutade vid en grå och mäktig tegelvägg utan möjlighet att vända om. Dagens Europa var så misshandlad av jämförelser att den slagne inte kunde acceptera en förnedring till. Dagens Europa var en oas för okvalificerade jämförelsen av typen att en vodka enbart kostade 5 euro litern. Stadsresenären jämförde städer, gourméer jämförde mat, kulturintresserade jämförde museer. Oftast ledde jämförelser inte till någon ny kunskap, utan låste bara fast gamla föreställningar som att vi var så, de var si.

”Kanske vill du som alla andra svenskar påpeka hur utvecklat Sverige är i jämförelse med Ryssland och att detta har inträffat tack vare dig, eller?”, påpekade Pjotr.

Daniel nickade igen utan att instämna. Det som till vardags jämfördes över nationsgränserna var ju egenskaper hos olika nationer, men dessa egenskaper tycktes ibland förväxlas med nationerna själva. Man börjar prata om konkreta ting och saker som ledde till abstrakta slutsatser som att vi svenskar och vi ryssar.

”Men du kommer ju från Baltikum, från Riga”, avbröt Daniel plötsligt. Han visste att detta skulle reta Pjotr.

”En ryss är alltid ryss”, höjde fången volymen. ”Det spelar ingen roll var någonstans han är

bosatt.”

”Omgivningen är ointressant och påverkar inte alls?”

”Den existerar inte om jag inte vill att den finns till!”

”Den existerar visst!”, Daniel var envis och lät förstå att hemlandets problem med den ryskspråkiga minoriteten inte bara kunde vara letternas fel. Pjotr ville inte instämma. Han ville inte prata om sitt hemland som synnerligen var lika främmande för honom som Sverige var.

”Killar som jag, är främlingar överallt. Vi trivs varken i Lettland eller Sverige, i Patagonien eller vid Balis stränder eller på månen”, resonerade han. ”Att vara ryss är en plikt, inte bara en nationell eller etnisk tillhörighet.”

”Varför plikt? Spökar indoktrinering från den gamla och goda Sovjettiden nu igen?”

”Kanske. Ryssar lever sina liv i ljuset av en mission. Vi befriade världen från Hitler, vi öppnade rymden med Laika och Gagarin. Vi har massor med duktiga författare och idrottsmän. Vi är helt enkelt bäst!” Daniel lyssnade och ville tysta *homos sovjeticus* inom killen som satt mittemot honom. Men det gick bara inte. Känslan var uppskruvad till den högsta möjliga nivån och just nu nådde den en farlig gräns som oftast slutar med aggressivitet.

”Just det”, nickade Daniel igen men såg svävande ut. Han ville inte bråka, men det var svårt att instämma även om detta krävdes för den lugna fortsättningen av samtalet.

En fransk filosof vid namn Clément Rosset hade skrivit om hur besatthet vid frågan *Vem är jag?* Kunde bli blockerade. Ju mindre man känner sig själv, desto bättre klarar man sig. Enligt honom var självkänedom både onödigt och oaptitlig. Detta visade sig även passa för Pjotr i och med att han egentligen visste ganska lite om sig själv. De flesta argumenten för honom och hans liv hade levererats gratis från det socialistiska fäderneslandet.

Peter, som växte upp i djup tro att hans föräldrar, hem, grannar och allt som hängde ihop med hans miljö, var det bästa möjliga världen som inte kunde befrias från tron på utvaldhet. Solen var större på den sovjetiska himlen, gräset grönare, människorna klokare och snällare än i väst. Att förlora eller svika var skamligt även för Pjotr. Själva fosterlandet Sovjetunionen, som på papper faktiskt var dött, levde fortfarande för många som det största och starkaste landet på jorden bara det att det just nu kallades för Ryssland.

Pjotr satt där på andra sidan bordet och verkade fortfarande fast vid sin tro.

”Är du lik de ryska ishockey-spelarna som inte kan förlora?”

”Precis”, skrattade Peter och erkände att de var dåliga förlorare.

Tystnaden hade tågat in i förhörssrummet och släckt meningsutbytet. Det hördes hur filmfotografen bytte ut bandet och ljudteknikern kämpade med sina sladdar. Daniel försökte komma på fötter igen, han hoppade djupt ner i händelseförloppet och försökte driva på samtalen mellan en grov brottsling från öst och en framgångsrik filmfotograf från väst. Det funkade. Tiden var inne, rubriken *famme fatale*.

”Vilka filmer tyckte hon mest om?”

”Dina och Desperados med Banderas”, förklarade ryssen och försökte förtvivlat måla upp en bild, där den rika och vackra Natalja kollade på filmen och drömde om att ha Renoirs *Ung Parisiska* på väggen, bredvid sin säng. Varifrån kom den här besattheten om att stjäla från det statliga museet?”, Pjotr kunde bara gissa. Han hade ingen säker förklaring till detta.

”Kanske ville hon prova mitt mod? Kolla om jag var kapabel att göra uppoffringar för hennes skull?”, funderade den häktade.

”Är du nöjd nu när du kastar tillbaka blicken?”, ville alla som var närvarande veta. Det märktes även på bilden eftersom kameran zoomade in fångens ansikte så nära att man till och med kunde se hans fyllningar i tänderna. På kontrollskärmen var fångens ansikte oförändrat.

”Var det värt att göra detta? Att sno tre tavlor från Nationalmuseum, för en divas skull?”, undrade Daniel igen, lite retorisk, en aning provokativ. Den tilltalade svarade snabbt att bet var två tavlor. Två Renoir-målar, och den tredje, Rembrandts självporträtt, hade han ingen aning om. Den bara försvann under samma tidsperiod när rånarna agerade i museet.

”Kan det hända att någon annan snodde Rembrandtmålningen?”

”Vem?”

”Kompisar?”

”Simon eller Paul?”

”Javisst. Någon hann kanske greppa Rembrandt på köpet, bilden är liten, lätt att riva av väggen och stoppa någonstans.”

”I kalsonger, eller vart?”

”Händelsevis”, Daniel undvik svaret och kollade istället i manuset som var en hög av papper på hans knä. Det verkade som om fången verkligen inte visste någonting om den försvunne Rembrandt-tavlan. Hans irriterande röst visade att gåtan kring Rembrandts försvinnande fortfarande var olöst, inte bara i polishusen utan även här, bland brottslingarna. Killen som satt mittemot kunde prata om filosofi, konst och allt möjligt, men i grunden satt

han här som tjuv, och det var just det han var. En simpel tjuv som hade försökt stjäla värdefulla tavlor.

”Ångrar du dig?”

”Moralist ja!”, resonerade fången ironiskt och bad om en cigarett. Han fick lov att röka. Han ville ut och resa iväg, till England, tillsammans med sin nya fru som hade uppvakttat honom i fängelse med brev och besök. Den vackra Natalie var en känslolös, steril, förbrukad dröm, någonstans långt borta, bakom horisonten. Istället kom den 25-åriga Amy från England som utbildat sig till sjuksköterska i Stockholm och utfört sin praktik i Sverige.

”Vad skrev hon?“, frågade Daniel och tittade noggrant in i Amys bild, som fången hade räckt till honom. Från bilden stirrade en glad person, med trotsiga ögon, envis näsa och smala, asketiska läppar. Ryssen började berätta och i hans röst hördes beundran. Han dyrkade kvinnan. ”Detta är inte kärlek”, konstaterade Daniel och blev plötslig besviken. Han hörde inte fångens monolog längre. Han tänkte att det fanns massor med kvinnor som var villiga att ställa upp utan krav, hungriga på att älska någon. Kvinnor som skrev brev till fångar, ville stå bredvid, stirra in i ögonen och hålla i handen, erbjuda sin kärlek helt grattis, utan anmodan. Kvinnorna såg sina liv tillsammans med en okänd farlig man, likt en såpa eller en kärleksroman med dramatik, konflikter och komplikationer, likt historier om Romeo och Julia.

Mannen de längtade efter var stark och hård, men kvinnorna menade att han var mjuk på insidan bara de nådde ut till honom. De trodde att den romantiska kärleken fick världen att vända, som i sagor och såpoppor, ont kunde bli gott.

Daniel såg att ryssen hade tagit illa upp igen. Amy var inte bättre än Natalie. Även hon spelade sin roll och hon älskade sin gestalt mer än sin partner.

”Samma sak här”, Daniel tänkte på alla sina fruar och undrade samtidigt om han i verkligheten fattade vad som ägde rum i alla världens fängelser eller om han helt enkelt var ett skämd. Han funderade istället på Bonnie och Clyde, de amerikanska rånarna som i början av 30-talet var ute på en stöldturné som 1934 blev deras död. De sköts av polisen. Artur Penn gjorde 30 år senare en kultfilm om deras liv med Warren Beatty och Faye Dunaway i huvudrollerna. Det kanske lönade sig att göra någonting liknande igen och Daniel började utforma en story till sin film med ryssen, den vackra Natalie och Amy i huvudrollerna. Men innan dess var han tvungen att avsluta sin intervju. Han kände att fången hade berättat allt om

sin nya kärlek.

Han satt glad och avslappnad på andra sidan bordet. Hans liv hade blivit meningsfullt igen, just här i cellen. Här hade ryssen träffat greken, Amy och mentalt tillfrisknat. Man kunde inte utesluta att även västerländska män behövde en tid i stillhet, liksom munkarna i öst. Att äga ett stillastående ögonblick, en stillbild där orörligt rum kräver meditation, rensande själen mot främmande, obekanta håll. Cellen frälste ryssen. Detta var otvivelaktigt.

Just där vände filmen. Istället för en krossad älskare satt där en frälst själ. En människa som tillfrisknat från sina vardagliga, onödiga bekymmer, den obotliga bristen på pengar och livslånga skuld känslan över att inte räcka till. Daniel ville ändra kurs och gjorde det. Redigeringen gick fort och några månader senare sålde han filmen till BBC för visningen i Storbritannien. Det blev en ovanligt snabb framgång för en film om en rysk fånge i ett svensk fängelse och hans älskade Amy.

I efterhand var det ganska svårt att gissa varför engelsmännen köpte Daniels rulle så kvickt. Berodde det på dåliga tittarsiffror, som kanske skulle vända, eller hade Daniel verkligen gjort en bra kortfilm? Ingen visste exakt, men gjort var gjort och Daniel var nöjd. Kapitlet med vissa skuld känslor i hans livs var avslutat.

Som många andra glömde även han filmen. Det var ganska vanligt att en skapare försökte glömma sitt alldeles nyss utförda verk, redan under tiden då bläcket på pappret ännu inte torkat. Daniel vände ryggen och gick vidare. Ryssen fastnade i hans förflutna och tog med sig några problem som filmregissören hade lämnat åt honom. Osäkerheten och skuld känslan kvarlämnade Daniel likt gamla, slitna läderhandskar som inte gick att tvätta rena. Ingen visste om ryssen tog emot Daniels begagnade belastning. Kanske inte, kan hända att Daniel inbillade sig själv att detta gick. Att det var möjligt att överlämna sina brister, sina problem till någon annan. På samma sätt som man kunde lämna sin sorg på ett papper som låg på nattbordet under natten. Bokstäver som var skrivna med svart bläck på vitt blad. Papper tål smärta och förlåter även lögn och förvirring. Själen tillverkade avfall vilket kunde kastas ut på ett vitt oskrivet blad, tack vare skivandets terapi. Som en sjukdomsbehandling var detta ganska vanlig för många. ”Därför har vi så många bittra böcker”, funderade Daniel och prövade att tänka på nått annat.

Ett steg in i galenskapen

Just denna kväll inleddes Camillas väg mot besatthet. Det börjar ganska ofta med något så enkelt som ett inspirationslikt möte, intryck eller idé. I detta fall var det en snabbköpsorkidé. Hon var faktisk inte den sortens människa som hade tendensen till dårskap, men experterna trodde att helt normala, friska och eftertänksamma människor inte drogs till orkidéer. Man måste vara lite galen för att köpa sin första orkidé.

Eftersom fritidsintressen tycktes ha en så degraderande inverkan på i övrigt stabila människors psyke fick detta inte förbises. Konstigt nog så hände det även med Camilla Anna.

Kanske var det ett tecken på att något skulle komma att förändras i henne liv, eller så kanske var det uppmuntran till att låta liv, kropp och sinne simma med strömmen.

Klart att alla som hade en orkidé på fönsterbrädet inte per automatik var förvandlade till bindgalna fanatiker utan istället riskerade att bli det. Den billiga blomman blev också Camillas inkörsport till en förtärande passion. Nej, hon blev inte en tvivelaktig samlare eller smugglare vilkas hänsynslöshet endast överträffades av spioner eller angivare. Hon försökte inte jaga mytomspunna rariteter i Borneos djungler. Hon grävde inte upp Guckuskor längs vägarna i Minnesota och inte heller Rävstikelglass i Turkiet, vilka doftade svamp och kunde kavlas till helt funktionsdugliga hopprep. Nej, hon gick inte den vägen. Hon ändrade sin livsstil utan att förstå varför. Alla dörrar var stängda och öppnades inte när man knackade på dem.

När gud stänger en dörr så öppnades istället ett fönster. Det återstod bara att anstränga sin intuition och försöka gå vidare där den osynliga vägen gick som man oftast inte såg med sina egna ögon.

De nyfrälsta brukade göra konstiga saker. En amerikansk orkidéälskare tillbringade under vinterhalvåret söndagsförmiddagarna med att ligga naken på ett bord i sitt växthus. I den fuktiga värmen andades han djupt, drack pulvercappuccino smaksatt med amaretto och lyssnade till new age-musik som bestod av knarrande ljud från valar och delfiner, havsfågelskrän, flöjtmelodier och trumdunkande. Camilla hade inget växthus, den enda orkidén, som hon köpt på en ICA-butik nära Karlaplan, var startskottet för någonting nytt i henne liv. Hon kom hem och ställde den vita blomman på fönsterbrädet. "Vilket vackert ogräs!", skulle senare en av hennes vänner som vet allt om allt säga. Men denna kväll, när Camillas livsriktning tog den stora Göteborgssvängen, blev allt mer annorlunda och oväntat

intensiv.

Denna kväll granskade hon blomman på fönsterbrädet och ringde Simon. Hon ringde själv upp honom utan att skämmas över detta. Simon kom samma kväll och stannade över natten. Camilla var femton år äldre, men det spelade inte längre någon roll. Det som hände fick inte hända, allra minst för en skådespelare och känd person som hon var.

Båda blev häftigt förtjusta i varandra, trots ålderskillnaden. Det var inte klokt men det blev som det blev.

”Så här vill jag ha det i fortsättningen, ett tryggt familjeliv”, sa Simon nästa morgon. ”Jag har alltid velat gifta mig med dig. Du är min familj!”, Camilla skrattade och undrade varför, men Simon menade allvar. Han ville högt språka för världen att nu var de två, att deras kärlek var deras och att de inte skämdes för det. ”Vi är lyckliga!”, ropade Simon och stirrade på den vita orkidén.

Logiskt sätt skulle en sådan romans avslutas ganska snabbt, kärleken skulle vara kortlivad och snart gå över, så resonerades det förnuftet. Att bli sanslöst förälskad i en nästan 15 år äldre kvinna med barn var inte klokt, normen var att möta någon jämnårig.

Simon verkade lite barnslig, kanske skulle han mogna snart eller kanske inte? I bakhuvudet satt hennes egna fördomstroll, som hon brukade säga och upprepade att det hon gjorde nu inte var lämpligt.

Dagarna kom och gick och då spelade det ingen roll att Simon var yngre. Ålderskillnaden minskade med tiden och kanske skulle detta hända även mellan dem tänkte Camilla. Båda försökte undvika omgivningens vanföreställningar, men det var svårt att helt undvika och inte påverkas av samhällets fördomar. Rynkor betydde att man inte dög, inte som kvinna i alla fall.

”Är jag snygg?”, undrade tvekande Camilla oftare än tidigare, stående framför spegel. ”Är jag?”. Hon kunde inte jämföra sig med en 27-åring även om hon tidigare sett hyfsat bra ut. Hon kände skräck över att bli ratad. Grymma paradoxen kvävde henne ofta under den tiden då hon levde ihop med Simon, under den lyckliga tiden.

Kanske berodde allt på dålig självförtroende. Osäker hade hon varit sedan hon var liten. Då levde hon med en självbild över att vara oattraktiv, ointelligent och osocial. Det mesta hade hon kommit över och var nu glad över att vara vuxen, men även med mogen kvinnas erfarenhet hade hon upptäckt att det inte räcker att vara småbarnsmamma, tonårsmamma, skådespelare och kändis. Livet var fullt av drömmar som kämpade emot fördomarna.

Undantaget var inte kvinnor som hade yngre man. En man kunde ha ett förhållande med en yngre kvinna, men det accepterades inte i ett förhållande när kvinnan var avsevärt äldre.

Camilla funderade och kom fram till att allt var kopplat till synen på den kvinnliga erotiken. Folk hade svårt att acceptera en äldre kvinna som njöt av sitt samliv utan att skämmas. Framgångsrika män hade unga, snygga fruar, som ett slags troféer, de förstärkte mannens självbild, ego och känsla av maktinnehav.

”Jag är ingen liten prinsessa”, tänkte Camilla när hon vaknade under natten och beskådade sin spegelbild. ”Men jag bejakar min sensualitet på samma sätt som en man. Jag tar för mig och struntar i vad alla andra tycker. Äntligen känner jag mig jämställd.”

Från det ögonblicket när Camilla köpte sin första galenskapsblomma och ringde upp Simon, gick tiden väldigt snabbt, snabbare än tidigare. Under den först månaden stannade de båda hemma hos Camilla. Sen började Simon försvinna några timmar varje dag till sitt jobb som krävde förhandlingar med utlandet. Han tjänade bra och kom varje dag hem med delikatesser och andra dyra saker. Han började klä sig bättre, blev snyggare och stiligare. Med tiden började Camilla förstå att åldern inte var något problem förrän människan gjorde det till ett problem. Det lustigaste var hans önskan att gifta sig med Camilla.

”Varför?”, frågade hon.

”Jag vill att du ärver efter mig”, förklarade han med fullt allvar i rösten.

”Du är yngre än jag är och dessutom friskare!”, skrattade hon och ville genast veta om han var riktigt frisk. Men det var han, friskt, glad och belåten.

Båda hade uppnått sin hunger efter en annan människas närvaro.

”Att ligga nära en attraktiv kvinna, känna hur kåtheten bubblar i hela kroppen är lycka. Beröring är kanske en magi och en behaglig mystik”, tänkte Simon på vägen till sitt nya kontor. Det kanske blev aktuellt när livet tog en krass vändning, efter telefonsamtalet med Camilla denna magiska kväll.

Han hyrde en byrå nära Odenplan och jobbade därifrån. Han satt framför skärmen några timmar per dag och sålde biblioteksböcker genom tyska och engelska auktionssajter. Han hade trogna kunder och pålitliga leverantörer. Bibliotekarien rensade djärvt bland de gamla böckerna som ingen orkade registrera eller katalogföra, trots att amerikanerna hade varnat biblioteksadministration.

Ibland tänkte Simon på sin Kuba-resa och undrade varför spågubben inte ville berätta vad som väntade honom i framtiden, men förklaringen hade kanske varit Camilla. Hon var som en

uppenbarelse i hans liv. ”Det räcker som förklaring, ”tänkte Simon när den gamla oron återkom och visade sitt simpla ansikte.

”Det räcker nog”, tröstade sig Simon. Camilla var nära, varje dag och detta var det viktigaste i hans liv.

Camilla själv hade långsamt, med hårt arbete, börjat sin nya roll i det verkliga livet. Kvinnor hade faktiskt lätt för att hitta sin roll i livet, det ingick i spelet, men det var lite svårare att upptäcka ett jobb. Camilla var inget undantag. Hon trivdes i sin nya roll som älskare och gudomlig person, men behövde även huvudroller som skådespelare.

Erotiken visade sig vara den friaste av alla konster som hon hittills hade medverkat i. Just nu spelade hon fritt och glömde delvis bort att jakten på en ny roll även på duken måste gå vidare. Daniel var ett förbrukat kort för henne, ingen användning av honom, därför sökte Camilla vidare och fastnade för feministerna. De var en inflytelserik grupp och skulle nappa på hennes idé.

Denna dag träffade hon regissören Siri Zepa, som alltid stod i fokus för media och skribenter. Siri var transgenderist, en person som vandrar mellan att leva som kvinna, man eller som könsneutral. Även i konsten var hon just nu ett starkt namn. Camilla bestämde sig för att träffa Siri, men var lite rädd inför mötet eftersom hon tvekade på hur mötet skulle gå till. Märkvärdiga människor brukade vara svårtillgängliga, för alldagliga, men kanske var hon själv också säregen just nu, tänkte aktrisen och vågade gå dit.

De träffades på söder, vid Skanstull. Där låg många ljusa kafeterior tätt och lukten av nymalt kaffe lockade många besökare. Särskilt denna dag när solen sken mot jorden och skuggorna var korta och bleka. Siri satt vid det smala gula bordet vid fönstret. Hon var omålad, klädd i ett svart linne, bylsiga byxor och ett par träningsskor. Hon såg kvinnlig ut. Dagen därpå vill hon kanske betona sin manlighet och därmed klä sig i skjorta och jeans. Kanske kände hon för att måla dit lite skägg och ett par buskiga ögonbryn. Dagen därpå blev det kanske helt annorlunda, men just nu liknade hon en kvinna och detta gjorde att Camilla kände sig lugnare. Hon var skådespelerska och kunde inte jobba och leva lugnt ifall det inte var klart vem hon spelade emot, en man eller en kvinna. Kanske fanns det personer som struntade i sådana detaljer men för Camilla var det värt att veta.

Innan de träffades läste hon genom Folkhälsoinstitutets informationsblad om transgenderister, men det var inte till någon hjälp, texten var lika platt som en pannkaka,

meningslös och tom. Allt om transgenderister verkade farligt, redan på avstånd. Folk som vandrade och bytte skepnad, en dag kvinna, en annan dag man och den tredje dagen kanske, ja vem vet vad. Det verkade som en kostymfest istället för en läggning.

”Vad svårt att leva så”, tänkte Camilla för sig själv, men samtidigt kom tanken att hon själv faktiskt levde på liknande sätt, en dag ungmö, en annan dag kvinna, mamma och fru och flamma. Alla utsatta personer saknade värme i de mänskliga relationerna. Detta kunde man läsa i Folkhälsoinstitutets informationsblad. Därför satsade hon på omtanke och kärlek i sin attityd mot tjejen mittemot.

”Hej”, svarade Siri med ett leende. Idag var hon kvinna och kände sötman i luften, som alla kvinnor gjorde. Siri verkade glad och lugn.

Camilla visste redan från informationsbladet att transpersoner mådde sämre än befolkningen i övrigt. De drabbades av depressioner och ångest. “Inte konstigt alls”, tänkte hon snabbt och började genast prata lugnt och trevligt.

Siri drack sin latte och höll i den andra handen ett glas med rent vatten.

”Så du är efter en ny roll?”, konstaterade transpersonen med en lite fnissning i rösten.

”Ja, det är jag”, skrattade Camilla tillbaka utan att skämmas för detta och undrade varför hon inte gillade förspel utan gick rak på sak. De pratade en liten stund och Siri lovade att ringa upp när hon skulle vara i behov av en känd skådespelare. Feedbacken var okänslig och lite ogästvänlig. ”Du, din gamla konservativa primadonna, vad vill du egentligen av mig?”, verkade hennes blick säga. Hon sa förstås ingenting högt, men kroppsspråket var tydligt.

Camilla kände sig förnedrad och vilsen, allt hade gått på tok galet, ingenting fungerade, alla kontakter hade avbrutits och ingenting funkade längre som vanligt. Hon misslyckades att tränga sig in i de främmande regionerna där hon var en främling och därmed inte hade någon möjlighet till framgång. En varningslampa kopplades på av sig själv och började lysa stark någonstans inuti, kanske vid magen eller under hjärtat. Hon skakade på sig och gick långsam till *Fåfängen* för att bara sitta still, tänka på saken och kolla ut över stockholmsutsikten.

Den perfekta och mest lämpade beskådningsvinkeln var som viktigast när allt verkade så litet och oväsentligt. Så blev det även denna gång. Just där, högst upp över Söderns takåsar ringde telefonen plötsligt. En gåva från himmelen kom i form av ett erbjudande om att delta i en ny thriller, en kriminalserie med Camilla Anna i huvudrollen. Hon skulle spela alkoholiserad lärarinna som kämpade mot en farlig och hemlig krets pedofiler.

”Yes!”, skrek hon av glädje innerst inne, men hennes röst utåt förblev sansad och lite

likgiltig. "Intressant förslag", hörde hon själv sin röst säga lite frånvarande. "Tack!", hon instämde igen och blev gladare för varje sekund, för varje nytt ögonblick bubblade hon som av ett champagnerus. Hon bugade likt en japan utan att märka detta.

"Yes, yes, yes!", instämde två måsar, som virvlade runt över bordet. I djupet, där nere stod båten Viking Line förankrad. Det verkade som om den var säker på att allt skulle ordna sig och att livet inte var så surt som det verkade.

Samma kväll firade Camilla Anna och Simon den nya rollen och redan nästa dag ringde telefon igen. En journalist ville veta lite mer om Camillas roll i den nya kriminalserien som alla pratade om och förstås även om relation till Daniel. Självklart, alla var tvungna att bära på sina kedjor och berätta om sin före dettingar om och om igen, kanske för evigt.

Nästa dag kom en kvinna precis på avtalad tid. Hon var av utländsk härkomst, pratade korrekt svenska men det syntes att hon var invandrad. Camilla gissade ifall journalisten tillhörde den franska eller snarare latinska språkgruppen. Hon hade förstärkande handrörelser och rörlig överkropp. Camilla Anna gillade inte utlänningar och kände sig förödmjukad att redaktionen skickat henne en immigrant istället för en vanlig svensk journalist. Det var ofattbart dåligt gjort och enligt hennes djupaste övertygelse var det en ganska fräck handling från redaktionens sida.

"Varför kom just du", frågade hon lite försiktigt och nästan snällt.

"Jag?", undrade den unga kvinnan och verkade inte förstå frågan. Så Camilla gick ett steg vidare i sitt angrepp.

"Har ni levt länge i Sverige?"

"Jag är född här", svarade kvinnan lite exalterad. Camilla visste att hon var på rätt spår. Detta var en beprövad väg.

"Är ni praktikant vid tidskriften?", gick hon vidare på den tunna och branta mobbningens kant.

"Nej, jag arbetar där."

"Är ni anställd eller bara frilansare? Har ni lön?", Camilla verkade överraskad och spelade intresserad.

"Jag är anställd och undrar varför detta är så viktigt för dagens intervju.". Journalisten blev lite irriterad.

I samma ögonblick förstod Camilla att hon hade lyckats eftersom kvinnan mittemot blev förödmjukad och förtjänade detta. Hon körde de gamla och beprövade förnedringsrutinerna

som var vardag för många. En utlänning var en främling och som sådan inte önskvärd i landet. Det visste alla och knuffade dem lite gran åt sidan vid varje givet tillfälle. Det gjorde lite ont. Vardagsrasismen fungerade perfekt och ingen kunde stå emot eller anklaga att landet var genomsyrat av xenofobi. På utsidan verkade allt perfekt, man kunde låtsas att det handlade om ren nyfikenhet, man ville ju bara veta varifrån personen i fråga kom ifrån, men på djupet fungerade allt som det skulle. Man var tvungen att påpeka för en främling att han eller hon inte var välkommen här. Det enklaste sättet var att peka ut det. Indikation kunde tolkas olika men den som blev utpekad visste hur det kändes.

Just nu i denna stund var det inte särskilt klokt att frysa ut journalisten. ”Hon kan bli sur och skriva skit om mig”, tvekade Camilla men tröstade sig med att chefredaktören var en gammal bekant och man kunde ju alltid trycka på de avgörande knapparna för att påverka andra mindre inflytelserika människor.

”Nej, nej, förlåt, jag bara undrade... Du ser så ung och fräsch ut och det är inte så vanligt att så unga människor är anställda vid en så stor tidskrift”, ljög Camilla elegant och oemotståndligt. Hon visste att komplimanger var ett universellt plåster som gömde alla möjliga sår.

Invandrarkvinnan såg fundersam ut. Hon skakade på huvudet och resonerade att hon var trött på den ständiga frågan från svenskar om varifrån hon kom trots att hon pratade svenska flytande och var född och uppvuxna i Sverige.

”Jag vet”, jamade Camilla som en gammal klartänkt katt med ett leende på läpparna och bemödade sig att långsamt förklara. Hon pratade med en lite fördröjning för att främlingen skulle förstå och förklarade att människor var kanske nyfikna av naturen, men innerst inne triumferade hon med att det gamla tricket hade fungerat och återigen hjälpt att sätta en olämplig människa på plats.

Invandrarna själva brukade vägra att acceptera sin ställning i hierarkin. ”Deras problem, inte mitt!”, tänkte Camilla och försökte lyssna.

Invandrarjournalisten bemödade sig att uttrycka sitt beröm och sin uppskattning över den roll som Camilla spelat på filmduken tidigare. Hon verkade vara påläst och insatt. ”Synd att hon är utlänning”, tänkte kändisen igen och lutade sig tillbaka i fåtöljen. ”Flitig och duktig men trots den invandrare”. Hon själv var lyckligt lottad eftersom hon tillhörde de utvalda och behövde inte anstränga sig så hård för att hitta sin plats under solen. Men den där kvinnan som satt mittemot henne på andra sidan bordet var tvungen att kämpa för sin plats i detta

främmande land, där bara urinvånarna hade det viktigaste i livet, de riktiga kontakterna.

Journalisten ville veta allt om den nya filmen och den långa vägen till huvudrollen. Camilla undvek alla konkreta frågor och var villig att prata om livet mer generellt. Intervjun blev ganska urvattnad och invandrarkvinnan verkade nästan lite ledsen och nere över detta. Hon hade inte lyckats knäcka den stora aktrisen. För detta hade hon inte tillräcklig auktoritet.

Så det blev inget av denna dag. Camilla Anna kramade journalisten hjärtligt vid avsked, men det var uppenbart att hon inte hade klarat uppdraget. "Trots att hon var påläst och begåvad", skrattade Camilla ljudlöst. Hon tänkte att man även behövde lite tur för att lyckas här i livet. Hon gissade att chefen nästkommande dag skulle skicka en annan journalist och så blev också fallet. Under kvällen berättade hon vad som inträffat för Simon, om kvinnan, hennes dyrkan över den kända svenska skådespelerskan och den misslyckade intervjun som Camilla själv hade regisserade så fint.

Simon tyckte att det var dumt det Camilla gjort, men det tyckte inte Camilla själv.

"Varför tyckte du att det var galet?", hon låtsades att inte förstå.

"Hon gjorde ju bara sitt jobb."

"Nej, jag är för värdefull för att en enkel invandrartjej ska fråga ut mig. Jag behöver en bättre journalist, en svensk eller dansk."

"Du är viktig. Det är du!", skrattade Simon. "Särskilt värdefull för mig." Han ville inte bråka och därför pratade de inte mer denna kväll om hur Camilla översuttit journalisten. Det fanns viktigare saker att göra. Redan under nästa morgon ringde tidskriftens chef och förklarade att det behövs en till intervju.

"Stackarn, klarade hon inte sitt jobb?", undrade Camilla med stor förvåning i rösten och fick svaret som hon redan visste. Leendet blomstrade upp på hennes läppar och det var uppenbart att allt gick enligt hennes scenario. Samma dag, på samma plats mötte hon en kille från samma tidning som var svensk, och allt blev nu riktigt. Allt gick friktionsfritt. Båda var nöjda med intervjun. Den enda frågan som Camilla tvekade på om hon skulle ställa var frågan om invandrarjournalisten var kvar på redaktionen. Det var hon, men alla visste att hon inte hade klarat av att intervjua en kändis och detta betydde mycket resonerade killen. Mer behövde hon inte veta.

"Har du inga samvetsqual?", undrade Simon senare.

"Nej, inga alls."

”Tjejen kanske kommer att sparkas från sin arbetsplats,”

”Skulle hon sparkas på grund av mig, på grund av mig?”, upprepade hon några gånger med förvåning i rösten.

”Allt som pågår här på jorden är bara på grund av dig.”

”Allt?”

”Så klart! Allt!”

”Snurrar jorden runt solen på grund av mig?”

”Absolut!”

”Fiskarna i havet?”

”Simmar bara tack vare dig!”

”Vinden i fjällen?”

”Impossible to replace.”

Detta var en fantastisk kväll och underbar, härlig natt. Ingen av dem visste då att det var den sista natten som de var tillsammans, så hade ödet bestämt.

Sen kom nästa dag. Camilla vaknade stegvis. I lägenheten härskade stillhet och lugn. Småfåglar kämpade kring jordnötter vid fågelboet på balkongen och Camilla tänkte att någon var tvungen att tvätta fönstren. Hon själv kunde inte göra det, på Östermalm gjordes inte sådant av lägenhetsinnehavare. Fint folk utför inte tjänstefolkets arbete.

Simon var borta. På fönsterbrädan satt hennes snabbköpsorkidé, vit som oskulden.

Camilla kände stillheten och undrade om livet ska rulla vidare lika vackert eftersom hon aldrig tidigare hade känt sig så trygg.

Just denna dag, när allt förändrades i grunden, kände hon att något nytt var på väg. Känslan hade lämnat henne när den behövdes som mest. Just denna stund hade Simon gripits av polisen och förts till en förhörscell. Gendarmerna kom plötsligt till Simons kontor och grep honom. Poliserna konfiskerade hans mobil och därför kunde han inte ringa eller förklara vad som har hänt.

Under tiden drack Camilla sitt morgonkaffe och en stund senare kom den andra smällen, i form av ett telefonsamtal.

Telefonen ringde och en röst på danska ville prata med Camilla Anna, det verkade som om det återigen skulle handla om arbete. Men bara senare, när filmteamet var på plats och den danske journalisten började ställa frågor så förstod hon att det inte handlade om jobb eller

något annan given publicitet.

Dagen var grå och restaurang som hon träffade det danska filmteamet på var tom och kall. Hon hälsade på kyparen som genast skyndade fram. Först beställde hon en sallad till lunch, men sedan ångrade hon sig och tog bara en kopp kaffe.

“Självklart att ens självbild är påverkad av en massa människor”, sa Camilla till kameran. Hon ville verka sansad och smart. "Det är absolut inte synd om mig, men ibland kan jag nästan bli stressad över att försöka leva upp till bilden av mig själv. Jag har alltid tyckt att jag har ett vackert ansikte, men kroppen har jag fått kämpa med. Helst skulle jag bara leva på vatten, men det funkar inte, tyvärr", sa Camilla och avslöjade att hon gärna vill bli sedd. Hon ville gärna hamna i strålkastarljuset. “Vilken kvinna önskar inte det?”, frågade hon lite provocerande, kanske rent provokativt. “Ända sen jag var liten har jag älskat uppmärksamhet. Jag har alltid känt på mig att jag skulle bli känd en dag”.

”Har du bra självförtroende?”, undrade journalisten.

”Det är klart att jag har!”

”Är den kopplat till utseendet?”

”Delvis.”

”Är inte teater- och filmbranschen en sinnessjuk värld?”

”Den är rå. I början var jag väldigt naiv, dessutom var konkurrensen stenhård.”

”Hur är det nu?”

”Bättre kan det inte bli”, sa Camilla och trodde att intervju närmade sig sitt slut, men detta var inte sant. Just då, när dansken verkade nöjd med alla Camillas svar, kom nyheten som förändrade Camillas framtid. Journalisten hade inte kommit för att göra en intervju med den kända skådespelerskan, utan för att avslöja sanningen om hennes släkt. Han hade kommit för att överraska Camilla med en märkvärdig sensation.

Gamla gulnade dokumenten vid Riks-, Lands- och Stadsarkivet visade att Camilla hade svarta rötter och hennes morfars morfar Charles Frederick föddes 1858 på ön St Croix i danska Västindien, nuvarande Jungfruöarna. Som pojke skickades han till Danmark, bodde hos en fosterfamilj i Köpenhamn och blev senare sjöman.

Journalisten ville se hur den kända aktrisen skulle acceptera sin härkomst. Camilla trodde inte sina öron och ögon. Journalisten visade kopior av gamla dokument och pratade flytande. Han hade sökt upp några som var ättlingar till svarta danska slavar för att han ville göra en film om dem. Stor blev hans överraskning när han förstod att den berömda svenska

skådespelerskan också var en av dem, ättling till en svart slav, hans barnsbarnsbarn.

Story verkade uppdiiktad, osannolik. Camilla Anna ansträngde sig för att inte lyssna till den unga mannens berättelse, istället försökte hon studera hans kroppsspråk för att avgöra om det verkligen var sant eller bara en påhittad story.

Journalistens namn var Peder Nilsen. Camilla kollade hans visitkort, som hon fick i början, innan showen hade börjat. Allt verkade korrekt. Peder verkade vara insatt i problemet och Camilla tvingade sig till att lyssna på hans berättelse igen.

”Gifte han sig med en danska?”, frågade Camilla plötsligt.

”Just det, med fröken Antoinette Elisabeth Gaaber från Köpenhamn.”

”Hur många barn fick de?”

”Två döttrar. Den ena blev din morfarsmor.”

Peder var besatt av sitt filmprojekt om dansk slavhandels historia. Som djupborrande journalist hade han åtskilliga gånger grävt sig ner till botten av skandaler inom samhällslivet. Just nu var det slavhandels tur. Ett ämne som hittills varit tabubelagt, trots att slavhandeln faktiskt hade pågått under ca 200 år och trots att Danmark byggt upp sitt välstånd i viss mån just på inkomsten från slavhandeln.

Storyn verkade uppdiiktad.

”Är detta verkligen sant?”

”Absolut”, bekräftade journalisten.

”Är jag inblandad i det hela?”

”Precis. I högsta grad.”

”Vill du även filma mig.”

”Absolut.”

”About what?”

Camilla skakade. Hon var slavens dotter. Hon var svart! Herregud, Jesus! Vad skulle folk tro om henne nu?

”Vet du, jag kanske inte ställer upp”, började hon backa.

”Varför?”

”Jag kan inte förklara just nu.”

”Är du rädd?”

”Nej, jag tror inte på detta”, hon började skratta och fnissningen verkade ärlig. Camilla gick in i den nya rollen.

”Är du skrämmd?”

”Nej, vad säger du?”, hon skrattade högt. ”Börja inte gör narr av mig! Snälla du!”

”Varför?”

”Vill prata med mina närmaste.”

”Vad då, be om lov för dig?”

”Ja, om att jag ska delta i din film. Förresten, kommer jag spela huvudrollen?”

”Nej, det kommer att bli fler medverkande, även andra danskar som är inblandade”, journalisten verkade lite förvirrad, lite osäker, inte så säker på hur han skulle filmatisera den konstiga storyn om slavhandeln i Danmark. Den kända skådespelerskan hade förbryllat honom. Antagligen hade det hänt igen, Camilla var i form och med hjälp av små slag kunde hon förändra situation till sin fördel.

”Får jag ringa?”

”Just nu?”

”Japp.”

”Gör det!”. Peder trodde att han visste vad det handlade om. Slavhandeln hade än så länge varit mer eller mindre tabubelagt, inte minst i danska skolböcker. Detta trots att handel pågick under nära 200 år och att Danmark byggt mycket av sitt välstånd på den.

Det hela började på 1670-talet när danskarna behövde arbetskraft till sina Västindiska kolonier. Lösningen blev att importera svarta slavar från de danska besittningarna på Guldkusten, nuvarande Ghana. Snart gick skeppen i skytteltrafik. Från Danmark till Guldkusten fraktades bland annat gevär som skulle användas till slavtransporterna. Från Guldkusten till St Thomas, St Croix och St Jan fraktades slavar som i slutändan skulle levereras till Danmark. Slaveriets dödsrutt fortsatte fram till år 1848, då guvernör Peter von Scholten frigav de danska slaverna. Men till dess hade danskarna transporterat cirka 100 000 afrikaner till slavauktionerna i danska Västindien.

Många dog under transporten och räknades inte in i statistiken. Detta placerade det danska kungariket på en pinsam sjunde-plats bland världens slavhandlande nationer. Men handeln och sjöfartsverksamheten blomstrade. Många nu levande adelsfamiljer hade sin ursprungliga förmögenhet och status från slaveriet, även H C Andersen hade aktier i Slavekompagniet och Sören Kierkegaard studerade filosofi tack vare pengar som delvis var tjänade genom investeringar i slavhandeln. I modern tid var det ingen som ville höra om den

tiden. ”Slavtiden har osynliggjorts eftersom den inte passar in i bilden av det goda Danmark”, resonerade Peder i en tidningsintervju och märkte att personer som personligen var märkta av slavtiden reagerade på samma sätt som alla andra i samhället. Först ville man inte höra om saken och sedan backade de ut. Man ville inte förknippa sin familj med slavar. Ett fåtal personer tog emot beskedet med glad förvåning och ville gå vidare med sin släktforskning. Flertalet kände stor skam över det förflutna, trots att allt hade skett 400 år tidigare. Camilla gick åt sidan om försökte ringa upp någon som inte svarade. Sen lyckades hon med några samtal och kom tillbaka med ett förvånansvärt hjältemodigt besked. Hon skulle delta i filmen fullt ut. Det enda kruxet var hennes krav om att få spela huvudrollen. Peder försökte förklara för henne att en dokumentärfilm aldrig kunde ha en huvudroll. Det var senare, under klippningen, som materialet själv visade vad som fungerade och hur logiken låg i berättelsemönstret.

”Det går inte att bestämma i förväg.”

”Försök!”, krävde Camilla.

”Vi ska filma en intervju med dig, men sen kan jag inte lova att du kommer att få huvudrollen. Detta är ingen spelfilm med skrivna repliker”, han förklarade självklara saker och undrade varför hon inte förstod mönstret.

”Man kan göra allt om man vill”, envisades hon.

”Det går bara inte.”

”OK, då hoppar jag av.” Skådespelerskan rivstartade från fåtöljen och verkade bekymrad över sin kjol, och hon låtsades ta bort osynliga små smulor med sprätta fingrar. Sen försvann hon, utan att säga adjö, ut genom restaurangdörren. Det blev tyst i rummet och filmteamet kastade oroliga blickar till varandra som visade att något hade hänt.

”Flög fågeln iväg?”, undrade servitören som kom med en tröstande kaffekanna och bjöd på en grattis kopp.

”Det verkar precis så”, Peder fastställde det som precis inträffat och tog tre stycken sockerbitar till sitt kaffe.

”Blev hon lite sur?”, hånade servitören lite elakt och försvann snabbt från bordet. Peder drack sitt sirapskaffe utan att lägga märke till smaken. ”Otroligt”, på vägen till hotellet tänkte han, ”när stressen kommer, försvinner känslan över sig själv”.

Det var klart, att beslutet måste ändras. Samma kväll ringde Peder upp Camilla och

informerade henne om att det fanns möjlighet att erbjuda henne en mer omfattande roll i filmen, men i så fall var hon tvungen att hänga med på resan till öarna.

”När?”, frågade Camilla.

”Vi flyger redan i övermorgon från Arlanda.”

”OK”, svarade hon lugnt. Hon verkade bestämd.

Vad Peder inte visste var Camillas upprördhet kom ifrån att hon inte fick tag på Simon. Hela dagen hade hans mobiltelefon varit avstängd och han svarade inte ens på SMS som Camilla envist skickade.

”När han behövs som mest försvinner han”, skrek Camilla, men telefonen var tyst hela dagen och hela natten som följde. Camilla var arg. Hon var jättearg och blev argare för varje minut som gick.

”Vad faaaan...!”, skrek hon genom hela lägenheten när telefonbolaget inte svarade om och om igen. Simons telefon var avstängd för länge. Inte kunde hon föreställa sig då att någonting hade skett med honom. En sådan vändning hade inte alls kommit henne på tankarna. Hon var överväldigad men samtidigt avtrubbad över sin nya roll. När alla problem började kunde hon inte föreställa sig att allt skulle komma att förändras i hennes och Simons liv.

Just under dessa två dagar, när Simon inte svarade i telefonen och Peder bestämde sig för att ta ”den svenska kärringen” till öarna, vreds bådas liv utåt.

Camilla trodde att resan till öarna bara var liten PR-jippo för hennes framtida filmkarriär, men ödet tänkte annorlunda. Det blev inte så.

Dessutom tyckte hon då att Simon var en insnöad skitstövel som hade glömt koppla sin telefon, men så var inte fallet.

Till slut gick hon till en äldre dam, hennes morfars andra fru, och frågade vad hon trodde om den konstiga nyheten om Camillas härkomst.

Hennes pappa hade omkommit i trafikolycka för många år sedan och modern var inte intresserad av att prata om vad hon kallade dumheter. Så det fanns ingen som skulle vara intresserad eller inblandad i affären från hennes släkt.

Damen som Camilla besökte för att klara upp situation var gammal och lite glömsk. Hon bodde på ett flott seniorboende och tog emot nyheten ganska lugnt.

”Något främmande i ditt blod? Nej, vad kan det vara? Förutom... din morfars morfar, förstås. Han var ju svart”, konstaterade damen lika lugnt som om hon skulle pratade om

odlingstips för krukväxter. Noviteten förändrade Camillas liv. Hennes mamma hade som liten adopterades av sin styvpappa och visste inget om sin biologiska pappas ursprung. Men nu var det en hel del saker som plötsligt klarnade.

Camillas mor klarade inte nyheten. Hon vägrade att acceptera den och bad om att inte bli störd med falska grodor. Hon fick varken hjälp eller stöd.

Simon var spårlöst försvunnen och Daniel var inte värd ett enda samtal. För att bestämma vad som skulle göras ringde Camilla upp några som kunde ge henne kloka råd. Hon fick veta att det fanns en god möjlighet till att vända detta till ett PR-jippo för hennes framtida karriär.

”Detta är helt fantastiskt! Mirakulöst!”, vrålade kompisen Margareta och var fullständigt övertygad om att den stora stunden var inne. “Ingen av oss kan skryta om sådan här saker! Det vet du väl!”, spann hon och Camilla kunde inte begripa vad hon pratade om. Pratade hon sanning, var hon avundsjuk eller ville hon möjligtvis hämnas. Men så var det bestämt. Hon hade fått möjligheten, tärningarna skulle komma att falla rätt. Hon skulle lämna det trygga livet i city och efter fyra eller fem generationer skulle hon återvända till öarna, för en viss tid.

Under de sista två nätterna var hon arg och besviken. Simon var hela tiden spårlös borta. Detta hade aldrig hänt tidigare. ”Jag kan inte lita på honom längre”, klagade Camilla och straffade honom med tystnad. Hon lämnade inte en enda lapp med förklaring över varför hon åkte iväg och vart hon skulle ta vägen. ”Han kommer att oro sig på samma sätt som jag gör nu”, resonerade hon hämndlystet och började ordna allt för äventyren. Nycklarna skulle lämnas till kompisarna, blommorna skulle flyttas till grannen, väskan packas och sen återstod det bara att ta taxin till flygplatsen.

Under den sista morgon i Stockholm, på vägen ner till taxi som redan väntade vid ingången, stannade hon först i dörren, på dörrtröskeln, hon pausade en liten stund och tvekade en aning. Sammanbitet och stolt gick hon ner och satt sig i bilen. Camilla vände sig om en liten stund för att iaktta sitt hus. Det var stort, gult och pompöst, som den flesta av Östermalms bebyggelser brukade vara. ”Adjö”, vinkade hyresgästen och vände sig om. Livet gick vidare utan Simon och Daniels alla fel som Camilla inte längre orkade specificera.

När Camilla hade somnat på flygplanet på vägen till Västafrika, var Simon äntligen ute på fri fot. Häktets dörr stängdes tyngt bakom honom och bara efteråt kunde han ta mobilen och ringa upp Camilla. Hennes telefon svarade inte.

Simon gick längst Bergsgatan och försökte ringa om och om igen, utan resultat. Camilla var inte tillgänglig och svarade inte. Gatan var lugn och fridfull. Det var en solig dag och han hälsade på alla som var villiga att sitta ute.

”Ska du till öronläkaren?”, frågade plötslig en kortvuxen man, som trädde fram från intet vid Bergsgatan.

”Nej, varför?”

”Jag trodde du skulle gå in här”, han visade en dörr som var stängd.

”Ring upp! Det kan ju finnas någon dörrklocka, eller hur?”, Simon läxade upp honom och undrade hur det lugna livet hade inträffat så snabbt, redan några minuter efter frigivningen från finken, allt kändes så mjukt och långsamt här i friheten.

Den lille mannen ringde och fick gehör. Vid nästa hus fann Simon ett litet kafé med pytte små stolar och ett litet rund bord trängdes på trottoarkanten. Dörren var smal som en springa i väggen. Simon trängde sig genom springan in i det mörka rummet och beställde en kopp kaffe.

”Jag tar inte kort”, sa gubben bakom disken, men sen påpekade han kaffe minsann var gott.

”Jag har bara 25.”

”Ok, det räcker, denna gång”, tröstade kaffemannen honom och räckte över ett stort glas med hett kaffe i. Kanske visste han att Simon precis blivit frisläppt, eller så var det vardagsrutin att bjuda gästerna på lite smisk.

Klottret på väggarna skulle vara konst och de enda inomhusgästerna som var där pratade i sina mobiltelefoner eller stirrade in i sina dataskärmar. Ingen la märke till den nya gästen som satt ensam och drack sitt morgonkaffe som var lika mörkt som den somaliska natten.

Allt som hade hänt under de senaste fyra-fem dagarna var som en mardröm. Efter en fantastisk natt tillsammans med Camilla, blev han häktad på vägen till jobbet. När hände detta? För fyra, fem eller kanske sex dagar sen. Själva arresteringen gick snabbt och först trodde han att det hade begåtts ett fel, att polisen hade förväxlat honom med någon annan person. Senare visade sig att det var just han Simon som var bytet, som spanarna var ute efter. Vid Kronobergshäktet tog poliserna beslag på hans kläder, mobil och sen började hearingen. Många förhör i rad, dag efter dag.

Simons chef, den hemlige bibliotekarien från Kungliga biblioteket eller Mister Fils som han också kallades, hade under många år sålt dyra böcker från bibliotekets fonder till utländska kunder. Han hade också gripits av polisen. Därmed greps automatisk Simon.

Affärerna hade hittills gått bra och Simon kunde bara gissa varför herr Fils så plötslig blev avslöjad. Hans system hade fungerat väl under 10 års tid och Simon var bara en av säljarna som sålde vidare hans stulna böcker från de nordiska biblioteken.

Just nu var Simon på fri fot under utredningstiden och det verkade som om han även denna gång skulle lyckas slingra sig genom anklagelserna och bevara sin frihet som hänt flera gånger förr.

Han hade god erfarenhet av att slingra ur saker. Paul hade skyddat honom under rättegången för de stulna tavlorna från Nationalmuseum och det verkade som om herr Fils skulle göra det samma. Han tog på sig allt ansvar själv, det var ju trots allt han som kallades för ”KB-mannen” och hade under 10 års tid stulit värdefulla böcker från bibliotekshyllorna.

Simon visste att försäljningen av de gamla stulna böckerna började för 10 år sen, när KB-mannen startade sina kontakter med den berömda tyska auktionsfirmans filial i Hamburg. Han använde inte sitt riktiga namn utan kallade sig ”herr Fils”. Varje gång kom han med en ny raritet som överlämnades till en av företagets trotjänare och hade arbetat i över 20 år med vidareförsäljning av antika böcker.

Svensken kunde vid varje besök kvittera ut kontanta pengar från sin tidigare försäljning, alltid mot kvitto. Inför varje ny försäljning skrevs ett formellt avtal mellan firman och KB-mannen. Böckerna från svenska biblioteken hamnade sedan i auktionskataloger som spreds över hela världen och via internet. De såldes för allt mellan 500 och 20 000 euro, alltså mellan runt 5000 till 200 000 kronor styck. Simon visste inte precis hur många böcker herr Fils hade sålt genom denna kontakt, men det visades senare under rättegången att det rörde sig om 260 rariteten och många mindre oskattbara skrifter.

Simon var en separat länk i försäljningskedja. Han sålde böcker från olika källor till sina internetkunder. KB-mannen var bara en av hans leverantörer.

Simons affärsverksamhet inom ”bokbranschen” började genast efter kuppen mot Nationalmuseum. Den intelligenta businessen med konstföremål kom på uppsving tack vare kontakter i Danmark.

En rik dansk familj sålde ut sitt bibliotek och Simon var en av försäljarna. Han var ett begåvat datasnille och i början spelade detta ganska stor roll. Han hade sålt mest och fick bra betalt för detta.

Polisen frågade honom under förhöret om danskarna och undrade varför Simon aldrig misstänkte att böckerna som han sålde var stulna. Han verkade oerfaren och blåögd.

”Jag ville bara hjälpa till”, förklarade Simon det som inträffat.

”Men du tjänade ganska bra, eller hur?”

”Det gjorde jag.”

”Skäms du inte?”

”Nej, jag handlade i god tron.”

”Med goda avsikter kan man också bygga vägar till helvetet.”

”Ja, det kan man”. Simon instämde.

Under förhöret verkade Simon liten och skräm, den eviga gymnasisten, som under hela sitt liv såg ut som omyndig person. Den stora defekten eller hans eviga ungdomliga utseende hade faktiskt hjälpt honom ut ur olika problematiska situationer. Han verkade alltid vara lättlurad och oerfaren.

Oväntat var att poliserna i förhöret på nytt ville veta om detaljer kring kuppen mot Nationalmuseum och om hans dåvarande kumpaner som ryssen och Paul. ”Jag har inte träffat någon av dem en evighet! Det är sant!”, erkände Simon öppenhjärtigt. Det var faktisk sant. Paul hade varit utomlands under en längre tid och ryssen satt ju fortfarande i finkan. Skvallertidningarna världen över skrev om Paul och han var den ende som efter kuppen hade blivit kändis på kuppen. ”Han har ju dessutom gift sig i fängelset med en engelska!”, skrattade han högt.

”Läser du kvällstidningar?”, undrade polisen.

”Lika ofta som du”, poängterade Simon, lite elakt.

Förhör efter förhör visade att poliserna inte var riktigt var insatta i den stora härvan med försäljningen av stöldgods från de nordiska biblioteken. De ville hitta en skurk som gick att straffa och helst en utlänning som alltid passade bäst i rollen som dömd. Herr Fils var av tyskt ursprung och det verkade som om utredarna bestämt sig redan i förväg. De hade tänkt peka ut den 48-åriga mannen som den ende skyldige i KB-härvan. När undersökningen var avslutad, skulle svenska tidningar skriva att en tysk medborgare var misstänkt för häleri i samband med de uppmärksammade stölderna av ovärderliga böcker från Kungliga biblioteket. Någon svensk mellanhand tycktes den så kallade KB-mannen inte ha haft. Läsarna informerades om att stölderna av ett stort antal ovärderliga böcker, många från 1500-talet, både från Kungliga Biblioteket och universitetsbiblioteket i Stockholm och Uppsala, väckt enorm uppmärksamhet. Det hade gjorts ett flertal husrannsakingar i Tyskland och Sverige och man hade påträffat stulna böcker, men alla böcker, som under den senaste 10 kanske 15 åren, hade

inte hittats.

Dagens Nyheter erkände att Stockholms universitetsbibliotek fortfarande saknade sex böcker, två från tidigt 1500-tal och fyra från 1700-talet. Fyra av dem spårades till kataloger från en välkänd tysk auktionsfirma men var redan sålda och därmed försvunna för alltid. Betydligt fler rariteter saknades från Kungliga biblioteket, konstaterade tidning.

Allt som var stulet från svenska bibliotekssystemet hittades inte hos det tyska auktionshuset Ketterer Kunst, som herr Fils flitig använde som sin leverantör under många år. En trotjänare på firman var först misstänkt för häleri eftersom han tagit emot 62 av KB-mannens böcker värda många miljoner kronor. Men man kunde inte bevisa att firmans medarbetare visste att det handla om stulna böcker. Det kända och ansedda auktionshuset för konst och antika böcker bevisade att svensken själv tog kontakt med firmans Hamburg-filial för tio år sedan. Varje gång kom han med en ny raritet som överlämnades till en av företagets trotjänare som arbetat i firman i över 20 år med vidareförsäljning av antika böcker. I Hamburg hittade polisen alla avtal och kvitton.

“Jag är hundraprocentigt säker på att vår medarbetare är totalt oskyldig till häleri. Varför skulle han riskera sitt arbete och goda rykte med att helt öppet sälja böckerna om han visste att de blivit stulna i Sverige”, undrade firmans ägare Robert Ketterer, som själv aldrig personligen träffade KB-mannen.

På samma sätt svarade Simon. Han ägde sin internetsajt och sålde grejer utan att veta om de var stulna eller inte. Efter fem dagar i förhörscellen och en spartansk övernattning ensam i en cell på Kronoborgshäktet, blev Simon äntligen denna morgon frisläppt.

Just nu, kära läsare, satt han som sagt på i det lilla mörka rummet och försökte ladda batterierna på sin mobiltelefon som inte fungerade. Han försökte ringa upp Camilla Anna. Det var omöjligt att nå henne. Under tiden njöt han av sitt starka kaffe och lyssnade på fågelkvittret utanför fönstret. Det verkade som om alla buskar sjöng vid Kronobergsparken och livet var fortfarande en underbar gåta.

Frågan från den tyska auktionsfirmans chef om att varför han skulle riskera sitt arbete och goda rykte med att helt öppet sälja böckerna om han visste att de blivit stulna i Sverige, var tänkt som en retorisk fråga, men i grunden var detta lösningen till problemet. Eftersom människor var olika och var och en av hade sina orsaker till ett visst sätt att tänka och verka.

Bibliotekstjuvarna jagade bara pengar. Han var faktiskt en trogen tjänare och folk litade på

honom. Under tiden passade han på att ackumulera värdefulla saker, som var lämpliga att sälja dyrt. Folk kunde bli störda även efter många år av trogen tjänst. Detta bevisade även fallet vid Köpenhamns bibliotek där en mycket beläst kleptoman under 70-talet skakat Det Kongelige Bibliotek. Denna stöldskandal överträffade Stockholmsfallet. Man kunde inte jämföra biblioteksstölderna, eftersom ingen vid biblioteket var intresserad av att redovisa de konkreta siffrorna över de försvunna böckerna, men en sak var klar, boktjuvar hade funnits i alla tider och deras brott var mindre uppmärksammade än andra förbrytelse. Att stjäla en värdefull bok var ett enklare uppdrag än många trodde och tjuvarna riskerade sällan att bli upptäckta eftersom de flesta var insiders.

En boktjuv stal originalhandskrifter från biblioteket i Alexandria och lämnade istället tillbaka kopior. På medeltiden kedjade man fast böckerna, vilket man fortfarande kunde se i Hereford i England. Böckerna hade alltid varit en lockande fångst. Under alla krig som varit stals böcker.

Vad var det som drev en boktjuv? Girighet och ren kleptomani. I takt med att äldre böcker blev statusföremål ökade deras värde på marknaden. Statushungriga personer betalade fantasibelopp för böcker på latin till exempel. Tjuvar tjänade stora pengar på att tillfredsställa denna efterfrågan.

Sen fanns det bibliokleptomaner. De stal böcker för att behålla dem, som amerikanen Stephen Blumberg, som 1990 avslöjades med att ha stulit 23 600 böcker som han prydligt ställt upp i sitt eget bibliotek. Ingen kunde förklara varför Möller–Kristensen stal böcker från Danmarks kungliga bibliotek. Han hade inte brist på pengar. Kanske stal han tvångsmässigt. Kanske behövde han rent fysiskt närheten av värdefull konst, på samma sätt som Anton i Stockholm under ganska lång tid mumsade i sig sin frukost tillsammans med Rembrandts självporträtt i köket.

Kanske hade människor också en absorberande samlarvurm. I bibliotekstjuvens hem fanns 52 kilo frimärken, vackra stenar, skrivdon från hela världen, ett bokbindarverktyg, allt sådant som han periodvist samlat på.

Polisens dokument visade att den store danske bibliotekstjuven Frede Möller–Kristensen kom från ett hem utan böcker eller pengar. Han etablerade sig akademiskt med sina unika kunskaper i fornindiska språket. 1967 blev han chef för Det Kongelige Bibliotkets orientaliska avdelning och kastade sig in i arbetet. Han skrev böcker om hinduism och buddhism, ordnade utställningar. Sen blev han tillbakadragen och deprimerad, han visade

Sandra Veinberg **Daniels fem fel**

tecken på alkoholism och forskningen avstannande. Under samma tid började han snatta i biblioteket. Från 1968 till 1978 stal han i snitt en bok varannan dag. Men det var inte förrän 1997 som han började sälja böckerna. Med en tysk svärdotter som mellanhand kontaktades Christie´s i London. På liknande sätt såldes böcker till New York, Hong Kong etcetera. Miljonbeloppen började rulla in. Enbart förstaupplagan av Thomas Mores *Utopia* inbringade 140 000 pund. Möller–Kristensen kunde bada i pengar, men lite senare upptäcktes hans cancer och mellan sjukhusvistelserna gjorde han i ordning böckerna för försäljning. Just då kom Simon in i bilden, som en av försäljningslänkarna till det stora ”familjebiblioteket” från Danmark.

Efter stortjuvens död sålde hans dotter och änka sin boksamling med 7000 volymer vidare. Hon fann då, enligt egen utsaga, för första gången att mannen hade stora mängden av Kongenlige Bibliotekets böcker.

Systemet rasade 2003, när Margaret Ford vid auktionsfirman Christie´s i London upptäckte att böckerna från en tillbakadragen tysk försäljare var stulna från biblioteket. Konstig nog hade inte änkan och svärdottern försökt att dölja böckernas ursprung, kanske av okunskap eller ren naivitet. Så väcktes Margaret Fords misstanke och affären rullades upp. Den följande utredningen visade att 76 böcker hade sålts, medan 1565 kom till rätta.

Rättvisan straffade inte stortjuven men hans änka, son, svärdotter och två vänner i New York dömdes till fängelsestraff för häleri.

Äntligen var Simons mobiltelefon användbar. Batteriet var uppladdat och Simon försökte ringa upp Camilla igen. Om och om igen, men hon svarade inte.

Under tiden när Simon kämpade med telefonen bytte Camilla flygplan för att nå sin destination Västindien. Vägen dit var komplicerad. Det först stora flygplanet hade redan landat och nu flög hon tillsammans med filmteamet med ett mindre flygplan som darrade i luften likt ett argt bi. Under flygtimmarna var hennes telefon avstängd. Simon knappade om och om igen för att nå hennes nummer, men utan framgång.

Simon gick till Camillas lägenhet som inte gick att öppna. Någon hade preparerad nyckeln. “Är hon bortrest?”, undrade Simon. “Så plötsligt? Det kan inte vara sant!”. Han tvekade med att erkänna att något hade hänt.

Det mest troliga var att någon oväntad och viktig filminspelning var på gång. ”Det kan vara så!”, tröstade sig Simon och lyckades slutligen ringa upp herr Fils alias KB-mannen.

Även han var på fri fot. De bestämde för att träffas senare under kvällen, äta middag tillsammans och prata om fallet. Polisen hade förhört alla och just nu pågick förberedelser till domstolsprocessen. Båda var på fri fot, men detta betydde inte att allt var över, varnade KB-mannen.

Just detta möte blev avgörande i Simons liv. Om Camilla hade varit på plats i Stockholm, kunde han inte tänka sig något annat än att få vara hos henne och kanske få vara under resten av livet.

Men så blev det inte, Camilla Anna var bortrest och Simon satsade istället på middagen med herr Fils som disponerade en flott takvåning vid Vasastan. I våningen fanns ett trevligt gästrum och Simon ville inget annat än att sova ordentligt, inte ensam dock efter många sömnlösa nätter i fängelsecellen på Kronobergshäktet. Han hade tröttnat på sin ensamhet.

Herr Fils sällskap var ingen tröst, men han var i alla fall en annan levande människa. Dessutom hade de båda samma problem och de väntade båda på samma rättegång. "Bibliotekstjuven liknade Paul lite gran faktiskt", tänkte Simon när han satt på tunnelbana på väg mot Odenplan. Han funderade på om Systembolaget fortfarande var öppet. Det var det. Han köpte ett dyrt rödvin, någon ost på Konsum och klättrade därefter upp till Fils takvåning. Hissen var avstängd. "Synd", tänkte Simon och undrade varför en människa tröttnade så snabbt när hon var tvungen att gå några trappsteg. Han ringde på och Fil öppnade. Fil verkade blek och trött. Han stängde dörren efter sig och vi kan bara gissa vad de pratade om.

Kanske konstruerade de en försvarsstrategi, eller så skrattade de gott tillsammans över polisens lathet eller så byggde de nya planer. Kan hända att de jämförde sina försäljningslistor eller kollade lägen på marknaden.

Under natten, i KB-mannens lägenhet, inträffade en kraftig gasexplosion, som blåste ur hela hans lägenhet på Surbrunnsgatan. Den brann hela natten och nästa dag var hela kvarteret avstängd eftersom man fruktade ras. Polisen informerade att ägaren hade dött i sin lägenhet, men versionerna om hur och varför gick isär. En tidning skrev att KB-mannen hade innan explosionen haft gäster, en annan källa förnekade detta. Det skvallrades om att gasexplosionen på Surbrunnsgatan egentligen var ett självmord av KB-mannen. Andra gissade att så inte var fallet eftersom straffet som väntade KB-mannen, skulle vara lindrigt och inte värt att förgöra sig själv över. Märklig var att Simon var spårlöst försvunnen efter explosionen.

Eftersom ingen frågade efter Simon var hans försvinnande under en ganska lång tid en

gåta. Hans mamma anmälde sonen försvunnen några månader senare och ärvde både hans lägenhet och pengar. Konstigt var att tragedi inträffade 14 timmar efter Simons frisläppning från fängelset. När KG-mannens lägenhet sprängdes i luften mitt i natten och övertändes som fackla, satt Camilla fortfarande på sitt tredje flygplan på väg mot Västindien.

Hon var sur på Simon och försökte att inte tänka på honom. Hon föll i sömn och drömde om en stor och brännande sol, likt en överhettad ugn.

Peter var också ovetande om Simons död. Han läste i tidningar att en tysk medborgare hade sprängt sig i luften på grund av skammen över att han hade plundrat ett svenskt bibliotek. TV:n visade den sprängda takvåningen och den fängslade ryssen tänkte mer på de andra som samma natt hade sovit i samma hus. "Stackars människor", han undrade hur folk överlevde sådana situationer. "Varför valde inte bok-snattaren en lugnare plats för att ta sitt liv?", tänkte fången och märkte att polisen åter igen inte kunde förklara det inträffande.

För myndigheterna var det viktigare att avsluta fallet. Själv mord var den bästa upplösningen på situationen, men innerst inne fanns misstankarna om att något hade gått snett. Ingen självmordsbenägen person skulle riskera att utföra ett självmord där så många oskyldiga medmänniskor skulle riskeras.

Svenska och utländska tidningar beskrev grannarnas förvåning över det inträffade. Grannfolket sov under den tragiska natten och vaknade av att de hörde detonationen från övervåningen.

Alla hade sina egna spontana misstankar om vad som hade hänt. Några misstänkte krig, terrorister eller ren olycka, men ingen kunde föreställa sig att en tillfällig gasläcka hos bibliotekarier hade orsakat explosionen.

"Ofattbart att sån't händer i Sverige!", tänkte ryssen. I Ryssland inträffade sådana haverier ganska ofta, men där låg skulden alltid på de fattiga medborgarna som olagligt eller inkorrekt använder naturgas för värme och ibland glömmer att satsa på säkerheten. Kungariket Sverige var ett ordnat land, på varje gasledning satt ett par tjänstemän som kollade läget och en massa monitorer, därför kunde man bara ana hur något sådant kunde inträffa. Peter misstänkte att fallet i själva verket var en avrättning. "Så gör man när man vill likvidera någon", tänkte han och försökte lämna konspirationstankarna bakom sig. Han kunde aldrig föreställa sig att "den lille Simon" var med i lägenheten. Djävulen hade för många fötter för att en människa skulle kunna undvika att bli trampad på.

Likaså var Paul ovetande om Simons öde. Han anade ingenting. Han, som hela tiden hade skyddat Simons frihet under tavelrättegången och ofta tänkte på honom, kände inte att hans kompis inte längre fanns här, bland oss på jorden.

Ju längre tiden gick, desto mer funderade Paul på sitt testamente. Irak var ingen säker plats, men det gick att tjäna pengar här vilket han sparade i högar.

En vacker dag kanske Paul skulle komma att bestämma innehållet i sitt testamente och kunde hända att just Simon skulle ärva alla hans pengar och all annan egendom. Så blev det faktiskt. Paul testamenterade allt till Simon och kände sig fridfullare. Paradoxalt att han gjorde detta några veckor efter den kraftiga explosionen i taklägenheten på Surbrunnsgatan i Stockholm och när Simon redan var död.

Just då, när Paul skrev sitt brev till Simon och skänkte honom alla sina pengar, tänkte han på att människor med risk i livet saknade Gud mer än dem som levde ett vanligt liv. Det religiösa livet kunde ha en psykiskt läkande funktion. Kulten, mässan och dess rituella processer, rörde vid människans mest grundläggande psykiska behov av andlig upplevelse. I mässans ritual förenades motsatserna: ljuset och mörkret, liv och död, skuld och försoning. Att följa mässan genom dess riter innebar också en psykologisk resa, ett nedstigande i de skikt av personligheten där motsatser lät sig förenas och konflikten mellan medvetet och omedvetet var upphävt. Människan upplevde samma process som var närvarande vid helande och läkning.

Irak var ingen passande plats för sökning av inre frid, men han försökte ändå söka detta på sitt sätt. Innan Paul lämnade Sverige för att söka lyckan utomlands var han på gränsen till att bli gripen av polisen igen. Orsaken var ett slagsmål på gatan, han hade ställt till med bråk igen.

“Jag njuter av att slå folk. En kamp och strid är bättre än sex. Man kan bli sjukt upphetsad precis innan man trycker av, typ som att det inte var verklighet utan ett spel”, skulle han erkänna om polisen hade frågat honom. När Paul under kraftmätningen sprang mot motståndaren, pumpade adrenalin upp i hans kropp, det kändes som om skallen skulle sprängas i bitar av lycka vilken stund som helst. Efteråt var det svårt för honom att minnas några konkreta episoder av slagsmålet. Till exempel, en gång, när han hade hoppat på en motståndares huvud upprepade gånger och en kamrat slet bort honom därifrån för att undvika dödsoffer, kom Paul själv inte ihåg vad som hade hänt. Han kände njutning av sin

stridslystnad. Dessutom hade han aldrig tidigare upplevt en större inre frid än den som han kände efter fajten. Paul hade inget dåligt samvete efteråt för all onödig lidande han skapat för killen. Dåligt samvete var förresten något som Paul aldrig led av. Han slogs nästan alltid sjyst.

Paul ingick i en grupp som älskade att slåss, det påminde om den amerikanska filmen Fight Club. Även där träffades Edward Norton och Brad Pitt andra män i en källare för att under ”ordnande” former mötas och slåss. Genom att slåss gjorde de det mest primitiva och manliga som existerar. De slog andra män på käften med glädje. Utan denna adrenalinkick skulle Paul inte överleva. Kanske hade han en dödsdrift, en destruktiv sida som bara var tvunget att få utlopp. Hans väg till kriget i Irak var faktisk den enda utvägen ur den trånga situationen som han levde i sin kropp. Han skulle senare hamna i finken igen om han inte hade hittat vägen ut ur stressen som jagade honom i den fredliga tillvaron i industrilandet. Han hade två möjligheter att bearbeta sin ilska, antingen att slåss eller att börja gå i terapi. Paul valde den första.

Hans näst sista dag i livet verkade börja helt vanligt. Allt började tidigt under morgonen, redan under mörkrets dominans. Över horisonten syntes en brandgul aura, soluppgången fanns någon timme bort, men militärbasen hade redan vaknat.

Först åt de frukost och sedan drog de på sig utrustningen, styva västar, förstärkningsplatta, strupskydd, hjälm, ballistiska glasögon, stridssele med ammunitionsväska, pistolhölster och en svart automatkarbin, en M4:a. Sen svingade Paul sig in ombord.

Strålkastarkäglorna lyste upp rader av parkerade stridsvagnar. Han spände fast sig och stoppade öronpropparna på plats. Om fordonet blev träffat rök hörseln. Att sätta propparna på plats var tvunget att göras ordentligt, den gröna sidan skulle sticka ut annars hjälpte de inte alls. Solen gick upp och inne i Hummern var det redan hett som i en bastu. Tio timmars patrullering väntade.

”Idag kommer vi att dö allihop”, sa soldaten till höger om Paul. Detta brukade han upprepa varje dag. Det var något slags skydd mot allt som kunde inträffa under dagen.

”Välkommen!”, svarade Paul tyst och ointresserad.

Pauls uppgift var att kämpa mot IED eller Improvised Explosive Device. Istället för reguljära eldstrider kämpade Paul med bomber. Rebellerna hade upptäckt att de kunde ta vad som helst som kunde explodera. För det mesta använde man gamla artillerigranater. Man

grävde ned dem vid vägarna, sedan detonerade man dem med fjärrstyrning när något lämpligt mål visar sig vid horisonten. Fristående små grupper jobbade med att plantera miner på olika platser i landet och därför var kampen emot inte lätt. Sju av tio som miste sitt liv blev dödade av dessa improviserade bomber. Även Paul jobbade här, som krigare i ett område nere mot Tigris eller vid The Hinterlands.

Just denna dag kom nyheten att "hadjis" hade grävt ner en rekordstor bomb på nära ett ton. Fordonen rullade fram till trafikkorset vid Khan Azad. Den lille soldaten, till höger upprepade,

"Jag försäkrar er igen, att om vi råkar ut för *Den Stora*, så kommer ingen av oss att känna ett endaste dugg".

"OK. OK", svarade Paul. Soldaten var tunn, medellång, mellanblond med kortsnaggat hår. Han satt stillsam, men var lätt att komma nära inpå. På fritiden lyssnade han The Hives, Doors Down och Evanescence, rap och Alternative Rock, musik som generation som levde vidlyftig före kriget i Irak gillade. Under tiden körde Mini-Buffalo vidare. Att spana efter bomber var inte enkelt. När bomben upptäckts kallade man fram en grönmålad Buffalo som hade en fjärrstyrd griparm och med vars hjälp man i bästa fall kunde desarmera bomben med, men i värsta fall få hela rasket att detonera. Dessa fordon var faktiskt specialbyggda för att stå emot explosioner underifrån, som landminor och bomber.

Vägen var märkt av kriget. Vägräcken fanns inte längre eftersom rebellerna tidigare använde dem till att gömma sina bomber i. På båda kanterna av vägen fanns bara stympade stolpar, palmlundar och heta sandsäckar, ringar av glänsande taggtråd, sopor, smuts och hetta.

Regelbundet dök det upp gamla bilvrak eller söndersmulade däck, solfläckar, där en IED hade detonerats. Detta var världens farligaste väg, mellan Kuwait och Bagdad.

Just nu hölls vägen uppe tack vare aggressiv patrullering som pågick dygnet runt. Genom att köra fram och tillbaka, fram och tillbaka, eller genom att upprätta tillfälliga vägspärrar.

Paul kände ingen rädsla, han trivdes i sitt nya liv och var tacksam över att få tjänstgöra i armén. Den hade hjälpt honom att styra upp sitt liv.

När The Boom-Boom-Room kördes bort och den stora gröna Buffalon körde fram observerade Paul hur roboten försökte desarmera bomben, men där fanns inga sprängmedel. Falskt larm alltså. Den lilla konvojen rullade vidare, förbi splitträrade motorvägsbron. Timmarna rullade förbi. Husen och palmlundarna tappade sin färg, och förvandlades till mörka oformliga stycken som omslöt vägbandet. Pauls team passerade andra pansarfordon

som var utposterade vid väggkanten. På en Bradley satt en vakt med mörkerglasögon. Stilig sådan. Två av hans kamrater sov på frontpansret.

Klockan hade passerat midnatt när Paul och hans kamrater körde av ”motorväg nr. 1” och styrde tillbaka till basen. På de låga, sandfärgade husen sken lysrörslampor som vita levande ljus. Inomhus, genom de öppna skottgluggarna trängdes dieselågor blandade med den sura doften av sopor. Bilen stannade och det verkade som om ännu en tråkig dag hade avslutats.

”En tråkig dag är en bra dag!”, resonerade den lille killen med snaggat hår, ”de är döda, inte vi. Tack Gode Gud!”. Scott låste baddörren med en stor handtagsliknande nyckel. Mörker var redan där, hettan och dammet hade lagt sig. Alla hade bråttom att komma till sängs. Bort, över horisonten hängde en brandgul aura. Paul kunde inte finna ro. Han låg i sin säng och kunde inte somna. Redan nu visste han att morgondagen skulle komma med trötthet och ilska. Sömlöshet gav bittra utslag varje kväll och spriten hjälpte inte längre.

Allt som hände denna natt och följande dag kanske hängde ihop med de där timmarna under den mörkaste natten, när Paul inte kunde sova. Möjligtvis var det summeringen av en spänd nervositet i väntan på ”Den Stora”. Ingen visste var fienden fanns. Oändliga patruller på jakt efter en fiende som nästan aldrig visade sitt ansikte. Alla visste att motståndsmännen eller terroristerna låg någonstans vid väggkanten och väntade på en patrull eller ett fordon som kom förbi. De skulle då utlösa bomben och sedan försvinna spårlöst. Alla var frustrerade, mycket frustrerade.

Frustrerad, detta ord återkom om och om igen. En tidning hemma skulle efteråt citera händelserna med ordet ”frustrerad” som huvudmelodi. På kaptenens mellanvästern-dialekt kom det ut som “fusstrating”, när han för journalisterna berättade hur man krigade utanför Bagdad. “Det är frustrerande, vi kan egentligen inte fokusera på en sak i taget. Antingen ska man hjälpa civilpersoner, bistå i återuppbyggnaden eller göra det vi är utbildade i”, upprepade han om och om igen. Men en sak var klar, en stor del av befolkningen var öppet fientlig och de så kallade befriarna från väst betraktades här som aggressorer. Angriparen själv ville inte förstå detta. Paul visste dock detta och fattade att man var hatad trots att man delade ut fryst kyckling till befolkningen eller godis till barnen, det hjälpte inte. När amerikanerna och andra, som arbetade i armen, kom till Irak i början, hade många annorlunda förväntningar. Irakierna stod inte och väntade med en parad, men var trots allt inte öppet fientliga. Den dagen, när paraden skulle ha hållits, förekom den hårdaste eldstriden hittills och läget var värre än den

värsta mardrömmen. Situationen var frustrerande för många och just därför började det hända saker som faktiskt inte tilläts att hända.

Varför? Berodde detta på Pauls sömnlöshet eller på hans frustration, ingen visste den dagen men under nästa dag inträffade en massiv slakt av civila. Denna skulle senare i pressen kallas för massakern i Haditha där tiotals civila dödades.

Allt började som vanligt. Under morgonen hängde åter igen, borta i horisonten, en brandgul aura och dagen började liksom alla andra dagar. Plötsligt i Haditha exploderade en vägbomb som dödade den lille soldaten Miguel i den patrullerande marinkårsenheten. Bomben dödade just honom, som alltid var rädd för att råka ut för ” Den Stora”. Ingen visste om han hade känt något, men död var han.

Senare i redogörelsen påstods det att soldaterna hade dödat åtta rebeller när de besvarade fientlig eldgivning men i verkligheten var sanningen en annan.

När patrullen kom fram gick plötsligt allt åt skogen, soldaterna sparkade in dörren till ett närliggande hus och sköt ihjäl alla som bodde i huset. Sen gick de till ett hus till och ett till, Paul gick in först och sköt en gammal man som stod på knän och bad sin Allah. Bredvid honom satt ett litet barn, en pojke. Paul dödade honom också. Sen också kvinnorna i köket och sen sköt de vilt omkring, för att döda alla andra som eventuellt hade gömt sig. Samma sak upprepades vid nästa hus. Dödandet rullade vidare tills kaptenen stoppade gänget. “Det räcker. Det är tillräckligt”, sa han och soldaterna började röja upp spåren efter sig. Ett hus sprängdes och soldaterna hoppade in i sina pansarvagnar och körde vidare.

I pappren förklarade man att soldaterna hamnat i en eldstrid och hade fått tips om att en anhängare till terrornätverket al-Qaeda skulle befinna sig i ett utpekad hus. Fyra personer uppgavs ha dödat när huset kollapsade under striden, men den irakiska polisen rapporterade att de amerikanska soldaterna skjutit ihjäl människor och därefter sprängde huset.

Enligt dödsattesterna hade samtliga 24 irakier blivit dödade.

Uppgifter med misstankarna om att den amerikanske militären betalat ut sammanlagt 38 000 dollar i kompensation till 15 av dödsoffrens efterlevande ströks också.

Marinkårs soldaternas mordorgie var blodig, bland offren fanns kvinnor och spädbarn. Men Paul själv mindes inte vad som hade hänt, inte de andra heller. Senare blev många av dem åtalade för mord, men tolererade inte sina straff i och med att krig var ju en väpnad kamp.

Veckotidningen Time publicerade vittnesmål från den överlevande flickan Safa Younisan. Hon vittnade om att irakiska civila, däribland kvinnor och barn som desperat vädjat om sina

liv, sköts i huvudet och bröstet på nära håll i tre privata villor och fem män dödades när de beordrades stiga ur en taxi.

Paul slapp straff eftersom hans bil senare under samma dag träffats av fyra handgranater. Han blev skadad och avled. Då var det var 44 grader i skuggan och begravningen organiserades omedelbart. Sandflugorna trakasserade soldaterna vid minnesceremoni på lagets basketplan. Sergeanten Ramirez nynnade nationalsången och traditionsenligt utförde soldaternas gruppbefäl ett närvaroupprop.

Pauls namn ekade i himmelen under följande natt och där uppe syntes ett litet norrsken vilket i vanliga fall var omöjligt på dessa breddgrader. Hans kropp var sprängd i bitar som var så små att kistan som skickades hem fylldes med barlast. Advokaten begravde honom i tystnad, utan att informera familjen.

Det hade varit hans önskan och så blev det också. Han var försvunnen i det ökända för evigt.

Simon kunde därmed inte ärva hans pengar och på kuppen blev advokaten några miljoner rikare.

”Peter Olsson är kär igen! Det tände till på gymmet!”, skrek rubriken på Se och Hörs löpsedel och den ljög inte heller. Han var inte ensam med att flirta över maskinerna. Alla gick på gymmet nu för tiden, åtminstone de som fattade att gymmet hade blivit en självklar livsstillassesoar. Det förstod även Anton.

När Rembrandts självporträtt var skickat iväg omdanades hans liv avsevärd. Efter gymmet promenerade han genom stan, han föreställde sig och fantiserade om hur hans gamle professor packade upp tavlan och hur förvånad han blev över att inse att framför sig låg originalet, en målning som tillhörde Rembrandts pensel.

Först skulle han bli förvånad, tänkte Anton, sen orolig och kanske nervös. På paketet var svenska klistermärken påklistrade och det skulle inte vara någon tvekan om att paketet kommit från Sverige. Den saken skulle vara klar. Men läraren visste inte att Anton hade flyttat till Sverige och därför skulle hans goda ryckte i lärarens ögon även i fortsättningen vara obefläckad.

Anton fantiserade om hur läraren granskade tavlan, hur han med ögonen smekte varje sträck och gladde sig över ljusflödet från vänster. ”Han kommer att bli lycklig!”, tänkte han och blev på köpet även själv glad.

Det fanns en otrolig värme i känslan över att man kunde dela på glädjen, att man kunde sända något värdefullt till en person som man värderar högt. ”Jag är så lycklig att jag gjorde detta!”, tröstade Anton sig själv och kände sig glad och befriad.

Att sända målningen till professorn på posten betydde att tavlan skulle återvända till Nationalmuseum så snabbt som möjligt. Det trodde Anton och så blev det också, men till museet återvände inte samma målning som Anton skickat iväg.

Tavlan kom tillbaka till Stockholms Nationalmuseum i en annan dräkt. Vägen tillbaka föreföll ganska konstig och förbryllade Anton. Målningen kom tillbaka från Danmark. Så skrevs det i alla fall i tidningarna.

Rembrandts självporträtt återvände hem lagom till hans 400-årsjubileum. ”Det betyder att en sannsaga är fullbordad. Bättre tajming är svårt att få när Nationalmuseum slår upp portarna för sin stora måleriutställning *Holländsk guldålder* idag”, skrev en svensk kvalitetstidning om det som inträffat. Den informerade att polisen sent igår eftermiddag överlämnade tavlan till Nationalmuseum.

Samtidigt som tavlan anlände hölls i Stockholm vernissagen för den nya utställningen med ett hundratal specialinbjudna gäster. Mitt under festligheterna tvingades man utrymma den östra salen då tavlan skulle återinstalleras.

Alla blev glada och alla visade stor förståelse för krånglet, skrev tidningar. Självporträttet, som var värderad till 300 miljoner kronor, var tillbaka hemma precis lagom till det behövdes som mest. Vilken tajming! Målningen hade återfunnits en vecka tidigare, när fyra skumma män försökte sälja tavlan på ett hotellrum i Köpenhamn. De åkte fast med sitt byte. Efteråt reste en konservator från museet dit och kunde konstatera att det var originalet som polisen hade hittat. Alltså en äkta Rembrandt, 15,5 x 12,2 cm stor.

Tidningarna informerade att Rembrandt under sitt liv gjorde över sextio självporträtt som återspeglade ”hans inre utveckling” och att detta var en av dem som han målade som 24-åring.

”Lika gammal som jag”, tänkte Anton och försökte förstå hur bilden hade hamnat i Köpenhamn. Vad Anton inte visste var två saker. För det första att hans lärare var död och aldrig hade fått se målningen av Rembrandt. För det andra att målningen hittats betydde inte att polisen hade fångat den försvunna tavlan. Oftast hittades en dubbelgångare.

Samma sak hade även inträffat här. De svenska tidningarna informerade att nästan fem år efter den spektakulära konstkuppen mot Nationalmuseum hade alla tavlor kommit till rätta

igen. Den dyrbaraste, Rembrandts självporträtt, hade återfunnits på ett hotellrum i Köpenhamn. Dessutom, hade sent kvällen innan även Renoirs *Ung parisiska* hittats.

Anton undrade över faktumet att polisen hade spårat upp samtliga försvunna tavlor på samma gång, trots att rånarna tog två franska tavlor och han separat beslagtog holländarens. I tidningarna kunde man läsa hur svensk polis i fem månader samarbetat med amerikanska FBI och dansk polis för att ringa in fyra personer som slutligen greps på torsdagen. Den danska polisen bröt sig in på ett hotellrum i Köpenhamn och grep männen just som de var i färd med att försöka sälja Rembrandts målning för 1,5 miljoner kronor.

Svenska Dagbladet betonade senare att tavlan värderades i dag till minst 300 miljoner kronor och ansågs omöjlig att sälja till seriösa köpare. "Vad var det ja sa!", viskade Anton och läste vidare att ingen visste vilka spekulanter som befunnit sig på hotellrummet. De gripna männen var, enligt den danska polisen uppgifter, en svensk, två irakier och en gambier.

"Två irakier och en gambier?", viskade Anton försiktigt. "Herre, gode Gud!"

De fyra männen misstänktes senare för grovt häleri och ställdes inför domstol i Köpenhamn. Poliser trodde att Rembrandt-tavlan med största sannolikt hela tiden funnits i Sverige och att den kort innan gripandet hade förts till Köpenhamn. Efteråt meddelade FBI att en annan tavla som stals vid kuppen återfunnits tidigare samma år i Los Angeles.

En av anledningarna till att man inte offentliggjort att man hittat tavlan var att Gettymuseet först skulle kontrollera att den var äkta.

"Rembrandt-tavlan kollar de bara en dag men Renoirs hela sex månader, oj vad konstigt!", tänkte Anton och läste vidare. Tidningen var belåten över att alla tre tavlorna från kuppen återfunnits. Renoirs *Conversation* kom till rätta i april 2001, när polisen grep tre män som försökte sälja tavlan. Den tipsare som hjälpt polisen fick senare sin identitet röjd och tvingades fly från Sverige. Han krävde tre miljoner kronor i skadestånd från staten. Efter förlikning fick han 600 000 kronor. Vad tidningen inte visste var att tipsaren redan var död i Irak och att den andre, som också undvikit straff, hade sprängts i bitar när i en takvåning exploderade vid Sibirien. Alla de 13 som senare åtalades för kuppen var oskyldigt misstänkta.

Läsaren informerades, att en 42-årig rysk medborgare som dömdes till sju år och fyra månaders fängelse för grovt rån, fortfarande satt inlåst.

"Detta var sista avsnittet av en fantastisk historia med alla ingrediensen i en dundersuccé från Hollywood", skrev tidningen Los Angeles Times om fallet.

Anton instämde. Han själv hade varit inblandat i storyn, han hade en gång i tiden en

Rembrandt-målningen hängande på sin köksvägg och var nu glad över att allt var över för hans del.

Det var en rent empirisk berättelse om konstkuppen mot Nationalmuseum, och med detta skulle allt vara avslutat.

Vi skulle kunna sätta punkt för en utdragen historia men det går inte eftersom ingen av de stulna tre tavlor hade kommit tillbaka till Nationalmuseum. Det vet Du käre läsaren och därför ska vi fortsätta att följa händelsernas gång för att upptäcka var någonstans de tre målningar hade hamnat i verkligheten. Så, tillbaka till Anton igen.

För honom var problemet över. Han själv hade äntligen hittat sin plats i livet. I hälsohysterins tid var gymmet ett substitut för många i stället för krogen eller kyrkan. För honom var gymmet inte bara en plats för träning. Gymmet hade för honom blivit en social mötesplats där han lyckades hitta allt vad han behövde.

Gymmen var inte längre den trista platsen där man kunde smälta in i mängden i en gammal sjuvrig t-shirt och ett par cykelbyxor. Här gällde det att välja sina plagg väl och se så bra ut som möjligt. Just här kunde han lätt lära känna nya människor och han var öppen för det. Att träna i grupp eller samsas om maskiner uppmanade till samtal.

Anton stannade inte på den lägsta nivån. Han ansträngde sig och blev stjärna. Varje vecka fylldes den stora hallen och etthundratio tursamma fick under en timme träna med den sprudlande karismaknippen Anton, eller Nick som han kallade sig nu för tiden. Anton hade bytt namn och efternamn. Om en utlänning bytte till ett svenskklingande namn, läste svenska med en logoped hårt under 1,5 år, för att tala en riktig svenska utan brytning, då kunde han nå den största möjliga effekten att bli accepterad i det svenska samhället och hitta sin plats på den svenska arbetsmarknaden.

Därför arbetade han för närvarande stund hårt varje vecka i en gigantisk sal, med Friskis och Svettis-symbol som var avtecknad i mitten av golvet. Senare gick han över till en annan sportklubb, där hipphetsfaktorn var högre, trycket hårdare och kläderna tajtare.

"Oooh, girls just wanna have fun...!", körde han igång. Charmtroll må vara ett slitet uttryck men Nick var just en sådan. Han hade mörka lockar och stora bruna ögon, en självklar flickfavorit. Han kände sig som en artist och var glad för detta. Den stulna Rembrandt-målningen hade förändrat hans liv. Utan denna händelse skulle han aldrig våga förändra sitt

öde. Serendipitet eller konsten att dra värdefulla slutsatser av oväntade upptäckter hade hjälpt igen.

Anton var lycklig men tavlorna var fortfarande borta. Vi kör vidare till de brittiska öarna.

Det blev en dundersuccé à la Hollywood att tavlornas återvänt till Sverige även i England. John Mayatt läste pressen och skrattade för sig själv. "Vilken falsk story, vilket lögn", sa han men skrattade tyst för sig själv. Han satt där i sin ateljé och skrattade tyst. Få visste att han inte hade slutat måla. I hans vardagsrum hängde fortfarande idag tavlor med signaturen av van Gogh, Matisse eller Picasso.

1900-talets mest "framgångsrika" konstförfalskare, gladdes över sin förmåga att lura sin generations ledande konstexperter, särskilt när experterna till exempel intygade om att en viss tavla var ett Giacomettis främsta arbeten. Om man skulle fråga honom idag skulle han faktiskt erkänna att många av hans verk blivit bättre än vad exempelvis Monet och Cezanne hade åstadkom.

Han visste att tavlorna var perfekt gjorda. "Jag stängde av världen utanför, och jag ställde aldrig medvetet frågan om rätt och orätt", svarade han senare i en tidningsintervju. Många av hans verk avslöjades inte och ett stort antal respekterade muséer världen över hyste fortfarande tavlor signerade Nicholson eller Braque och som var målade av John.

Vad var viktigt? Omständigheten att John inte var ensam i branschen och att det varje år dök upp hittills oupptäckta och fantastiska nya "gamla" tavlor.

Ganska ofta kunde man läsa i tidningar att nya fynd hade upptäckts. Konstig nog hängde upptäcktssekvenserna ihop med kända konstnärers jubileum. Inför Rembrandts 400-års jubileum dök det plötsligt upp nya tidigare okända tavlor. En tid tidigare hade man upptäckt ett nytt självporträtt av Rembrandt. Man hade hittat dessa under övermålningar, förklarade TT. Tavlan hade restaurerats gradvis sedan 1930-talet och var nu klar, meddelade forskaren Anna Brolsmaa vid Rembrandt-huset i Amsterdam, där 1600-tals konstnären hade sin ateljé.

De pålagda delarna kunde ses på foton tagna av tidigare ägaren. 1935 föreställde tavlan en man med mustasch, långt hår, päls och mössa. 1950 hade figuren en baret. "Ägaren måste ha insett att målningen hade gjorts om så han avlägsnade mössan och då kom baretten fram", förklarar man på muséet. Följande ägare, som var expert på renovering av gamla arbeten, tog bort mustaschen och en del av håret. "Nu har man efter avslutande arbete kunnat konstatera att både ansiktet och bakgrunden målades av mästaren själv 1634, när han var 28 år", skrev

tidningen.

John läste och skrattade. Det var ganska typiskt att man på vinden, under gamla övermålningarna, hittat tavlorna. Skulle man räkna ihop alla berömda målningar av kända konstnär, så verkade det som om de hade levt två eller flera liv. "Så många verk hinner man inte tillverka under en människas liv", brukade han skratta och dessutom tillägga att det var just därför han hjälpte till med processen.

Man behöver inte kopiera Duffy eller Monet, det räckte med att han förde en dialog med konstnären, och så målade han som de hade kommit överens om, förklarade han och erkände att det inte alltid var lätt att komma överens. Ibland behövs det tid. Då återvände han dag efter dag till duken, han korrigerade en smula eller la till ett lager med färg tills det stämde. Hans många övermålningar spelade en viktig roll när tavlorna utsattes för röntgenkontroll. Få förfalskare målade om, de flesta var lata och hade bråttom.

Förfalskaren, den förfalskade mästaren och betraktaren, de har alla sina givna roller i det drama som ledde fram till ett lyckat bedrägeri.

Marknaden efterfrågade stora och dyra verk eftersom det fanns pengar som många var villiga att investera i konst. Pålitliga verk, som var målade av kända namn. Därför dök det ständigt upp nya, hittills okända tavlor av gamla mästare eller kända tavlor som försvunnit från museer för att återvända som kopior.

Käre läsaren! Ärligt talat måste vi erkänna att förfalskningar dränker marknaden. Det kan vara svårt att avslöja en förfalskning och ämnet är hett.

Ett kommunalt muséum i Faro, Portugal, var inte längre stolt innehavare av två Rembrandttavlor. Det var 1944 som en diplomat hade donerat målningarna till muséet och som ställdes ut i 25 år till 1973. Tavlornas ständigt ifrågasatta äkthet hade aldrig granskats förrän alldeles nyligen, då muséet bekostade en undersökning av en expertgrupp. Gruppen kom fram till att tavlorna bestod av ett slags färgpigment som först fanns på 1800-talet och Rembrandt Harmenszoon van Rijn föddes för 400 år sedan. "Det är nog dokumenterat att den nederländske mästaren bara blev 63 år gammal", informerade en portugisisk tidning för att betona att det inte går att leva i 200 år. Tavlorna var alltså förfalskningar.

Ju längre tiden gick, desto dyrare blev tavlor och antikviteter. *Violin Lady Tennant* av Stradivariuss från 1699 såldes på Christies i New York för 2 miljoner dollar. Det förra världsrekordet låg på 1,8 miljoner dollar och sattes på en auktion i London 1990.

En av Andy Warhols 13 berömda porträtt av skådespelerskan Elizabeth Taylor såldes på Sothebys auktion för modern konst för närmare 90 miljoner kronor. Den norske redaren Fred Olsen sålde sin samling av tavlor från Edvard Munk på Sotheby's i London för en rekordsumma, men alla rekord slog ryssarna som köpte tillbaka sin konst från auktionsfirmor utomlands. Störst överskott på pengar verkade nyrika ryssar ha. På Bukowskis bjöd de upp en rätt hisklig bordspendyl i malakit från 55 000 till 280 000 kronor. På Auktionsverkets Stora Kvalité gick det tre meter höga tsarporträttet i väg för 1,2 miljoner, medan miniatyrikonen från Fabergé mer än tiodubblade utropet till 130 000 kronor. Skulpturen av svenskrysen Boris Frödman Cluzel som arbetade för Fabergé, fyr- och femdubblade värderingarna.

Tidningarna diskuterade att man var tvungen att förhindra att några av de mest värdefulla föremålen lämnade landet varpå några fick exportförbud. Så Nationalmuseum kunde förvärva Lorens Pasch den yngres porträtt av Gustav Vasa för 185 000 kronor och den vävda tapeten från 1500-talets slut, som först lär ha hängt på slottet Tre Kronor. Tapeterna köptes till en offentlig samling för 400 000 kronor.

Efterfrågan påverkade försäljningen och eftersom det på den öppna marknaden saknades tillräcklig lockande tavlor och antikviteter så var det fritt fram för tjuvar och förfalskarna. Stöldgods som krucifix, kollektbössor, dopskålar, kyrksilver från kyrkor såldes utomlands. På fem år hade det från svenska kyrkor försvunnit cirka 300 kulturföremål. Dessa såldes vidare i Sydeuropa där det fanns en stor efterfrågan på sådana antikviteter.

Flera av stölderna trodde man var genomförda av kriminella ligor och ensamvargar, som jagade vissa målningar som var mest efterfrågade från "kunderna". Ganska ofta stals Munch-tavlor från muséer och rika privatpersoner, de var franska impressionister, Picasso, Shagal och andra kända tavlor.

En av de mest efterfrågade varorna var förstås Rembrandt van Rijns verk. Galleristen i Stockholm begärde 340 miljoner kronor för Rembrandts *Minerva* från 1656, den enda Rembrandt som någonsin hade funnits i svenskt privat ägo. Svenska tidningar informerade att den aktuella målningen hade undersökts och förklarats äkta av Corpus Rembrandt, den holländska stiftelsen som avgjorde vad som var en Rembrandt.

Exalterad känslöstämning härskade även i Köpenhamn, när Statens Museum för Konst den 4 februari med anledning av Rembrandtåret fick veta att två av muséets tidigare ifrågasatta målningar verkligen hade målats av mästaren själv. Muséet hade dåliga erfarenheter när det

gällde Rembrandt. Av muséets ursprungliga tio Rembrandtmålningar hade den ena efter den andra förklarats vara oäkta.

”Antalet oäkta tavlor ökar för varje år. Mest ökar de i muséerna och det kan inte enbart förklaras på dåliga köp eller lättsinniga fonder. Det finns anledning att misstänka brott, där eftertraktade tavlor skäls och sen återvänder till muséerna som kopior. Kopiorna är oftast mycket skickligt utförda och lurar därmed experter”, erkänner Die Kunst.

John Mayatt läste om Kuriosa-mässans utställning av ”den legala falska konsten” och skrattade högt igen. Hans hantverk hade officiellt godkänts av allmänheten och detta var glädjande, men från den andra sidan var han inte längre en billig förfalskare som sålde en Mona Lisa i Hanoi när färgen knappt hade hunnit torka.

Han arbetade inte billigt och läste med stor nyfikenhet vid sitt köksbord hur den sista av de tavlor som stals på Nationalmuseum i Stockholm för fem år sedan hade kommit hem igen. “Två poliser från länskriminalen i Stockholm samt representanter från Nationalmuseum hämtade tavlan i USA”, informerade tidningen.

”Renoirs *Ung parisiska* har, enligt tidigare uppgifter, en skada”, skrev tidningen och plötsligt blev John orolig, jätteorolig. “En skada? Hur var det möjligt?!” , frågade han sig och läste vidare, ” ... men enligt experterna är det enkelt att åtgärda repan. Det var vid ett väpnat rån mot Nationalmuseum som två tavlor av Renoir och Rembrandts *Självporträtt* blev stulna”, förklarade texten för läsarna som inget visste om kuppen i Stockholm.

Han funderade på repan, som tekniskt omöjligt kunde finnas där. Han själv hade målat kopian och gett över tavlan *Ung Parisiska* målad av John Mayatt, till dem som varit villiga att återlämna bilden till muséet som en Renoir-tavla. Så enkelt var det.

Originalen hade han behållit för sig själv.

Att läsa tidningar och tidskrifter var hans nyaste passion. Detta började när han satt i fängelse och inte hade något annat att göra. Då började han läsa böcker, tidningar och även tidskrifter. Att läsa var bättre än att kolla TV eller gå på bio. Han gick genom alla möjliga texter och njöt av friheten att ha tid för läsning. När fängelsedörrarna stängdes bakom honom, behåll han privilegiet att läsa mycket och ofta. Han läste allt möjligt, inklusive hustruns journal för damer som vanligen gubbar inte läste. Det var just en sådan journal för damer som påverkade den sista tavlans öde.

John läste en stor intervju med ryssen som satt ensam i en svensk fängelsecell för

tavelkuppen och snart skulle bli frisläppt igen. Under vistelsen i fängelse hade ryssen gift sig med en av sina beundrarinnor, en engelska Amy, som fortfarande väntade på sin älskade hemma i England.

Artikel handlade inte bara om kärleken utan även om problemet med att den brittiska staten inte ville släppa in en utlänning och dessutom en straffad ryss för att bosätta sig där. John läste den romantiska storyn, som hade fängslat kvinnor i alla länder.

Periodvis tittade han på tavlan som hade orsakat så många problem. Den hängde på väggen i Johns sovrums.

Storyn verkade uppdyktad och helt galen tänkte John när han läste vidare om Pjotrs motiv till kuppen, men sedan, efter en viss tid, fattade han att detta verkligen hade hänt och en levande kille faktiskt satt inspärrad i en bur därför att han hade vågat stjäla en tavla. Det fanns ingen tvekan om att människor var galnare än de verkade. Rånaren var galen och med detta ska vi avsluta denna story.

Kära läsaren, lite tålamod tack! Vi går vidare.

Peters erkännande väckte sympatier hos många, inklusive John. Några dagar senare lyckades han hitta fångens fru Amy och övertala henne om en träff. John försäkrade att han ville måla hennes porträtt. "Den damen ska målas", sa John till sig själv, trots att han under de sista 10 åren bara hade kopierat gamla tavlor. Först tvekade hon lite men sen godkände hon förslaget. John började måla, varje dag. Amy satt framför honom och de samtalade om livet, om kärleken, om ryssen i fängelset, om problematiken kring hans frisläppande och vilka hinder som fanns i Storbritannien för hans bosättning där. På eftermiddagarna gick Amy till sina fans, som ordnade diverse aktioner för att hjälpa Peter att återförenas med Amy. Demonstrationer, aktioner och olika andra aktiviteter planerades att genomföras när tiden var inne.

Tiden rann snabbt, men John målade och samtalade med kvinnan om allt möjligt, även om hennes kärlek till fången.

"Vad är det som är konstigt med honom?", frågade John.

"Att han vågade råna för kärlekens skull."

"Är du svartsjuk?"

"Inte ett dugg!"

”Säkert?”

”Yes!”

”Ljuger du?”

”Nej!”

John anade att hon ljög. Den gamla kärleken spökade här någonstans.

”Förresten, vad gör hon nu?”

”Den andra kvinnan?”

”Ja, hon.”

”Vet inte.”

”Har de ingen kontakt längre?”

”Nej.”

”Sen när?”

”En evighet tillbaka.”

”Ringer han inte upp henne från finkan?”

”Nej.”

”Varför inte?”

”Du kan fråga honom själv.”

”Inte en enda gång?”

”Nej.”

”Jag tror inte på det.”

Amy skrattade och det var faktiskt sant allt vad hon påstod.

Ett par veckor senare lämnade Peter sitt fängelse och återvände till sin fru för att officiellt återförenas med familjen. Återföreningsfesten filmades av många privata TV-stationer och paret blev snabbt känt.

I dagens läge betydde detta mycket. Kändisskapet var faktisk ett heltidsjobb, speciellt om man hade en story som gick att sälja till skandalthungriga medier. Just så gjorde Amy och Peter. De sålde sin story till medierna och deltog i många TV-sändningar med en hjältestatus. Folk älskade deras sätt att leva, deras sätt att gå, le, skratta och det räckte för att tjäna pengar på sin existens. Aldrig tidigare hade Amy eller Peter föreställt sig att kändisar faktiskt tjänade pengarna utan att egentligen behöva göra något. Det räckte att bara existera, att synas och det fick man bra betalt för.

När Pjotr kom till England var Amys porträtt redan färdigt. Månen fick bilden som present från konstnären och det var inte förens då, denna sena kväll när alla tre sökte plats för att hänga målningen på väggen, som John upptäckte att Amys ansiktsuttryck liknade det uttryck på Renoirs *Ung parisiskans*. Samma leende, ögonen tittade mot vänster, uppvikt vit krage, små örhängen med juveler och mörk jacka, men ljuset var bättre och djupet kraftigare.

”Vackert”, sa Pjotr, ”bedårande!”

Amy skrattade och verkade glad. Stämningen i rummet var så ljuvlig att John vågade göra det han var tvungen att göra. Han tog bort papper från en annan tavla.

”En till!”, skrattade Amy och målaren nickade instämmande.

Från den andra tavlan tittade en ung parisiska ut. Detta var ödesmålningen Renoirs *Ung Parisiska*. Samma tavla som Peter hade stulit från muséet i Stockholm och vilken han varit tvungen att sitta i fängelse i sju års för.

”For you”, sa John och räckte målningen till Peter så att han kunde jämföra den och begripa att målningen av Amy var bättre.

”Kopia?”, undrade Pjotrs, och höll tavlan med båda händerna.

”Kopia.”

”Du?”

”Just det. Jag!”

”Bra gjort, liknar originalet.”

”Jag kan mitt yrke.”

”Gör du förfalskningar?”

”Nej, inte längre.”

Peter tog spik och hammare och några minuter senare hängde Renoirs målning bredvid porträtten av Amy.

”Den första är bättre!”, sa han och gav en kyss till sin fru.

”Precis, livet är bäst!”, instämde konstnären och just då fick han tillbaka sin begåvning, sin strävan att måla själv igen. John var befriad från förbannelsen. Hans målning var bättre än Renoirs.

”Du är jättebegåvad. Fattar du det!”, skrek Pjotr, dock med en whisky i handen men hans mun talade sanning. Målaren var botad och det kändes att Johns målningar några hundra år senare skulle komma att kopieras av framtida förfalskare. Men det fanns en händelse i Johns liv som historien inte skulle dokumentera.

Redan under nästa dag började John måla igen och han var glad att han kunde måla sina egna tavlor igen. När han några veckor senare besökte Peter och Amy, upptäckte han att det på deras sovrumsvägg bara hängde en tavla kvar, Renoirs målning fanns inte längre där.

”Var är Renoirs tavla?”, han undrade nervöst.

”I källaren”, svarade Pjotr med dåligt samvete i rösten.

”Varför?”

”Amy ville inte ha, vad hon kallar, den andra kvinnan hängande bredvid henne.”

”Är hon avundsjuk?”

”Yes.”

”Vad gör vi nu?”

”Det ligger i källaren tills vi har lite större hem, med fler rum.”

”Ska ni då hänga upp henne igen?”

”Absolut. Jag lovar.”

De gick ner i källaren och John andades djupt. “OK, OK”, Pjotr lovade att se till att tavlan mår bra och att den inte skulle skadas i det mörka och fuktiga rummet.

“Detta är ju också din tavla”, försökte han trösta målaren och undrade hur ömt han betraktade tavlan egentligen, som ett kärt litet barn? Först ville John ta tillbaka tavlan, men Pjotr lovade, att allt skulle ordna sig och att det var ju en bra kopia. Han försökte visa att han förstod Jons bekymmer.

Vad Pjotr inte visste var att tavlan i källaren inte alls var en kopia utan självaste originalet. Samma tavla av Renoir som han själv rev ner från Nationalmuseums vägg i Stockholm under den stilla decembarnatten när allt började.

Johns önskan att ge bort det dyrbara originalet till rånaren, som redan hade avtjänat sitt straff, fungerade inte i praktiken. Renoirs unga parisiska hamnade i en källarlokal i England och hennes plats på museiväggen i Stockholm intogs av en kopia, intygad som original. John hade vunnit över Renoir igen genom serendipitet. Kanske var hans kopia bättre än själva originalet men i detta fall orsakades allt av den mänskliga faktorn. Amy hatade den franska bilden, som hade orsakade Peters lidande, och på grund av detta missade även mänskligheten chansen att se originalet i museet igen. Tavlan sönderföll långsamt och kastades till slut ut som skräp.

Fel plats

Man kan förstås undra om Rembrandt grubblade över detta i himmelen, där uppe kanske allt som händer på jorden syntes extra tydligt. De två systerarna som envist sorterade den avlidne professors arv och kastade porträttet, värt miljontals kronor, på en soptunna i trädgården var inte de sista som rörde vid den värdefulla tavlan.

Den svarta sopsäcken vid soptunnorna på gården hittades av en städerska som var ansvarig för att köra soporna vidare till sopbilen. Hon var ansvarig för allt avfall som kom från verkstaden och som var inkvarterat på källarvåningen.

”Livet är kort. Ack, så kort! Man hinner inte ens öppna alla sina brev”, konstaterade hon och började sortera soporna som fanns på gården i olika sorteringssäcken. Bland alla osorterade brev och papper fanns det i säcken ett lite större paket. Någon hade öppnat det. Städerskan tog ut innehållet ur förpackningen.

”En tavla! Vilken liten målning utan ram”, tänkte städerskan och betraktade noggrant ansiktet på den unge mannen som stirrade grundligt på henne. ”Det liknar honom”, hon tänkte på den avlidne konstprofessorn som också brukade ha basker och vit sjal. Killen på bilden var avsevärt yngre och hade gammalmodiga kläder, en mörk mössa, mörk kostym och bländande vit krage. ”Spets, kanske”, funderade kvinnan och började tycka om porträttet.

”Vem är du, stilige man?”, frågade hon och svarade själv, ”du ska bli min, lille gosse!”. Sedan tog hon bilden till verkstaden och hängde bilden på väggen i låsverkstadens källarlokal.

Där fanns redan många teckningar och ritningar på väggen. Det såg bättre ut än den eklektiska röran som vanligen prydde väggarna i en verkstad. Här fanns en rad bilder med förälskade svanar, gråtande barn, skyltar med fotbollsspelare och affischer med arga djur som anföll kaniner och människor. Borta vid fönster placerade städerskan sin lilla pojke, den lilla målningen från soptunnan. ”Ingen sätter ett finger på honom!”, varnade hon killarna på verkstaden som tyckte att den lilla bilden var mörk och ogästvänlig.

”Vad kommer kunderna att tycka, när de ser en sådan dyster bild på väggen?”, frågade en ung medarbetare, som bara lyssnade på sin musik i hörlurarna och gillade bara sig själv.

”Den är inte dyster”, protesterade städerskan.

”Den är gammal och svårmodig! Ta hem honom!“, killen var svår att komma överens med.

Städerskan var tuff och inte lätta att slåss mot, hon var ingen vanlig städtant utan snarare källarverkstadens brasa, själ och mor, en person som utförde det enkla men viktiga jobbet att hålla rent och mysigt runt omkring. Verkstaden chef uppskattade högt hennes insats och alla önskemål accepterade av honom på direkten. Även den lilla tavlan kunde hänga kvar.

På så sätt hamnade Rembrandts självporträtt på verkstadens vägg, i en tråkig källarlokal i Riga.

Samtidigt, på en annan plats, hittades en kopia av samma verk i Köpenhamn, den dök upp perfekt i tiden. Tavlan, som var värderad till 300 miljoner kronor, eskorterades från Köpenhamn av polis. Tidningarna informerade om att transporten var topphemligt och att den försvunna målningen lyckligt hade kommit fram. Dagens Nyheter påpekade att självporträttet hade en given plats i det första utställningsrummet.

”Den mest utstuderade PR-kuppen hade inte kunnat genomföras skickligare. Att det stulna självporträttet av Rembrandt kom till rätta i förra veckan kommer rimligen att få en dramatisk effekt på publikintresset för Nationalmuseums höstutställning *Holländsk guldålder*, som öppnar på torsdag”, skrev Svenska Dagbladet. Tidskrifter informerade att den lilla målningen numera fanns på plats i Stockholm och skulle placeras under den magnifika Batavernas trohetsed till Claudius Civilis, en av Nationalmuseums i alla avseenden största klenoder.

Märkligt men begripligt, för om man tänker sig den västerländska konsthistorien som ett banksystem, så var Rembrandt guldreserven eller konsthistoriens Federal Reserve.

Under tiden, när John hade förlorat en äkta Renoir och i stället fått sin målarbegåvning tillbaka, fortsatte Daniel att räkna sina fel.

Hittills han hade räknat till fyra fel. Han var en dålig son, en oduglig livskamrat, en risig fader och en taskig vän. Så var det. Det fanns ingen möjlighet att ändra på detta och därför återstod bara en väg, att godta sina nuvarande fel och att inte tillåta uppkomsten av nya brister i sitt liv. Att sadla om på nytt var den enda vägen ur situationen eftersom han inte ville avstå från det viktigaste i sitt liv - att göra film.

Han tackade därför ja till resan till en filmfestival i Riga, dit han aldrig skulle resa om han vore den gamle Daniel. Sådana hopplösa och obekanta platser som Östeuropa var faktiskt inget för en framgångsrik filmregissör som Daniel. Just nu försökte han dock vara och verka

annorlunda, han ville ändra på sina vanor och föreställningar, vara ödmjukare och mer nyfiken. Att göra saker som han tidigare aldrig skulle ha gjort och att avstå från att göra saker som han brukade utföra förr i tiden var hans nya melodi.

Han tackade ja till Riga utan att veta att just här skulle han trilla över sitt nästa fel.

Hans filmer var kända och berömda i Riga, men den riktiga orsaken till invitationen var egentligen den vackra Natalie, som sen länge hade svärmat runt honom och hans filmskapande. Man kunde tro att hon, den rika och bortskämda flickan från öst, älskade filmkonsten och drömde om att träffa honom, så klart! Så var det också, men i grunden var Natalies sympatier av ganska abstrakt natur.

Natalie var besatt av konst och deras konstnärer, hon betvivlade på sin egen förmåga att skapa och sökte istället närma sig männens kraftkällor genom otaliga kärleksaffärer. Hos Daniel hittade hon allt vad hon behövde och kunde slå flera flugor i en smäll. Den danske filmskaparen var passionerad, surrealist, vacker kvinnokarl, juvelen i hennes krona.

Filmfestivalen ägde rum varje år i Riga och den vackra Natalie var ledare för denna avantgardiska konstens sevärdhet under många år i rad. Festivalens publikmagneter var olika kända filmskapare som gärna reste till öst för att vara med i en underhållande föreställning som ganska snart blev känd i Paris, Moskva och Madrid. Den enda personen som alltid var inbjuden, men som aldrig kom, var Daniel. Stunden var denna gång inte annorlunda, men allt skulle komma att ändras. Daniel packade sina väskor och flög till Riga.

Daniel visste inte att det var en kvinna vid namnet Natalie, och inte festivalen, som väntade på honom. Man kunde naturligtvis undra varför den vackra Natalie inte själv kunde söka upp sin drömprins, filmskaparen Daniel, på hans hemma plan, bjuda upp och med detta avsluta sin bad romance. Det skulle vara en snabbare och säkrare väg, men ett sådant raggarsätt var inte acceptabelt för en kvinna som älskade att bli förförd. Natalie var just en sådan kvinna, därför satt hon i sitt guldfågelbo och väntade på sin playboy från väst.

Tiden var äntligen inne.

När festivalkommittéen fick Daniels godkännande trodde Natalie först inte sina ögon.

”Är detta sant!?”, undrade hon och bestämde genast att gästen inte skulle bo på hotell utan vistas i hennes lilla lägenhet mitt i gamla stan. Natalie hade fyra lägenheten som hon disponerade på olika sätt.

Vid ankomsten på flygplatsen väntade hon på Daniel själv. Hon transporterade tyst sin

drömprins med sin dyraste bil till den lilla lägenheten mitt i city, utan att säga ett enda ord till honom. Adressen var Slottsgatan 5 och det gamla medeltida huset låg vid sidan av Rigas slott eller presidentens residens.

För att köra med bil i Gamla Stan tvingades man betala ganska dyrt avgift, men för den vackra Natalie och hennes hedersgäst var pengar inget hinder, hon betalade det som krävdes. Bilen stannade vid husentrén. Tätt intill gapade ingången till en liten kyrka. På kyrkotrappan satt några små gamla gummor och tiggde pengar.

”Gode God, ska jag bo i kyrkan?”, undrade filmskaparen och följde motvilligt sin vägvisare in i huset. Lägenheten i det medeltida huset visades sig vara tre trappor upp, ljus och perfekt renoverat.

”Tack, tack!”, han visade sin tacksamhet till den unga och vackra kvinnan som i sin tur instruerade om köket, kylskåpet, duschen och sovrummet. Sen lämnade kvinnan lägenheten och på bordet stod två exemplar av lägenhetsnyckeln, några reklamblad från festivalen och en liten vas med en vit ros.

Dagordningen verkade vara intensiv. Denna dag, på eftermiddagen, väntade öppningsfesten och Daniel visste att den lilla kvinnan, som mött honom vid flygplatsen, skulle komma tillbaka för att hämta honom vid 16:00-tiden. Han hade redan glömt hennes namn.

”OK”, svarade han och undrade varför han själv hade blivit så lydig och gjorde allt som kvinnan krävde. Ankomsten var bara ett förspel. Daniel hade ingen aning om den vackra Nathalis planer, men hennes stund var utan tvekan här!

Daniel hade några timmar lediga och han bestämde sig för att vandra runt genom den gamla Hansastaden. Solen lyste på de medeltida byggnaderna och människorna verkade trevliga.

Vid domkyrkan trängdes många kaféer och stämningen var lugnt och stilla. Han satte sig ner vid ett bord under parasollen och beställde en kopp kaffe och en liten sallad som var ganska god. Förbi passerade några kvinnor som balanserade på sina höga klack på de runda stenarna som prydde det gamla torget. Allt verkade bekant, trots att Daniel aldrig tidigare hade varit i Riga.

“Städerna liknar varandra”, tänkte han och kollade upp mot kyrktornets spets högt upp i den blåa himmelen. Där på spetsen satt en tupp som såg liten ut. “Allt är relativt här i

världen”, resonerade Daniel och undra varför han hade accepterat att i stället för hotell, bo i en lägenhet med utsikt över presidentens slott. Kanske var lägenheten ett hotell för forskare eller utländska gäster. I Stockholm eller Köpenhamn fanns sådana gästhem som inkvarterades av utländska författarna under vistelsetiden utomlands. “Vad kostar det?”, undrade Daniel utan att ha någon aning om prisläget på hyrda lägenheter i Östeuropa.

Han försökte ta ut lägenhetsnyckel ur fickan men där fanns bara en av dem kvar. I hans ficka fanns bara enda nyckel.

”Har jag tappat bort den andra nyckeln?”, undrade Daniel och blev nervös. Under den första dagen och första stunden i ett gästvänligt land hade han redan gjort fel, sumpat den andra nyckeln på vägen dit. ”Det kan inte vara sant! Pinsamt! Neej!”, pinade han sig själv, drack sitt kaffe, åt snabbt upp sin sallad och skyndade sig tillbaka till lägenheten. På köksbordet fanns ingen nyckel kvar. Så detta var alltså sant. Han hade återigen begått ett fel. ”Man kan ju rätta till misstag om man har möjligheten”, tröstade han sig själv. Eftersom han hade kvar en lägenhetsnyckel kunde han ju kopiera den. Det fattades bara en låssmed som kunde utföra jobbet.

Daniel sprang genast nedför trappan, flög rusande ut på gatan och såg några lediga taxibilar som vilade vid parkeringsplatsen. En av förarna pratade engelska och var villig att köra honom till en lämplig låssmed. Kärran åkte snabbt genom staden, till vänster, till höger, runt, runt. Förbi bussar och trådbussar, längs en bred gata med höga byggnader på båda sidor och till slut stannade bilen framför en stor byggnad som var prydd med vackra skulpturer föreställande kvinnokroppar i marmor. “Nymfer som smycke! Magnifikt!”, tänkte Daniel och gick in till låssmeden som var inkvarterad på källarplanet.

Herren som tog emot Daniels beställning pratade ganska bra engelska och försvann in i sin verkstad. Daniel väntade i väntrummet så länge. Han satte sig ner på en stol och uppmärksammade det starka ljudet av filad metall eller när man borrar något.

Medan han väntade kollade han på bilder som låssmeden hade hängt upp på väggarna. Där fanns allt möjligt, vanliga motiv samsades med galna och skrikiga alster, kitschiga dekorer med kinesiska målningar som var urklippta från gamla konstböcker. Plötslig stannade Daniels ögon på en liten mörk bild bredvid fönsterrutan. Han såg ett porträtt, litet men fruktansvärt bra målat. Bilden påverkade honom genast. Daniel rusade fram och försökte kolla in bilden noggrannare. Porträtten var gammalt och ljuset verkade komma inifrån. Kanske var det placeringen av bilden som spelade roll eller var bilden helt enkelt genialisk skapad.

“Detta kan inte vara sant!”, tänkte Daniel, eftersom mannen på bilden inte kunde vara annan än självaste Rembrandt.

”Nej, det kan inte vara sant!”, upprepade han en gång till och trodde inte sina egna ögon.

Just då verkställde Daniel sitt femte fel. Framför honom var en äkta Rembrandt.

Låssmeden återvände ganska snabbt och tog ut ett symboliskt pris för kopian av nycklar. En taxi väntade utanför som snabbt körde honom tillbaka till Gamla stan. Han sprang uppför trapporna, lämnade båda nycklarna på köksbordet, tog sin resväska och skyndade tillbaka till taxi.

En halvtimme senare var han tillbaka på flygplatsen och hade redan checkat in för att ta flyget tillbaka Stockholm. Klockan var halv fyra på eftermiddagen. “Snart, klockan 16:00 kommer damen som ska hämta mig”, tänkte Daniel utan sorg i rösten.

Varför skyddade Rembrandt hans liv? Varför knuffade han honom ut från fällor? Kanske fanns det en vettig förklaring och du, kära läsare, kanske kan upplysa oss om denna!

Just nu var hans nedstämdhet och skuld känslorna som bortblåsta. Det femte felet hade verkat som en mirakelmedicin eller var kanske hans räddning i nöden. Livet verkade felfritt och lockande, det gick helt enkelt vidare.

Målet var inget, härden var allt. Därför färdades han vidare tillsammans med samtliga av hans fem fel genom sitt liv, som för övrigt fortfarande verkade som en dröm.

Xxx ©Sandra Veinberg, 2011.